

TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A.Ş

**SANAYİ SEKTÖRÜNDE TÜRKİYE-AB
ARASINDAKİ DIŞ TİCARETİN ANALİZİ,
TÜRKİYE'NİN VE AB ÜLKELERİNİN
REKABET GÜCÜNDEKİ GELİŞMELER**

**B. Ali EŞİYOK
Kd. Uzman**

GA-05-06-18

**ARAŞTIRMA MÜDÜRLÜĞÜ
Ekim 2005
Ankara**

ISBN 975-7406-74-0
© Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.

B. Ali EŞİYOK
Kd. Uzman

Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.
Araştırma Müdürlüğü
İzmir Cad. no:35, Kızılay/Ankara
Tel: (0312) 417 92 00
Fax: (0312) 417 01 47
e-mail:a-esiyok@tkb.com.tr

Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Matbaasında Çoğaltılmıştır

İÇİNDEKİLER

TABLO DİZİNİ

GİRİŞ

I.TÜRKİYE-AB ARASINDA DIŞ TİCARETİN ANALİZİ

I.1.AB Ülkelerine Yönelik Sanayii Ürünleri İhracatı	8
I.2.AB Ülkelerine Yönelik Sanayii Ürünleri İhracat Artış Hızları	8
I.3.AB Ülkelerine Yönelik Sanayii Ürünleri İhracat Payları	9
I.4.İthalat	10
I.5.AB Ülkelerinden Yapılan İthalatın Yüzde Dağılımı	11
I.6.İthalatın Artış Hızları ve Standart Sapma Değerleri	11
I.7.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	12
I.8.Dış Ticaret Dengesi	13
I.9.Türkiye'nin Dış Ticaretinde Dünya ve AB	14
I.10.Türkiye'nin AB'ne Yönelik İhracatının Mal Grupları İtibariyle Dağılımı	16
I.11.Türkiye'nin Mal Grupları İtibariyle Toplam İhracatı	16
I.12.Türkiye'nin Mal Grupları İtibariyle AB'den İthalatı	17
I.13.Türkiye'nin Mal Grupları İtibariyle Toplam İthalatı	18
I.14.Türkiye'nin AB Ülkelerine Yönelik İhracatı	19
I.15.Sektörel İhracatın Yapısı:Toplam Olarak	20
I.16.Türkiye'nin AB Ülkelerinden Yaptığı İthalatın Sektörel Yapısı	21
I.17.Türkiye'nin Sektörel Düzeyde Toplam İthalatı	22

II.SANAYİİ ÜRÜNLERİNDE TÜRKİYE'NİN AB ÜLKELERİNE KARŞI DIŞ TİCARET PROFİLİNİN ANALİZİ VE REKABET GÜCÜ:ÜLKE ANALİZLERİ

II.1.ALMANYA	24
II.1.1.İhracat	24
II.1.2.İthalat	25
II.1.3.Dış Ticaret Dengesi	25
II.1.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	25
II.1.5.Rekabet Gücü	26
II.2.AVUSTURYA	32
II.2.1.İhracat	32
II.2.2.İthalat	32
II.2.3.Dış Ticaret Dengesi	32
II.2.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	33
II.2.5.Rekabet Gücü	33
II.3.BELÇİKA-LÜKSEMBURG	39
II.3.1.İhracat	39
II.3.2.İthalat	39
II.3.3.Dış Ticaret Dengesi	39
II.3.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	39
II.3.5.Rekabet Gücü	40
II.4.DANİMARKA	46
II.4.1.İhracat	46
II.4.2.İthalat	46
II.4.3.Dış Ticaret Dengesi	46
II.4.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	46
II.4.5.Rekabet Gücü	46
II.5.FİNLANDİYA	53
II.5.1.İhracat	53
II.5.2.İthalat	53
II.5.3.Dış Ticaret Dengesi	53
II.5.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	54
II.5.5.Rekabet Gücü	54

II.6.FRANSA	60
II.6.1.İhracat	60
II.6.2.İthalat	60
II.6.3.Dış Ticaret Dengesi	60
II.6.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	61
II.6.5.Rekabet Gücü	62
II.7.HOLLANDA	67
II.7.1.İhracat	67
II.7.2.İthalat	67
II.7.3.Dış Ticaret Dengesi	67
II.7.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	68
II.7.5.Rekabet Gücü	68
II.8.İNGİLTERE	74
II.8.1.İhracat	74
II.8.2.İthalat	74
II.8.3.Dış Ticaret Dengesi	74
II.8.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	75
II.8.5.Rekabet Gücü	75
II.9.İRLANDA	81
II.9.1.İhracat	81
II.9.2.İthalat	81
II.9.3.Dış Ticaret Dengesi	81
II.9.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	82
II.9.5.Rekabet Gücü	82
II.10.İSPANYA	88
II.10.1.İhracat	88
II.10.2.İthalat	88
II.10.3.Dış Ticaret Dengesi	88
II.10.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	89
II.10.5.Rekabet Gücü	89
II.11.İSVEÇ	95
II.11.1.İhracat	95
II.11.2.İthalat	95
II.11.3.Dış Ticaret Dengesi	95
II.11.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	95
II.11.5.Rekabet Gücü	96
II.12.İTALYA	102
II.12.1.İhracat	102
II.12.2.İthalat	102
II.12.3.Dış Ticaret Dengesi	102
II.12.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	103
II.12.5.Rekabet Gücü	103
II.13.PORTEKİZ	109
II.13.1.İhracat	109
II.13.2.İthalat	109
II.13.3.Dış Ticaret Dengesi	109
II.13.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	109
II.13.5.Rekabet Gücü	109
II.14.YUNANİSTAN	115
II.14.1.İhracat	115
II.14.2.İthalat	115
II.14.3.Dış Ticaret Dengesi	115
II.14.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	115
II.14.5.Rekabet Gücü	116

III.SANAYİİ SEKTÖRÜNDE TÜRKİYE'NİN AB KARŞISINDA REKABET GÜCÜ:TOPLULAŞTIRILMIŞ BULGULAR	122
III.1.Sektörel Düzeyde Türkiye'nin AB Karşısında Rekabet Gücü	123
III.1.1.Almanya	123
III.1.1.1.Rekabet Gücü Yüksek Sektörler	123
III.1.1.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Bulunan Sektörler	123
III.1.2.Avusturya	123
III.1.2.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler	123
III.1.2.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Bulunan Sektörler	123
III.1.3.Belçika-Lüksemburg	123
III.1.3.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler	123
III.1.3.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Bulunan Sektörler	123
III.1.4.Danimarka	124
III.1.4.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler	124
III.1.4.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Bulunan Sektörler	124
III.1.5.Fransa	124
III.1.5.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler	124
III.1.5.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Bulunan Sektörler	124
III.1.6.Finlandiya	124
III.1.6.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler	124
III.1.6.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Bulunan Sektörler	125
III.1.7.Hollanda	125
III.1.7.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler	125
III.1.7.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Bulunan Sektörler	125
III.1.8.İngiltere	125
III.1.8.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler	125
III.1.8.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Bulunan Sektörler	125
III.1.9.İrlanda	125
III.1.9.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler	125
III.1.9.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Bulunan Sektörler	126
III.1.10.İspanya	126
III.1.10.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler	126
III.1.10.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Bulunan Sektörler	126
III.1.11.İsveç	126
III.1.11.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler	126
III.1.11.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Bulunan Sektörler	126
III.1.12.İtalya	127
III.1.12.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler	127
III.1.12.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Bulunan Sektörler	127
III.1.13.Portekiz	127
III.1.13.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler	127
III.1.13.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Bulunan Sektörler	127
III.1.14.Yunanistan	127
III.1.14.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler	127
III.1.14.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Bulunan Sektörler	128
III.2.Türkiye'nin AB Karşısında Rekabet Gücü Yüksek Olan Temel Sektörler	128
III.3.Türkiye-AB Arasında Dış Ticaret Dengesi:Toplulaştırılmış Sonuçlar ve Yıllık Ortalama Değerler	128
III.4.Türkiye-AB Arasında İhracatın İthalatı Karşılama Oranı:Toplulaştırılmış Sonuçlar	129
IV.GÖRELİ FİYATLARA DAYALI REKABET GÜCÜ ANALİZİ	135
IV.1.Kavram Çerçevesi	135
IV.2.Seçilmiş Ülkelere İlişkin Rekabet Gücü Göstergeleri	136
IV.3.Görelî Fiyatlara Dayalı Türkiye'nin Rekabet Gücü Analizi	137
IV.4.AB'ne İlişkin Rekabet Gücü Göstergeleri:Reel Efektif Döviz Kuru ve Birim İşgücü Maliyetleri	139
IV.4.1.Reel Efektif Döviz Kuru	139
IV.4.2.Birim İşgücü Maliyetleri	140

V.AB ÜLKELERİNİN VE TÜRKİYE'NİN REKABET GÜÇLERİNDEKİ GELİŞMELER	141
V.1.Türkiye	141
V.2.Avusturya	142
V.3.Belçika	143
V.4.Danimarka	143
V.5.Finlandiya	144
V.6.Fransa	145
V.7.Almanya	145
V.8.Yunanistan	146
V.9.İrlanda	146
V.10.İtalya	146
V.11.Lüksemburg	147
V.12.Hollanda	147
V.13.Portekiz	148
V.14.İspanya	148
V.15.İsveç	149
V.16.İngiltere	149
V.17.Türkiye ve AB'nin AB ve Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yerleri	150
V.17.1.AB İçerisindeki Yeri	150
V.17.2.Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri	152
V.17.2.1.Ekonomik Performans	154
V.17.2.1.1.Ekonomik Performans Faktörüne Göre AB Ülkelerinin Birlik İçerisindeki Göreli Önemi	154
V.17.2.1.2.Devletin Etkinliği	157
V.17.2.1.3.Özel Kesimin Etkinliği	157
V.17.2.1.4.Altyapı	158
VI.SANAYİİ ÜRÜNLERİNDE TÜRKİYE-AB ARASINDAKİ DIŞ TİCARETİN ANALİZİ VE TÜRKİYE'NİN AB KARŞISINDA REKABET GÜCÜNÜ ARTIRMAYA YÖNELİK TESPİTLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	160
KAYNAKÇA	185

TABLO DİZİNİ

	Sayfa No
Tablo 1:Türkiye'nin AB(15)Ülkelerine Sanayii Ürünleri İhracatı	8
Tablo 2:Türkiye'nin AB Ülkelerine Yönelik Sanayii Ürünleri İhracat Artış Hızları(%)	9
Tablo 3: Türkiye'nin AB Ülkelerine Yönelik Sanayii İhracatı İçerisinde Ülke Payları(%)	10
Tablo 4:Türkiye'nin AB Ülkelerinde Yaptığı Sanayii Ürünleri İthalatı	10
Tablo 5:Türkiye'nin AB Ülkelerinde Yaptığı Sanayii İthalatının Yüzde Dağılımı(%)	11
Tablo 6:Türkiye'nin AB Ülkelerinden Yaptığı Sanayi İthalatının Artış Hızları ve Standart Sapması	12
Tablo 7:Türkiye-AB Arasında Sanayi Ürünlerinde İhracatın İthalatı Karşılama Oranı(%)	13
Tablo 8:Türkiye-AB Arasında Sanayii Ürünlerinde Dış Ticaret Dengesi	14
Tablo 9:Türkiye'nin Dış Ticaretinde AB ve Dünyanın Yeri	15
Tablo 10:Türkiye'nin AB Ülkelerine ve Dünyaya Yönelik İhracat ve İthalat Artış Hızları ve SS Değerleri	15
Tablo 11:Türkiye'nin AB'ne Yönelik İhracatının Mal Grupları İtibariyle Dağılımı	16
Tablo 12:Türkiye'nin Dünyaya Yönelik İhracatının Yatırım, Ara Malı ve Tüketim Malları İtibariyle Dağılımı	17
Tablo 13:Türkiye'nin AB Ülkelerinden Yaptığı İthalatın Mal Grupları İtibariyle Dağılımı	17
Tablo 14:Türkiye'nin Toplam İthalatının Mal Grupları İtibariyle Dağılımı	18
Tablo 15:Türkiye'nin AB(15) Ülkelerine Yönelik İhracatında Belli Başlı Sektörler Birim:Milyon Dolar.	20
Tablo 16:Türkiye'nin Toplam İhracatının Sektörel Yapısı (Milyon Dolar)	21
Tablo 17:Türkiye'nin AB (15) Ülkelerinde Yaptığı İthalatın Sektörel Yapısı	22
Tablo 18:Türkiye'nin Toplam İthalatının Sektörel Yapısı (Milyon Dolar)	23
Tablo 19:Türkiye'nin Almanya'ya Yönelik Sanayii Ürünleri İhracatı	27
Tablo 20:Türkiye'nin Almanya'dan Yaptığı Sanayii Ürünleri İthalatı	28
Tablo 21:Sanayii Ürünlerinde Türkiye-Almanya Arasındaki Dış Ticaret Dengesi	29
Tablo 22:Türkiye'nin Sanayii Ürünlerinde Almanya Karşısında X/M Oranı	30
Tablo 23:Türkiye'nin Sanayii Ürünlerinde Almanya Karşısında Rekabet Gücü (RCA)	31
Tablo 24:Türkiye'nin Avusturya'ya Yönelik Sanayi Ürünleri İhracatı	34
Tablo 25:Türkiye'nin Avusturya'dan Sanayii Ürünleri İthalatı	35
Tablo 26:Türkiye'nin Sanayii Ürünlerinde Avusturya'ya Karşı Dış Ticaret Dengesi	36
Tablo 27:Sanayii Ürünlerinde Türkiye'nin Avusturya Karşısında X/M Oranı	37
Tablo 28:Sanayii Ürünlerinde Türkiye'nin Avusturya Karşısında Rekabet Gücü	38
Tablo 29:Türkiye'nin Belçika'ya Yönelik Sanayii Ürünleri İhracatı	41
Tablo 30:Türkiye'nin Belçika'dan Yaptığı Sanayii Ürünleri İthalatı	42
Tablo 31:Türkiye-Belçika Arasında Dış Ticaret Dengesi	43
Tablo 32:Sanayii Ürünlerinde X/M Oranları	44
Tablo 33:Sanayii Ürünlerinde Belçika'ya Karşı Rekabet Gücü	45
Tablo 34:Türkiye'nin Sanayii Ürünlerinde Danimarka'ya Yönelik Sanayii Ürünleri İhracatı	48
Tablo 35:Türkiye'nin Sanayii Ürünlerinde Danimarka'dan Yaptığı İthalat	49
Tablo 36:Sanayii Ürünlerinde Türkiye-Danimarka Arasındaki Dış Ticaret Dengesi	50
Tablo 37:İhracatın İthalatı Karşılama Oranı(%)	51
Tablo 38:Rekabet Gücü	52
Tablo 39:Türkiye'nin Finlandiya'ya Karşı Sanayii Ürünleri İhracatı(%)	55
Tablo 40:Türkiye'nin Finlandiya'dan Yaptığı Sanayii Ürünleri İthalatı	56
Tablo 41:Sanayii Ürünlerinde Türkiye-Finlandiya Arasında Dış Ticaret Dengesi	57
Tablo 42:Türkiye-Finlandiya Arasında X/M Oranları	58
Tablo 43:Sanayii Ürünlerinde Türkiye'nin Danimarka'ya Karşı Rekabet Gücü	59
Tablo 44:Sanayii Ürünlerinde Türkiye'nin Fransa'ya Yönelik İhracatı	62
Tablo 45:Sanayii Ürünlerinde Fransa'dan Yapılan İthalat	63
Tablo 46:Sanayii Ürünlerinde Türkiye-Fransa Arasında Dış Ticaret Dengesi	64
Tablo 47:Sanayii Ürünlerinde Türkiye'nin Fransa'ya Karşı X/M Oranları	65

Tablo 48:Sanayii Ürünlerinde Türkiye'nin Fransa'ya Karşı Rekabet Gücü	66
Tablo 49:Sanayii Ürünlerinde Türkiye'nin Hollanda'ya Yönelik İhracatı	69
Tablo 50:Sanayii Ürünlerinde Hollanda'dan Yapılan İthalat	70
Tablo 51:Türkiye-Hollanda Arasında Dış Ticaret Dengesi	71
Tablo 52:Sanayii Ürünlerinde Türkiye-Hollanda Arasında X/M Oranları	72
Tablo 53:Sanayii Ürünlerinde Türkiye'nin Hollanda'ya Karşı Rekabet Gücü	73
Tablo 54:Türkiye'nin İngiltere'ye Yönelik Sanayii Ürünleri İhracatı	76
Tablo 55:Türkiye'nin Sanayii Ürünlerinde Hollanda'dan Yaptığı İthalat	77
Tablo 56:Türkiye-Hollanda Arasında Dış Ticaret Dengesi	78
Tablo 57:Türkiye-Hollanda Arasında X/M Oranları	79
Tablo 58:Türkiye'nin Hollanda'ya Karşı Rekabet Gücü	80
Tablo 59:Türkiye'nin İrlanda'ya Yönelik Sanayii Ürünleri İhracatı	83
Tablo 60:Türkiye'nin İrlanda'dan Yaptığı İthalat	84
Tablo 61:Türkiye-İrlanda Arasında Dış Ticaret Dengesi	85
Tablo 62:Türkiye-İrlanda Arasında İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	86
Tablo 63:Sanayii Ürünlerinde Türkiye'nin İrlanda'ya Karşı Rekabet Gücü	87
Tablo 64:Türkiye'nin İspanya'ya Yönelik Sanayii Ürünleri İhracatı	90
Tablo 65:Türkiye'nin İspanya'dan Yaptığı Sanayii Ürünleri İthalatı	91
Tablo 66:Türkiye-İspanya Arasında Dış Ticaret Dengesi	92
Tablo 67:Türkiye'nin Sanayii Ürünlerinde İspanya'ya Karşı X/M Oranları	93
Tablo 68:Türkiye'nin İspanya'ya Karşı Rekabet Gücündeki Gelişmeler	94
Tablo 69:Türkiye'nin İsveç'e Yönelik Sanayii Ürünleri İhracatı	97
Tablo 70:Türkiye'nin İsveç'ten Yaptığı Sanayii Ürünleri İthalatı	98
Tablo 71:Türkiye-İsveç Arasında Dış Ticaret Dengesi	99
Tablo 72:Türkiye-İsveç Arasında İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	100
Tablo 73:Türkiye'nin Sanayii Ürünlerinde İsveç'e Karşı Rekabet Gücü	101
Tablo 74:Türkiye'nin İtalya'ya Yönelik Sanayii Ürünleri İhracatı	104
Tablo 75:Türkiye'nin İtalya'dan Yaptığı Sanayii Ürünleri İthalatı	105
Tablo 76:Türkiye-İtalya Arasında Dış Ticaret Dengesi	106
Tablo 77:Sanayii Ürünlerinde Türkiye'nin İtalya'ya Karşı X/M Oranları	107
Tablo 78:Sanayii Ürünlerinde Türkiye'nin İtalya'ya Karşı Rekabet Gücü	108
Tablo 79:Sanayii Ürünlerinde Türkiye'nin Portekiz'e Yönelik İhracatı	110
Tablo 80:Sanayii Ürünlerinde Portekiz'den Yapılan İthalat	111
Tablo 81:Türkiye-Portekiz Arasında Dış Ticaret Dengesi	112
Tablo 82:Sanayii Ürünlerinde İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	113
Tablo 83:Sanayii Ürünlerinde Türkiye'nin Portekiz'e Karşı Rekabet Gücü	114
Tablo 84:Türkiye'nin Yunanistan'a Yönelik İhracatı	117
Tablo 85:Türkiye'nin Yunanistan'da Yaptığı Sanayii Ürünleri İthalatı	118
Tablo 86: Türkiye-Yunanistan Arasında Dış Ticaret Dengesi	119
Tablo 87:Türkiye-Yunanistan Arasında İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	120
Tablo 88:Türkiye'nin Yunanistan'a Karşı Rekabet Gücü	121
Tablo 89:Türkiye'nin AB Ülkelerine Karşı Sanayide Rekabet Gücü	122
Tablo 90:Türkiye-AB Arasında Rekabet Gücü (Yıllık Ortalama İndeks Değerleri)	131
Tablo 91:Türkiye'nin AB Karşısında Rekabet Gücü (Simgesel Gösterim)	132
Tablo 92:Türkiye-AB Arasında Dış Ticaret Dengesi (Yıllık Ortalama Değerler)	133
Tablo 93:Türkiye-AB Ülkeleri Arasında İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	134
Tablo 94:İngiltere ve İtalya'ya İlişkin Rekabet Gücü Göstergeleri	137
Tablo 95:Türkiye'ye İlişkin Rekabet Gücü Göstergeleri	138
Tablo 96:AB Ülkelerine İlişkin Reel Efektif Döviz Kurları(1990=100)	140
Tablo 97:Türkiye ve AB Ülkelerinde Birim İşgücü Maliyet İndeks Değerleri	141
Tablo 98:Bileşik Faktörlere Göre Türkiye'nin Dünya Rekabet Gücü İçindeki Yeri	141
Tablo 99:Bileşik Faktörlere Göre Avusturya'nın Dünya Rekabet Gücü İçindeki Yeri	142
Tablo 100:Bileşik Faktörlere Göre Belçika'nın Dünya Rekabet Gücü İçindeki Yeri	143
Tablo 101:Bileşik Faktörlere Göre Danimarka'nın Dünya Rekabet Gücü İçindeki Yeri	144
Tablo 102:Bileşik Faktörlere Göre Finlandiya'nın Dünya Rekabet Gücü İçindeki Yeri	144
Tablo 103:Bileşik Faktörlere Göre Fransa'nın Dünya Rekabet Gücü İçindeki Yeri	145

Tablo 104:Bileşik Faktörlere Göre Almanya'nın Dünya Rekabet Gücü İçindeki Yeri	145
Tablo 105:Bileşik Faktörlere Göre Yunanistan'ın Dünya Rekabet Gücü İçindeki Yeri	146
Tablo 106:Bileşik Faktörlere Göre İrlanda'nın Dünya Rekabet Gücü İçindeki Yeri	146
Tablo 107:Bileşik Faktörlere Göre İtalya'nın Dünya Rekabet Gücü İçindeki Yeri	147
Tablo 108:Bileşik Faktörlere Göre Lüksemburg'un Dünya Rekabet Gücü İçindeki Yeri	147
Tablo 109:Bileşik Faktörlere Göre Hollanda'nın Dünya Rekabet Gücü İçindeki Yeri	148
Tablo 110:Bileşik Faktörlere Göre Portekiz'in Dünya Rekabet Gücü İçindeki Yeri	148
Tablo 111:Bileşik Faktörlere Göre İspanya'nın Dünya Rekabet Gücü İçindeki Yeri	149
Tablo 112:Bileşik Faktörlere Göre İsveç'in Dünya Rekabet Gücü İçindeki Yeri	149
Tablo 113:Bileşik Faktörlere Göre İngiltere'nin Dünya Rekabet Gücü İçindeki Yeri	150
Tablo 114:AB Ülkelerinin ve Türkiye'nin Dünya Rekabet Gücü İçindeki Yeri	151
Tablo 115:AB Ülkelerinin ve Türkiye'nin Dünya Rekabet Gücü İçindeki Yeri	153
Tablo 116:Türkiye ve AB Ülkelerinin Ekonomik Performans Faktörüne Göre Dünya ve AB İçindeki Görelî Konumları	155
Tablo 117:Türkiye ve AB Ülkelerinin DevletinEtkinliği Faktörüne Göre Dünya ve AB Ülkeleri İçerisindeki Görelî Konumları	156
Tablo 118:Türkiye ve AB Ülkelerinin Özel Kesimin Etkinliği Faktörüne Göre Dünya ve AB İçerisindeki Görelî Konumları	158
Tablo 119:Türkiye ve AB Ülkelerinin Altyapı Faktörüne Göre Dünya ve AB İçindeki Görelî Konumları	159

SANAYİ SEKTÖRÜNDE TÜRKİYE-AB ARASINDAKİ DIŞ TİCARETİN ANALİZİ, TÜRKİYE'NİN VE AB ÜLKELERİNİN REKABET GÜCÜNDEKİ GELİŞMELER

Giriş

Bu çalışmada esas olarak, sanayii sektöründe Türkiye'nin AB'ne üye ülkeler karşısındaki rekabet gücündeki gelişmeler ve dış ticaretin analizi hedeflenmektedir. Bu analize geçmeden önce aşağıdaki satırlarda, giriş niteliğinde, bugünün sanayi yapısını daha iyi anlayabilmek için Türkiye sanayiinin yapısına panoramik olarak kısaca değinmek istiyoruz.

Türkiye sanayii, temelleri 70 yıl önce atılan, çevresinde yer alan bir çok ülkeye göre daha gelişmiş bir sanayi alt-yapısına sahip, ancak gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında teknolojik olarak henüz sıçrama gerçekleştirememiş, büyük ölçüde dışa bağımlı, ancak bazı alt sektörlerde dünyadaki gelişmeleri yakından izleyen ve uygulayan bir görünüm sergilemektedir. Ancak bu gelişmelere karşın Türkiye sanayii hâlâ uluslararası rekabet gücü elde edebilecek "teknolojik yenilik" ve teknoloji üretme kapasitesinden yoksun bulunmaktadır.

1960'lı yıllarda teknolojik düzey ve verimlilik açısından Türkiye ile benzer özelliklere sahip, hatta Türkiye'nin gerisinde bulunan bir çok Uzak Doğu Asya ülkesi teknoloji ve rekabet gücü açısından "sıçrama" gerçekleştirirken, Türkiye bu sürecin dışında kalmış, 1970'li ve 1980'li yıllarda bu ülkelerle Türkiye arasındaki teknoloji ve verimlilik farkları Türkiye'nin aleyhine açılmıştır.

Uzak Doğu Asya ülkelerinin kalkınmalarında ve rekabet gücü elde etmelerinde en temel parametreler; yüksek tasarruf ve yüksek birikim oranlarına dayalı ekonomik gelişme olmuştur. Yüksek tasarruf oranlarına dayalı yüksek birikim oranları, bir yandan içerilmiş (embodied) teknolojik ilerlemeye, bir yandan da "learning by doing-yaparak öğrenme" ya da içsel (endojen) olarak genişleyen eğitim harcamaları nedeniyle de eğitim düzeyinin yükselmesine ve verimlilik artışlarına neden olmaktadır.

Bilindiği üzere, İmalat sektörü gerek bugünün gelişmiş ekonomilerinde ve gerekse de sanayi devriminde kalkınmanın itici, sürükleyici sektörü olmuştur. Başka bir şekilde ifade edilecek olunursa, gelişmiş bir imalat sektörüne sahip olmayan bir ekonomi¹ ne kadar doğal kaynaklara sahip olursa olsun kalkınmış sayılmamaktadır. Artık basit bir gerçek olarak kabul edilen bu olguyu hatırlattıktan sonra, gelişmiş ekonomilerin bugün ulaştığı kalkınma düzeyleri, sektörel yapıları göz önüne alındığında, klasik/geleneksel imalat² sektörlerine dayalı bir üretim yapısının da günümüz dünyasında kalkınma için yeterli bir gösterge olarak görülemeyeceğini ekleyelim. Başka bir ifadeyle, günümüzde, “sanayileşme” tek hedef olarak belirlendiğinde, gelişmenin ufku 20. yüzyıl ile sınırlandırılmış olacaktır. Bilgiye-dayalı, teknolojik gelişmelerin, yeniliklerin ekonomiye içselleştirildiği, bilgi teknolojilerinin giderek yön verdiği günümüz ekonomilerinde, bu yeni dönüşümün gereklerinin gerçekleştirilememesi durumunda, birinci sanayi devriminin yarattığı kırılmaya benzer bir kırılma, bu kez daha şiddetli ve yoğun olarak, Türkiye gibi henüz yarı-sanayileşmiş ekonomileri oldukça olumsuz etkileyecektir.

İlk sanayileşme girişimlerine 1930’lu yıllarda başlayan ve KİT’ler yoluyla önemli bir sanayi birikimi sağlayan Türkiye ekonomisi, ikinci önemli sanayileşme hareketini 1960’lı yıllarda ithal ikameci sanayileşme stratejisi ile gerçekleştirmiştir. Türkiye 1960’lı yıllardan itibaren bu kez özel sektör öncülüğünde ve devlet desteğinde, sanayi birikiminde azımsanmayacak bir gelişme göstermiştir. Ancak, ithal ikameci sanayileşme stratejisi sanayileşmenin “kolay” aşamasını geçtikten sonra, 1970’li yılların sonunda “ileri” aşamasında tıkanarak krize girmiştir.

Devlet, 1960’lı ve 70’li yıllarda alt yapı yatırımları başta olmak üzere, temel hizmetlerin üretimini gerçekleştirerek özel birikimi destekleyen politikalar izlemiştir. 1960’lı yıllarda özel sektörün sermaye birikimi ve yatırımlara ilişkin olanaklarının ve deneyiminin yetersiz olduğu sektörlerde ya da özel kesim için yatırım yapmanın çekici olmadığı sektörlerde, devlet üretici bir aktör olarak ara malı ve yatırım malları

¹ İmalat sanayi kavramı ile sadece klasik “fabrika” sistemini değil, yonga üretimini de kapsayan daha genel bir kavramdan, reel ekonomiden bahsediyoruz.

² UNIDO’nun 1986 yılında yazdığı ve 2002-2003 raporunda da tekrar değindiği “büyümenin motoru olarak sanayi” başlıklı yazı da, sanırım bizim burada ifade ettiğimiz kaygıyla örtüşüyor.

sektörlerinde devreye girmiştir. Başlangıçta kâr oranı düşük, yüksek sabit sermaye yatırımı gerektiren ve bu nitelikleri nedeniyle özel sektörün ilgi alanı dışında kalan yatırımları (kimya, petro-kimya, demir ve çelik, vb) Kamu İktisadi Kuruluşları (KİT'ler) üstlenmiştir.

Türkiye ekonomisi 1970'li yılların sonunda derin bir krizle karşı karşıya kalmış, krizi aşmak için 1980'den itibaren, dışa açık, serbest ticaret ilkelerine dayalı yeniden yapılanma politikaları uygulanmaya başlanmıştır. Ekonominin yeniden yapılanmasına yönelik olarak 24 Ocak İstikrar Kararları alınmıştır. 24 Ocak 1980 istikrar programının temel gayesi, klasik bir istikrar programının hedeflerini aşan, orta ve uzun dönemde ekonominin yapısal dönüşümünü gerçekleştirerek, dünya ekonomisi ile entegre olmak şeklinde belirlenmiştir. 24 Ocak Kararları ile esas olarak, yurt içi talebin kısılarak elde edilecek fazlanın ihracata yönlendirilmesi, enflasyonun mali yapıda yarattığı çarpıkları gidermek olarak öngörülmüştür. İhracata dayalı büyüme modelinin başlangıçtaki temel hedefi ne pahasına olursa olsun ihracatın artışı olarak belirlendiğinden, ihracat önemli düzeyde teşvik edilmiş, ayrıca ortodoks nitelikli, talep daraltıcı şu politikalar da uygulanmıştır: Tarımdan sanayiye yönelik kaynak akışını hızlandırmak için sübvansiyonların kaldırılması, düşük taban fiyat uygulaması, fiyat kontrollerinin kaldırılarak fiyatların piyasada oluşması, faiz oranlarının serbest bırakılması, döviz kurunda günlük mini devalüasyonlara geçilmesi, faizlerin serbest bırakılması, reel ücretlerin düşürülmesi, enflasyonu düşürmek için sıkı maliye ve para politikası.

İhracata dayalı büyüme modelinin en büyük başarısı uluslararası konjonktürün etkisiyle ihracatta yaşanan performansta gerçekleşmiştir. Ancak ihracatta sağlanan bu gelişmeye karşın zamanla ürün çeşitliliğine ve katma değeri yüksek sektörler yönelinmemiştir. İhracat artışları alt sektörler itibariyle değerlendirildiğinde, Türkiye'nin tüketim malları sanayi ile az sayıda ve daha çok doğal kaynakları girdi olarak kullanan ara mallarında uzmanlaştığı görülmektedir. Yatırımlar başlangıçta Türkiye'nin görece üstünlüğü olan sektörlerde yoğunlaşmış, sonraki yıllarda artan belirsizlikler ve işçi ücretlerinin düşük tutulması gibi nedenlerle, yatırımlar geleneksel sektörlerin dışına çıkmamıştır. Nitekim, çalışan başına katma değer ile dış ticaret yönelimleri arasında gözlenen negatif korelasyon, 1980'li yıllardaki uzmanlaşma

eğiliminin beceri düzeyi yüksek, sermaye yoğun sektörler doğrultusunda olmadığını en temel kanıtıdır.

İhracata dayalı büyüme modeli, ihracat artışlarının esas kaynağını, yurt içi talebin kısılmasına ve görelî fiyatlara dayandırmış, sanayi birikimini artıracak orta ve uzun dönemli bir strateji ile desteklenmediği için, ihracat başlangıçtaki kimi olumlu koşulların katkısıyla artmış, sonraki yıllarda gerekli yapısal dönüşümler gerçekleştirmediği için ihracat artış hızı düşmeye başlamıştır.

İhracata dayalı büyüme modelinde ihracatın artırılmasının arkasındaki başlıca unsurlar; yüksek düzeylere varan sübvansiyonlar, ücret maliyetlerinin bastırılması, reel devalüasyonlar ve 1980 öncesinde atıl kalan kapasitelerin kullanılması gibi araçlar etkili olmuştur. Ancak bu süreç, sonraki yıllarda ticarete konu olan sektörlerdeki sabit sermaye yatırımlarında gözlenen olumsuzluklar nedeniyle sürdürülemez olmuştur. Bu politikaların temel çıkış noktası görelî fiyatlar ve iç talebin kısılmasına dayalı bir seçenek değil de, ihracatın artışı (ve rekabet gücünün) temel kaynaklara; yüksek sabit sermaye yatırımları sonucu sağlanan birikim (teknolojik gelişme), ve “yaparak öğrenme-learning by doing” yolu ile üretim/verimlilik artışlarına dayalı bir gelişme stratejisine dayandırılmış olsa idi, Türkiye ekonomisinde bugün yaşanan bir çok handikabın görelî olarak daha az yaşanacağını belirtmek gerekir.

Türkiye ekonomisinde 1980-88 döneminde gerçekleşen “ihracata dayalı büyüme evresi”ni, 1989-93 döneminde kısa vadeli sermaye hareketlerine dayalı “ithalata dayalı büyüme” evresi takip etmiştir. 1989 yılında 32 sayılı karar ile her türlü sermaye hareketinin tam liberalizasyonu gerçekleşmiştir. Kısa vadeli sermaye hareketlerine dayalı bu dönemde birçok makro-ekonomik parametre giderek kısa vadeli sermaye girişlerine/çıkışlarına bağlı duruma gelmiştir. Kısa vadeli sermaye hareketlerinin reel sektör üzerinde de önemli etkilerde bulunduğu izlenmektedir. Buna göre; kısa vadeli spekülâtif ataklara maruz kalan ekonomide, yurtiçi yatırımların sektörel profili de değişmekte, ticarete konu olmayan sektörler cazip yatırım konularını oluşturmaktadır. Buna göre kısa vadeli sermaye girişleri ulusal paranın değerini yükseltip, ithalatı ucuzlatırken, iç piyasaya yönelik çalışan sektörlerde girdi artışlarının maliyetlerde yarattığı artışlar “mark-up fiyatlama” yolu ile tüketicilere yansıtmakta, böylelikle bu sektörlerde mark-up oranı yükseltilebilmektedir. Oysa, ticarete konu olan sektörler bu

olanaktan yoksundur. Ticarete açık bir sektör dünya fiyatlarını veri almak zorundadır. Bu bağlamda, olası girdi maliyetlerindeki artışlar, ticarete konu olan sektörlerde, ticarete konu olmayan sektörlerde olduğu gibi yansıtma imkanından yoksun bulunmaktadır. Başka bir ifadeyle, kısa vadeli sermaye hareketlerinin yoğunlaştığı dönemlerde ticarete konu olmayan sektörlerdeki kârlılık ticarete konu olan sektörlerle göre daha yüksek gerçekleşmektedir.

1989-93 döneminde sermaye birikimi nasıl gelişmiştir? Özel sektörün 1980'li yıllarda üretken ve ticarete konu olan sektörlerde yatırım yapmama eğiliminin 1990'lı yıllarda artarak devam ettiği görülmektedir. Kamuda ticarete konu olan sektörlerden imalat ve tarımın payı hızla gerilerken, ulaştırma ve görel olarak da enerji sektörlerine yönelik yatırımlarında artış izlenmektedir. Kamunun imalat sanayiine yönelik yatırımlarda gözlenen düşüşü özel kesim dolduramamış, özel birikim de giderek ticarete konu olmayan sektörlerde yoğunlaşmıştır.

İhracatın gelişimi incelendiğinde, 1980'de %4,2 düzeyinde bulunan ihracat/GSMH değeri, 1980'li yıllarda mali liberalizasyon öncesi döneme göre önemli düzeyde artarak %13-14'e kadar çıkmış, mali liberalleşme yılları olan 1989'dan itibaren ise (1989-93 döneminde) %9'lara kadara düşmüş, iç pazarın sürükleyici olduğu, "ithalata dayalı büyüme modeli" gündeme gelmiştir. İthalatın gelişimi incelendiğinde ise 1980-88 döneminde ithalat/GSMH ortalaması %14,2 olarak gerçekleşirken, aynı oran 1989-93 döneminde ortalama %14,8 düzeyine yükselmiştir.

Türkiye ekonomisi bir çok sektörde ithal girdilere ve yatırım mallarına bağımlı bir yapı göstermektedir. Özellikle mali liberalizasyon ile birlikte ithalat artışı hızının ihracat artış hızından daha yüksek gerçekleştiği izlenmektedir. Buna göre 1989-2002 döneminde ithalatın artış hızı ortalama %11,9 iken, ihracatın ortalama artış hızı %8,5 düzeyi ile sınırlı kalmıştır. Oysa, 1981-88 döneminde ihracatın ortalama artış hızı %20,5 gibi yüksek bir düzeye ulaşmış, buna karşın ithalatın ortalama artış hızı %8,1 düzeyinde kalmıştır. Bu sonucun gerçekleşmesinde dışa açılmanın giderek daha fazla aşırı değerli döviz kuru rejimi ile çalışması etkili olmuştur. Değerlenmiş TL ihracatı olumsuz etkilerken, ithalatı artırmakta dış ticaret ve cari işlemler dengesini olumsuz etkilemektedir. Diğer yandan, dışa açıklığın artmasının bir sonucu olarak

turizm, mali hizmetler müteahhitlik hizmetleri de genellikle fazla verdiği için, mal ticaretindeki büyük boyutlu kronik açıkları kısmen kapatabilmektedir.

Türkiye ekonomisinde genel olarak büyüme, ithalat ve cari işlemler dengesi arasında yakın bir ilişki olagelmıştır. Genellikle yüksek büyüme hızları (talep genişlemesinin arttığı) ile cari açık birlikte hareket etmekte, büyümenin yavaşladığı ya da negatif olduğu yıllarda ise cari fazlalar artmaktadır. Ancak geleneksel olarak gözlemlenen bu ilişkinin 1990'lı yıllardan sonra değiştiği görülmektedir. Örneğin cari işlem fazlasının olduğu 1989 ve 1991 yıllarında büyüme hızlarının çok düşük (sırasıyla %1,6 ve %0,3), cari işlemler açığının olduğu 1990,1992 ve 1993 yıllarında ise büyüme hızlarının yüksek gerçekleştiği (sırasıyla %9,4; %6,4 ve %8,1) görülmektedir. Diğer taraftan büyüme oranlarının düştüğü yıllarda özellikle kısa vadeli sermaye hareketlerinin negatif olduğu veya çok düşük gerçekleştiği yıllardır. Burada çıkarılabilecek en temel sonuç, 1990'lı yıllardan önceki dönemde büyüme cari işlemler dengesini bozarken, sermaye hareketlerinin tam liberalizasyonunun sağlandığı 1989'dan sonraki yıllarda ise sermaye girişlerine bağlı olarak büyüme artmakta veya azalmaktadır. Başka bir ifadeyle, 1989 dönemi öncesinde talep genişlemesi (büyüme) cari açıklara neden olurken, cari açıklar sermaye girişleri ile karşılanmıştır. 1989 sonrası dönemde büyüme süreci başta olmak üzere makro-parametreler doğrudan doğruya sermaye girişlerine bağlı duruma gelerek sermaye girişleri, büyüme ve cari açık sırasını izlemeye başlamıştır. Böylelikle ekonomideki büyüme ve birikim süreçleri büyük ölçüde dış sermaye hareketlerinin (özellikle de kısa vadeli sermaye hareketlerinin) yönüne bağlı olmuştur.

Türkiye'nin sanayii sektöründe AB karşısında rekabet gücünü ve dış ticaretin analizini içeren bu rapor altı bölüm altında incelenmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde sanayii ürünlerinde Türkiye-AB arasındaki dış ticaretin analizi incelenirken, izleyen ikinci bölümün konusunu sanayii sektöründe Türkiye'nin AB Ülkelerine karşı dış ticaret profilinin analizi ve rekabet gücündeki gelişmeler ülkesel düzeyde ele alınıp analiz edilmektedir. Sanayii sektöründe Türkiye'nin AB karşısında rekabet gücündeki gelişmeler, bu kez, toplulaştırılmış olarak üçüncü bölümde ele alınıp analiz edilmiştir. Türkiye'nin ve AB ülkelerinin rekabet gücündeki gelişmeler göreceli fiyatlara dayalı bir

analiz çerçevesinde dördüncü bölümün konusunu oluşturmaktadır. Türkiye'nin ve AB Ülkelerinin rekabet güçlerindeki gelişmeler makro düzeyde IMD'den (International Institute for Management Development) hareketle , ele alınıp analiz edilmiştir. Sanayii sektöründe Türkiye-AB arasındaki dış ticaretin analizi ve Türkiye'nin AB karşısında rekabet gücünü artırmaya yönelik tespitler ve çözüm önerileri altıncı bölümde incelenmiştir.

I.TÜRKİYE-AB ARASINDA DIŞ TİCARETİN ANALİZİ

I.1.AB Ülkelerine Yönelik Sanayii Ürünleri İhracatı

Türkiye'nin AB(15) ülkelerine yönelik sanayii ürünleri ihracat değerlerini gösteren Tablo 1 verileri incelendiğinde, Almanya'nın ilk sırada yer aldığı (2003 yılı itibariyle 6,6 milyar dolara yükseldiği), bu ülkeyi İngiltere'nin izlediği (2003 yılı itibariyle 3,39 milyar dolar) anlaşılmaktadır. Türkiye'nin AB (15) ülkelere yönelik ihracatı içerisinde Almanya ve İngiltere'den sonra Fransa, İtalya ve Hollanda'nın geldiği anlaşılmaktadır.

Tablo 1:Türkiye'nin AB(15)Ülkelerine Sanayii İhracatı(Bin \$)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Almanya	4.333.828	4.669.182	4.733.913	4.520.415	4.710.691	5.183.618	6.660.642
Avusturya	211.600	216.399	211.272	210.076	250.301	284.357	378.441
Belçika-Lüks.	396.026	503.561	492.952	534.100	555.824	0	0
Danimarka	137.852	166.689	169.359	189.941	243.723	331.528	419.961
Finlandiya	35.280	42.404	45.958	51.797	57.355	120.550	193.091
Fransa	925.826	1.061.599	1.351.040	1.465.988	1.691.691	1.927.050	2.576.669
Hollanda	554.914	644.419	677.511	644.851	683.052	829.773	1.248.039
İngiltere	1.241.587	1.462.642	1.569.878	1.816.396	1.973.040	2.798.260	3.392.201
İrlanda	74.576	75.651	117.835	189.353	138.516	170.555	248.206
İspanya	313.257	385.275	579.074	563.982	769.688	959.195	1.544.885
İsveç	112.554	157.623	155.691	175.529	187.537	266.017	420.486
İtalya	952.390	1.096.884	1.170.956	1.363.199	1.759.642	1.853.350	2.529.182
Portekiz	76.692	131.184	149.276	165.715	262.706	214.942	297.923
Yunanistan	223.021	286.700	325.458	379.580	399.645	469.275	754.731
TOPLAM	9.589.403	10.900.212	11.750.173	12.270.922	13.683.411	15.408.470	20.664.457

Kaynak:Dünya Ticaret Örgütü (WTO) verilerinden hareketle kendi hesaplamamız. Ve bundan sonraki tablolarda ayrı bir kaynak belirtilmediği sürece hesaplamalar WTO verilerine dayanmaktadır.

I.2. AB(15) Ülkelerine Yönelik Sanayii Ürünleri İhracat Artış Hızları

Tablo 2' de gösterilen sanayii ürünleri ihracat artış hızları incelendiğinde, Türkiye'nin ihracatı içerisinde en hızlı artan ülkelerin başında Finlandiya (yıllık ortalama büyüme hızı %37,1), İspanya (%32,1), Portekiz (%29,1), İrlanda (%26,6) geldiği anlaşılmaktadır. Türkiye'nin AB ülkelerine yönelik ihracatı içerisinde ilk sırada yer alan Almanya'ya yönelik ihracatın yıllık ortalama düzeyinde %7,9 arttığı görülmektedir.

Tablo 2:Türkiye'nin AB(15)Ülkelerine Yönelik Sanayii İhracatı Artış Hızları(%)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	SS	YOAH
Almanya	7,7	1,4	-4,5	4,2	10,0	28,5	11,3	7,9
Avusturya	2,3	-2,4	-0,6	19,1	13,6	33,1	13,8	10,9
Belçika-Lüks.	27,2	-2,1	8,3	4,1	0,0	0,0	10,9	6,2
Danimarka	20,9	1,6	12,2	28,3	36,0	26,7	12,4	20,9
Finlandiya	20,2	8,4	12,7	10,7	110,2	60,2	40,7	37,1
Fransa	14,7	27,3	8,5	15,4	13,9	33,7	9,5	18,9
Hollanda	16,1	5,1	-4,8	5,9	21,5	50,4	19,3	15,7
İngiltere	17,8	7,3	15,7	8,6	41,8	21,2	12,5	18,8
İrlanda	1,4	55,8	60,7	-26,8	23,1	45,5	34,3	26,6
İspanya	23,0	50,3	-2,6	36,5	24,6	61,1	22,5	32,1
İsveç	40,0	-1,2	12,7	6,8	41,8	58,1	23,5	26,4
İtalya	15,2	6,8	16,4	29,1	5,3	36,5	12,3	18,2
Portekiz	71,1	13,8	11,0	58,5	-18,2	38,6	33,2	29,1
Yunanistan	28,6	13,5	16,6	5,3	17,4	60,8	19,7	23,7
Toplam	13,7	7,8	4,4	11,5	12,6	34,1	10,4	14,0

AB ülkelerine yönelik sanayii ürünleri ihracatının istikrarlı gelişip gelişmediğini gösteren ihracatın standart sapma değerlerini gösteren veriler incelendiğinde (Tablo 2'nin SS sütunu), Türkiye'nin AB ülkelerine yönelik ihracatında ilk sırada bulunan Almanya'ya karşı ihracat düzeyinin görece olarak istikrarlı arttığı anlaşılmaktadır. Bu ülkeye yönelik ihracatın standart sapma değeri ele alınan dönem içerisinde 11,3 düzeyinde gerçekleşmiştir. AB Ülkelerine yönelik sanayii ürünleri ihracatı standart sapma değerleri yüksek gerçekleşen ülkelerin başında Finlandiya, Portekiz ve İrlanda'nın geldiği anlaşılmaktadır.

I.3.AB Ülkelerine Yönelik Sanayii Ürünleri İhracat Payları

Türkiye'nin AB(15) ülkelerine yönelik sanayii ürünleri ihracat paylarını gösteren Tablo 3 verileri incelendiğinde, Almanya'ya yönelik sanayii ürünleri ihracat değerinin zaman içerisinde artmasına karşın AB(15) ülkelerine yönelik toplam ihracat değeri içerisindeki payının önemli ölçüde gerileyerek 1997-2003 döneminde %45,2 oranından %32,2 oranına gerilediği anlaşılmaktadır. Türkiye'nin sanayii ürünleri ihracatı içerisinde önemli paya sahip ülkelerden Fransa, İtalya ve İngiltere'nin payında ise görece bir artış izlenmektedir.

Tablo 3:Türkiye'nin AB(15)Ülkelerine Yönelik Sanayii İhracatı İçerisinde Ülke Payları(%)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Almanya	45,2	42,8	40,3	36,8	34,4	33,6	32,2
Avusturya	2,2	2,0	1,8	1,7	1,8	1,8	1,8
Belçika-Lüks.	4,1	4,6	4,2	4,4	4,1	0,0	0,0
Danimarka	1,4	1,5	1,4	1,5	1,8	2,2	2,0
Finlandiya	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,8	0,9
Fransa	9,7	9,7	11,5	11,9	12,4	12,5	12,5
Hollanda	5,8	5,9	5,8	5,3	5,0	5,4	6,0
İngiltere	12,9	13,4	13,4	14,8	14,4	18,2	16,4
İrlanda	0,8	0,7	1,0	1,5	1,0	1,1	1,2
İspanya	3,3	3,5	4,9	4,6	5,6	6,2	7,5
İsveç	1,2	1,4	1,3	1,4	1,4	1,7	2,0
İtalya	9,9	10,1	10,0	11,1	12,9	12,0	12,2
Portekiz	0,8	1,2	1,3	1,4	1,9	1,4	1,4
Yunanistan	2,3	2,6	2,8	3,1	2,9	3,0	3,7
TOPLAM	100	100	100	100	100	100	100

I.4.İthalat

Türkiye'nin AB ülkelerinden yaptığı sanayii ürünleri ithalat değerlerini gösteren Tablo 4 verileri incelendiğinde, ithalat açısından da Almanya'nın ilk sırada yer aldığı (2003 yılı verilerine göre 8,8 milyar dolar) bu ülkeyi İtalya'nın (5 milyar dolar) izlediği anlaşılmaktadır. Almanya ve İtalya yanında öne çıkan diğer ülkeler ise Fransa, İngiltere, İspanya ve Hollanda'dır.

Tablo 4:Türkiye'nin Sanayii Ürünlerinde AB(15)Ülkelerinden Yaptığı İthalat Değerleri(Bin \$)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Almanya	7.575.735	6.947.218	5.538.796	6.820.329	5.067.222	6.538.254	8.791.866
Avusturya	460.042	572.320	471.019	476.528	370.649	536.923	765.713
Belçika-Lüks.	1.069.629	1.064.388	1.015.468	1.549.392	806.293	0	0
Danimarka	169.490	178.204	183.621	178.202	180.600	251.704	298.695
Finlandiya	272.647	373.360	474.482	705.930	275.558	351.710	431.348
Fransa	2.573.620	2.706.616	2.754.740	3.205.577	2.062.075	2.794.081	3.858.489
Hollanda	1.150.971	1.252.884	1.133.916	1.333.019	909.004	1.072.677	1.240.993
İngiltere	2.386.584	2.319.151	2.010.083	2.466.912	1.600.236	2.056.868	2.667.761
İrlanda	179.500	226.988	267.636	455.445	338.515	404.665	438.686
İspanya	1.074.553	1.085.372	1.109.035	1.510.156	924.275	1.243.273	1.779.590
İsveç	825.649	934.287	1.390.438	1.379.842	500.213	479.717	710.865
İtalya	4.201.689	3.972.271	2.967.035	3.927.521	3.266.966	3.723.402	5.018.333
Portekiz	77.773	63.795	55.460	70.885	50.121	74.196	122.005
Yunanistan	183.091	122.216	86.610	108.406	79.361	130.767	184.166
Toplam	22.200.973	21.819.071	19.458.339	24.188.145	16.431.088	19.658.236	26.308.511

I.5.AB(15)Ülkelerinden Yapılan İthalatın Yüzde Dağılımı

Türkiye'nin AB ülkelerine yönelik sanayii ürünleri ihracat değerlerinin dağılımını gösteren Tablo 5 verileri incelendiğinde, Almanya'dan yapılan ithalatın %30'lar düzeyinde istikrar kazandığı İngiltere, İtalya'nın toplam ithalat içerisindeki payının değişmediği, Fransa'nın payında ise görece bir artışın gerçekleştiği (%11,6'dan %14,7 oranına) anlaşılmaktadır.

Tablo 5:Türkiye'nin AB(15) Ülkelerinden Yaptığı Sanayii İthalatının Yüzde Dağılımı(%)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Almanya	34,1	31,8	28,5	28,2	30,8	33,3	33,4
Avusturya	2,1	2,6	2,4	2,0	2,3	2,7	2,9
Belçika-Lüks.	4,8	4,9	5,2	6,4	4,9	0,0	0,0
Danimarka	0,8	0,8	0,9	0,7	1,1	1,3	1,1
Finlandiya	1,2	1,7	2,4	2,9	1,7	1,8	1,6
Fransa	11,6	12,4	14,2	13,3	12,5	14,2	14,7
Hollanda	5,2	5,7	5,8	5,5	5,5	5,5	4,7
İngiltere	10,7	10,6	10,3	10,2	9,7	10,5	10,1
İrlanda	0,8	1,0	1,4	1,9	2,1	2,1	1,7
İspanya	4,8	5,0	5,7	6,2	5,6	6,3	6,8
İsveç	3,7	4,3	7,1	5,7	3,0	2,4	2,7
İtalya	18,9	18,2	15,2	16,2	19,9	18,9	19,1
Portekiz	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,5
Yunanistan	0,8	0,6	0,4	0,4	0,5	0,7	0,7
Toplam	100	100	100	100	100	100	100

I.6.İthalatın Artış Hızları ve Standart Sapma Değerleri

Türkiye'nin AB(15) ülkelerinden gerçekleştirdiği sanayii ürünlerinin artış hızlarını gösteren Tablo 6 verileri incelendiğinde, İrlanda'nın yıllık ortalama %19,5 oranı ile ilk sırada yer aldığı bu ülkeyi %17 ile Finlandiya'nın izlediği anlaşılmaktadır. Türkiye ithalatı içerisinde ilk sırada yer alan Almanya'dan yapılan sanayii ürünleri ithalat artış hızı ise yıllık ortalama %5,4 oranında artarak, AB(15) ülkelerinden yapılan toplam sanayii ürünleri ithalat artış hızına yakın bir oranda (%5,4) gerçekleşmiştir.

Tablo 6:Türkiye'nin AB(15)Ülkelerinden Yaptığı Sanayii İthalatının Artış Hızları ve Standart Sapma Değerleri

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	SS	YOAH
Almanya	-8,3	-20,3	23,1	-25,7	29,0	34,5	26,6	5,4
Avusturya	24,4	-17,7	1,2	-22,2	44,9	42,6	29,5	12,2
Belçika-Lüks.	-0,5	-4,6	52,6	-48,0	0,0	0,0	31,9	-0,1
Danimarka	5,1	3,0	-3,0	1,3	39,4	18,7	15,8	10,8
Finlandiya	36,9	27,1	48,8	-61,0	27,6	22,6	39,3	17,0
Fransa	5,2	1,8	16,4	-35,7	35,5	38,1	27,0	10,2
Hollanda	8,9	-9,5	17,6	-31,8	18,0	15,7	20,0	3,1
İngiltere	-2,8	-13,3	22,7	-35,1	28,5	29,7	26,4	4,9
İrlanda	26,5	17,9	70,2	-25,7	19,5	8,4	30,9	19,5
İspanya	1,0	2,2	36,2	-38,8	34,5	43,1	31,1	13,0
İsveç	13,2	48,8	-0,8	-63,7	-4,1	48,2	41,6	6,9
İtalya	-5,5	-25,3	32,4	-16,8	14,0	34,8	25,4	5,6
Portekiz	-18,0	-13,1	27,8	-29,3	48,0	64,4	38,8	13,3
Yunanistan	-33,2	-29,1	25,2	-26,8	64,8	40,8	42,1	6,9
Toplam	-1,7	-10,8	24,3	-32,1	19,6	33,8	24,8	5,5

AB(15) ülkelerinden yapılan sanayii ürünleri ithalatının istikrarlı gelişip gelişmediğini gösteren sanayii ürünleri ithalatının standart sapma değerlerini gösteren veriler incelendiğinde, AB(15) ülkelerinden yapılan sanayi ürünleri ithalatının standart sapma değeri en yüksek bulunan ülkelerin başında Yunanistan(42,1), Finlandiya (39,3), Portekiz(38,8) geldiği görülmektedir. Başka bir deyişle bu ülkelerden yapılan sanayii ürünleri ithalat değerinin zaman içerisinde görece olarak daha istikrarsız geliştiği, buna karşın Almanya'dan yapılan ithalatın görece olarak daha istikrarlı bir yapı sergilediği anlaşılmaktadır.

1.7.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

Türkiye-AB(15) ülkeleri arasında ihracatın ithalatı karşılama oranını gösteren Tablo 7 verileri incelendiğinde, 1997 yılında %43,2 oranında gerçekleşen X/M oranının 2003 yılında %78,5 oranına yükseldiği görülmektedir.

Tablo 7:Türkiye-AB(15)Ülkeleri Arasında Sanayii Ürünlerinde İhracattın İthalatı Karşılama Oranı(%)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Yıllık Ortalama
Almanya	57,2	67,2	85,5	66,3	93	79,3	75,8	74,9
Avusturya	46	37,8	44,9	44,1	67,5	53	49,4	49,0
Belçika-Lüks.	37	47,3	48,5	34,5	68,9	0	0	33,7
Danimarka	81,3	93,5	92,2	106,6	135	131,7	140,6	111,6
Finlandiya	12,9	11,4	9,7	7,3	20,8	34,3	44,8	20,2
Fransa	36	39,2	49	45,7	82	69	66,8	55,4
Hollanda	48,2	51,4	59,7	48,4	75,1	77,4	100,6	65,8
İngiltere	52	63,1	78,1	73,6	123,3	136	127,2	93,3
İrlanda	41,5	33,3	44	41,6	40,9	42,1	56,6	42,9
İspanya	29,2	35,5	52,2	37,3	83,3	77,2	86,8	57,4
İsveç	13,6	16,9	11,2	12,7	37,5	55,5	59,2	29,5
İtalya	22,7	27,6	39,5	34,7	53,9	49,8	50,4	39,8
Portekiz	98,6	205,6	269,2	233,8	524,1	289,7	244,2	266,5
Yunanistan	121,8	234,6	375,8	350,1	503,6	358,9	409,8	336,4
Toplam	43,2	50	60,4	50,7	83,3	78,4	78,5	63,5

Ülkeler düzeyinde X/M parametresinin en yüksek gerçekleştiği ülkelerin başında tablonun son sütunda gösterilen yıllık ortalama oran değerlerine göre Yunanistan (%336), Portekiz (%267), Danimarka (%112) olarak sıralanmaktadır. Kuşkusuz bu ülkeler ile Türkiye arasında dış ticaretin görece olarak önemsiz olması nedeniyle bu veriler fazla anlamlı bir gösterge olarak görülmeyebilir. Daha anlamlı bir bakış bu parametre göz önüne alınarak Türkiye'nin dış ticaretinde ilk sıralarda bulunan Almanya, İtalya, İngiltere ve Fransa gibi ülkelerin bu parametreye göre analizlerinin yapılmasıdır. Buna göre Türkiye'nin sanayii ürünlerinde Almanya'ya karşı ihracatın ithalatı karşılama oranı yıllık ortalaması 1997-2003 döneminde %74,9 oranında gerçekleşirken, İtalya'da %39,8, Fransa'da %55,4, İngiltere'de %93,3 oranında gerçekleşmiştir. Başka bir ifadeyle, İngiltere dışında Türkiye'nin dış ticaretinde önemli paya sahip Almanya, İtalya ve Fransa gibi ülkelere karşı Türkiye'nin sanayii ürünlerinde sürekli dış ticaret açığı verdiği anlaşılmaktadır. Bu olgu aşağıdaki satırlarda daha detaylı olarak ele alınacaktır.

I.8.Dış Ticaret Dengesi

Türkiye'nin sanayii ürünlerinde AB(15) ülkelerine karşı dış ticaret dengesini gösteren Tablo 8 verileri incelendiğinde, Portekiz ve Yunanistan dışındaki diğer tüm AB(15) ülkelerine karşı dış ticaret açığı verdiği anlaşılmaktadır. Dış ticaret açığının en fazla gerçekleştiği ülkelerin başında İtalya'nın geldiği (2003 yılı itibariyle 2,489 milyon dolara yükseldiği) bu ülkeyi Almanya'nın izlediği (2.131 milyon dolar ile)

anlaşılmaktadır. Toplamda ise Türkiye'nin AB(15) ülkelerine karşı sanayii ürünleri dış ticaret dengesinin azaldığı tabloda açıklıkla izlenmektedir. Buna göre 1997 yılında Türkiye-AB(15) ülkeleri arasında 12,5 milyar dolar düzeyinde bulunan sanayii ürünleri dış ticaret dengesi, 2003 yılında 5,6 milyar dolar düzeyine gerilemiştir. Kuşkusuz bu gelişmeye en büyük katkıyı İtalya, Fransa ve İngiltere gibi Türkiye'nin dış ticaretinde önemli paya sahip ülkelerin yaptığı anlaşılmaktadır.

Tablo 8:Türkiye-AB(15)Ülkeleri Arasında Sanayii Ürünlerinde Dış Ticaret Dengesi(Bin \$)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Almanya	-3.241.906	-2.278.036	-804.884	-2.299.914	-356.532	-1.354.635	-2.131.224
Avusturya	-248.442	-355.921	-259.747	-266.452	-120.347	-252.566	-387.273
Belçika-Lüks.	-673.603	-560.827	-522.516	-1.015.292	-250.469	0	0
Danimarka	-31.638	-11.514	-14.262	11.739	63.123	79.825	121.266
Finlandiya	-237.367	-330.956	-428.524	-654.133	-218.204	-231.160	-238.257
Fransa	-1.647.795	-1.645.017	-1.403.700	-1.739.589	-370.383	-867.031	-1.281.821
Hollanda	-596.057	-608.465	-456.405	-688.168	-225.952	-242.904	7.046
İngiltere	-1.144.998	-856.508	-440.204	-650.516	372.804	741.392	724.440
İrlanda	-104.924	-151.338	-149.801	-266.092	-199.999	-234.109	-190.479
İspanya	-761.296	-700.098	-529.961	-946.175	-154.587	-284.078	-234.705
İsveç	-713.095	-776.664	-1.234.747	-1.204.313	-312.676	-213.700	-290.379
İtalya	-3.249.299	-2.875.388	-1.796.079	-2.564.323	-1.507.324	-1.870.052	-2.489.151
Portekiz	-1.082	67.389	93.816	94.831	212.585	140.746	175.918
Yunanistan	39.930	164.484	238.848	271.173	320.284	338.508	570.565
Toplam	-12.611.570	-10.918.859	-7.708.167	-11.917.223	-2.747.677	-4.249.765	-5.644.054

I.9.Türkiye'nin Dış Ticaretinde Dünya ve AB

Türkiye'nin dış ticaretinde dünya ülkelerinin ve AB'nin önemini gösteren Tablo 9 verileri incelendiğinde, Türkiye'nin AB'ne yönelik ihracatının 1993-2004 döneminde 7.599 milyon dolardan 34.399 milyon dolara çıktığı görülmektedir. İthalat değeri ise aynı dönemde 13,875 milyon dolardan 45.427 milyon dolara yükselmiştir. Başka bir ifadeyle, ele alınan dönem içerisinde ihracat değeri %353 artarken, ithalat değeri %227 oranında artmış, bunun sonucunda ihracattın ithalatı karşılama parametresi %54,8'den %75,7'e çıkmıştır. Türkiye'nin 1996 yılında yürürlüğe giren Gümrük Birliği Antlaşması ile birlikte Türkiye'nin AB ülkelerinde yaptığı ithalatın önemli ölçüde arttığı anlaşılmaktadır. Buna göre 1996 yılında AB ülkelerinden yapılan ithalat değeri bir önceki yıla göre % 37,2 oranında artarken, ihracat değeri % 4,3 oranında ancak artmıştır. Başka bir ifadeyle, 1994 yılında %79,1 olan X/M parametresi, 1995 yılında %65,7'e ve 1996 yılında ise %49,9 oranına gerilemiştir.

Tablo 9:Türkiye'nin Dış Ticaretinde Dünya ve AB'nin Yeri

Yıl	Genel			AB(15)			Avrupa Birliği'nin Payları		
	İhracat(X)	İthalat(M)	X/M(%)	İhracat(X)	İthalat (M)	X/M	X(%)	M(%)	(X+M)
1993	15.348	29.429	52,2	7.599	13.875	54,8	49,5	47,1	48,0
1994	18.105	23.270	77,8	8.635	10.915	79,1	47,7	46,9	47,3
1995	21.636	35.707	60,6	11.078	16.861	65,7	51,2	47,2	48,7
1996	23.224	43.627	53,2	11.549	23.138	49,9	49,7	53,0	51,9
1997	26.261	48.559	54,1	12.248	24.870	49,2	46,6	51,2	49,6
1998	26.974	45.921	58,7	13.498	24.075	56,1	50,0	52,4	51,5
1999	26.587	40.671	65,4	14.348	21.401	67,0	54,0	52,6	53,2
2000	27.775	54.503	51,0	14.510	26.610	54,5	52,2	48,8	50,0
2001	31.342	41.399	75,7	16.118	18.280	88,2	51,4	44,2	47,3
2002	36.059	51.553	69,9	18.459	23.321	79,2	51,2	45,2	47,7
2003	47.252	69.339	68,1	24.484	31.695	77,2	51,8	45,7	48,2
2004*	63.016	97.340	64,7	34.399	45.427	75,7	54,6	46,7	49,8

Kaynak ve Notlar:DTM ve DİE. 1 Mayıs 2004'den itibaren 25 Üyeli AB.

Türkiye'nin Dünyaya ve AB (15) ülkelerine yönelik ihracat ve ithalat artış hızlarını gösteren Tablo 12 değerleri incelendiğinde, Türkiye'nin dünyaya yönelik ihracatının AB(15) ülkelere yönelik ihracatından görece olarak daha istikrarlı geliştiği (standart sapma değerinin daha küçük olduğu) anlaşılmaktadır. İthalatta da benzer bir eğilim gözlenmekte olup, Türkiye'nin AB'den gerçekleştirdiği ithalatın görece olarak daha istikrarsız olduğu görülmektedir. Tablodan dikkat çeken hususlardan biri de ithalat serisinin ihracat serisine göre oldukça istikrarsız, standart sapmasının daha yüksek gerçekleşmesidir.

Tablo 10:Türkiye'nin AB(15) Ülkelerine ve Dünyaya Yönelik İhracat ve İthalat Artış Hızları ve Standart Sapma Değerleri

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	SS	Yıllık OAH
Dünya(X)	18	19,5	7,3	13,1	2,7	-1,4	4,5	12,8	15,1	31	9,5	12,26
Dünya(M)	-21	53,4	22,2	11,3	-5,4	-11,4	34	-24	24,5	34,5	26,2	11,82
AB(15)(X)	13,6	28,3	4,3	6,1	10,2	6,3	1,1	11,1	14,5	32,6	10,2	12,81
AB(15)(M)	-21	54,5	37,2	7,5	-3,2	-11,1	24,3	-31	27,6	35,9	28,1	12,01

Kaynak ve Notlar:DTM Verilerinden hareketle kendi hesaplamamız. SS; serilerin standart sapma değerlerini, Yıllık OAH ise her bir seriye ilişkin yıllık ortalama artış hızlarını ifade etmektedir.

Türkiye'nin AB'ne ve Dünyaya yönelik ihracat artış hızları incelendiğinde, gerek ihracat ve gerekse de ithalat artış hızlarının yıllık ortalamalarının birbirlerine yakın gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

I.10.Türkiye'nin AB'ne Yönelik İhracatının Mal Grupları İtibariyle Dağılımı

Türkiye'nin AB(15) ülkelerine yönelik mal grupları itibariyle ihracat dağılımını gösteren Tablo 11 verileri incelendiğinde, 1994-2004 döneminde tüketim mallarının payı %64,6'dan %57,9'a düşerken, ara mallarının payı neredeyse değişmemiş %31 oranında kalmıştır. Türkiye'nin AB ülkelerine yönelik yatırım malı ihracat değeri %2,9'dan %11'e çıkmış olmasına rağmen tüketim malları ile kıyaslandığında bu oranın son derece yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle, Türkiye AB'ne teknolojik düzeyi görece düşük tüketim malları (tarım, tekstil ve konfeksiyon vb) ihraç ederken, bunun karşılığında yatırım ve ara malı ithal etmektedir. Bu Tablo Türkiye'nin sanayi girdi kullanımında dışa bağımlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 11:Türkiye'nin AB' ne Yönelik İhracatının Mal Grupları İtibariyle Dağılımı

Yıl	Yatırım			Ara malı			Tüketim			Toplam
	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	
1994	252	2,9	-	2.805	32,5	-	5.577	64,6	-	8.635
1995	318	2,9	26,2	3.528	31,8	25,8	7.232	65,3	29,7	11.078
1996	396	3,4	24,5	3.727	32,3	5,6	7.425	64,3	2,7	11.549
1997	423	3,5	6,8	4.105	33,5	10,1	7.721	63,0	4,0	12.248
1998	489	3,6	15,6	4.612	34,2	12,4	8.397	62,2	8,8	13.498
1999	631	4,4	29,0	4.981	34,7	8,0	8.737	60,9	4,0	14.348
2000	666	4,6	5,5	5.203	35,9	4,5	8.631	59,5	-1,2	14.510
2001	960	6	44,1	5.751	35,7	10,5	9.359	58,1	8,4	16.118
2002	1.274	6,9	32,7	5.834	31,6	1,4	11.330	61,4	21,1	18.459
2003	2.077	8,5	63,0	7.431	30,4	27,4	14.929	61,0	31,8	24.484
2004*	3.775	11	81,8	10.585	30,8	42,4	19.928	57,9	33,5	34.399

Kaynak:DTM.

(*)Ocak-Mayıs Dönemi

I.11.Türkiye'nin Mal Grupları İtibariyle Toplam İhracatı

Türkiye'nin mal grupları itibariyle toplam ihracatını gösteren Tablo 12 verileri incelendiğinde, AB'ne yönelik benzer bir ihracat yapısı geçerli olmakla birlikte, dünyaya yönelik ara malı ihracat düzeyi 10 puan daha yüksek oranda gerçekleşirken, tüketim mallarının payı 8 puan daha düşük düzeyde gerçekleşmiştir. Aslında bu sonuç, dünya ortalaması söz konusu olduğunda, Türkiye'nin ihracatının teknolojik düzeyinin görece olarak yükseldiği, ancak AB gibi merkez ülkeleri karşısında ise düştüğünü göstermektedir.

Tablo 12:Türkiye'nin Dünyaya Yönelik İhracatının Yatırım, Ara Malı ve Tüketim Malları İtibariyle Dağılımı Birim: Milyon Dolar

Yıl	Yatırım			Ara Malı			Tüketim			Toplam
	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	
1994	727	4,0	-	8.222	45,4	-	9.156	50,6	-	18.105
1995	837	3,9	15,1	8.946	41,3	8,8	11.854	54,8	29,5	21.636
1996	1.125	4,8	34,5	9.745	42,0	8,9	12.354	53,2	4,2	23.224
1997	1.339	5,1	19,0	11.032	42,0	13,2	13.890	52,9	12,4	26.261
1998	1.378	5,1	2,9	11.129	41,3	0,9	14.374	53,3	3,5	26.974
1999	1.796	6,8	30,3	10.840	40,8	-2,6	13.895	52,3	-3,3	26.587
2000	2.140	7,7	19,2	11.573	41,7	6,8	14.013	50,5	0,8	27.775
2001	2.618	8,4	22,3	13.299	42,4	14,9	15.221	48,6	8,6	31.342
2002	2.739	7,6	4,6	14.636	40,6	10,1	18.532	51,4	21,8	36.059
2003	4.217	8,9	54,0	18.398	38,9	25,7	24.344	51,5	31,4	47.252
2004	6.526	10,4	54,8	25.364	40,3	37,9	30.937	49,1	27,1	63.016

Kaynak:DTM ve DİE.

I.12.Türkiye'nin Mal Grupları İtibariyle AB' den İthalatı

Türkiye'nin mal grupları itibariyle AB ülkelerinden yaptığı ithalatı gösteren Tablo 13 verileri incelendiğinde, Türkiye'nin AB ülkelerinden ağırlıklı olarak ara malları ve yatırım malları ithalatı gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır. Ancak son yıllarda tüketim malları ithalatında da önemli bir artış gözlenmektedir. Buna göre, 1994 yılında AB' den ithal edilen ithalat içerisinde %7,3 oranında paya sahip olan tüketim mallarının payı 2004 yılında %17,3'e yükselirken, aynı dönemde yatırım malları ithalatının payı %29,4'den %23,5'e, ara mallarının payı ise %63,3'den %58,5'e gerilemiştir.

Tablo 13:Türkiye'nin AB(15) Ülkelerinde Yaptığı İthalatın Mal Grupları İtibariyle Dağılımı

Yıl	Yatırım			Ara malı			Tüketim			Toplam
	Değer	Pay(%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	
1994	3.209	29,4	-	6.912	63,3	-	795	7,3	-	10.915
1995	4.831	28,7	50,5	10.539	62,5	52,5	1.491	8,8	87,5	16.861
1996	7.388	31,9	52,9	12.880	55,7	22,2	2.870	12,4	92,5	23.138
1997	7.327	29,5	-0,8	14.009	56,3	8,8	3.535	14,2	23,2	24.870
1998	7.182	29,8	-2	13.270	55,1	-5,3	3.622	15	2,5	24.075
1999	6.069	28,4	-15,5	11.823	55,2	-10,9	3.525	16,5	-2,7	21.401
2000	7.254	27,3	19,5	14.116	53	19,4	5.114	19,2	45,1	26.610
2001	4.317	23,6	-40,5	11.168	61,1	-20,9	2.595	14,2	-49,3	18.280
2002	5.361	23	24,2	14.417	61,8	29,1	3.196	13,7	23,2	23.321
2003	6.999	22,1	30,6	19.233	60,7	33,4	5.147	16,2	61	31.695
2004*	10.670	23,5	52,5	26.583	58,5	38,2	7.845	17,3	52,4	45.427

Kaynak:DTM

AB'den yapılan ithalatın gelişimi değer cinsinden incelendiğinde, yatırım malları ithalatının değeri 1994-2003 döneminde %233 artarak 3,209 milyon dolardan 10,670 milyon dolara, ara mallarının ithalat değeri ise aynı dönemde % 285 artarak, 6,912 milyon dolardan 26.583 milyon dolara yükseldiği anlaşılmaktadır. Tüketim mallarının ithalat değeri ise aynı dönemde % 887 gibi yüksek bir oranda artarak 795 milyon dolardan 7.845 milyon dolara yükselmiştir.

I.13.Türkiye'nin Mal Grupları İtibariyle Toplam İthalatı

Türkiye'nin mal grupları itibariyle toplam ithalatını gösteren Tablo 14 verileri incelendiğinde, ara malları ithalatının AB ülkelerinden yapılan ithalatın 9-10 puan daha yüksek, yatırım malları ithalatının ise 5 puan civarında daha düşük oranda gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Mal grupları itibariyle toplam ithalatın gelişimi incelendiğinde, yatırım malları ithalat değerinin 1994-2004 arasında 5.319 milyon dolardan 17.379 milyon dolara yükseldiği (%227 oranında arttığı), en hızlı yükselişin ara malları ithalatında gerçekleştiği görülmektedir: 1994 yılında 16.536 milyon dolar olan toplam ara malı ithalatı 2004 yılında %296 artarak 65.510 milyon dolara yükseldiği görülmektedir. Aynı dönemde tüketim malları ithalatı ise 1.416 %886 oranında artarak, 1.416 milyon dolardan 13.958 milyon dolara yükseldiği görülmektedir.

Tablo 14:Türkiye'nin Toplam İthalatının Mal Grupları İtibariyle Dağılımı Birim:Milyon \$

Yıl	Yatırım			Ara Malı			Tüketim			Toplam
	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	
1994	5.319	22,9	-	16.536	71,1	-	1.416	6,1	-	23.270
1995	8.215	23,0	54,4	25.037	70,1	51,4	2.456	6,9	73,4	35.707
1996	10.624	24,4	29,3	28.737	65,9	14,8	4.266	9,8	73,7	43.627
1997	11.352	23,4	6,9	31.871	65,6	10,9	5.335	11,0	25,0	48.559
1998	11.027	24,0	-2,9	29.560	64,4	-7,3	5.320	11,6	-0,3	45.921
1999	8.729	21,5	-20,8	26.553	65,3	-10,2	5.063	12,4	-4,8	40.671
2000	11.341	20,8	29,9	35.710	65,5	34,5	7.220	13,2	42,6	54.503
2001	6.964	16,8	-38,6	28.931	69,9	-19	4.083	9,9	-43,4	41.399
2002	8.492	16,5	21,9	37.442	72,6	29,4	5.007	9,7	22,6	51.553
2003	11.470	16,5	35,1	49.489	71,4	32,2	7.903	11,4	57,8	69.339
2004	17.379	17,9	51,5	65.510	67,3	32,4	13958	14,3	76,6	97.340

Kaynak:DTM.

I.14.Türkiye'nin AB Ülkelerine Yönelik İhracatı

Türkiye'nin AB ülkelerine yönelik sektörel ihracatının kompozisyonu incelendiğinde, Türkiye'nin AB ülkelerine yönelik ihracatının içerisinde tekstil ve konfeksiyon sektörü, 84, 85 ve 87. fasıllar ve diğer sanayi ürünlerinin öne çıktığı görülmektedir. Ancak tekstil ve konfeksiyon ihracatının toplam ihracat içerisindeki göreceli payında zaman içerisinde önemli bir düşüş gözlenmektedir. Buna göre 1993 yılında %50.4 oranında paya sahip tekstil ve konfeksiyon sektörünün payı, 2004 yılında %30,5'e kadar gerilemiştir. Mutlak değer olarak incelendiğinde ise, ele alınan dönem içerisinde AB'ne yapılan ihracatın içerisinde bu sektörün payı 3.831 milyon dolardan 10.500 milyon dolara yükseldiği anlaşılmaktadır.

Türkiye'nin AB ülkelerine yönelik ihracatında ikinci temel sektör ise elektrikli makine ve cihaz aksam ve parçaları (85); motorlu kara taşıtları (traktör, bisiklet, motosiklet vb) (87) olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye'nin bu mal grubunda 1993 yılında 608 milyon dolar olan ihracatının 2003 yılında 7.099 milyon dolara, 2004 yılının Ocak-Mayıs döneminde ise 11.594 milyon dolara yükseldiği görülmektedir.

Türkiye'nin AB ülkelerine yönelik sektörel ihracat değerleri incelendiğinde, Gümrük Birliği öncesinde AB karşısında göreceli üstünlüğe sahip sektörlerden beklenen gelişmenin gerçekleştirilemediği görülmektedir. Tekstil ve konfeksiyon ihracatında Gümrük Birliği öncesine göre ciddi bir ilerlemenin kaydedilmediği Tablo 15 verilerinden anlaşılmaktadır. 1995 yılında 5.353 milyon dolar olan tekstil ve konfeksiyon ihracatı, 1996 yılında 5.660 milyon dolar ve 1997 yılında ise 5.930 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 15:Türkiye'nin AB(15) Ülkelerine Yönelik İhracatında Belli Başlı Sektörler Birim:Milyon Dolar.

Yıl	Tarım			Tekstil ve konfeksiyon			Demir-Çelik (72-73)			84, 85 ve 87. Fasıllar**			Sanayi Ürünleri (diğer)			Top.
	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	
1993	1.457	19,2	-	3.831	50,4	-	133	1,8	-	608	8	-	1.568	20,6	-	7.599
1994	1.737	20,1	19,2	4.150	48,1	8,3	293	3,4	120,1	782	9,1	28,5	1.672	19,4	6,6	8.635
1995	1.965	17,7	13,1	5.353	48,3	29	505	4,6	72	1.239	11,2	58,4	2.017	18,2	20,6	11.078
1996	1.854	16,1	-5,6	5.660	49	5,7	421	3,6	-16,7	1.505	13	21,4	2.110	18,3	4,6	11.549
1997	2.037	16,6	9,9	5.930	48,4	4,8	622	5,1	48	1.550	12,7	3	2.109	17,2	0	12.248
1998	1.941	14,4	-4,7	6.464	47,9	9	703	5,2	13	2.083	15,4	34,4	2.307	17,1	9,4	13.498
1999	1.901	13,2	-2,1	6.363	44,3	-1,6	818	5,7	16,4	2.705	18,9	29,9	2.562	17,9	11	14.348
2000	1.538	10,6	-19,1	6.469	44,6	1,7	908	6,3	10,9	2.865	19,7	5,9	2.730	18,8	6,6	14.510
2001	1.674	10,4	8,9	6.699	41,6	3,6	997	6,2	9,9	3.754	23,3	31	2.993	18,6	9,6	16.118
2002	1.632	8,8	-2,5	7.626	41,3	13,8	937	5,1	-6	4.924	26,7	31,2	3.340	18,1	11,6	18.459
2003	2.000	8,2	22,5	9.562	39,1	25,4	1434	5,9	53	7.099	29	44,2	4.389	17,9	31,4	24.484
2004*	2.537	7,4	26,9	10.500	30,5	9,8	2589	7,5	80,5	11.594	33,7	63,3	7.179	20,9	63,6	34.399

Kaynak:DTM

(*): 1 Mayıs 2004'den itibaren 25 AB ülkesini kapsamaktadır.

(**): 84; nükleer reaktörleri; 85: elektrikli makine ve cihaz aksam ve parçalarını, 87 motorlu kara taşıtlarını (traktör, bisiklet, motosiklet vb) göstermektedir.

I.15.Sektörel İhracatın Yapısı:Toplam Olarak

Türkiye'nin ihracat yapısını toplam olarak gösteren Tablo 16 verileri incelendiğinde, tarım, tekstil ve konfeksiyon sektörlerinin payında önemli bir düşüş gözlenirken, 84, 85 ve 87. fasılların ve diğer sanayi ürünlerinin payında bir artış görülmektedir: 1993 yılında Türkiye'nin toplam ihracatı içerisinde 3,4 milyar dolar ve %22,4 oranında bir paya sahip tarımsal ürünlerin payı zaman içerisinde gerileyerek, 2003 yılında %9,4'e düşmüştür. Tekstil ve konfeksiyon sektörünün payı ise 1993-2003 döneminde %36,6'dan %31,7'e gerilerken, 84, 85 ve 87. fasılların payı, %8.1'den %27,3'e kadar yükselmiştir. Kuşkusuz anılan tüm bu sektörler arasında Türkiye'nin ihracatı içerisinde en yüksek değere sahip sektör tekstil ve konfeksiyon sektörüdür. Tekstil ve konfeksiyon sektörünün 1993 yılında Türkiye'nin toplam ihracatı içerisindeki payı 5.615 milyon dolar iken, 2003 yılında 14.957 milyon dolara, 2004 yılında ise 16 milyar dolara yükseldiği görülmektedir. Bu sektör yanında diğer önemli bir sektör de 84, 85 ve 87. fasıllarda gösterilen sektör ihracatında görülmektedir. Buna göre bu sektör ihracatı 1993 yılında 1,248 milyon dolar iken, 2003 yılında 11.739 milyon dolara ve 1994 yılında da 17.197 milyon dolara kadar yükselmiştir. Diğer sanayi ürünleri kategorisi de Türkiye'nin ihracatı içerisinde oldukça önemli paya sahip gözükmemektedir. Buna göre bu sektörün 1993 yılında 3.060 milyon dolar olan toplam

ihracat değeri, 2003 yılında 11.770 milyon dolara ve 2004 yılında ise 17.077 milyon dolara çıkmıştır.

Tablo 16:Türkiye'nin Toplam İhracatının Sektörel Yapısı (Milyon Dolar)

Yıl	Tarım			Tekstil ve konfeksiyon			Demir-Çelik (72-73)			84, 85 ve 87. Fasıllar			Sanayi Ürünleri (diğer)			Topl. Değer
	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	
1993	3.433	22,4	-	5.615	36,6	-	1.992	13	-	1.248	8,1	-	3.060	19,9	-	15.348
1994	3.950	21,8	15,1	6.435	35,5	14,6	2.352	13	18,1	1.628	9	30,5	3.740	20,7	22,2	18.105
1995	4.050	18,7	2,5	8.319	38,4	29,3	2.246	10,4	-4,5	2.327	10,8	42,9	4.694	21,7	25,5	21.636
1996	4.282	18,4	5,7	8.677	37,4	4,3	2.256	9,7	0,4	2.945	12,7	26,5	5.064	21,8	7,9	23.224
1997	4.881	18,6	14	9.798	37,3	12,9	2.615	10	15,9	3.108	11,8	5,5	5.859	22,3	15,7	26.261
1998	4.526	16,8	-7,3	10.434	38,7	6,5	2.252	8,3	-13,9	3.809	14,1	22,5	5.953	22,1	1,6	26.974
1999	3.942	14,8	-12,9	9.848	37	-5,6	2.148	8,1	-4,6	4.393	16,5	15,3	6.256	23,5	5,1	26.587
2000	3.370	12,1	-14,5	10.052	36,2	2,1	2.321	8,4	8,1	4.989	18	13,6	7.043	25,4	12,6	27.775
2001	3.857	12,3	14,5	10.346	33	2,9	3.046	9,7	31,2	6.340	20,2	27,1	7.752	24,7	10,1	31.342
2002	3.497	9,7	-9,3	12.096	33,5	16,9	3.513	9,7	15,3	8.313	23,1	31,1	8.640	24	11,4	36.059
2003	4.426	9,4	26,6	14.957	31,7	23,7	4.360	9,2	24,1	11.739	24,8	41,2	11.770	24,9	36,2	47.252
2004*	5.233	8,3	18,2	16.000	25,4	7	7.509	11,9	72,2	17.197	27,3	46,5	17.077	27,1	45,1	63.016

Kaynak:DTM.

(*):1 Mayıs 2004'den itibaren 25 üyeli AB Ülkesini kapsamaktadır.

Türkiye'nin ihracatında demir-çelik sektörünün oransal önemi %13'den %11,9'a düşmüş olmakla birlikte, değer olarak incelendiğinde 1,992 milyon dolardan 7.509 milyon dolara yükseldiği anlaşılmaktadır.

I.16.Türkiye'nin AB Ülkelerinden Yaptığı İthalatın Sektörel Yapısı

Türkiye'nin AB ülkelerinde yaptığı ithalatın sektörel yapısını gösteren Tablo 17 verileri incelendiğinde, iki temel sektörün öne çıktığı anlaşılmaktadır. Bunlar; 84, 85 ve 87 fasıllar ile diğer sanayi ürünleridir. Elektrikli makine ve cihaz aksam ve parçaları (85), motorlu kara taşıtları (87) (traktör, bisiklet, motosiklet vb) ithalatı 1993 yılında 5.958 milyon dolar ve %42.9 oranında bir paya sahip iken, zaman içerisinde oransal önemi fazla değişmemiş, fakat ithalat değeri 21.956 milyon dolar gibi yüksek bir değere ulaşmıştır. Diğer sanayi ürünleri ithalat değeri ise aynı dönemde 5.234 milyon dolardan 17.746 milyon dolara yükselirken bu sektörün toplam AB ithalatı içerisindeki oransal önemi ise %38,4'den %39,1'e yükselmiştir.

Tablo 17:Türkiye'nin AB (15) Ülkelerinde Yaptığı İthalatın Sektörel Yapısı

Yıl	Tarım			Tekstil ve konfeksiyon			Demir-Çelik (72-73)			84, 85 ve 87. Fasıllar			Sanayi Ürünleri (diğer)			Top. Değer
	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	
1993	340	2,4	-	575	4,1	-	1.679	12,1	-	5.958	42,9	-	5.324	38,4	-	13.875
1994	229	2,1	-32,6	501	4,6	-12,9	1.353	12,4	-19,4	4.375	40,1	-26,6	4.457	40,8	-16,3	10.915
1995	790	4,7	245,1	828	4,9	65,4	1.852	11	36,8	6.617	39,2	51,2	6.774	40,2	52	16.861
1996	675	2,9	-14,5	1.379	6	66,5	2.081	9	12,4	10.155	43,9	53,5	8.848	38,2	30,6	23.138
1997	512	2,1	-24,1	1.611	6,5	16,8	1.873	7,5	-10	11.751	47,2	15,7	9.123	36,7	3,1	24.870
1998	477	2	-6,8	1.425	5,9	-11,5	1.466	6,1	-21,7	11.696	48,6	-0,5	9.011	37,4	-1,2	24.075
1999	489	2,3	2,5	1.318	6,2	-7,5	943	4,4	-35,7	10.428	48,7	-10,8	8.223	38,4	-8,7	21.401
2000	479	1,8	-2	1.411	5,3	7,1	1.332	5	41,3	13.694	51,5	31,3	9.694	36,4	17,9	26.610
2001	304	1,7	-36,7	1.280	7	-9,3	1.004	5,5	-24,6	7.736	42,3	-43,5	7.957	43,5	-17,9	18.280
2002	432	1,9	42,3	1.639	7	28	1.496	6,4	49	9.890	42,4	27,9	9.864	42,3	24	23.321
2003	564	1,8	30,6	1.806	5,7	10,2	2.407	7,6	60,9	13.987	44,1	41,4	12.931	40,8	31,1	31.695
2004*	645	1,4	14,4	2.046	4,5	13,3	3.034	6,7	26	21.956	48,3	57	17.746	39,1	37,2	45.427

Kaynak:DTM.

Gümrük Birliği (GB) Antlaşması Türkiye'nin ithalatı üzerinde ne tür etkiler yaratmıştır?. Gümrük Birliği Antlaşması'nın 1996 yılında yürürlüğe girdiği düşünülürse, 1996 yılının 1995 yılı ile kıyaslanması bazı bulgular sunabilir. Buna göre tekstil ve konfeksiyon sektörünün 1995 yılında 828 milyon olan ithalat değeri, 1996 yılında %66,5 oranında artarak, 1.379 milyon dolara, demir-çelik sektörünün ithalat değeri ise 1.852 milyon dolardan % 12,4 artarak, 2.081 milyon dolara, 84, 85 ve 87. fasılların ithalat değeri ise 6.617 milyon dolardan %43,9 oranında artarak 10.155 milyon dolara yükseldiği anlaşılmaktadır. Diğer sanayi ürünlerinin ithalat değeri ise aynı dönemde %30,6 oranında artarak, 6.774 milyon dolardan 8.848 milyon dolara yükselmiştir. Tablonun son sütunu ise AB ülkelerinden gerçekleştirilen toplam ithalat değerini göstermektedir. Buna göre Türkiye'nin AB ülkelerinden yaptığı toplam ithalat değeri 1995 yılında 16,861 milyon dolar iken, %37,2 oranında artarak, 1996 yılında 23.138 milyon dolara yükselmiştir. Başka bir ifadeyle, Türkiye'nin GB Anlaşması sonucunda ithalat düzeyinde önemli bir sıçramanın yaşandığı görülmektedir.

I.17.Türkiye'nin Sektörel Düzeyde Toplam İthalatı

Türkiye'nin sektörel ithalatındaki gelişmeleri gösteren Tablo 18 verileri incelendiğinde, toplam ithalat içerisinde en yüksek paya sahip sektörün diğer sanayi ürünleri kategorisi ile 84, 85 ve 87. fasıllara ait sektörler olduğu görülmektedir. Buna göre 1993 yılında toplam ithalat içerisinde 13.769 milyon dolar ve % 46,8 pay ile ilk

sırada bulunan diğer sanayi ürünlerinin görece önemi zaman içerisinde artarak, 2004 yılında 48.122 milyon dolara ve %69.4 paya yükselmiştir. 84, 85 ve 87.fasılların payı ise aynı dönemde değer olarak 9.497 milyon dolardan 32.046 milyon dolara, oransal olarak da, %32,3'den %46'a yükselmiştir.

Tablo 18:Türkiye'nin Toplam İthalatının Sektörel Yapısı Birim:Milyon Dolar

Yıl	Tarım			Tekstil ve konfeksiyon			Demir-Çelik (72-73)			84, 85 ve 87. Fasıllar			Sanayi Ürünleri (diğer)			Topla Değer
	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	Değer	Pay (%)	Değ. (%)	
1993	1.467	5	-	1.639	5,6	-	3.057	10,4	-	9.497	32,3	-	13.769	46,8	-	29.429
1994	1.134	4,9	-22,7	1.637	7	-0,1	2.380	10,2	-22,1	6.534	28,1	-31,2	11.586	49,8	-15,9	23.270
1995	2.525	7,1	122,7	2.681	7,5	63,8	3.470	9,7	45,8	9.565	26,8	46,4	17.467	48,9	50,8	35.707
1996	2.768	6,3	9,6	2.965	6,8	10,6	3.405	7,8	-1,9	14.122	32,4	47,6	20.367	46,7	16,6	43.627
1997	2.633	5,4	-4,9	3.599	7,4	21,4	3.723	7,7	9,3	17.112	35,2	21,2	21.492	44,3	5,5	48.559
1998	2.298	5	-12,7	3.484	7,6	-3,2	3.418	7,4	-8,2	17.058	37,1	-0,3	19.663	42,8	-8,5	45.921
1999	2.016	5	-12,3	2.712	6,7	-22,2	2.542	6,3	-25,6	14.583	35,9	-14,5	18.818	46,3	-4,3	40.671
2000	2.109	3,9	4,6	3.418	6,3	26	3.484	6,4	37	19.397	35,6	33	26.096	47,9	38,7	54.503
2001	1.459	3,5	-30,8	2.922	7,1	-14,5	2.642	6,4	-24,2	11.767	28,4	-39,3	22.609	54,6	-13,4	41.399
2002	1.854	3,6	27,1	4.072	7,9	39,4	3.614	7	36,8	14.862	28,8	26,3	27.151	52,7	20,1	51.553
2003	2.411	3,5	30	4.962	7,2	21,9	5.575	8	54,3	21.197	30,6	42,6	35.194	50,8	29,6	69.339
2004	2.395	3,5	-0,7	5.860	8,5	18,1	8.917	12,9	59,9	32.046	46,2	51,2	48.122	69,4	36,7	97.340

Kaynak:DTM

II. SANAYİ ÜRÜNLERİNDE TÜRKİYE'NİN AB ÜLKERİNE KARŞI DIŞ TİCARET PROFİLİNİN ANALİZİ VE REKABET GÜCÜ: ÜLKE ANALİZLERİ

Bu bölümde, yukarıdaki satırlarda makro düzeyde yaptığımız analizi bu kez sektörel ve tekil ülke düzeyine indirgeyerek daha da detaylandırıyoruz. Ayrıca bu bölümde Türkiye'nin AB(15) ülkelerine yönelik tarımsal ürünlerdeki rekabet gücündeki gelişmeleri de analize dahil ediyoruz. Tekil her bir ülke için şu parametreleri hesaplıyoruz: İhracat (X), ithalat (M), dış ticaret dengesi (X-M), ihracatın ithalatı karşılama oranı (X/M) ve rekabet gücü (RCA).

Bir ülkenin mal ya da sektör bazında ihracatının yapısı bazı iktisatçılara göre ilgili ülkenin sahip olduğu karşılaştırmalı avantajlarını, ithalatının yapısı ise ülkenin karşılaştırmalı dezavantajlarını yansıtmaktadır. Tarım sektörünün rekabet gücü Balassa'nın (1965) geliştirdiği RCA (Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük-Revealed Comparative Advantages) indeks yöntemi kullanılarak hesaplanmıştır.

$RCA = \ln [(X_i/X_t)/(M_i/M_t)] * 100$. Denklemden;

X_i :Türkiye'nin ilgili sektördeki tarımsal ihracatını,
 X_t : Türkiye'nin toplam ihracatını,
 M_i :Türkiye'nin ilgili sektördeki tarımsal ithalatını,
 M_t :Türkiye'nin yapmış olduğu toplam ithalatı göstermektedir.

Hesaplanan RCA değerlerinden hareketle;

1. $RCA > 50$ ise ilgili sektörde rekabet gücünün yüksek olduğu,
2. $-50 < RCA < 50$ ise rekabet gücünün marjinal sınırdaki olduğu,
3. $RCA < -50$ ise ilgili sektörde rekabet gücünün düşük kaldığı (olmadığı) kabul edilmektedir.

II.1.ALMANYA

II.1.1.İhracat

Türkiye'nin Almanya'ya yönelik sanayii ürünleri ihracat değerlerini sektörel düzeyde gösteren Tablo 19 verileri incelendiğinde, Türkiye'nin bu ülkeye yönelik sanayii ürünleri ihracatı içerisinde hazır giyim ve makineler ve ulaşım araçları alt sektörlerinin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Buna göre 2003 verileri göz önüne alındığında Türkiye'nin bu ülkeye 3 milyar dolar düzeyinde hazır giyim eşyası ve 2 milyar dolar düzeyinde de makineler ve ulaşım araçları ihracatı gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle 2003 yılı itibariyle Türkiye'nin bu ülkeye yaptığı 6,6 milyar dolarlık sanayii ürünleri ihracatının %46,4'lük kısmının hazır giyimden ve %30'lük bölümünün de makineler ve ulaşım araçlarından oluştuğu anlaşılmaktadır. Makineler ve ulaşım araçları ihracatı içerisinde ise otomotiv sanayii ürünlerinin ilk sırada yer aldığı (687 milyon dolar ile) anlaşılmaktadır. Bu iki sektör yanında Almanya'ya yönelik ihracat içerisinde dokumacılık ürünleri (%11'lik oranla), ve diğer tüketim mallarının (%4,8) ile geldiği anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle Türkiye'nin Almanya'ya yönelik sanayii ürünlerinin az sayıda oluştuğu bunun da büyük ölçüde hazır giyim ve dokumacılık gibi Türkiye'nin geleneksel ürünlerinden meydana geldiği anlaşılmaktadır.

II.1.2.İthalat

Türkiye'nin Almanya'dan gerçekleştirdiği sanayii ürünleri ithalat verileri incelendiğinde (Tablo 20), 1997 yılında 7,5 milyar dolar düzeyinde bulunan sanayii ürünleri ithalat değerinin 2003 yılında 8,8 milyar dolara kadar yükseldiği, ithalat içerisinde en temel sektörün makinalar ve ulaşım araçları sektörü olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre 2003 yılında bu ülkeden gerçekleştirilen 8,791 milyon dolarlık ithalatın 8,080 milyon dolarlık bölümünü (%58'ni) makineler ve ulaşım sektörlerinden meydana geldiği görülmektedir. Bu sektörü gene 2003 verilerine göre 1,8 milyar dolar ve %21'lik oranla kimyasallar sektörünün izlediği anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle Türkiye'nin Almanya'dan yüksek teknolojilere dayalı ürünler ithal ettiği buna karşın teknolojik düzeyi görece düşük ürünler ihraç ettiği anlaşılmaktadır.

II.1.3.Dış Ticaret Dengesi

Türkiye-Almanya arasında sanayii ürünlerinde dış ticaret dengesini gösteren Tablo 21 verileri incelendiğinde, Türkiye'nin bu ülkeye karşı 1997 yılında 3,2 milyar dolar olan sanayii ürünleri dış ticaret açığının zaman içerisinde azalarak 2003 yılında 2,1 milyar dolara gerilediği anlaşılmaktadır. Türkiye-Almanya arasında dış ticaret dengesinin Türkiye'nin aleyhine gelişmesine en büyük katkıyı makinalar ve ulaşım araçları sektörü tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu sektörü kimyasallar sektörü izlemektedir.

II.1.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

Türkiye-Almanya arasında yapılan dış ticarete ilişkin X/M değerleri incelendiğinde (Tablo 22), ana sektörler itibariyle en düşük X/M parametresinin demir-çelik, kimyasallar sektörlerinde gerçekleştiği buna karşın hazır giyim sektörü başta olmak üzere, dokumacılık sektörlerinde oldukça yüksek oranlarda gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

II.1.5.Rekabet Gücü

Türkiye'nin sanayii ürünlerinden Almanya'ya karşı rekabet gücünü gösteren Tablo 23 verileri incelendiğinde, toplamda Türkiye'nin bu ülkeye karşı rekabet gücünün marjinal sınırdaki bulunduğu, başka bir deyişle, yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır. Türkiye'nin ana sektörler itibariyle sadece dokumacılık ürünleri ve hazır giyim sektörlerinde bu ülkeye karşı rekabet gücüne sahip olduğu diğer hiçbir ana sektörde rekabet gücüne sahip bulunmadığı anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle, Türkiye'nin bu ülkeyle girdiği dış ticaret ilişkisinde X/M oranının düşük gerçekleşmesi, dış ticaret dengesinin Türkiye'nin aleyhine gelişmesi Türkiye'nin bu ülkeye karşı rekabet gücünün yetersiz kalması ile yakından ilgilidir.

Tablo 19: Sanayii Ürünleri İhracatı Birim:Bin Dolar

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	4.333.828	4.669.182	4.733.913	4.520.415	4.710.691	5.183.618	6.660.642
i-Demir ve çelik (67)	39.495	38.414	27.411	42.488	36.923	41.626	54.432
ii-Kimyasallar	26.819	26.466	25.817	35.442	67.244	67.052	83.807
(57, 58) Plastikler	11.256	14.933	11.121	12.292	13.418	15.120	20.648
(54) Eczacılık ürünleri	1.433	1.212	1.254	5.200	20.436	20.206	27.641
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	14.130	10.321	13.441	17.950	33.390	31.726	35.518
iii-Diğer yarı mamuller	227.698	262.560	267.003	291.602	300.265	295.988	403.126
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	2.124	2.494	2.535	3.878	3.526	3.042	3.070
(62) Kauçuk mamulleri	51.370	79.822	75.068	86.807	92.425	99.066	124.057
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	5.967	2.340	3.131	4.108	5.165	3.763	8.322
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	4.823	5.261	4.214	6.241	17.832	8.138	7.369
(66) Metal dışı mineral mamuller	96.183	96.052	97.586	103.139	85.895	82.685	103.794
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	7.519	4.873	4.168	4.627	3.254	2.807	3.337
(664, 665) Cam ve cam eşya	31.950	35.126	35.366	36.945	34.212	36.228	48.751
(66-(661+664+665)) Diğerleri	56.714	56.052	58.052	61.567	48.430	43.650	51.707
(69) Metal eşya	67.230	76.591	84.470	87.429	95.422	99.294	156.513
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	694.077	926.992	1.186.575	996.097	1.265.084	1.483.605	2.010.631
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv san.ür.	74.123	91.433	401.772	307.277	518.555	467.213	687.158
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cih.	122.525	282.476	196.211	181.879	212.195	336.275	413.375
Diğer makina ve ulaşım araçları	497.429	553.083	588.593	506.942	534.334	680.117	910.099
(71-713) Enerji üreten makina	32.081	33.640	25.184	11.221	12.338	14.619	40.823
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	90.165	100.011	117.897	104.188	108.513	129.953	138.666
(79,785,786,7131,7133,7138,7139) diğer ulaşım ar.	111.586	154.819	207.246	183.934	216.399	299.124	434.794
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	263.598	264.613	238.267	207.599	197.084	236.421	295.816
v- Dokumacılık ürünleri (65)	484.755	519.696	520.977	513.482	546.940	550.341	724.030
vi- Hazır giyim (84)	2.694.835	2.736.651	2.535.663	2.464.624	2.322.822	2.538.196	3.066.405
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	158.299	152.144	126.328	115.449	110.896	111.128	100.945
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	2.536.536	2.584.507	2.409.336	2.349.175	2.211.926	2.427.068	2.965.460
vii - Diğer tüketim malları (81,82,83,85,87,88,89(-891))	166.149	158.403	170.465	176.681	171.411	206.811	318.211
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malz.	40.700	40.854	41.997	31.729	26.077	35.367	75.728
(82) Mobilyalar	12.257	19.486	31.964	41.226	49.599	65.221	99.502
(83) Seyahat eşyası	14.597	8.640	9.766	9.780	9.203	9.048	7.462
(85) Ayakkabı	10.436	4.337	4.738	6.400	5.913	7.464	14.847
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	8.958	10.968	8.462	7.684	5.187	4.410	9.501
(88, 89(-891)) Diğer tüketim malları	79.201	74.118	73.538	79.862	75.432	85.300	111.171

Tablo 20: Sanayii Ürünleri İthalatı

İTHALAT	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	7.575.735	6.947.218	5.538.796	6.820.329	5.067.222	6.538.254	8.791.866
i-Demir ve çelik (67)	266.090	231.990	181.976	304.625	163.457	247.422	402.287
ii-Kimyasallar	1.170.494	1.180.359	1.134.428	1.211.614	1.030.079	1.361.033	1.818.511
(57, 58) Plastikler	356.882	359.427	324.285	375.816	307.167	424.002	576.777
(54) Eczacılık ürünleri	114.541	123.098	159.395	179.512	177.571	237.358	349.818
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	699.071	697.835	650.748	656.286	545.341	699.673	891.916
iii-Diğer yarı mamuller	489.810	497.296	438.588	511.531	432.965	562.778	686.692
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	12.160	8.445	3.537	6.446	10.015	9.930	8.181
(62) Kauçuk mamulleri	62.504	61.595	54.537	68.537	51.181	66.872	87.140
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	20.225	19.656	18.362	30.802	19.018	24.278	33.274
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	145.472	143.094	152.389	164.517	138.007	175.389	218.817
(66) Metal dışı mineral mamuller	82.299	78.866	61.565	70.366	56.963	90.491	101.277
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	2.903	1.497	427	386	411	812	379
(664, 665) Cam ve cam eşya	27.725	28.295	24.449	26.466	22.495	29.976	36.891
(66-(661+664+665)) Diğerleri	51.670	49.074	36.689	43.514	34.057	59.703	64.007
(69) Metal eşya	167.150	185.639	148.198	170.863	157.782	195.819	238.002
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	4.708.732	4.145.736	3.008.253	4.022.308	2.846.685	3.697.749	5.080.211
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ür.	1.441.878	1.202.177	873.257	1.606.711	566.628	796.252	1.811.614
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	474.511	368.049	390.772	485.284	281.542	403.614	415.044
Diğer makina ve ulaşım araçları	2.792.343	2.575.510	1.744.223	1.930.313	1.998.515	2.497.884	2.853.552
(71-713) Enerji üreten makina	179.455	164.973	118.200	111.214	294.286	223.383	174.094
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	1.973.937	1.731.257	1.096.743	1.236.335	1.029.572	1.570.442	1.982.015
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım ar.	166.114	183.971	125.877	127.402	333.681	310.033	224.722
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	472.837	495.308	403.403	455.362	340.975	394.026	472.721
v- Dokumacılık ürünleri (65)	374.783	323.521	288.346	252.876	207.701	235.839	257.643
vi- Hazır giyim (84)	28.264	29.012	24.948	19.079	14.699	17.928	25.443
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	2.650	2.567	1.867	1.757	1.892	1.234	1.640
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	25.614	26.445	23.081	17.322	12.807	16.693	23.803
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	537.561	539.305	462.257	498.296	371.637	415.505	521.080
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	44.892	60.115	51.401	49.613	29.093	36.634	60.409
(82) Mobilyalar	23.299	26.604	25.310	37.639	24.285	21.633	24.918
(83) Seyahat eşyası	1.357	1.491	1.020	1.001	697	626	814
(85) Ayakkabı	14.899	4.354	2.797	3.078	1.466	1.017	1.703
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	196.243	213.047	178.281	180.607	141.921	172.001	220.657
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	256.871	233.693	203.449	226.357	174.176	183.595	212.578

Tablo 21:Dış Ticaret Dengesi (Bin Dolar)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-3.241.906	-2.278.036	-804.884	-2.299.914	-356.532	-1.354.635	-2.131.224
i-Demir ve çelik (67)	-226.595	-193.576	-154.565	-262.137	-126.534	-205.796	-347.854
ii-Kimyasallar	-1.143.675	-1.153.893	-1.108.611	-1.176.172	-962.835	-1.293.981	-1.734.704
(57, 58) Plastikler	-345.626	-344.494	-313.164	-363.524	-293.749	-408.882	-556.129
(54) Eczacılık ürünleri	-113.108	-121.885	-158.141	-174.313	-157.135	-217.152	-322.177
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-684.941	-687.514	-637.306	-638.335	-511.951	-667.947	-856.398
iii-Diğer yarı mamuller	-262.112	-234.736	-171.584	-219.930	-132.699	-266.790	-283.566
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-10.036	-5.951	-1.002	-2.568	-6.489	-6.888	-5.112
(62) Kauçuk mamulleri	-11.134	18.227	20.531	18.270	41.245	32.194	36.917
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-14.258	-17.316	-15.231	-26.694	-13.853	-20.515	-24.952
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-140.649	-137.832	-148.175	-158.276	-120.175	-167.251	-211.448
(66) Metal dışı mineral mamuller	13.884	17.186	36.021	32.773	28.932	-7.806	2.517
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	4.615	3.376	3.741	4.241	2.843	1.995	2.958
(664, 665) Cam ve cam eşya	4.224	6.831	10.917	10.479	11.717	6.252	11.860
(66-(661+664+665)) Diğerleri	5.045	6.978	21.363	18.053	14.373	-16.053	-12.301
(69) Metal eşya	-99.920	-109.048	-63.728	-83.435	-62.359	-96.525	-81.489
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-4.014.656	-3.218.743	-1.821.677	-3.026.211	-1.581.601	-2.214.144	-3.069.580
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayi ürünleri	-1.367.755	-1.110.744	-471.486	-1.299.434	-48.074	-329.039	-1.124.456
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	-351.986	-85.573	-194.561	-303.406	-69.347	-67.340	-1.670
Diğer makina ve ulaşım araçları	-2.294.914	-2.022.426	-1.155.631	-1.423.371	-1.464.181	-1.817.766	-1.943.454
(71-713) Enerji üreten makina	-147.374	-131.333	-93.016	-99.993	-281.948	-208.764	-133.271
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-1.883.772	-1.631.246	-978.846	-1.132.147	-921.059	-1.440.490	-1.843.349
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-54.529	-29.153	81.369	56.532	-117.282	-10.908	210.072
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-209.239	-230.695	-165.137	-247.763	-143.891	-157.604	-176.906
v- Dokumacılık ürünleri (65)	109.972	196.175	232.632	260.606	339.239	314.502	466.387
vi- Hazır giyim (84)	2.666.571	2.707.640	2.510.715	2.445.545	2.308.123	2.520.268	3.040.962
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	155.649	149.577	124.460	113.692	109.004	109.893	99.304
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	2.510.922	2.558.063	2.386.255	2.331.853	2.199.119	2.410.375	2.941.657
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-371.412	-380.903	-291.792	-321.614	-200.226	-208.694	-202.869
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	-4.191	-19.262	-9.405	-17.884	-3.015	-1.267	15.319
(82) Mobilyalar	-11.042	-7.118	6.654	3.587	25.314	43.589	74.584
(83) Seyahat eşyası	13.240	7.148	8.746	8.779	8.507	8.422	6.648
(85) Ayakkabı	-4.463	-17	1.941	3.323	4.447	6.447	13.143
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-187.284	-202.079	-169.818	-172.923	-136.735	-167.590	-211.156
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-177.671	-159.575	-129.911	-146.495	-98.744	-98.295	-101.407

Tablo 22:İhracattın İthalatı Karşılama Oranı(%)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
i-Demir ve çelik (67)	14,8	16,6	15,1	13,9	22,6	16,8	13,5
ii-Kimyasallar	2,3	2,2	2,3	2,9	6,5	4,9	4,6
(57, 58) Plastikler	3,2	4,2	3,4	3,3	4,4	3,6	3,6
(54) Eczacılık ürünleri	1,3	1,0	0,8	2,9	11,5	8,5	7,9
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	2,0	1,5	2,1	2,7	6,1	4,5	4,0
iii-Diğer yarı mamuller	46,5	52,8	60,9	57,0	69,4	52,6	58,7
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	17,5	29,5	71,7	60,2	35,2	30,6	37,5
(62) Kauçuk mamulleri	82,2	129,6	137,6	126,7	180,6	148,1	142,4
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	29,5	11,9	17,1	13,3	27,2	15,5	25,0
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	3,3	3,7	2,8	3,8	12,9	4,6	3,4
(66) Metal dışı mineral mamuller	116,9	121,8	158,5	146,6	150,8	91,4	102,5
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	259,0	325,6	976,2	1.197,5	792,6	345,6	880,7
(664, 665) Cam ve cam eşya	115,2	124,1	144,6	139,6	152,1	120,9	132,2
(66-(661+664+665)) Diğerleri	109,8	114,2	158,2	141,5	142,2	73,1	80,8
(69) Metal eşya	40,2	41,3	57,0	51,2	60,5	50,7	65,8
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	14,7	22,4	39,4	24,8	44,4	40,1	39,6
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayi ürünleri	5,1	7,6	46,0	19,1	91,5	58,7	37,9
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	25,8	76,7	50,2	37,5	75,4	83,3	99,6
Diğer makina ve ulaşım araçları	17,8	21,5	33,7	26,3	26,7	27,2	31,9
(71-713) Enerji üreten makina	17,9	20,4	21,3	10,1	4,2	6,5	23,4
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	4,6	5,8	10,7	8,4	10,5	8,3	7,0
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	67,2	84,2	164,6	144,4	64,9	96,5	193,5
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	55,7	53,4	59,1	45,6	57,8	60,0	62,6
v- Dokumacılık ürünleri (65)	129,3	160,6	180,7	203,1	263,3	233,4	281,0
vi- Hazır giyim (84)	9.534,6	9.433,0	10.163,6	12.917,8	15.802,7	14.157,9	12.052,0
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	5.973,3	5.927,0	6.764,6	6.570,1	5.860,1	9.003,3	6.153,6
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	9.903,0	9.773,3	10.438,7	13.561,8	17.271,9	14.539,0	12.458,5
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	30,9	29,4	36,9	35,5	46,1	49,8	61,1
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	90,7	68,0	81,7	64,0	89,6	96,5	125,4
(82) Mobilyalar	52,6	73,2	126,3	109,5	204,2	301,5	399,3
(83) Seyahat eşyası	1.075,3	579,3	957,4	976,6	1.321,4	1.446,2	916,4
(85) Ayakkabı	70,0	99,6	169,4	208,0	403,4	733,9	871,6
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	4,6	5,1	4,7	4,3	3,7	2,6	4,3
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	30,8	31,7	36,1	35,3	43,3	46,5	52,3

Tablo 23:Türkiye'nin Sanayii Ürünlerinde Almanya Karşısındaki Rekabet Gücü(RCA Değerleri)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİİ	-13,53	-10,48	-8,56	-8,22	-7,88	-5,00	-4,42
i-Demir ve çelik (67)	-148,45	-150,57	-182,15	-164,08	-149,36	-160,02	-176,68
ii-Kimyasallar	-335,29	-350,51	-371,14	-320,27	-273,49	-282,84	-284,38
(57, 58) Plastikler	-303,33	-288,84	-330,13	-309,11	-313,67	-315,15	-309,64
(54) Eczacılık ürünleri	-395,82	-432,79	-477,34	-321,26	-216,80	-228,14	-230,47
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-347,82	-392,12	-380,83	-326,99	-279,90	-291,13	-298,99
iii-Diğer yarı mamuller	-34,28	-34,61	-42,48	-23,30	-37,19	-46,04	-29,92
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-132,18	-92,70	-26,17	-17,91	-104,99	-100,08	-74,68
(62) Kauçuk mamulleri	22,70	55,18	39,10	56,54	58,52	57,52	58,67
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-79,75	-183,58	-169,75	-168,56	-130,94	-168,22	-115,24
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-298,33	-301,05	-351,66	-294,28	-205,22	-288,83	-315,75
(66) Metal dışı mineral mamuller	57,91	48,97	53,21	71,14	40,48	9,20	25,80
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	137,47	147,30	235,00	281,19	206,42	142,24	240,90
(664, 665) Cam ve cam eşya	56,50	50,88	44,06	66,26	41,34	37,16	51,22
(66-(661+664+665)) Diğerleri	51,63	42,56	53,03	67,61	34,62	-13,10	2,00
(69) Metal eşya	-48,76	-59,27	-49,07	-34,10	-50,88	-49,69	-18,57
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-149,14	-120,53	-85,88	-106,67	-81,69	-73,11	-69,35
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv san.ür.	-254,48	-228,37	-70,49	-132,51	-9,45	-35,10	-73,60
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cih.	-93,08	2,80	-61,75	-65,23	-28,87	-0,04	22,94
Diğer makina ve ulaşım araçları	-130,20	-124,57	-101,49	-100,80	-132,50	-111,88	-90,93
(71-713) Enerji üreten makina	-129,85	-129,75	-147,47	-196,46	-317,78	-254,44	-121,69
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-266,30	-255,87	-215,88	-214,47	-225,59	-230,98	-242,64
(79,785,786,7131,7133,7138,7139) diğer ulaşım ar.	2,53	12,01	57,00	69,63	-43,89	14,64	89,34
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-16,11	-33,43	-45,51	-45,64	-55,41	-32,86	-23,53
v- Dokumacılık ürünleri (65)	68,05	76,66	66,30	103,74	96,24	102,96	126,67
vi- Hazır giyim (84)	498,07	483,94	469,29	519,03	505,69	513,50	502,53
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	451,31	437,47	428,57	451,42	406,49	468,24	435,31
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	501,86	487,48	471,95	523,89	514,58	516,16	505,84
vii - Diğer tüketim malları (81,82,83,85,87,88,89(-891))	-75,10	-93,25	-92,61	-70,78	-77,97	-51,55	-25,98
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malz.	32,52	-9,37	-13,06	-11,80	-11,53	14,70	45,94
(82) Mobilyalar	-21,91	-1,88	30,49	42,01	70,82	128,58	161,80
(83) Seyahat eşyası	279,84	204,93	233,05	260,80	257,54	285,37	244,87
(85) Ayakkabı	6,71	28,86	59,86	106,13	138,88	217,53	239,86
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-266,36	-267,40	-297,63	-282,81	-331,51	-348,14	-291,17
(88, 89(-891)) Diğer tüketim malları	-75,34	-85,57	-94,62	-71,28	-84,27	-58,44	-41,48

II.2.AVUSTURYA

II.2.1.İhracat

Türkiye'nin Avusturya'ya yönelik sanayii ürünleri ihracatı önemsiz sayılabilecek düzeyde olup (Tablo 24), 2003 yılı itibariyle 378 bin dolar olup, toplam AB'ne (15) yönelik ihracat içerisindeki ağırlığı ise %1,8 gibi önemsiz bir oranda bulunmaktadır. Bu ülkeye yönelik ihracat içerisinde en temel sektörün hazır giyim sektörü olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre 2003 yılı itibariyle bu ülkeye yapılan 378 bin dolarlık toplam sanayii ürünleri ihracatı içerisinde %42'lik bölümü makineler ve ulaşım araçları sektöründe oluşmaktadır. Bu sektör yanında öne çıkan diğer bir sektör de 109 bin dolar değer ve %29'luk oranla hazır giyim sektörü gelmektedir.

II.2.2.İthalat

Türkiye'nin bu ülkeden yaptığı sanayii ürünleri ithalatı zaman içerisinde önemli ölçüde artarak 1997-2003 döneminde 460.042 bin dolardan (%66,4 oranında artarak) 765.713 bin dolara yükselmiştir (Tablo 25). 2003 verileri göz önüne alındığında bu ülkeden gerçekleştirilen 765.713 bin dolarlık ithalatın %53'lük kısmı (406.781 bin doları) makineler ve ulaşım araçları sektöründe meydana gelmektedir. Diğer önemli ithalat kalemleri ise 121.284 bin dolar ile kimyasallar (%16), 142.950 bin dolar ile (%19) diğer yarı mamulleri sektörlerinden oluşmaktadır.

II.2.3.Dış Ticaret Dengesi

Türkiye-Avusturya arasındaki dış ticaret dengesini gösteren Tablo 26 verileri incelendiğinde, dış ticaret dengesinin Türkiye'nin aleyhine bozularak 1997-2003 döneminde 248.442 bin dolardan, 387.273 bin dolara yükseldiği anlaşılmaktadır. Türkiye-Avusturya arasında dış ticaret dengesinin giderek Türkiye'nin aleyhine bozulmasına en büyük katkıyı kimyasallar, diğer yarı mamuller, makineler ve ulaşım araçları alt sektörleri tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Buna göre 1997 yılında Türkiye-Avusturya arasında 59.397 bin dolar düzeyinde Türkiye'nin aleyhine açılan kimyasallar dış ticaret dengesi, 2003 yılına gelindiğinde 113.514 bin dolara yükselmiştir. Aynı dönemde diğer yarı mamuller dış ticaret dengesi 79.964 bin dolardan 100.441 bin

dolara, makinalar ve ulaşım araçları alt sektöründe ise 182.272 bin dolardan 247.161 bin dolara yükselerek dış ticaret açığına katkıda bulunan diğer bir sektör olmuştur.

II.2.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

Türkiye'nin Avusturya'ya karşı sanayii ürünlerinde ihracatın ithalatı karşılama oranını gösteren veriler incelendiğinde X/M parametresinin %50'lerin altında kaldığı görölmektedir. Başka bir ifadeyle, Türkiye'nin bu ülkeye yaptığı ihracat değerı ancak ithalat değerinin yarısını karşılamakta, Türkiye bu ülke ile girişilen dış ticaret ilişkisinde net ithalatçı pozisyonunda gözökmektedir (Tablo 27).

II.2.5.Rekabet Gücü

Türkiye'nin Avusturya'ya karşı sanayii ürünlerinde rekabet gücünün marjinal sınırdaki bulunduğu, hazır giyim, mobilyalar, seyahat eşyası, ayakkabı gibi az sayıda geleneksel sektörde ise rekabet gücünün yüksek bulunduğu anlaşmaktadır. Türkiye'nin bu ülkeye karşı diğer sektörlerde herhangi bir rekabet gücü bulunmamaktadır (Tablo 28).

Tablo 24:Sanayii Ürünleri İhracatı (Bin Dolar)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	211.600	216.399	211.272	210.076	250.301	284.357	378.441
i-Demir ve çelik (67)	3.581	3.108	3.736	4.095	6.330	5.620	7.958
ii-Kimyasallar	2.512	2.016	2.751	2.783	3.439	7.042	7.770
(57, 58) Plastikler	1.167	486	759	1.456	1.953	2.971	3.479
(54) Eczacılık ürünleri	38	44	480	17	322	325	778
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	1.308	1.486	1.513	1.310	1.165	3.747	3.512
iii-Diğer yarı mamuller	15.980	20.881	24.119	31.177	32.344	32.588	42.509
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	2.135	1.321	693	1.377	1.556	938	1.178
(62) Kauçuk mamulleri	4.399	4.632	4.479	7.337	8.849	9.114	12.846
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	227	1.659	234	59	58	70	185
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	168	161	173	127	84	175	210
(66) Metal dışı mineral mamuller	4.794	6.318	7.208	5.115	3.400	3.450	4.979
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	202	209	268	95	114	261	450
(664, 665) Cam ve cam eşya	2.650	2.768	3.069	2.951	2.015	1.633	2.761
(66-(661+664+665)) Diğerleri	1.943	3.340	3.870	2.069	1.271	1.556	1.767
(69) Metal eşya	4.256	6.790	11.332	17.163	18.396	18.841	23.111
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	48.717	43.308	44.640	50.722	81.703	101.423	159.620
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	6.851	6.016	8.847	11.081	25.391	28.260	74.488
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	14.542	17.137	16.918	20.433	26.701	47.860	42.939
Diğer makina ve ulaşım araçları	27.323	20.155	18.875	19.208	29.611	25.304	42.194
(71-713) Enerji üreten makina	1.519	1.775	2.834	2.724	2.313	3.455	4.182
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	6.602	7.853	9.089	8.482	8.992	9.844	14.809
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	11.196	5.790	3.689	4.268	12.485	2.726	4.244
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	8.006	4.737	3.264	3.733	5.820	9.278	18.959
v- Dokumacılık ürünleri (65)	21.901	20.436	22.856	22.463	22.094	23.047	30.250
vi- Hazır giyim (84)	106.934	112.766	94.939	79.477	78.949	97.298	108.998
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	10.280	13.259	8.118	4.115	4.061	3.237	2.626
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	96.653	99.507	86.822	75.362	74.888	94.061	106.372
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	11.975	13.886	18.230	19.358	25.443	17.339	21.336
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	1.698	1.902	1.875	1.637	1.636	2.330	1.697
(82) Mobilyalar	6.542	7.936	8.009	6.360	10.818	9.038	12.373
(83) Seyahat eşyası	386	480	505	343	384	476	541
(85) Ayakkabı	332	373	162	100	187	441	622
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	85	224	84	92	98	68	128
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	2.933	2.971	7.595	10.827	12.319	4.986	5.975

Tablo 25:Sanayii Ürünleri İthalatı

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	460.042	572.320	471.019	476.528	370.649	536.923	765.713
i-Demir ve çelik (67)	22.910	24.508	18.835	26.868	17.420	25.934	31.620
ii-Kimyasallar	61.909	71.472	72.138	104.852	74.495	87.468	121.284
(57, 58) Plastikler	23.411	19.752	20.138	19.113	14.464	15.650	15.701
(54) Eczacılık ürünleri	15.636	18.893	29.117	40.416	40.858	46.280	67.843
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	22.862	32.828	22.883	45.323	19.172	25.538	37.739
iii-Diğer yarı mamuller	95.943	90.546	76.683	94.226	74.572	125.293	142.950
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	154	309	75	98	263	2.344	6.818
(62) Kauçuk mamulleri	1.010	2.169	2.130	1.905	2.090	2.397	1.485
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	1.393	4.499	2.290	6.158	4.019	3.531	8.245
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	60.486	53.825	46.814	63.064	41.290	55.742	82.194
(66) Metal dışı mineral mamuller	15.384	14.314	11.234	10.820	10.112	12.049	15.348
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	53	72	95	379	115	387	105
(664, 665) Cam ve cam eşya	2.037	1.729	2.069	2.427	3.560	4.227	5.074
(66-(661+664+665)) Diğerleri	13.293	12.513	9.070	8.014	6.436	7.435	10.169
(69) Metal eşya	17.516	15.430	14.140	12.182	16.798	49.230	28.860
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	230.989	327.899	241.412	187.573	145.180	220.159	406.781
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	18.029	21.713	8.303	28.881	10.827	19.699	56.472
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	19.856	14.119	18.336	17.380	6.808	9.603	7.160
Diğer makina ve ulaşım araçları	193.104	292.068	214.774	141.312	127.544	190.857	343.149
(71-713) Enerji üreten makina	36.988	110.707	45.113	6.316	20.265	24.224	17.518
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	119.393	126.942	132.146	98.454	75.110	101.483	158.564
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım ar.	2.863	2.438	5.678	5.463	6.323	8.107	102.976
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	33.860	51.980	31.837	31.080	25.846	57.043	64.091
v- Dokumacılık ürünleri (65)	23.884	31.444	27.872	30.280	33.937	45.564	39.080
vi- Hazır giyim (84)	1.509	1.408	1.185	1.162	978	1.339	1.390
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	26	63	20	116	17	57	28
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	1.483	1.345	1.164	1.046	961	1.282	1.362
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	22.897	25.043	32.895	31.567	24.066	31.166	22.607
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	2.003	3.780	6.451	4.764	2.758	1.862	982
(82) Mobilyalar	1.875	2.235	2.948	2.230	2.256	6.399	2.201
(83) Seyahat eşyası	46	97	20	83	43	16	25
(85) Ayakkabı	109	89	253	60	32	78	60
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	7.902	7.077	6.057	5.896	6.023	9.221	5.229
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	10.963	11.766	17.165	18.535	12.955	13.590	14.110

Tablo 26:Sanayii Ürünlerinde Dış Ticaret Dengesi (Bin Dolar)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-248.442	-355.921	-259.747	-266.452	-120.347	-252.566	-387.273
i-Demir ve çelik (67)	-19.329	-21.400	-15.098	-22.772	-11.091	-20.314	-23.662
ii-Kimyasallar	-59.397	-69.457	-69.386	-102.069	-71.055	-80.426	-113.514
(57, 58) Plastikler	-22.244	-19.266	-19.379	-17.657	-12.511	-12.680	-12.222
(54) Eczacılık ürünleri	-15.599	-18.848	-28.637	-40.399	-40.536	-45.955	-67.065
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-21.554	-31.342	-21.370	-44.013	-18.008	-21.791	-34.227
iii-Diğer yarı mamuller	-79.964	-69.666	-52.564	-63.049	-42.228	-92.705	-100.441
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	1.981	1.012	618	1.279	1.293	-1.406	-5.640
(62) Kauçuk mamulleri	3.389	2.462	2.349	5.432	6.759	6.716	11.361
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-1.166	-2.839	-2.056	-6.099	-3.962	-3.461	-8.060
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-60.317	-53.665	-46.641	-62.937	-41.206	-55.567	-81.984
(66) Metal dışı mineral mamuller	-10.590	-7.997	-4.026	-5.705	-6.711	-8.599	-10.369
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	149	137	174	-283	-1	-126	345
(664, 665) Cam ve cam eşya	612	1.039	1.000	524	-1.545	-2.593	-2.313
(66-(661+664+665)) Diğerleri	-11.351	-9.173	-5.200	-5.945	-5.165	-5.879	-8.402
(69) Metal eşya	-13.260	-8.640	-2.808	4.981	1.599	-30.389	-5.749
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-182.272	-284.591	-196.772	-136.851	-63.477	-118.736	-247.161
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	-11.178	-15.697	544	-17.800	14.564	8.561	18.015
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	-5.314	3.018	-1.418	3.053	19.893	38.257	35.779
Diğer makina ve ulaşım araçları	-165.780	-271.913	-195.898	-122.104	-97.933	-165.554	-300.955
(71-713) Enerji üreten makina	-35.469	-108.932	-42.279	-3.592	-17.952	-20.769	-13.336
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-112.790	-119.090	-123.057	-89.971	-66.118	-91.639	-143.755
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	8.333	3.352	-1.988	-1.195	6.163	-5.381	-98.732
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-25.854	-47.243	-28.573	-27.346	-20.025	-47.766	-45.132
v- Dokumacılık ürünleri (65)	-1.983	-11.009	-5.016	-7.817	-11.843	-22.517	-8.831
vi- Hazır giyim (84)	105.424	111.358	93.755	78.315	77.971	95.959	107.608
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	10.254	13.196	8.097	3.999	4.044	3.180	2.598
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	95.170	98.162	85.658	74.316	73.927	92.779	105.009
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-10.922	-11.156	-14.665	-12.209	1.376	-13.827	-1.271
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	-306	-1.877	-4.576	-3.127	-1.122	468	715
(82) Mobilyalar	4.667	5.702	5.061	4.130	8.562	2.639	10.173
(83) Seyahat eşyası	340	384	485	260	341	460	515
(85) Ayakkabı	224	285	-91	41	155	363	562
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-7.816	-6.854	-5.973	-5.804	-5.925	-9.154	-5.101
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-8.030	-8.795	-9.570	-7.708	-635	-8.603	-8.135

Tablo 27:İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	46,0	37,8	44,9	44,1	67,5	53,0	49,4
i-Demir ve çelik (67)	15,6	12,7	19,8	15,2	36,3	21,7	25,2
ii-Kimyasallar	4,1	2,8	3,8	2,7	4,6	8,1	6,4
(57, 58) Plastikler	5,0	2,5	3,8	7,6	13,5	19,0	22,2
(54) Eczacılık ürünleri	0,2	0,2	1,6	0,0	0,8	0,7	1,1
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	5,7	4,5	6,6	2,9	6,1	14,7	9,3
iii-Diğer yarı mamuller	16,7	23,1	31,5	33,1	43,4	26,0	29,7
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	1.384,5	428,1	919,5	1.406,6	591,9	40,0	17,3
(62) Kauçuk mamulleri	435,5	213,5	210,3	385,1	423,3	380,1	865,2
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	16,3	36,9	10,2	1,0	1,4	2,0	2,2
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	0,3	0,3	0,4	0,2	0,2	0,3	0,3
(66) Metal dışı mineral mamuller	31,2	44,1	64,2	47,3	33,6	28,6	32,4
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	378,3	289,9	283,7	25,2	98,9	67,3	428,3
(664, 665) Cam ve cam eşya	130,1	160,1	148,3	121,6	56,6	38,6	54,4
(66-(661+664+665)) Diğerleri	14,6	26,7	42,7	25,8	19,8	20,9	17,4
(69) Metal eşya	24,3	44,0	80,1	140,9	109,5	38,3	80,1
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	21,1	13,2	18,5	27,0	56,3	46,1	39,2
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	38,0	27,7	106,6	38,4	234,5	143,5	131,9
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	73,2	121,4	92,3	117,6	392,2	498,4	599,7
Diğer makina ve ulaşım araçları	14,1	6,9	8,8	13,6	23,2	13,3	12,3
(71-713) Enerji üreten makina	4,1	1,6	6,3	43,1	11,4	14,3	23,9
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	5,5	6,2	6,9	8,6	12,0	9,7	9,3
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	391,1	237,5	65,0	78,1	197,5	33,6	4,1
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	23,6	9,1	10,3	12,0	22,5	16,3	29,6
v- Dokumacılık ürünleri (65)	91,7	65,0	82,0	74,2	65,1	50,6	77,4
vi- Hazır giyim (84)	7.085,5	8.011,2	8.015,0	6.839,5	8.068,6	7.265,0	7.839,7
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	39.273,0	21.141,1	39.671,7	3.546,5	23.421,9	5.648,1	9.424,1
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	6.517,4	7.398,9	7.458,5	7.204,9	7.791,6	7.337,3	7.807,3
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	52,3	55,5	55,4	61,3	105,7	55,6	94,4
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	84,7	50,3	29,1	34,4	59,3	125,1	172,8
(82) Mobilyalar	348,9	355,2	271,6	285,2	479,5	141,2	562,3
(83) Seyahat eşyası	842,4	496,8	2.467,0	413,5	900,6	2.974,5	2.144,2
(85) Ayakkabı	306,1	421,4	64,1	167,8	577,1	568,2	1.037,7
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	1,1	3,2	1,4	1,6	1,6	0,7	2,4
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	26,8	25,2	44,2	58,4	95,1	36,7	42,3

Tablo 28:Rekabet Gücü

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-26,1	-27,9	-31,4	-25,1	-19,1	-16,5	-15,0
i-Demir ve çelik (67)	-134,0	-137,2	-113,0	-131,3	-81,1	-105,9	-82,5
ii-Kimyasallar	-268,9	-287,5	-277,9	-306,1	-287,4	-204,9	-219,3
(57, 58) Plastikler	-248,4	-301,2	-279,1	-200,7	-180,1	-119,1	-95,2
(54) Eczacılık ürünleri	-551,0	-536,4	-361,8	-718,7	-464,2	-448,9	-391,3
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-234,6	-240,2	-222,9	-297,6	-260,0	-144,9	-181,9
iii-Diğer yarı mamuller	-127,7	-77,3	-66,9	-53,8	-63,4	-87,6	-65,8
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	314,3	214,8	270,6	321,1	198,0	-44,5	-120,1
(62) Kauçuk mamulleri	198,7	145,2	123,1	191,6	164,4	180,6	271,3
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-129,8	-30,4	-179,4	-408,4	-404,2	-345,6	-323,9
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-536,9	-512,0	-511,2	-564,3	-599,3	-529,3	-541,5
(66) Metal dışı mineral mamuller	-65,0	-12,4	4,4	-18,2	-88,8	-78,0	-57,1
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	184,6	175,8	153,0	-81,2	19,1	7,5	201,0
(664, 665) Cam ve cam eşya	77,8	116,4	88,2	76,3	-36,8	-48,0	-5,3
(66-(661+664+665)) Diğerleri	-140,8	-62,7	-36,4	-78,7	-142,0	-109,3	-119,5
(69) Metal eşya	-89,9	-12,7	26,6	91,0	29,2	-49,0	33,3
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-104,1	-133,1	-120,0	-74,0	-37,3	-30,4	-38,0
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	-45,2	-59,0	55,1	-39,0	105,4	83,1	83,2
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	20,4	88,7	40,7	72,9	156,8	207,7	234,6
Diğer makina ve ulaşım araçları	-144,0	-198,0	-194,4	-142,8	-125,9	-155,0	-154,1
(71-713) Enerji üreten makina	-267,7	-343,9	-228,0	-27,3	-196,9	-147,7	-87,8
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-238,0	-208,9	-218,9	-188,4	-192,1	-186,2	-181,6
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	187,9	155,8	5,6	32,1	88,2	-61,9	-263,4
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-92,7	-170,2	-179,0	-155,2	-128,9	-134,6	-66,3
v- Dokumacılık ürünleri (65)	42,9	26,3	28,9	26,9	-22,8	-21,1	29,9
vi- Hazır giyim (84)	477,6	507,7	487,1	479,3	459,2	475,6	491,7
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	648,9	604,7	647,1	413,6	565,8	450,5	510,1
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	469,3	499,7	479,9	484,5	455,7	476,6	491,3
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-13,3	10,4	-10,3	7,9	25,7	-11,6	49,7
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	35,0	0,7	-74,8	-50,1	-32,1	69,5	110,2
(82) Mobilyalar	176,5	196,1	148,7	161,6	176,9	81,6	228,2
(83) Seyahat eşyası	264,7	229,7	369,3	198,7	239,9	386,3	362,0
(85) Ayakkabı	163,4	213,2	4,2	108,6	195,4	220,8	289,5
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-401,3	-276,2	-378,7	-359,2	-391,4	-444,3	-315,5
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-80,3	-68,3	-32,8	3,0	15,1	-53,2	-30,4

II.3. BELÇİKA-LÜKSEMBURG

II.3.1.İhracat

Türkiye'nin Belçika-Lüksemburg'a yönelik ihracat değerlerini gösteren Tablo 29 verileri incelendiğinde, ihracat düzeyinin 1997-2001 döneminde 396.026 bin dolardan 555.824 bin dolara yükseldiği anlaşılmaktadır. İhracat içerisinde en temel sektörün hazır giyim sektörü olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre 2001 yılında gerçekleştirilen 555.824 bin dolarlık ihracat değerinin 184.164 bin dolarlık bölümü (%33'ü) hazır giyim sektöründe oluşmuştur. Bu sektörü 112.666 bin dolarla (%20) ile makineler ve ulaşım araçları sektörü izlemiştir.

II.3.2.İthalat

Türkiye'nin 1997 yılında bu ülkeden yaptığı 1.069.629 bin dolarlık ithalat değeri 2001 yılında 806.293 bin dolara düşmüştür. İthalat içerisinde en temel sektörler olarak kimyasallar (2001 yılı itibariyle 345.788 bin dolar ve %62 pay) makineler ve ulaşım araçları sektörlerinin (2001 yılı itibariyle 254.632 bin dolar ve %46 pay) öne çıktığı görülmektedir (Tablo 30).

II.3.3.Dış Ticaret Dengesi

Türkiye'nin sürekli dış ticaret dengesinin açık verdiği, ancak dış ticaret açığının zaman içerisinde azaldığı izlenmektedir: Buna göre 1997 yılında 673.603 bin dolar olan dış ticaret açığı 2001 yılında 250.469 bin dolara düşmüştür.

Dış ticaret dengesinin Türkiye'nin aleyhine gelişmesine en büyük katkıyı kimyasallar, makineler ve ulaşım araçları sektörleri tarafından yapıldığı izlenmektedir. 2001 yılı itibariyle kimyasallar sektörü dış ticaret dengesi 286.439 bin dolar açık verirken, makineler ve ulaşım araçları sektörü 141.966 bin dolar dış ticaret açığı vermiştir (Tablo 31).

II.3.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

Türkiye'nin bu ülke ile giriştiği dış ticaret ilişkisinde ihracatın ithalatı karşılama oranının 2000 yılında %34,5 ve 2001 yılında %68,9 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Başka bir ifadeyle Türkiye dış ticaret ilişkisinde bu ülkeye bağımlı gözükmekte, ihracatın ithalatı

karşılama oranı 100'ün altında kalmaktadır. X/M parametresinin 100'ün üzerinde gerçekleştiği sektörler olarak ayakkabı, metal dışı mineral mamuller, kauçuk mamulleri, alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri ve diğer ulaşım araçları olarak sayılabilir (Tablo 32).

II.3.5.Rekabet Gücü

Türkiye'nin rekabet gücünü gösteren Tablo 33 verileri incelendiğinde rekabet gücünün sanayii ürünlerinde marjinal sınırdan bulunduğunu, dokumacılık ürünleri, hazır giyim, ayakkabı, alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya gibi sektörlerde ise yüksek gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Tablo 29:Sanayii Ürünleri İhracatı

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	396.026	503.561	492.952	534.100	555.824	0	0
i-Demir ve çelik (67)	28.513	44.148	28.345	49.187	22.263	0	0
ii-Kimyasallar	48.718	40.031	56.276	49.000	59.349	0	0
(57, 58) Plastikler	3.689	1.869	1.451	3.915	7.591	0	0
(54) Eczacılık ürünleri	6.290	5.295	5.486	5.326	9.821	0	0
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	38.738	32.867	49.340	39.759	41.936	0	0
iii-Diğer yarı mamuller	35.048	40.880	44.554	69.083	67.634	0	0
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	35	336	260	343	197	0	0
(62) Kauçuk mamulleri	7.963	7.780	16.321	34.001	32.647	0	0
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	91	168	212	200	418	0	0
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	376	446	627	493	2.031	0	0
(66) Metal dışı mineral mamuller	19.998	23.122	18.168	23.891	19.709	0	0
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	7.929	6.121	8.679	9.473	7.669	0	0
(664, 665) Cam ve cam eşya	6.386	11.307	3.849	9.081	7.543	0	0
(66-(661+664+665)) Diğerleri	5.683	5.694	5.640	5.338	4.497	0	0
(69) Metal eşya	6.585	9.028	8.966	10.155	12.631	0	0
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	36.760	53.312	58.992	70.303	112.666	0	0
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	6.485	9.499	8.492	10.353	38.880	0	0
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	4.347	7.807	8.716	10.869	19.479	0	0
Diğer makina ve ulaşım araçları	25.928	36.006	41.784	49.081	54.307	0	0
(71-713) Enerji üreten makina	477	644	1.174	1.483	1.511	0	0
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	6.637	9.460	10.230	13.569	17.269	0	0
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	7.738	11.897	8.845	12.753	11.993	0	0
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	11.075	14.004	21.535	21.276	23.534	0	0
v- Dokumacılık ürünleri (65)	74.941	102.144	102.728	95.903	89.721	0	0
vi- Hazır giyim (84)	156.237	208.215	186.069	184.398	184.164	0	0
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	9.986	5.525	4.505	10.365	9.558	0	0
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	146.251	202.690	181.564	174.032	174.607	0	0
vii – Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	15.808	14.831	15.988	16.226	20.028	0	0
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	1.178	1.445	3.543	3.557	3.397	0	0
(82) Mobilyalar	1.485	2.965	3.096	3.911	5.251	0	0
(83) Seyahat eşyası	222	405	111	305	784	0	0
(85) Ayakkabı	863	1.029	1.467	1.948	1.844	0	0
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	328	237	374	603	620	0	0
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	11.732	8.750	7.398	5.902	8.133	0	0

Tablo 30:Sanayii Ürünleri İthalatı

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	1.069.629	1.064.388	1.015.468	1.549.392	806.293	0	0
i-Demir ve çelik (67)	82.270	71.939	34.995	48.890	58.007	0	0
ii-Kimyasallar	386.042	394.936	365.103	462.529	345.788	0	0
(57, 58) Plastikler	166.821	159.132	177.144	226.894	154.794	0	0
(54) Eczacılık ürünleri	48.094	62.286	43.379	42.464	36.150	0	0
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	171.127	173.518	144.580	193.171	154.843	0	0
iii-Diğer yarı mamuller	60.473	54.716	59.747	74.502	52.985	0	0
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	6.055	738	1.145	842	628	0	0
(62) Kauçuk mamulleri	11.817	13.110	10.974	15.873	10.113	0	0
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	2.133	1.304	1.410	2.034	1.019	0	0
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	8.430	5.965	10.143	14.469	10.221	0	0
(66) Metal dışı mineral mamuller	13.504	13.021	9.908	11.550	7.960	0	0
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	70	65	171	898	329	0	0
(664, 665) Cam ve cam eşya	7.564	6.270	5.999	4.905	4.133	0	0
(66-(661+664+665)) Diğerleri	5.870	6.687	3.738	5.748	3.499	0	0
(69) Metal eşya	18.534	20.579	26.167	29.735	23.044	0	0
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	412.709	416.149	450.593	843.100	254.631	0	0
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	59.613	89.041	190.578	508.037	46.020	0	0
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	41.970	44.083	50.403	86.315	40.839	0	0
Diğer makina ve ulaşım araçları	311.127	283.026	209.612	248.748	167.773	0	0
(71-713) Enerji üreten makina	7.661	14.544	33.415	40.363	29.839	0	0
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	245.807	217.196	133.175	164.217	116.283	0	0
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araç.	14.017	6.328	6.770	10.627	3.070	0	0
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	43.642	44.958	36.253	33.541	18.581	0	0
v- Dokumacılık ürünleri (65)	79.844	66.524	53.012	58.279	48.884	0	0
vi- Hazır giyim (84)	1.302	2.213	1.706	1.384	1.291	0	0
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	39	140	66	43	94	0	0
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	1.263	2.073	1.641	1.341	1.197	0	0
vii – Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	46.990	57.911	50.312	60.708	44.707	0	0
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	1.732	7.514	2.529	3.208	1.621	0	0
(82) Mobilyalar	3.151	1.332	1.581	1.700	870	0	0
(83) Seyahat eşyası	1.209	1.725	1.042	1.110	789	0	0
(85) Ayakkabı	147	55	165	279	57	0	0
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	16.577	13.229	11.057	12.684	6.554	0	0
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	24.173	34.055	33.937	41.728	34.816	0	0

Tablo 31:Sanayii Ürünleri Dış Ticaret Dengesi (Bin Dolar)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-673.603	-560.827	-522.516	-1.015.292	-250.469	0	0
i-Demir ve çelik (67)	-53.757	-27.791	-6.649	298	-35.744	0	0
ii-Kimyasallar	-337.323	-354.905	-308.826	-413.529	-286.439	0	0
(57, 58) Plastikler	-163.132	-157.264	-175.693	-222.979	-147.203	0	0
(54) Eczacılık ürünleri	-41.803	-56.991	-37.893	-37.138	-26.329	0	0
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-132.388	-140.650	-95.240	-153.412	-112.907	0	0
iii-Diğer yarı mamuller	-25.425	-13.836	-15.193	-5.419	14.649	0	0
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-6.019	-401	-885	-499	-430	0	0
(62) Kauçuk mamulleri	-3.854	-5.330	5.347	18.128	22.533	0	0
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-2.043	-1.135	-1.198	-1.834	-600	0	0
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-8.054	-5.519	-9.516	-13.976	-8.189	0	0
(66) Metal dışı mineral mamuller	6.494	10.101	8.260	12.341	11.749	0	0
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	7.859	6.057	8.508	8.575	7.341	0	0
(664, 665) Cam ve cam eşya	-1.178	5.037	-2.150	4.176	3.410	0	0
(66-(661+664+665)) Diğerleri	-187	-993	1.902	-410	999	0	0
(69) Metal eşya	-11.949	-11.551	-17.201	-19.580	-10.414	0	0
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-375.949	-362.837	-391.601	-772.797	-141.966	0	0
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	-53.128	-79.542	-182.086	-497.684	-7.140	0	0
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	-37.623	-36.275	-41.687	-75.446	-21.360	0	0
Diğer makina ve ulaşım araçları	-285.198	-247.020	-167.829	-199.667	-113.466	0	0
(71-713) Enerji üreten makina	-7.184	-13.900	-32.241	-38.880	-28.328	0	0
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-239.170	-207.736	-122.946	-150.648	-99.014	0	0
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-6.278	5.570	2.076	2.126	8.923	0	0
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-32.566	-30.954	-14.718	-12.265	4.953	0	0
v- Dokumacılık ürünleri (65)	-4.903	35.620	49.715	37.624	40.837	0	0
vi- Hazır giyim (84)	154.936	206.002	184.363	183.014	182.873	0	0
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	9.947	5.385	4.439	10.322	9.464	0	0
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	144.989	200.617	179.924	172.692	173.409	0	0
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-31.181	-43.079	-34.324	-44.482	-24.679	0	0
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	-554	-6.069	1.013	349	1.776	0	0
(82) Mobilyalar	-1.665	1.633	1.515	2.212	4.381	0	0
(83) Seyahat eşyası	-987	-1.320	-931	-805	-4	0	0
(85) Ayakkabı	716	974	1.302	1.670	1.786	0	0
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-16.249	-12.993	-10.684	-12.082	-5.935	0	0
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-12.441	-25.305	-26.539	-35.826	-26.683	0	0

Tablo 32:Sanayii Ürünlerinde İhracattın İthalatı Karşılama Oranı(%)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	37,0	47,3	48,5	34,5	68,9	0,0	0,0
i-Demir ve çelik (67)	34,7	61,4	81,0	100,6	38,4	0,0	0,0
ii-Kimyasallar	12,6	10,1	15,4	10,6	17,2	0,0	0,0
(57, 58) Plastikler	2,2	1,2	0,8	1,7	4,9	0,0	0,0
(54) Eczacılık ürünleri	13,1	8,5	12,6	12,5	27,2	0,0	0,0
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	22,6	18,9	34,1	20,6	27,1	0,0	0,0
iii-Diğer yarı mamuller	58,0	74,7	74,6	92,7	127,6	0,0	0,0
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	0,6	45,6	22,7	40,8	31,4	0,0	0,0
(62) Kauçuk mamulleri	67,4	59,3	148,7	214,2	322,8	0,0	0,0
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	4,2	12,9	15,0	9,8	41,1	0,0	0,0
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	4,5	7,5	6,2	3,4	19,9	0,0	0,0
(66) Metal dışı mineral mamuller	148,1	177,6	183,4	206,8	247,6	0,0	0,0
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	11.340,1	9.445,8	5.078,1	1.054,9	2.332,7	0,0	0,0
(664, 665) Cam ve cam eşya	84,4	180,3	64,2	185,1	182,5	0,0	0,0
(66-(661+664+665)) Diğerleri	96,8	85,1	150,9	92,9	128,6	0,0	0,0
(69) Metal eşya	35,5	43,9	34,3	34,2	54,8	0,0	0,0
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	8,9	12,8	13,1	8,3	44,2	0,0	0,0
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	10,9	10,7	4,5	2,0	84,5	0,0	0,0
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	10,4	17,7	17,3	12,6	47,7	0,0	0,0
Diğer makina ve ulaşım araçları	8,3	12,7	19,9	19,7	32,4	0,0	0,0
(71-713) Enerji üreten makina	6,2	4,4	3,5	3,7	5,1	0,0	0,0
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	2,7	4,4	7,7	8,3	14,9	0,0	0,0
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	55,2	188,0	130,7	120,0	390,7	0,0	0,0
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	25,4	31,1	59,4	63,4	126,7	0,0	0,0
v- Dokumacılık ürünleri (65)	93,9	153,5	193,8	164,6	183,5	0,0	0,0
vi- Hazır giyim (84)	12.001,8	9.410,0	10.904,9	13.322,9	14.264,2	0,0	0,0
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	25.631,7	3.945,4	6.856,8	23.880,6	10.183,6	0,0	0,0
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	11.581,3	9.779,2	11.067,0	12.981,1	14.584,1	0,0	0,0
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	33,6	25,6	31,8	26,7	44,8	0,0	0,0
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	68,0	19,2	140,1	110,9	209,5	0,0	0,0
(82) Mobilyalar	47,1	222,6	195,8	230,1	603,8	0,0	0,0
(83) Seyahat eşyası	18,3	23,5	10,6	27,5	99,4	0,0	0,0
(85) Ayakkabı	586,2	1.866,3	887,7	699,5	3.208,7	0,0	0,0
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	2,0	1,8	3,4	4,8	9,5	0,0	0,0
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	48,5	25,7	21,8	14,1	23,4	0,0	0,0

Tablo 33:Rekabet Gücü

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-22,4	-16,3	-12,5	-12,3	-1,4	0	0
i-Demir ve çelik (67)	-29,0	9,7	38,7	94,9	-60,0	0	0
ii-Kimyasallar	-130,0	-170,3	-127,3	-130,2	-140,4	0	0
(57, 58) Plastikler	-304,2	-385,9	-420,7	-311,7	-265,7	0	0
(54) Eczacılık ürünleri	-126,4	-187,9	-147,0	-113,4	-94,5	0	0
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-71,6	-107,8	-47,8	-63,8	-94,8	0	0
iii-Diğer yarı mamuller	22,4	29,4	30,4	86,7	60,2	0	0
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-437,8	-20,0	-88,5	4,5	-79,9	0	0
(62) Kauçuk mamulleri	37,5	6,4	99,4	170,4	153,0	0	0
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-239,0	-146,1	-129,8	-137,6	-53,2	0	0
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-234,0	-200,8	-218,6	-243,8	-125,8	0	0
(66) Metal dışı mineral mamuller	116,2	116,0	120,4	166,9	126,5	0	0
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	550,1	513,4	452,5	329,9	350,8	0	0
(664, 665) Cam ve cam eşya	60,0	117,5	15,4	155,8	96,0	0	0
(66-(661+664+665)) Diğerleri	73,7	42,5	100,9	86,8	60,9	0	0
(69) Metal eşya	-26,5	-23,8	-47,4	-13,2	-24,3	0	0
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-164,9	-146,9	-143,6	-154,2	-45,7	0	0
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	-144,9	-165,2	-251,4	-295,1	18,9	0	0
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	-149,8	-114,5	-115,8	-113,0	-38,2	0	0
Diğer makina ve ulaşım araçları	-171,5	-147,6	-101,5	-68,0	-77,0	0	0
(71-713) Enerji üreten makina	-200,7	-253,2	-275,1	-236,2	-262,5	0	0
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-284,2	-254,8	-196,9	-155,1	-154,9	0	0
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	17,6	121,7	86,5	112,5	172,1	0	0
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-60,2	-58,1	7,7	48,7	59,4	0	0
v- Dokumacılık ürünleri (65)	70,6	101,5	125,9	144,1	96,5	0	0
vi- Hazır giyim (84)	555,7	513,0	528,9	583,5	531,8	0	0
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	631,6	426,1	482,5	641,8	498,1	0	0
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	552,2	516,9	530,4	580,9	534,1	0	0
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-32,0	-77,6	-54,9	-37,7	-44,5	0	0
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	38,4	-106,3	93,4	104,6	109,8	0	0
(82) Mobilyalar	1,8	138,6	126,9	177,6	215,6	0	0
(83) Seyahat eşyası	-92,6	-86,3	-164,5	-34,9	35,2	0	0
(85) Ayakkabı	253,8	351,2	278,1	288,8	382,6	0	0
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-315,2	-343,7	-279,0	-210,4	-200,1	0	0
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	4,7	-77,3	-92,6	-101,3	-109,6	0	0

II.4.DANİMARKA

II.4.1.İhracat

Türkiye'nin Danimarka'ya yönelik sanayii ürünleri ihracat değerlerini gösteren Tablo 34 verileri incelendiğinde, Türkiye'nin bu ülkeye yönelik sanayii ürünleri ihracat değerinin 138.852 bin dolardan 419.961 bin dolara yükseldiği anlaşılmaktadır. Ancak, bu ihracat değerinin oldukça önemsiz kaldığı anlaşılmaktadır. 2003 yılı itibariyle Danimarka'ya yapılan 419.961 bin dolarlık sanayii ihracatının 274.970 bin dolarlık bölümünü (%65'ni) hazır giyim sektöründen meydana gelmiştir. Bu ülkeye yönelik sanayii ürünlerinin kompozisyonu incelendiğinde diğer AB(15) ülkelerine yönelik ihracat kompozisyonunda olduğu gibi emek ve kaynak yoğun sektörlerin temel sektörler olduğu, bilim bazlı sektörlerin toplam sanayii ürünleri ihracatı içerisindeki ağırlığının son derece zayıf kaldığı anlaşılmaktadır. Bu tablo esas olarak Türkiye'nin sanayii ürünlerindeki uluslararası uzmanlaşma düzeyinin genel bir sonucudur da.

II.4.2.İthalat

Türkiye'nin Danimarka'dan ithal ettiği sanayii ürünleri ithalatının gelişimi incelendiğinde (Tablo 35); 1997 yılında 169.490 bin dolar olan sanayii ürünleri ithalat değerinin 2003 yılında 298.695 bin dolara yükseldiği, ithalata en büyük katkının kimyasallar ve makinalar ve ulaşım araçları sektörü tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Buna göre 2003 yılı itibariyle Danimarka'dan 141.384 bin dolar kimyasallar ithalatı yapılırken, 110.046 bin dolarlık makinalar ve ulaşım araçları sektörü ithalatı gerçekleştirilmiştir.

II.4.3.Dış Ticaret Dengesi

Türkiye-Danimarka arasında yapılan dış ticaret dengesini gösteren Tablo 36 verileri incelendiğinde, 1997-1999 döneminde Türkiye'nin aleyhine gelişen sanayi ürünleri dış ticaretinin 2000-2003 döneminde Türkiye'nin lehine geliştiği anlaşılmaktadır. Buna göre 1997 yılında 31.683 bin dolar düzeyinde Türkiye'nin aleyhine gelişen sanayii ürünleri dış ticaret dengesi 2003 yılı itibariyle 121.266 bin dolar Türkiye'nin lehine düzelmiştir. Kimyasallar sektöründe hızla bozulan dış ticaret dengesindeki açık olmasaydı sanayii ürünleri dış ticaret fazlası 2003 yılında Türkiye'nin lehine önemli ölçüde düzelebilecekti.

Ele alınan sektörler arasında diğer yarı mamuller, dokumacılık ürünleri, hazır giyim sektörlerinde dış ticaret dengesi Türkiye'nin lehine gelişirken, demir ve çelik, kimyasallar, makineler ve ulaşım araçları ve diğer tüketim malları sektöründe ise Türkiye'nin aleyhine gelişmiştir.

II.4.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

Sanayii ürünlerinde Türkiye-Danimarka arasında ihracatın ithalatı karşılama oranını gösteren Tablo 37 verileri incelendiğinde dış ticaretin giderek Türkiye'nin lehine gelişmeye başladığı 2000 ve izleyen yüksek X/M parametresi değerlerinden belli olmaktadır. X/M oranınının 100'ün altında kaldığı (ilgili sektörde Türkiye'nin Danimarka'ya bağımlı olduğu sektörler ise Türkiye'nin uluslararası uzmanlaşma düzeyinin gelişmediği sektörlerden meydana geldiği anlaşılmaktadır. Bu sektörler bilindiği gibi teknolojik yoğunluğu yüksek sektörler olup, gelişmiş ülkelerin üretim tabanını tanımlamaktadır.

II.4.5.Rekabet Gücü

Türkiye'nin sanayii ürünlerinde Danimarka'ya karşı rekabet gücünün marjinal sınırdaki olduğu, dokumacılık ürünleri, hazır giyim, ve diğer yarı mamullerde ise rekabet gücünün yüksek olduğu görülmektedir. Başka bir ifadeyle, Türkiye tekstil ve görel olarak da kauçuk mamulleri, kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller, metal dışı mineral mamuller gibi sektörlerde ise yüksek olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 38).

Tablo 34:Sanayii Ürünleri İhracattı

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	137.852	166.689	169.359	189.941	243.723	331.528	419.961
i-Demir ve çelik (67)	307	1.177	30	758	562	248	420
ii-Kimyasallar	4.393	4.936	4.421	3.014	3.220	1.965	2.530
(57, 58) Plastikler	154	66	263	285	520	671	933
(54) Eczacılık ürünleri	1.540	1.784	2.329	2.524	808	219	359
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	2.699	3.085	1.829	205	1.892	1.075	1.239
iii-Diğer yarı mamuller	6.400	6.941	8.057	8.259	11.873	13.761	19.866
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	0	59	67	88	10	26	68
(62) Kauçuk mamulleri	1.966	2.064	2.292	2.062	1.671	1.886	1.697
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	3	73	37	10	5	369	403
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	673	469	348	263	494	1.321	2.426
(66) Metal dışı mineral mamuller	2.877	3.314	4.286	4.406	7.497	8.559	12.202
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	1.098	1.295	1.033	911	1.756	1.363	2.331
(664, 665) Cam ve cam eşya	391	601	977	1.691	3.883	4.691	6.688
(66-(661+664+665)) Diğerleri	1.388	1.419	2.276	1.804	1.858	2.505	3.183
(69) Metal eşya	880	962	1.026	1.430	2.194	1.600	3.071
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	29.721	33.146	28.443	38.085	55.800	84.460	75.990
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	2.125	2.022	1.932	4.176	11.606	15.132	31.726
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	15.593	21.700	17.023	16.248	17.381	27.942	29.860
Diğer makina ve ulaşım araçları	12.004	9.425	9.489	17.661	26.813	41.386	14.404
(71-713) Enerji üreten makina	538	955	1.072	4.132	2.546	249	1.016
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	1.049	1.370	2.807	1.925	2.293	2.058	2.639
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	907	672	1.041	5.729	17.048	30.159	786
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	9.510	6.428	4.569	5.875	4.926	8.920	9.963
v- Dokumacılık ürünleri (65)	18.108	20.866	21.799	27.604	30.531	29.202	32.026
vi- Hazır giyim (84)	75.407	94.142	99.866	104.095	133.126	191.933	274.970
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	1.168	1.162	1.790	3.673	3.705	4.098	4.242
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	74.239	92.980	98.076	100.422	129.421	187.835	270.728
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	3.517	5.482	6.744	8.128	8.611	9.958	14.160
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	515	1.003	1.145	1.520	1.767	2.628	2.674
(82) Mobilyalar	1.583	1.524	1.460	2.708	3.710	4.253	6.212
(83) Seyahat eşyası	187	366	237	111	368	372	279
(85) Ayakkabı	207	135	30	29	78	374	980
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	55	543	282	95	80	124	239
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	969	1.911	3.590	3.665	2.608	2.208	3.776

Tablo 35:Sanayii Ürünleri İthalatı

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	169.490	178.204	183.621	178.202	180.600	251.704	298.695
i-Demir ve çelik (67)	822	2.377	761	811	1.464	6.051	6.730
ii-Kimyasallar	46.612	53.392	56.517	60.981	71.535	109.425	141.384
(57, 58) Plastikler	4.952	5.555	2.245	1.996	2.590	20.853	13.526
(54) Eczacılık ürünleri	15.044	19.032	23.490	31.230	39.878	57.197	90.423
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	26.616	28.805	30.781	27.755	29.067	31.375	37.435
iii-Diğer yarı mamuller	6.462	6.575	7.812	6.550	5.316	5.451	5.461
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	35	3	2	34	306	308	488
(62) Kauçuk mamulleri	477	482	275	203	257	487	837
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	187	506	403	379	372	203	268
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	1.097	1.120	629	891	836	431	231
(66) Metal dışı mineral mamuller	1.449	1.602	1.693	1.584	1.467	2.290	1.580
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	0	12	2	134	207	2	5
(664, 665) Cam ve cam eşya	318	273	431	229	455	350	335
(66-(661+664+665)) Diğerleri	1.131	1.316	1.260	1.221	805	1.937	1.240
(69) Metal eşya	3.216	2.862	4.809	3.460	2.078	1.732	2.056
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	90.299	94.463	92.533	83.605	79.992	107.867	110.046
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	1.240	1.258	775	2.346	1.679	706	1.367
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	5.912	7.940	19.644	20.821	3.173	16.487	21.558
Diğer makina ve ulaşım araçları	83.148	85.265	72.114	60.438	75.139	90.674	87.121
(71-713) Enerji üreten makina	4.494	10.280	3.812	9.307	7.229	4.274	7.105
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	40.342	52.608	49.052	31.456	25.816	42.549	56.849
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım ar.	29.548	8.085	6.283	9.811	38.410	34.964	15.119
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	8.763	14.293	12.967	9.863	3.684	8.887	8.047
v- Dokumacılık ürünleri (65)	2.997	2.522	3.925	4.308	5.539	5.767	11.755
vi- Hazır giyim (84)	209	302	286	395	342	643	964
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	3	29	1	10	26	34	90
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	206	273	285	385	317	609	874
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	22.088	18.572	21.787	21.552	16.412	16.500	22.355
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	399	783	895	2.285	661	1.559	692
(82) Mobilyalar	783	1.478	867	802	578	350	683
(83) Seyahat eşyası	75	60	42	44	44	7	7
(85) Ayakkabı	30	148	20	394	1	10	46
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	9.243	8.968	12.647	11.005	9.113	8.585	13.172
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	11.558	7.135	7.316	7.022	6.015	5.989	7.754

Tablo 36:Sanayii Ürünlerinde Dış Ticaret Dengesi (Bin Dolar)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-31.638	-11.514	-14.262	11.739	63.123	79.825	121.266
i-Demir ve çelik (67)	-515	-1.201	-731	-53	-902	-5.803	-6.309
ii-Kimyasallar	-42.219	-48.456	-52.096	-57.967	-68.315	-107.460	-138.854
(57, 58) Plastikler	-4.797	-5.489	-1.982	-1.711	-2.070	-20.182	-12.593
(54) Eczacılık ürünleri	-13.504	-17.247	-21.161	-28.706	-39.070	-56.977	-90.064
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-23.917	-25.720	-28.953	-27.550	-27.175	-30.300	-36.196
iii-Diğer yarı mamuller	-62	366	245	1.709	6.557	8.310	14.405
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-34	56	65	54	-296	-282	-420
(62) Kauçuk mamulleri	1.489	1.582	2.017	1.859	1.415	1.398	859
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-184	-433	-367	-369	-367	166	134
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-424	-652	-282	-628	-342	891	2.195
(66) Metal dışı mineral mamuller	1.428	1.713	2.594	2.822	6.030	6.269	10.622
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	1.098	1.282	1.031	778	1.549	1.361	2.326
(664, 665) Cam ve cam eşya	73	327	547	1.462	3.428	4.340	6.352
(66-(661+664+665)) Diğerleri	257	103	1.016	583	1.053	568	1.943
(69) Metal eşya	-2.336	-1.899	-3.783	-2.030	116	-132	1.015
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-60.578	-61.317	-64.090	-45.520	-24.191	-23.407	-34.056
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	885	763	1.156	1.830	9.927	14.425	30.359
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	9.681	13.760	-2.621	-4.574	14.207	11.455	8.302
Diğer makina ve ulaşım araçları	-71.144	-75.840	-62.626	-42.776	-48.326	-49.288	-72.716
(71-713) Enerji üreten makina	-3.956	-9.324	-2.741	-5.175	-4.683	-4.025	-6.089
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-39.294	-51.238	-46.245	-29.531	-23.523	-40.490	-54.210
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-28.641	-7.413	-5.242	-4.082	-21.362	-4.805	-14.333
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	747	-7.865	-8.398	-3.988	1.242	32	1.916
v- Dokumacılık ürünleri (65)	15.111	18.343	17.874	23.296	24.992	23.435	20.270
vi- Hazır giyim (84)	75.197	93.840	99.580	103.700	132.784	191.291	274.005
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	1.165	1.133	1.789	3.662	3.680	4.064	4.152
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	74.033	92.707	97.791	100.037	129.104	187.227	269.854
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-18.572	-13.090	-15.043	-13.424	-7.801	-6.542	-8.195
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	116	219	250	-766	1.106	1.069	1.982
(82) Mobilyalar	800	46	593	1.906	3.132	3.902	5.529
(83) Seyahat eşyası	113	307	195	67	324	365	272
(85) Ayakkabı	177	-14	10	-365	77	364	934
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-9.188	-8.425	-12.365	-10.910	-9.033	-8.461	-12.933
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-10.589	-5.224	-3.726	-3.357	-3.408	-3.781	-3.978

Tablo 37:İhracattın İthalattı Karşılama Oranı(%)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	81	94	92	107	135	132	141
i-Demir ve çelik (67)	37	49	4	93	38	4	6
ii-Kimyasallar	9	9	8	5	5	2	2
(57, 58) Plastikler	3	1	12	14	20	3	7
(54) Eczacılık ürünleri	10	9	10	8	2	0	0
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	10	11	6	1	7	3	3
iii-Diğer yarı mamuller	99	106	103	126	223	252	364
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	1	1.928	2.901	261	3	9	14
(62) Kauçuk mamulleri	412	428	834	1.017	651	387	203
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	2	14	9	3	1	182	150
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	61	42	55	30	59	307	1.050
(66) Metal dışı mineral mamuller	199	207	253	278	511	374	772
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	54.913.450	10.363	57.872	681	848	64.681	43.006
(664, 665) Cam ve cam eşya	123	220	227	737	853	1.338	1.994
(66-(661+664+665)) Diğerleri	123	108	181	148	231	129	257
(69) Metal eşya	27	34	21	41	106	92	149
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	33	35	31	46	70	78	69
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	171	161	249	178	691	2.142	2.320
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	264	273	87	78	548	169	139
Diğer makina ve ulaşım araçları	14	11	13	29	36	46	17
(71-713) Enerji üreten makina	12	9	28	44	35	6	14
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	3	3	6	6	9	5	5
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	3	8	17	58	44	86	5
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	109	45	35	60	134	100	124
v- Dokumacılık ürünleri (65)	604	827	555	641	551	506	272
vi- Hazır giyim (84)	36.027	31.197	34.938	26.347	38.902	29.868	28.519
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	34.911	4.029	260.885	36.017	14.474	12.150	4.715
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	36.045	34.068	34.394	26.091	40.877	30.849	30.969
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	16	30	31	38	52	60	63
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	129	128	128	66	267	169	386
(82) Mobilyalar	202	103	168	338	642	1.214	909
(83) Seyahat eşyası	251	616	564	251	839	5.700	3.957
(85) Ayakkabı	695	91	152	7	9.247	3.896	2.130
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	1	6	2	1	1	1	2
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	8	27	49	52	43	37	49

Tablo 38:Rekabet Gücü

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-5,2	-3,4	-4,6	-4,1	-2,8	5,5	6,6
i-Demir ve çelik (67)	-83,1	-67,0	-319,4	-17,3	-128,5	-341,4	-304,7
ii-Kimyasallar	-220,7	-234,8	-251,4	-311,3	-342,8	-424,0	-429,8
(57, 58) Plastikler	-331,3	-440,0	-211,0	-205,1	-193,4	-365,6	-294,8
(54) Eczacılık ürünleri	-212,5	-233,4	-227,7	-262,1	-422,6	-578,4	-580,4
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-213,4	-220,1	-278,9	-501,5	-305,9	-359,4	-368,3
iii-Diğer yarı mamuller	14,5	8,7	6,5	12,7	47,6	70,6	101,7
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-422,3	299,2	340,2	85,5	-375,7	-268,5	-224,5
(62) Kauçuk mamulleri	157,0	148,7	215,5	221,4	154,6	113,3	43,2
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-392,1	-190,5	-236,2	-375,9	-455,8	37,7	13,1
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-33,4	-83,8	-55,9	-132,5	-85,4	90,1	207,7
(66) Metal dışı mineral mamuller	84,1	76,0	96,4	91,8	130,4	109,8	177,0
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	1337,1	467,4	639,5	181,4	180,9	625,2	579,0
(664, 665) Cam ve cam eşya	36,2	82,1	85,4	189,3	181,6	237,4	271,8
(66-(661+664+665)) Diğerleri	35,9	10,9	62,6	28,5	50,9	3,7	66,9
(69) Metal eşya	-114,1	-105,6	-151,0	-98,9	-27,3	-30,0	12,7
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-95,6	-101,4	-114,5	-89,2	-68,8	-46,5	-64,5
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	69,3	50,7	94,7	47,1	160,6	284,4	287,0
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	112,5	103,9	-10,9	-35,3	137,3	30,7	5,1
Diğer makina ve ulaşım araçları	-178,1	-216,9	-199,4	-133,6	-135,8	-100,5	-207,4
(71-713) Enerji üreten makina	-196,8	-234,3	-123,5	-91,7	-137,1	-306,4	-221,9
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-349,5	-361,5	-282,6	-289,9	-274,9	-324,9	-334,4
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-332,9	-245,5	-176,3	-64,3	-114,0	-36,8	-323,1
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	23,7	-76,6	-100,9	-62,3	-3,7	-21,7	-6,1
v- Dokumacılık ürünleri (65)	195,4	214,6	174,9	175,2	137,9	140,2	72,8
vi- Hazır giyim (84)	604,2	577,6	589,1	546,9	563,6	547,9	537,9
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	601,0	372,9	790,1	578,1	464,7	458,0	357,9
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	604,2	586,4	587,5	545,9	568,5	551,1	546,1
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-168,3	-118,7	-113,8	-108,0	-97,3	-72,5	-73,1
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	40,9	28,0	28,0	-51,3	65,5	30,2	107,7
(82) Mobilyalar	85,8	6,4	55,6	111,1	153,1	227,6	193,3
(83) Seyahat eşyası	107,5	185,1	176,4	81,3	179,9	382,3	340,4
(85) Ayakkabı	209,4	-6,3	45,2	-272,1	419,9	344,2	278,4
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-496,2	-277,1	-376,9	-485,7	-506,2	-446,2	-428,4
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-232,4	-128,4	-67,7	-75,5	-116,3	-121,8	-99,4

II.5.FİNLANDIYA

II.5.1.İhracat

Türkiye'nin Finlandiya'ya yönelik sanayii ürünleri ihracat değerlerini gösteren Tablo 39 verileri incelendiğinde, Türkiye'nin 1997 yılında bu ülkeye 35.280 bin dolar olan sanayii ürünleri ihracat değerinin 2003 yılında 193.091 bin dolara yükselmiştir. Finlandiya'ya yapılan ihracatın kompozisyonu incelendiğinde 2003 yılı itibariyle ilk sırada otomotiv sanayii ürünleri sektörünün geldiği, bu sektörü hazır giyim sektörünün izlediği anlaşılmaktadır. Buna göre 2003 yılında Finlandiya'ya yapılan ihracatın 124.927 bin doları ve %47'sini otomotiv sanayii ürünleri sektöründe meydana gelirken, 26.459 bin dolarlık ve % 14'lük bölümünün ise hazır giyim sektöründe meydana geldiği görülmektedir.

II.5.2.İthalat

Türkiye'nin bu ülkeden yaptığı ithalattın gelişimi incelendiğinde 1997 yılında 272.647 bin dolar olan sanayii ürünleri ithalat değerinin zaman içerisinde artarak 2003 yılında 431.348 bin dolara yükseldiği anlaşılmaktadır. Bu ülkeden ithal edilen sanayii ürünlerinin başında büro makineleri ve haberleşme cihazları (2003 yılı verilerine göre 123.676 bin dolar ve %29 pay ile) diğer elektriksiz makineler 53.153 bin dolar ve %12 pay, kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller 98.623 bin dolar ve %23 pay)kimyasallar 58.431 bin dolar ve %14 pay ile gelmektedir (Tablo 40).

II.5.3.Dış Ticaret Dengesi

Türkiye ile Finlandiya arasındaki dış ticaret dengesini gösteren Tablo 41 verileri incelendiğinde, Türkiye'nin bu ülkeye karşı dış ticaret dengesinin 1998-2000 döneminde önemli ölçüde Türkiye'nin aleyhine geliştiği, 2001 yılından itibaren dış ticaret dengesinin görece olarak azaldığı ve 2003 yılında 238.257 bin dolar olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Dış ticarete Türkiye'nin aleyhine gelişimine en büyük katkıyı Büro makineleri ve haberleşme cihazları (112.071 bin dolar), kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller (98.022 bin dolar), demir çelik (57.455 bin dolar) ve diğer elektriksiz makineler (51.215 bin dolar) tarafından yapıldığı görülmektedir.

II.5.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

Türkiye'nin Finlandiya ile giriştiği dış ticaretin Türkiye'nin aleyhine geliştiği ihracatın ithalatı karşılama oranlarını gösteren Tablo 42 verilerinden görülmektedir. 2001 yılından itibaren X/M parametresinde görece bir düzelme görülse de hâlâ %50'lerin altında bulunmaktadır. Başka bir deyişle, Türkiye-Finlandiya arasındaki dış ticaret önemli ölçüde Türkiye'nin aleyhine sonuçlar doğurmaktadır. X/M parametresinin 100'ün üzerinde gerçekleştiği sektörlerin başında ana sektörler itibariyle dokumacılık ürünleri, hazır giyim sektörleri gelirken, kimyasallar, demir ve çelik, diğer yarı mamuller, makineler ve ulaşım araçları ve diğer tüketim malları sektörlerinde X/M parametresi 100'ün altında kalmıştır.

II.5.5.Rekabet Gücü

Türkiye'nin sanayii ürünlerinde Finlandiya karşısında rekabet gücünün marjinal sınırdan kaldığı, dokumacılık ve hazır giyim gibi geleneksel sektörlerde ise rekabet gücünün yüksek gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Bu iki sektör dışında alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, metal eşya, diğer ulaşım araçları, elektrikli makine ve cihazları alt sektörlerinde de Türkiye'nin rekabet gücünün yüksek bulunduğu anlaşılmaktadır (Tablo 43).

Tablo 39:İhracat (Bin Dolar)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	35.280	42.404	45.958	51.797	57.355	120.550	193.091
i-Demir ve çelik (67)	468	1.913	2.976	2.663	867	264	977
ii-Kimyasallar	4.573	5.171	4.481	4.944	4.699	8.037	8.594
(57, 58) Plastikler	89	98	220	272	267	425	442
(54) Eczacılık ürünleri	166	107	0	0	0	2.836	3.574
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	4.318	4.966	4.261	4.672	4.432	4.776	4.578
iii-Diğer yarı mamuller	5.008	5.752	7.451	6.750	6.787	9.156	11.613
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	23	92	94	38	27	309	572
(62) Kauçuk mamulleri	748	805	688	723	753	1.495	1.433
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	0	4	85	3	1	1	7
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	42	78	22	7	39	100	601
(66) Metal dışı mineral mamuller	3.408	3.381	4.800	3.806	4.660	5.565	7.034
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	148	138	395	44	36	77	340
(664, 665) Cam ve cam eşya	50	78	269	319	222	1.067	1.076
(66-(661+664+665)) Diğerleri	3.210	3.166	4.135	3.443	4.402	4.421	5.619
(69) Metal eşya	787	1.392	1.762	2.174	1.307	1.686	1.966
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	10.463	12.374	12.368	15.835	18.373	66.834	124.927
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	1.731	3.124	990	1.035	2.493	39.195	91.504
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	2.992	2.204	3.272	4.970	2.683	6.258	11.605
Diğer makina ve ulaşım araçları	5.741	7.046	8.105	9.830	13.196	21.381	21.817
(71-713) Enerji üreten makina	76	212	208	584	387	124	252
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	753	1.379	1.796	1.470	1.913	1.592	1.939
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	1.777	3.383	4.313	4.179	3.787	3.824	5.527
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	3.135	2.072	1.787	3.598	7.109	15.840	14.100
v- Dokumacılık ürünleri (65)	2.799	3.904	4.243	6.335	8.088	11.124	15.217
vi- Hazır giyim (84)	11.657	12.589	13.290	13.968	16.789	21.058	26.459
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	312	307	380	402	802	518	1.929
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	11.345	12.282	12.910	13.566	15.986	20.540	24.529
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	311	700	1.150	1.302	1.753	4.077	5.306
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	9	65	169	213	140	135	527
(82) Mobilyalar	45	71	199	221	414	873	1.411
(83) Seyahat eşyası	43	120	282	273	355	2.171	1.728
(85) Ayakkabı	7	1	14	18	32	64	247
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	23	35	63	23	151	84	120
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	183	408	423	554	661	751	1.273

Tablo 40:İthalat (Bin Dolar)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	272.647	373.360	474.482	705.930	275.558	351.710	431.348
i-Demir ve çelik (67)	16.308	29.062	22.667	31.702	15.717	36.130	58.431
ii-Kimyasallar	39.750	37.854	30.981	42.050	37.681	43.485	43.915
(57, 58) Plastikler	20.569	21.279	17.130	23.970	22.767	21.594	17.260
(54) Eczacılık ürünleri	1.640	2.130	1.746	2.326	4.077	6.272	7.971
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	17.542	14.445	12.105	15.755	10.837	15.619	18.684
iii-Diğer yarı mamuller	86.172	92.172	107.357	112.441	83.923	86.072	121.536
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	10.054	4.622	6.078	4.810	5.608	4.333	5.724
(62) Kauçuk mamulleri	159	393	402	912	422	935	1.169
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	4.285	6.071	3.077	5.549	4.297	4.402	7.545
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	64.677	73.340	91.223	94.376	67.577	71.036	98.623
(66) Metal dışı mineral mamuller	4.197	5.246	3.991	4.460	3.344	4.354	7.350
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	37	36	9	144	297	561	632
(664, 665) Cam ve cam eşya	4.015	4.838	3.796	3.709	2.745	3.445	6.156
(66-(661+664+665)) Diğerleri	144	373	186	607	302	348	562
(69) Metal eşya	2.801	2.500	2.585	2.334	2.676	1.012	1.125
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	122.224	199.209	302.040	505.318	118.418	171.775	196.605
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	3.270	630	2.529	1.965	3.786	1.366	1.474
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	76.798	153.513	222.434	422.191	48.483	71.024	123.676
Diğer makina ve ulaşım araçları	42.157	45.066	77.077	81.162	66.149	99.385	71.455
(71-713) Enerji üreten makina	5.244	11.190	30.518	30.694	34.684	64.197	4.008
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	28.620	26.221	31.515	25.588	24.668	26.381	53.153
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araç.	1.565	515	2.921	13.541	1.303	2.484	3.469
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	6.727	7.140	12.124	11.339	5.494	6.324	10.825
v- Dokumacılık ürünleri (65)	1.409	1.562	1.689	951	1.340	926	1.108
vi- Hazır giyim (84)	72	57	44	299	59	50	185
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	17	2	2	14	40	2	56
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	55	55	42	285	19	47	129
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	6.711	13.444	9.704	13.168	18.421	13.272	9.568
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	869	192	1.889	1.792	1.045	216	427
(82) Mobilyalar	237	66	122	179	29	6	49
(83) Seyahat eşyası	53	26	40	10	52	7	7
(85) Ayakkabı	0	0	0	2	4	0	0
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	2.491	10.750	5.992	8.441	13.228	10.809	6.733
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	3.062	2.410	1.661	2.744	4.063	2.234	2.354

Tablo 41: Dış Ticaret Dengesi (Bin Dolar)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-237.367	-330.956	-428.524	-654.133	-218.204	-231.160	-238.257
i- Demir ve çelik (67)	-15.840	-27.149	-19.691	-29.039	-14.850	-35.866	-57.455
ii- Kimyasallar	-35.177	-32.683	-26.500	-37.106	-32.982	-35.448	-35.321
(57, 58) Plastikler	-20.481	-21.181	-16.910	-23.698	-22.500	-21.170	-16.818
(54) Eczacılık ürünleri	-1.473	-2.022	-1.746	-2.326	-4.077	-3.436	-4.397
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-13.223	-9.479	-7.844	-11.083	-6.405	-10.842	-14.106
iii- Diğer yarı mamuller	-81.164	-86.420	-99.906	-105.691	-77.136	-76.916	-109.923
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-10.031	-4.531	-5.984	-4.772	-5.581	-4.024	-5.153
(62) Kauçuk mamulleri	589	412	286	-189	331	560	264
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-4.285	-6.068	-2.992	-5.547	-4.296	-4.401	-7.538
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-64.635	-73.261	-91.201	-94.370	-67.538	-70.935	-98.022
(66) Metal dışı mineral mamuller	-789	-1.865	808	-654	1.316	1.211	-316
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	111	102	386	-99	-261	-484	-292
(664, 665) Cam ve cam eşya	-3.965	-4.760	-3.527	-3.390	-2.523	-2.378	-5.080
(66-(661+664+665)) Diğerleri	3.066	2.793	3.949	2.836	4.100	4.073	5.057
(69) Metal eşya	-2.014	-1.107	-823	-160	-1.369	674	841
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-111.761	-186.835	-289.673	-489.483	-100.045	-104.941	-71.678
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayi ürünleri	-1.540	2.494	-1.539	-931	-1.293	37.829	90.030
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	-73.806	-151.309	-219.161	-417.221	-45.800	-64.765	-112.071
Diğer makina ve ulaşım araçları	-36.416	-38.020	-68.972	-71.331	-52.953	-78.005	-49.638
(71-713) Enerji üreten makina	-5.168	-10.979	-30.309	-30.111	-34.297	-64.073	-3.756
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-27.867	-24.842	-29.718	-24.118	-22.756	-24.788	-51.215
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	211	2.869	1.393	-9.362	2.484	1.340	2.058
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-3.592	-5.068	-10.337	-7.741	1.615	9.516	3.275
v- Dokumacılık ürünleri (65)	1.390	2.343	2.554	5.384	6.748	10.198	14.109
vi- Hazır giyim (84)	11.585	12.532	13.246	13.669	16.730	21.008	26.273
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	295	305	378	388	763	515	1.873
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	11.290	12.227	12.868	13.281	15.967	20.493	24.400
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-6.400	-12.744	-8.554	-11.866	-16.668	-9.195	-4.263
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	-860	-126	-1.720	-1.578	-905	-81	100
(82) Mobilyalar	-191	6	76	41	384	867	1.363
(83) Seyahat eşyası	-10	94	242	262	303	2.164	1.722
(85) Ayakkabı	7	1	13	17	28	64	247
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-2.467	-10.715	-5.929	-8.418	-13.077	-10.725	-6.612
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-2.878	-2.002	-1.238	-2.190	-3.402	-1.483	-1.081

Tablo 42:İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	12,9	11,4	9,7	7,3	20,8	34,3	44,8
i-Demir ve çelik (67)	2,9	6,6	13,1	8,4	5,5	0,7	1,7
ii-Kimyasallar	11,5	13,7	14,5	11,8	12,5	18,5	19,6
(57, 58) Plastikler	0,4	0,5	1,3	1,1	1,2	2,0	2,6
(54) Eczacılık ürünleri	10,1	5,0	0,0	0,0	0,0	45,2	44,8
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	24,6	34,4	35,2	29,7	40,9	30,6	24,5
iii-Diğer yarı mamuller	5,8	6,2	6,9	6,0	8,1	10,6	9,6
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	0,2	2,0	1,5	0,8	0,5	7,1	10,0
(62) Kauçuk mamulleri	470,3	204,8	171,1	79,3	178,5	159,9	122,6
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	0,0	0,1	2,8	0,0	0,0	0,0	0,1
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,6
(66) Metal dışı mineral mamuller	81,2	64,4	120,3	85,3	139,4	127,8	95,7
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	397,5	384,9	4.458,7	30,9	12,1	13,8	53,8
(664, 665) Cam ve cam eşya	1,3	1,6	7,1	8,6	8,1	31,0	17,5
(66-(661+664+665)) Diğerleri	2.228,9	849,8	2.217,8	567,1	1.458,8	1.271,8	1.000,5
(69) Metal eşya	28,1	55,7	68,2	93,2	48,8	166,5	174,8
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	8,6	6,2	4,1	3,1	15,5	38,9	63,5
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	52,9	495,7	39,1	52,7	65,9	2.869,5	6.209,6
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	3,9	1,4	1,5	1,2	5,5	8,8	9,4
Diğer makina ve ulaşım araçları	13,6	15,6	10,5	12,1	19,9	21,5	30,5
(71-713) Enerji üreten makina	1,4	1,9	0,7	1,9	1,1	0,2	6,3
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	2,6	5,3	5,7	5,7	7,8	6,0	3,6
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	113,5	657,3	147,7	30,9	290,7	153,9	159,3
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	46,6	29,0	14,7	31,7	129,4	250,5	130,3
v- Dokumacılık ürünleri (65)	198,6	250,0	251,2	665,9	603,5	1.201,3	1.372,9
vi- Hazır giyim (84)	16.222,4	21.968,0	30.091,4	4.669,1	28.532,2	42.269,1	14.275,3
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	1.829,2	13.112,7	18.825,4	2.873,2	2.020,3	21.497,3	3.438,5
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	20.701,3	22.345,9	30.631,1	4.757,3	83.583,9	43.324,1	18.979,2
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	4,6	5,2	11,8	9,9	9,5	30,7	55,5
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	1,0	34,1	8,9	11,9	13,4	62,3	123,5
(82) Mobilyalar	19,2	108,5	162,6	123,0	1.414,7	15.087,0	2.908,5
(83) Seyahat eşyası	80,7	455,0	698,5	2.605,6	683,4	30.338,9	26.140,5
(85) Ayakkabı	0,0	0	3.449,9	1.091,8	861,1	0	0
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	0,9	0,3	1,1	0,3	1,1	0,8	1,8
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	6,0	16,9	25,5	20,2	16,3	33,6	54,1

Tablo 43: Rekabet Gücü

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-10,8	-20,0	-31,6	-35,6	-12,4	-6,1	0,3
i- Demir ve çelik (67)	-161,4	-74,6	-1,2	-22,1	-145,2	-390,9	-328,4
ii- Kimyasallar	-22,6	-1,6	8,5	11,6	-63,6	-67,9	-82,4
(57, 58) Plastikler	-351,0	-340,3	-233,7	-222,3	-300,2	-291,9	-285,8
(54) Eczacılık ürünleri	-35,2	-101,4	0,0	0,0	0,0	21,6	0,5
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	53,5	90,7	97,4	104,1	55,1	-17,5	-59,9
iii- Diğer yarı mamuller	-90,9	-79,9	-64,9	-55,6	-106,9	-123,1	-154,1
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-414,4	-194,7	-215,3	-259,2	-389,3	-163,0	-149,7
(62) Kauçuk mamulleri	348,5	269,2	255,6	202,4	202,5	147,9	101,1
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	0	-547,2	-157,5	-543,1	-693,7	-737,1	-618,4
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-540,4	-486,5	-629,0	-732,5	-601,5	-555,3	-429,3
(66) Metal dışı mineral mamuller	172,8	153,6	220,3	209,8	177,7	125,5	76,3
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	331,7	332,3	581,6	108,2	-66,5	-97,4	18,7
(664, 665) Cam ve cam eşya	-244,1	-215,6	-62,7	-19,7	-107,0	-16,3	-93,7
(66-(661+664+665)) Diğerleri	504,1	411,5	511,8	399,2	412,6	355,2	311,0
(69) Metal eşya	66,7	139,0	163,5	218,6	72,9	151,9	136,5
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-52,1	-80,4	-117,7	-120,6	-41,8	6,5	35,4
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayi ürünleri	130,0	357,6	108,0	161,5	102,8	436,6	493,6
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	-130,9	-226,8	-220,1	-218,6	-144,9	-142,0	-155,9
Diğer makina ve ulaşım araçları	-5,7	11,9	-23,4	14,5	-16,7	-52,7	-37,9
(71-713) Enerji üreten makina	-229,8	-199,3	-296,8	-170,6	-304,9	-524,0	-196,1
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-170,1	-97,0	-84,6	-60,0	-111,2	-179,8	-250,4
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	206,3	385,8	240,8	108,1	251,2	144,1	127,3
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	117,3	73,8	10,4	110,9	170,3	192,8	107,2
v- Dokumacılık ürünleri (65)	262,3	289,1	294,0	415,2	324,3	349,5	342,7
vi- Hazır giyim (84)	702,6	736,7	772,5	610,0	709,9	705,6	576,8
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	484,3	685,1	725,6	561,4	445,1	638,0	434,5
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	726,9	738,4	774,3	611,9	817,4	708,1	605,3
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-113,6	-98,0	-11,5	-5,8	-90,7	-17,1	21,8
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	-264,3	90,0	-39,6	12,7	-56,6	53,7	101,8
(82) Mobilyalar	28,6	205,7	250,4	246,4	409,5	602,6	417,7
(83) Seyahat eşyası	172,2	349,0	396,2	551,7	336,7	672,4	637,3
(85) Ayakkabı	0,0	0,0	555,9	464,7	359,8	0,0	0,0
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-273,9	-375,7	-253,4	-364,6	-302,4	-384,7	-321,9
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-87,8	20,0	65,0	65,7	-37,0	-8,1	19,2

II.6.FRANSA

II.6.1.İhracat

Fransa'ya yönelik ihracat değerlerini gösteren Tablo 44 verileri incelendiğinde, bu ülkeye yönelik ihracat değerinin son yıllarda önemli düzeyde artarak 1997-2003 döneminde 927.826 bin dolardan 2.576.669 bin dolara yükseldiği anlaşılmaktadır. Fransa'ya yönelik ihracatın sektörel kompozisyonu 2003 yılı itibariyle incelendiğinde, otomotiv sanayii ürünlerinin 772.986 bin dolar ve %30 pay ile ilk sırada bulunduğu, bu sektörü 691.829 dolar ve %27 pay ile hazır giyim sektörünün izlediği anlaşılmaktadır. Fransa'ya yapılan ihracat içerisinde öne çıkan diğer bir sektör de 315.105 bin dolar ve %12 pay ile dokumacılık sektörü gelmektedir.

II.6.2.İthalat

Fransa'dan yapılan sanayii ürünleri ithalat değerleri ihracat değerlerinin sürekli üzerinde gerçekleşmiş, 2003 yılı itibariyle 3.858.489 bin dolara yükselmiştir. Fransa'dan yapılan ithalat içerisinde ilk sırada otomotiv sanayii ürünleri yer alırken bu sektörü kimyasallar ithalattı izlemektedir. Örneğin, 2003 yılı verilerine göre Fransa'dan yapılan sanayii ürünleri ithalat değeri 3.858.489 bin dolar iken, bunun 1.153.597 bin dolarlık bölümü (%30 pay ile) otomotiv sanayii ürünlerinden meydana gelmiştir. Fransa'dan yapılan ithalat içerisinde ikinci sırada ve diğer önemli bir sektör olarak kimyasallar sektörü gelmektedir. 2003 yılı itibariyle bu ülkeden 795.876 bin dolarlık kimyasallar ithalatı gerçekleştirilmiştir. Başka bir ifadeyle kimyasallar ithalatının Fransa'dan yapılan sanayii ürünleri ithalatı içerisindeki payı % 21 oranında tespit edilmiştir. Fransa'dan yapılan ithalat içerisinde öne çıkan diğer bir sektör de diğer makine ve ulaşım araçları sektöründen oluşmaktadır (Tablo 45).

II.6.3.Dış Ticaret Dengesi

Türkiye-Fransa arasında sanayii ürünlerinde dış ticaret dengesini gösteren Tablo 46 verileri incelendiğinde, dış ticaret açığında Türkiye lehine görece bir düzelme izlense de, 2003 yılı itibariyle dış ticaret açığı 1.281.821 bin dolar düzeyinde bulunmaktadır. Dış ticaret açığı 1997 yılında 1.647.795 bin dolar düzeyinde bulunuyor idi. Türkiye-Fransa arasında sanayii ürünleri dış ticaret açığının büyümesine en büyük katkıyı otomotiv sanayii ürünleri, diğer elektriksiz makinalar ve kimyasallar ithalatı sayesinde

sağlanmıştır. Türkiye'nin Fransa'ya karşı hazır giyim ve dokumacılık ürünlerinde dış ticaret fazlası verdiği diğer tüm ana sektörlerde açık verdiği gözlenmektedir.

II.6.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

Fransa ile yapılan dış ticarete ihracatın ithalatın gerisinde kalması sonucunda ihracatın ithalatı karşılama oranı ele alınan dönem içerisinde sürekli 100'ün altında kalmıştır. Başka bir ifadeyle, Türkiye-Fransa arasında yapılan dış ticaret ilişkisi Türkiye'nin aleyhine sonuçlar doğurmakta, Türkiye, makro düzeyde, Fransa'ya karşı bağımlı bir ekonomik yapı sergilemektedir. Türkiye-Fransa arasında gerçekleştirilen dış ticaret ilişkisinde X/M parametresinin 100'ün üzerinde gerçekleştiği ana sektörler şunlardır: dokumacılık ürünleri ve hazır giyim sektörleri (Tablo 47).

II.6.5.Rekabet Gücü

Sanayi ürünlerinde Türkiye'nin Fransa'ya karşı rekabet gücünün marjinal sınırdaki bulunduğu, sektörel düzeyde ise dokumacılık ürünleri ve hazır giyim sektöründe rekabet gücünün yüksek bulunduğu diğer tüm sektörlerde rekabet gücünün düşük kaldığı anlaşılmaktadır (Tablo 48).

Tablo 44:İhracat (Bin Dolar)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	925.826	1.061.599	1.351.040	1.465.988	1.691.691	1.927.050	2.576.669
i-Demir ve çelik (67)	2.555	6.616	8.114	3.692	3.281	5.323	12.366
ii-Kimyasallar	26.754	33.188	27.374	28.913	33.267	39.901	46.074
(57, 58) Plastikler	4.918	3.926	4.478	7.824	10.269	13.436	14.753
(54) Eczacılık ürünleri	3.181	7.398	928	1.384	1.470	1.336	1.523
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	18.656	21.864	21.968	19.706	21.527	25.129	29.798
iii-Diğer yarı mamuller	82.836	85.946	100.733	106.882	119.560	136.880	188.287
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	10.591	678	1.171	555	595	576	1.382
(62) Kauçuk mamulleri	13.358	17.034	23.620	24.244	24.989	24.493	31.114
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	384	211	405	456	695	285	441
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	1.748	2.951	1.720	2.446	4.652	10.682	9.730
(66) Metal dışı mineral mamuller	36.595	43.189	46.675	47.525	48.436	54.788	64.082
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	10.115	11.250	11.609	10.973	11.530	13.564	13.294
(664, 665) Cam ve cam eşya	14.472	17.296	17.588	20.143	20.193	19.372	22.771
(66-(661+664+665)) Diğerleri	12.008	14.643	17.477	16.409	16.714	21.852	28.018
(69) Metal eşya	20.160	21.883	27.142	31.657	40.193	46.056	81.537
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	193.582	222.384	506.071	631.781	775.444	876.159	1.232.756
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	51.806	53.707	317.392	341.227	462.308	516.300	772.986
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	42.036	67.298	81.211	144.741	106.550	158.102	165.785
Diğer makina ve ulaşım araçları	99.739	101.380	107.468	145.813	206.586	201.756	293.984
(71-713) Enerji üreten makina	3.117	13.056	3.242	2.593	3.938	3.291	5.059
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	7.752	10.835	20.171	35.189	50.860	48.200	68.372
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	36.663	7.096	11.856	11.883	28.999	23.612	77.601
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	52.207	70.391	72.199	96.148	122.789	126.654	142.952
v- Dokumacılık ürünleri (65)	196.735	243.295	242.853	236.865	247.762	277.216	315.105
vi- Hazır giyim (84)	401.514	436.269	425.763	420.343	464.868	532.474	691.829
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	31.772	29.997	36.449	38.267	41.384	38.045	42.790
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	369.743	406.272	389.314	382.076	423.484	494.429	649.039
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	21.849	33.901	40.131	37.511	47.509	59.097	90.253
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	1.785	3.151	4.993	3.899	4.690	8.412	13.924
(82) Mobilyalar	4.203	6.331	9.931	9.884	12.178	16.707	22.758
(83) Seyahat eşyası	1.412	1.872	1.785	832	1.828	1.648	1.911
(85) Ayakkabı	2.439	5.150	5.700	5.415	7.690	9.387	13.505
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	2.509	4.476	4.693	3.538	5.017	7.810	12.937
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	9.499	12.921	13.029	13.944	16.107	15.133	25.219

Tablo 45:İthalat (Bin Dolar)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	2.573.620	2.706.616	2.754.740	3.205.577	2.062.075	2.794.081	3.858.489
i-Demir ve çelik (67)	260.508	176.271	101.335	105.435	57.403	100.127	229.085
ii-Kimyasallar	512.816	512.973	531.768	568.645	482.401	619.167	795.876
(57, 58) Plastikler	139.776	134.184	113.922	140.313	91.781	120.909	171.911
(54) Eczacılık ürünleri	73.409	102.569	109.730	131.516	166.125	217.376	287.795
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	299.631	276.219	308.115	296.816	224.495	280.883	336.171
iii-Diğer yarı mamuller	228.622	262.044	227.713	236.091	166.054	222.717	284.857
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	14.379	9.842	5.267	6.430	5.099	10.183	11.077
(62) Kauçuk mamulleri	39.832	42.487	50.777	51.699	41.162	51.249	71.157
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	1.893	4.062	2.406	5.654	2.909	3.794	6.480
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	46.280	54.215	47.084	59.182	37.198	59.108	68.606
(66) Metal dışı mineral mamuller	52.663	63.328	52.024	40.805	31.480	41.576	41.876
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	3.262	2.435	2.828	2.882	2.199	3.305	2.686
(664, 665) Cam ve cam eşya	37.592	45.933	34.877	27.577	20.418	18.848	27.288
(66-(661+664+665)) Diğerleri	11.810	14.960	14.319	10.346	8.864	19.423	11.902
(69) Metal eşya	73.574	88.111	70.154	72.321	48.206	56.807	85.661
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	1.260.661	1.424.555	1.601.018	1.966.822	1.117.229	1.564.664	2.192.361
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	395.383	454.163	684.821	1.079.395	473.657	510.837	1.153.597
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	102.117	146.021	226.388	275.972	157.080	261.089	265.252
Diğer makina ve ulaşım araçları	763.160	824.371	689.809	611.455	486.492	792.738	773.511
(71-713) Enerji üreten makina	22.825	45.859	70.439	45.525	22.093	61.027	56.837
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	383.413	420.006	296.740	243.823	229.624	369.690	386.785
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	194.124	130.699	113.608	131.836	114.512	188.729	135.609
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	162.799	227.808	209.022	190.271	120.262	173.293	194.280
v- Dokumacılık ürünleri (65)	106.560	104.488	91.004	95.772	76.413	107.991	121.258
vi- Hazır giyim (84)	21.648	23.837	16.341	17.974	13.600	15.873	21.155
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	431	770	976	486	474	839	1.247
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	21.217	23.067	15.366	17.488	13.126	15.034	19.907
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	182.806	202.448	185.562	214.839	148.976	163.542	213.898
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	16.175	20.602	25.072	21.700	11.792	11.654	10.759
(82) Mobilyalar	16.184	19.358	24.631	23.394	16.166	16.309	21.787
(83) Seyahat eşyası	3.151	3.543	3.646	3.856	2.912	2.238	2.433
(85) Ayakkabı	5.981	6.237	4.514	3.686	2.645	2.925	2.745
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	48.028	53.660	46.868	58.341	32.667	35.052	53.074
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	93.287	99.048	80.831	103.862	82.793	95.364	123.100

Tablo 46:Dış Ticaret Dengesi

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-1.647.795	-1.645.017	-1.403.700	-1.739.589	-370.383	-867.031	-1.281.821
i-Demir ve çelik (67)	-257.952	-169.655	-93.221	-101.743	-54.121	-94.804	-216.719
ii-Kimyasallar	-486.062	-479.784	-504.394	-539.732	-449.134	-579.266	-749.803
(57, 58) Plastikler	-134.858	-130.258	-109.444	-132.489	-81.511	-107.472	-157.158
(54) Eczacılık ürünleri	-70.228	-95.172	-108.802	-130.132	-164.655	-216.040	-286.272
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-280.976	-254.355	-286.147	-277.110	-202.967	-255.754	-306.373
iii-Diğer yarı mamuller	-145.786	-176.099	-126.979	-129.209	-46.494	-85.837	-96.570
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-3.788	-9.164	-4.095	-5.875	-4.504	-9.607	-9.695
(62) Kauçuk mamulleri	-26.474	-25.453	-27.157	-27.455	-16.174	-26.756	-40.042
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-1.510	-3.851	-2.001	-5.199	-2.214	-3.509	-6.039
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-44.532	-51.264	-45.364	-56.737	-32.546	-48.426	-58.876
(66) Metal dışı mineral mamuller	-16.068	-20.139	-5.349	6.720	16.956	13.212	22.206
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	6.853	8.814	8.781	8.091	9.331	10.259	10.607
(664, 665) Cam ve cam eşya	-23.120	-28.637	-17.289	-7.434	-225	524	-4.517
(66-(661+664+665)) Diğerleri	199	-317	3.158	6.063	7.850	2.429	16.115
(69) Metal eşya	-53.414	-66.228	-43.013	-40.664	-8.013	-10.751	-4.124
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-1.067.079	-1.202.171	-1.094.947	-1.335.041	-341.785	-688.505	-959.605
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	-343.576	-400.457	-367.429	-738.168	-11.349	5.464	-380.612
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	-60.081	-78.723	-145.176	-131.231	-50.531	-102.987	-99.467
Diğer makina ve ulaşım araçları	-663.421	-722.992	-582.341	-465.642	-279.905	-590.982	-479.526
(71-713) Enerji üreten makina	-19.708	-32.803	-67.198	-42.932	-18.155	-57.736	-51.778
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-375.661	-409.171	-276.569	-208.634	-178.764	-321.490	-318.413
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-157.460	-123.602	-101.752	-119.953	-85.513	-165.116	-58.008
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-110.591	-157.416	-136.823	-94.123	2.527	-46.639	-51.328
v- Dokumacılık ürünleri (65)	90.175	138.807	151.849	141.092	171.349	169.225	193.847
vi- Hazır giyim (84)	379.866	412.432	409.422	402.369	451.268	516.601	670.674
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	31.340	29.226	35.473	37.782	40.910	37.207	41.542
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	348.526	383.206	373.949	364.588	410.358	479.394	629.132
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-160.957	-168.547	-145.431	-177.328	-101.467	-104.445	-123.645
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	-14.390	-17.451	-20.079	-17.801	-7.103	-3.242	3.164
(82) Mobilyalar	-11.981	-13.028	-14.700	-13.510	-3.989	398	971
(83) Seyahat eşyası	-1.739	-1.671	-1.861	-3.025	-1.084	-590	-522
(85) Ayakkabı	-3.542	-1.087	1.187	1.729	5.044	6.462	10.760
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-45.519	-49.184	-42.175	-54.803	-27.650	-27.242	-40.137
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-83.788	-86.127	-67.802	-89.918	-66.687	-80.231	-97.881

Tablo 47:İhracattın İthalattı Karşılama Oranı(%)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
SANAYİ	36,0	39,2	49,0	45,7	82,0	69,0	66,8
i-Demir ve çelik (67)	1,0	3,8	8,0	3,5	5,7	5,3	5,4
ii-Kimyasallar	5,2	6,5	5,1	5,1	6,9	6,4	5,8
(57, 58) Plastikler	3,5	2,9	3,9	5,6	11,2	11,1	8,6
(54) Eczacılık ürünleri	4,3	7,2	0,8	1,1	0,9	0,6	0,5
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	6,2	7,9	7,1	6,6	9,6	8,9	8,9
iii-Diğer yarı mamuller	36,2	32,8	44,2	45,3	72,0	61,5	66,1
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	73,7	6,9	22,2	8,6	11,7	5,7	12,5
(62) Kauçuk mamulleri	33,5	40,1	46,5	46,9	60,7	47,8	43,7
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	20,3	5,2	16,8	8,1	23,9	7,5	6,8
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	3,8	5,4	3,7	4,1	12,5	18,1	14,2
(66) Metal dışı mineral mamuller	69,5	68,2	89,7	116,5	153,9	131,8	153,0
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	310,1	461,9	410,5	380,8	524,4	410,4	494,9
(664, 665) Cam ve cam eşya	38,5	37,7	50,4	73,0	98,9	102,8	83,4
(66-(661+664+665)) Diğerleri	101,7	97,9	122,1	158,6	188,6	112,5	235,4
(69) Metal eşya	27,4	24,8	38,7	43,8	83,4	81,1	95,2
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	15,4	15,6	31,6	32,1	69,4	56,0	56,2
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	13,1	11,8	46,3	31,6	97,6	101,1	67,0
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	41,2	46,1	35,9	52,4	67,8	60,6	62,5
Diğer makina ve ulaşım araçları	13,1	12,3	15,6	23,8	42,5	25,5	38,0
(71-713) Enerji üreten makina	13,7	28,5	4,6	5,7	17,8	5,4	8,9
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	2,0	2,6	6,8	14,4	22,1	13,0	17,7
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	18,9	5,4	10,4	9,0	25,3	12,5	57,2
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	32,1	30,9	34,5	50,5	102,1	73,1	73,6
v- Dokumacılık ürünleri (65)	184,6	232,8	266,9	247,3	324,2	256,7	259,9
vi- Hazır giyim (84)	1.854,7	1.830,2	2.605,4	2.338,7	3.418,1	3.354,5	3.270,3
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	7.369,4	3.893,3	3.736,1	7.880,2	8.724,9	4.535,3	3.430,2
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	1.742,7	1.761,3	2.533,7	2.184,8	3.226,3	3.288,6	3.260,3
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	12,0	16,7	21,6	17,5	31,9	36,1	42,2
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	11,0	15,3	19,9	18,0	39,8	72,2	129,4
(82) Mobilyalar	26,0	32,7	40,3	42,2	75,3	102,4	104,5
(83) Seyahat eşyası	44,8	52,8	49,0	21,6	62,8	73,6	78,5
(85) Ayakkabı	40,8	82,6	126,3	146,9	290,7	320,9	492,1
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	5,2	8,3	10,0	6,1	15,4	22,3	24,4
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	10,2	13,0	16,1	13,4	19,5	15,9	20,5

Tablo 48:Rekabet Gücü

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-8,6	-9,2	-2,3	-2,6	-1,1	-1,4	-1,6
i-Demir ve çelik (67)	-368,8	-243,9	-183,6	-259,5	-267,5	-257,7	-253,2
ii-Kimyasallar	-201,6	-189,4	-227,7	-222,2	-248,8	-238,4	-246,2
(57, 58) Plastikler	-241,0	-268,8	-254,7	-213,0	-200,4	-183,9	-206,8
(54) Eczacılık ürünleri	-220,2	-178,5	-408,4	-379,8	-454,1	-473,4	-485,4
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-184,0	-169,2	-195,2	-195,5	-215,8	-205,6	-203,6
iii-Diğer yarı mamuller	-7,8	-27,1	-12,6	-3,6	-14,2	-12,9	-2,6
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	63,1	-183,2	-81,4	-169,3	-196,1	-251,5	-169,4
(62) Kauçuk mamulleri	-15,6	-7,0	-7,6	0,0	-31,3	-38,1	-44,0
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-65,9	-211,3	-109,2	-176,2	-124,5	-223,1	-230,0
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-233,9	-206,7	-262,0	-242,9	-189,2	-135,3	-156,6
(66) Metal dışı mineral mamuller	57,3	46,1	58,1	90,9	61,7	63,4	81,3
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	206,9	237,4	210,1	209,4	184,4	177,0	198,7
(664, 665) Cam ve cam eşya	-1,8	-13,3	0,5	44,3	17,5	38,5	20,7
(66-(661+664+665)) Diğerleri	95,3	82,3	88,8	121,8	82,1	47,6	124,4
(69) Metal eşya	-35,8	-54,9	-26,0	-6,9	0,5	14,8	33,8
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-93,7	-101,3	-46,3	-37,9	-17,9	-22,2	-18,8
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	-109,6	-129,1	-8,0	-39,5	16,2	36,8	-1,3
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	4,9	6,9	-33,6	11,1	-20,2	-14,4	-8,2
Diğer makina ve ulaşım araçları	-109,8	-125,2	-117,0	-67,7	-67,0	-101,1	-58,0
(71-713) Enerji üreten makina	-105,4	-41,2	-239,0	-210,9	-153,8	-256,2	-203,1
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-296,4	-281,4	-199,9	-117,9	-132,1	-168,0	-134,5
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-73,0	-206,9	-157,1	-165,0	-118,7	-172,1	-17,1
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-20,1	-33,1	-37,4	7,4	20,7	4,4	8,1
v- Dokumacılık ürünleri (65)	155,0	168,9	167,1	166,2	136,3	130,1	134,3
vi- Hazır giyim (84)	385,7	375,1	394,9	390,9	371,8	387,1	387,5
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	523,7	450,6	431,0	512,4	465,5	417,2	392,3
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	379,5	371,3	392,1	384,1	366,0	385,1	387,2
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-118,7	-94,3	-84,2	-98,8	-95,6	-66,0	-47,5
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	-126,7	-103,4	-92,5	-96,0	-73,6	3,2	64,5
(82) Mobilyalar	-41,1	-27,4	-21,9	-10,5	-9,7	38,2	43,1
(83) Seyahat eşyası	13,4	20,6	-2,5	-77,7	-27,9	5,2	14,6
(85) Ayakkabı	4,0	65,2	92,3	114,1	125,4	152,4	198,1
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-201,5	-164,0	-161,2	-204,6	-168,7	-114,4	-102,4
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-134,8	-119,3	-113,6	-125,1	-145,1	-148,3	-119,8

II.7.HOLLANDA

II.7.1.İhracat

Türkiye'nin sanayii ürünlerinde Hollanda'ya karşı ihracat değerlerini gösteren Tablo 49 verileri incelendiğinde, 1997 yılında 554.914 bin dolar olan ihracat değerinin 2003 yılında 1.248.039 bin dolara kadar yükseldiği görülmektedir. Hollanda'ya yapılan ihracat içerisinde hazır giyim sektörü ilk sırada bulunmaktadır. 2003 yılı itibariyle Hollanda'ya yapılan 1.248.039 bin dolarlık sanayii ürünleri ihracatı içerisinde hazır giyim sektörü 612.091 bin dolar ve %49 pay ile ilk sırada bulunmaktadır. Bu sektörü 288.459 bin dolar ve %23 pay ile makinalar ve ulaşım araçları sektörü izlemektedir. Fransa'ya yapılan ihracat içerisinde öne çıkan diğer bir sektör de dokumacılık ürünleri sektörünün olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre 2003 yılı itibariyle Fransa'ya yapılan sanayii ürünleri ihracatı 117.356 bin dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

II.7.2.İthalat

Türkiye'nin Hollanda'dan yaptığı sanayii ürünleri ithalat değerlerini gösteren Tablo 50 verileri incelendiğinde, ithalat düzeyinin önemli ölçüde farklılaşmadığı 1 milyar doların biraz gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Buna göre 1997 yılında 1.150.971 bin dolar olan ithalat değeri 2003 yılında 1.240.993 bin dolara yükselmiştir. Hollanda'dan yapılan ithalat içerisinde en temel sektörler olarak; kimyasallar (2003 yılı itibariyle 528.711 bin dolar ve %43 pay ile) sektörü gelirken, bu sektörü 424.779 bin dolar ve % 34 pay ile makinalar ve ulaşım araçları sektörü izlemiştir.

II.7.3.Dış Ticaret Dengesi

1997-2002 döneminde sürekli Türkiye'nin aleyhine gelişen dış ticaret dengesi 2003 yılında 7.046 bin dolar ile Türkiye'nin lehine düzelmiştir. Sektörler arasında dış ticaret dengesi en fazla bozulan sektörlerin başında kimyasallar sektörü gelmektedir. Buna göre 1997 yılında 391.491 bin dolar düzeyinde gerçekleşen kimyasallar sektörü dış ticaret açığı 2003 yılında 505.950 bin dolara yükselmiştir. Dış Ticaret dengesinin Türkiye'nin lehine düzelmesine en büyük katkıyı 1997 yılında 428.024 bin dolar olan dış ticaret açığının 2003 yılında 136.320 bin dolara düşmesinin ve hazır giyim sektöründe 1997-2003 döneminde 319.181 bin dolar olan dış ticaret açığının 2003 yılında 604.972 bin dolara yükselmesidir (Tablo 51).

II.7.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

Sanayii ürünlerinde ihracatın ithalatı karşılama oranını gösteren Tablo 52 verileri incelendiğinde; X/M parametresinin 2001 yılından itibaren artmaya başladığı 2003 yılında %100,6 oranına yükseldiği anlaşılmaktadır. Hazır giyim sektöründe 1997 yılında %4173 olan X/M oranının 2003 yılında %8598 oranına çıkmamış olsa idi, Türkiye'nin Hollanda'ya karşı X/M oranında sağlanan düzelme gerçekleşmemiş olacak idi. Başka bir ifadeyle, Türkiye'nin Hollanda'ya karşı X/M parametresinde gözlenen düzelme tüm sektörlerde sağlanan bir başarımın sonucu değil, Türkiye'nin geleneksel bir ürününde sağlanan ihracat artışı sonucu gerçekleşmiştir.

II.7.5.Rekabet Gücü

Türkiye'nin Hollanda'ya karşı rekabet gücü tablosunu gösteren Tablo 53 verileri incelendiğinde, Türkiye'nin tarımsal ürünlerde Hollanda'ya karşı rekabet gücünün marjinal sınırdaki kaldığı, hazır giyim ve alt sektörlerinde ise rekabet gücünün yüksek gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Türkiye'nin ayrıca kauçuk mamullerinde, alçı, çimento vb. inşaat malzemelerinde cam ve cam eşyada, mobilyalar, seyahat eşyası ve ayakkabı alt sektörlerinde de rekabet gücünün yüksek gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Tablo 49:İhracat

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	554.914	644.419	677.511	644.851	683.052	829.773	1.248.039
i-Demir ve çelik (67)	43.313	33.167	50.816	44.476	32.182	32.165	53.073
ii-Kimyasallar	12.376	13.390	15.196	20.262	17.853	19.114	22.761
(57, 58) Plastikler	5.389	6.587	4.499	3.611	2.814	2.838	3.693
(54) Eczacılık ürünleri	752	598	564	657	667	1.631	564
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	6.235	6.205	10.133	15.994	14.372	14.645	18.504
iii-Diğer yarı mamuller	29.412	33.819	36.345	44.878	51.736	58.270	84.229
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	661	313	233	571	168	130	473
(62) Kauçuk mamulleri	3.411	3.501	3.944	3.629	5.249	6.558	14.655
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	136	209	122	181	228	335	496
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	507	1.262	1.885	2.589	2.674	4.995	3.922
(66) Metal dışı mineral mamuller	12.142	12.573	14.550	19.240	17.183	20.821	30.346
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	1.609	2.213	1.968	5.148	3.826	5.814	9.879
(664, 665) Cam ve cam eşya	4.550	5.240	6.613	8.213	7.650	7.993	11.401
(66-(661+664+665)) Diğerleri	5.983	5.120	5.969	5.879	5.707	7.014	9.065
(69) Metal eşya	12.556	15.961	15.611	18.668	26.233	25.430	34.336
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	50.222	65.303	113.582	73.906	105.254	139.811	288.459
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	2.581	2.866	5.820	7.948	22.065	27.107	93.887
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	24.691	32.966	37.661	28.767	27.539	55.749	113.796
Diğer makina ve ulaşım araçları	22.950	29.470	70.101	37.191	55.651	56.955	80.776
(71-713) Enerji üreten makina	1.530	2.332	1.581	5.417	8.149	3.080	3.147
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	4.385	7.910	8.173	11.389	19.704	16.769	24.524
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım ar.	1.406	10.254	50.639	10.714	14.318	23.250	33.709
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	15.629	8.974	9.708	9.671	13.480	13.855	19.395
v- Dokumacılık ürünleri (65)	73.863	84.337	76.058	81.661	79.556	91.175	117.356
vi- Hazır giyim (84)	327.017	368.162	353.039	346.861	355.496	440.717	612.091
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	6.484	7.619	9.833	10.046	14.446	17.454	19.902
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	320.532	360.543	343.206	336.815	341.050	423.264	592.189
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	18.711	46.241	32.476	32.808	40.976	48.521	70.070
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	2.422	5.747	6.076	5.188	5.905	5.329	6.911
(82) Mobilyalar	9.081	11.973	12.708	14.497	16.167	21.688	33.236
(83) Seyahat eşyası	501	581	1.153	935	2.588	2.467	2.445
(85) Ayakkabı	2.072	3.008	3.684	3.194	3.787	5.576	9.099
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	508	811	640	697	467	510	1.315
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	4.127	24.120	8.215	8.298	12.062	12.952	17.064

Tablo 50:İthalat

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	1.150.971	1.252.884	1.133.916	1.333.019	909.004	1.072.677	1.240.993
i-Demir ve çelik (67)	40.625	35.562	19.573	33.486	29.871	30.723	72.232
ii-Kimyasallar	403.867	431.251	407.133	469.364	352.212	417.854	528.711
(57, 58) Plastikler	115.579	117.330	122.947	152.743	118.683	142.405	212.739
(54) Eczacılık ürünleri	31.797	40.453	43.284	44.710	27.137	33.241	36.113
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	256.491	273.469	240.903	271.911	206.392	242.208	279.859
iii-Diğer yarı mamuller	62.297	65.542	57.920	62.406	40.182	44.605	64.833
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	7.619	8.057	2.509	4.645	3.231	3.887	5.414
(62) Kauçuk mamulleri	3.353	4.546	3.325	4.066	1.927	2.273	4.630
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	383	597	880	612	201	625	886
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	22.413	18.568	16.776	21.937	17.129	16.569	28.497
(66) Metal dışı mineral mamuller	6.582	10.828	7.309	11.246	4.814	8.067	10.269
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	778	3.349	683	780	440	654	889
(664, 665) Cam ve cam eşya	1.399	2.090	2.064	5.216	1.577	2.294	4.645
(66-(661+664+665)) Diğerleri	4.405	5.389	4.562	5.249	2.797	5.120	4.735
(69) Metal eşya	21.948	22.946	27.122	19.900	12.881	13.184	15.138
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	478.247	538.042	466.901	488.906	320.449	406.056	424.779
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	91.700	122.138	80.546	133.819	33.173	48.235	180.239
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	177.042	210.834	198.429	161.847	86.471	109.870	102.830
Diğer makina ve ulaşım araçları	209.504	205.070	187.926	193.240	200.806	247.951	141.710
(71-713) Enerji üreten makina	49.970	30.824	15.827	10.093	69.982	131.330	15.019
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	94.735	92.174	84.737	98.862	58.305	83.968	82.398
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araç.	10.773	11.754	26.572	21.259	30.485	5.172	7.570
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	54.026	70.318	60.790	63.026	42.034	27.482	36.724
v- Dokumacılık ürünleri (65)	73.547	81.481	83.095	88.452	84.006	98.922	71.079
vi- Hazır giyim (84)	7.836	7.619	5.748	5.724	3.041	5.033	7.119
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	124	586	199	329	288	313	351
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	7.712	7.033	5.549	5.395	2.753	4.720	6.769
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	84.552	93.387	93.544	184.681	79.242	69.484	72.240
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	8.484	9.166	9.747	13.950	9.696	9.628	7.573
(82) Mobilyalar	3.337	4.140	1.933	4.649	1.567	1.616	853
(83) Seyahat eşyası	635	651	301	405	215	235	312
(85) Ayakkabı	1.122	2.388	1.324	1.935	724	666	998
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	22.109	24.749	28.131	34.090	26.043	15.865	21.443
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	48.865	52.292	52.108	129.652	40.997	41.474	41.060

Tablo 51: Dış Ticaret Dengesi

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-596.057	-608.465	-456.405	-688.168	-225.952	-242.904	7.046
i- Demir ve çelik (67)	2.688	-2.395	31.242	10.990	2.311	1.442	-19.159
ii- Kimyasallar	-391.491	-417.861	-391.938	-449.102	-334.359	-398.739	-505.950
(57, 58) Plastikler	-110.190	-110.743	-118.448	-149.133	-115.870	-139.567	-209.047
(54) Eczacılık ürünleri	-31.044	-39.855	-42.720	-44.053	-26.469	-31.609	-35.549
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-250.256	-267.264	-230.769	-255.916	-192.020	-227.563	-261.354
iii- Diğer yarı mamuller	-32.885	-31.723	-21.576	-17.528	11.554	13.665	19.395
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-6.958	-7.744	-2.276	-4.074	-3.062	-3.756	-4.941
(62) Kauçuk mamulleri	57	-1.045	619	-438	3.322	4.285	10.026
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-246	-388	-759	-431	27	-290	-391
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-21.906	-17.306	-14.891	-19.349	-14.455	-11.574	-24.575
(66) Metal dışı mineral mamuller	5.560	1.744	7.241	7.994	12.370	12.754	20.078
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	831	-1.136	1.285	4.368	3.387	5.160	8.990
(664, 665) Cam ve cam eşya	3.150	3.150	4.549	2.997	6.073	5.699	6.757
(66-(661+664+665)) Diğerleri	1.578	-269	1.407	629	2.910	1.894	4.331
(69) Metal eşya	-9.392	-6.985	-11.511	-1.231	13.352	12.246	19.198
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-428.024	-472.739	-353.319	-415.000	-215.195	-266.246	-136.320
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	-89.120	-119.271	-74.726	-125.871	-11.108	-21.128	-86.352
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	-152.351	-177.868	-160.768	-133.080	-58.932	-54.121	10.966
Diğer makina ve ulaşım araçları	-186.554	-175.600	-117.825	-156.049	-145.155	-190.997	-60.934
(71-713) Enerji üreten makina	-48.440	-28.492	-14.245	-4.676	-61.833	-128.250	-11.872
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-90.350	-84.264	-76.565	-87.473	-38.600	-67.199	-57.874
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-9.366	-1.500	24.067	-10.545	-16.167	18.078	26.140
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-38.398	-61.344	-51.082	-53.354	-28.554	-13.627	-17.328
v- Dokumacılık ürünleri (65)	316	2.856	-7.037	-6.792	-4.451	-7.747	46.278
vi- Hazır giyim (84)	319.181	360.543	347.291	341.137	352.455	435.684	604.972
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	6.361	7.033	9.634	9.717	14.158	17.141	19.552
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	312.820	353.510	337.657	331.420	338.297	418.543	585.420
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-65.842	-47.146	-61.068	-151.873	-38.266	-20.963	-2.170
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	-6.062	-3.419	-3.670	-8.762	-3.790	-4.299	-663
(82) Mobilyalar	5.744	7.834	10.775	9.848	14.600	20.072	32.383
(83) Seyahat eşyası	-134	-70	852	530	2.373	2.232	2.133
(85) Ayakkabı	950	620	2.360	1.259	3.062	4.910	8.101
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-21.601	-23.939	-27.492	-33.393	-25.576	-15.356	-20.128
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-44.738	-28.172	-43.892	-121.354	-28.935	-28.522	-23.996

Tablo 52:İhracattın İthalattı Karşılama Oranı(%)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	48,2	51,4	59,7	48,4	75,1	77,4	100,6
i-Demir ve çelik (67)	106,6	93,3	259,6	132,8	107,7	104,7	73,5
ii-Kimyasallar	3,1	3,1	3,7	4,3	5,1	4,6	4,3
(57, 58) Plastikler	4,7	5,6	3,7	2,4	2,4	2,0	1,7
(54) Eczacılık ürünleri	2,4	1,5	1,3	1,5	2,5	4,9	1,6
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	2,4	2,3	4,2	5,9	7,0	6,0	6,6
iii-Diğer yarı mamuller	47,2	51,6	62,7	71,9	128,8	130,6	129,9
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	8,7	3,9	9,3	12,3	5,2	3,3	8,7
(62) Kauçuk mamulleri	101,7	77,0	118,6	89,2	272,4	288,5	316,6
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	35,6	35,0	13,8	29,6	113,5	53,6	55,9
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	2,3	6,8	11,2	11,8	15,6	30,1	13,8
(66) Metal dışı mineral mamuller	184,5	116,1	199,1	171,1	357,0	258,1	295,5
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	206,8	66,1	288,3	659,8	870,2	889,2	1.111,3
(664, 665) Cam ve cam eşya	325,2	250,7	320,4	157,4	485,0	348,4	245,5
(66-(661+664+665)) Diğerleri	135,8	95,0	130,8	112,0	204,1	137,0	191,5
(69) Metal eşya	57,2	69,6	57,6	93,8	203,7	192,9	226,8
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	10,5	12,1	24,3	15,1	32,8	34,4	67,9
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	2,8	2,3	7,2	5,9	66,5	56,2	52,1
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	13,9	15,6	19,0	17,8	31,8	50,7	110,7
Diğer makina ve ulaşım araçları	11,0	14,4	37,3	19,2	27,7	23,0	57,0
(71-713) Enerji üreten makina	3,1	7,6	10,0	53,7	11,6	2,3	21,0
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	4,6	8,6	9,6	11,5	33,8	20,0	29,8
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	13,1	87,2	190,6	50,4	47,0	449,6	445,3
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	28,9	12,8	16,0	15,3	32,1	50,4	52,8
v- Dokumacılık ürünleri (65)	100,4	103,5	91,5	92,3	94,7	92,2	165,1
vi- Hazır giyim (84)	4.173,2	4.832,2	6.141,7	6.059,5	11.688,5	8.756,2	8.597,8
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	5.243,0	1.300,1	4.932,8	3.052,9	5.015,5	5.580,4	5.676,1
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	4.156,0	5.126,5	6.185,1	6.242,8	12.386,5	8.966,6	8.749,2
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	22,1	49,5	34,7	17,8	51,7	69,8	97,0
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	28,5	62,7	62,3	37,2	60,9	55,4	91,3
(82) Mobilyalar	272,1	289,2	657,5	311,8	1.031,6	1.342,4	3.897,3
(83) Seyahat eşyası	78,9	89,2	382,9	230,7	1.202,4	1.047,6	782,6
(85) Ayakkabı	184,6	126,0	278,2	165,0	522,8	837,6	911,5
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	2,3	3,3	2,3	2,0	1,8	3,2	6,1
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	8,4	46,1	15,8	6,4	29,4	31,2	41,6

Tablo 53: Rekabet Gücü

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-8,5	-17,8	-17,1	-13,1	-13,1	-4,0	8,8
i- Demir ve çelik (67)	70,9	41,7	129,8	87,9	22,9	26,3	-22,6
ii- Kimyasallar	-284,0	-298,5	-294,4	-254,8	-282,8	-286,8	-306,3
(57, 58) Plastikler	-242,1	-239,3	-296,4	-315,0	-358,7	-369,9	-397,2
(54) Eczacılık ürünleri	-309,9	-372,6	-399,7	-362,6	-355,1	-279,8	-407,8
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-307,2	-329,9	-282,5	-223,9	-251,0	-258,9	-263,4
iii- Diğer yarı mamuller	-10,6	-17,4	-12,2	26,5	40,7	48,4	34,4
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-180,0	-276,1	-203,1	-150,1	-280,0	-318,0	-235,5
(62) Kauçuk mamulleri	66,2	22,6	51,5	48,1	115,7	127,6	123,5
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-38,8	-56,2	-163,5	-62,1	28,1	-40,6	-49,9
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-314,5	-220,1	-184,2	-154,2	-170,2	-98,2	-190,1
(66) Metal dışı mineral mamuller	125,7	63,7	103,2	113,2	142,7	116,5	116,6
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	137,2	7,3	140,3	248,1	231,8	240,2	249,0
(664, 665) Cam ve cam eşya	182,4	140,6	150,8	104,9	173,4	146,5	98,0
(66-(661+664+665)) Diğerleri	95,1	43,6	61,3	70,8	86,8	53,2	73,2
(69) Metal eşya	8,6	12,4	-20,8	53,1	86,6	87,4	90,1
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-160,9	-162,2	-107,0	-129,5	-95,9	-84,9	-30,5
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	-292,6	-326,5	-228,4	-222,9	-25,3	-35,9	-57,0
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	-132,5	-136,8	-131,8	-113,3	-99,0	-46,2	18,4
Diğer makina ve ulaşım araçları	-156,7	-145,3	-64,2	-105,3	-112,9	-125,4	-48,0
(71-713) Enerji üreten makina	-284,1	-209,4	-196,0	-2,8	-199,6	-353,6	-148,1
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-242,8	-196,8	-199,5	-156,6	-93,0	-139,4	-113,0
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-139,1	35,1	98,9	-9,1	-60,1	172,0	157,6
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-59,6	-157,1	-149,1	-128,0	-98,3	-46,8	-55,6
v- Dokumacılık ürünleri (65)	64,9	52,2	25,5	51,5	10,0	13,5	58,4
vi- Hazır giyim (84)	437,6	436,5	446,2	469,9	491,6	468,9	453,6
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	460,4	305,2	424,2	401,3	407,0	423,9	412,1
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	437,2	442,4	446,9	472,9	497,4	471,3	455,4
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-86,3	-21,6	-71,4	-113,3	-50,5	-14,2	5,2
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	-60,9	2,0	-12,9	-39,4	-34,1	-37,5	-0,9
(82) Mobilyalar	164,6	154,9	222,7	173,2	248,8	281,4	374,5
(83) Seyahat eşyası	40,7	37,3	168,6	143,0	264,1	256,6	214,0
(85) Ayakkabı	125,8	71,8	136,7	109,6	180,9	234,2	229,2
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-312,8	-293,2	-343,9	-329,5	-386,7	-322,1	-270,9
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-182,7	-28,7	-150,3	-215,4	-106,9	-94,7	-79,6

II.8.İNGİLTERE

II.8.1.İhracat

İngiltere'ye yönelik Türkiye'nin sanayii ürünleri ihracat değerlerini gösteren Tablo 54 verileri incelendiğinde, 1997-2003 döneminde bu ülkeye yapılan ihracat değerinin 1.241.587 bin dolardan 3.392.201 bin dolara yükseldiği anlaşılmaktadır. Türkiye'nin İngiltere'ye yönelik ihracatı içerisinde en temel sektör hazır giyim eşyası olup, 2003 yılı itibariyle bu ülkeye 1.499.905 bin dolar düzeyinde sanayii ihracatı gerçekleştirilmiştir. Başka bir ifadeyle İngiltere'ye yapılan hazır giyim eşyası ihracatının toplam ihracat içerisinde %44 oranında bir paya sahip olup, bu sektörü makinalar ve ulaşım araçları sektörü izlemiştir. Buna göre 2003 yılı itibariyle İngiltere'ye 991.813 bin dolar değerinde makinalar ve ulaşım araçları ihracatı gerçekleştirilmiştir.

II.8.2.İthalat

Türkiye'nin İngiltere'den yaptığı ithalat değerlerini gösteren Tablo 55 verileri incelendiğinde, 1997 yılında 2.386.584 bin dolar olan sanayii ürünleri ithalat değerinin 2003 yılında 2.667.761 bin dolara yükseldiği anlaşılmaktadır. İngiltere'den yapılan ithalat içerisinde 689.498 bin dolar ile kimyasallar sektörü ilk sırada yer alırken bu sektörü 1.372.904 bin dolar ile makinalar ve ulaşım araçları izlemiştir.

II.8.3.Dış Ticaret Dengesi

Türkiye-İngiltere arasındaki dış ticaret verilerini gösteren Tablo 56 verileri incelendiğinde, 1997-2000 döneminde önemli ölçüde Türkiye'nin aleyhine gelişen sanayii ürünleri dış ticaret dengesi 2001 yılından itibaren fazlaya dönmüş, 2003 yılı itibariyle dış ticaret dengesi 724.440 bin dolar fazla vermiştir. Dış ticaret dengesi sektörel düzeyde incelendiğinde, kimyasallar sektörünün en fazla dış açık veren sektörler arasında yer aldığı anlaşılmaktadır: Buna göre 1997 yılında 405.254 bin dolar açık veren kimyasallar sektörü dış ticaret dengesi açığı 2003 yılında 652.565 bin dolara yükselmiştir. Kimyasallar sektöründen sonra dış ticaret dengesi önemli ölçüde açık veren sektörlerden biri de makinalar ve ulaşım araçları sektöründe gözlenmektedir. Buna göre 1997 yılında 1.139.053 bin dolar dış ticaret dengesi açığı veren sektör, 2003

yılına geldiğinde dış ticaret açığı önemli ölçüde düşerek 381.091 bin dolara kadar düşmüştür. Türkiye-İngiltere arasında dış ticaret dengesinin fazla verdiği sektörler ise gene Türkiye'nin geleneksel sektörleri olup, bunlar dokumacılık ürünleri, diğer yarı mamuller ve hazır giyim sektörleridir.

II.8.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

Türkiye-İngiltere arasında ihracatın ithalatı karşılama oranını gösteren Tablo 57 verileri incelendiğinde, X/M parametresinin 2001 yılından itibaren belirgin bir biçimde Türkiye'nin lehine düzeldiği anlaşılmaktadır. Buna göre 1997 yılında sanayi ürünlerinde %52 olan X/M oranı 2001 yılında %123,3'e 2002 yılında %136'a yükselmiştir. Başka bir ifadeyle, Türkiye-İngiltere arasındaki dış ticaret dengesi son yıllarda Türkiye'nin lehine gelişmeye başlamış, bunun sonucunda Türkiye dış ticaret ilişkisinden olumlu etkilenmeye başlamıştır.

II.8.5.Rekabet Gücü

Türkiye'nin sanayii ürünlerinde İngiltere'ye karşı rekabet gücünü gösteren Tablo 58 verileri incelendiğinde, sanayii ürünlerinde Türkiye'nin rekabet gücünün marjinal sınırdaki kaldığı, ana sektör olarak sadece dokumacılık ürünleri ve hazır giyim sektöründe rekabet gücünün yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ana sektörler dışında, alt sektörlerde ise Türkiye'nin rekabet gücü sektörler şunlardan oluşmaktadır: Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, elektrikli makine ve cihazlar, sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri, seyahat eşyası ve ayakkabı.

Tablo 54:İhracat

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	1.241.587	1.462.642	1.569.878	1.816.396	1.973.040	2.798.260	3.392.201
i-Demir ve çelik (67)	90.304	79.275	108.506	84.213	81.410	88.593	115.098
ii-Kimyasallar	25.991	25.694	37.505	52.818	33.159	42.029	36.933
(57, 58) Plastikler	3.769	5.573	7.590	13.182	15.360	19.199	20.696
(54) Eczacılık ürünleri	12.977	8.917	14.717	16.735	5.998	8.465	4.645
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	9.245	11.204	15.197	22.900	11.800	14.365	11.591
iii-Diğer yarı mamuller	80.917	84.280	112.094	104.492	128.258	172.648	240.389
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	942	464	546	797	655	965	2.823
(62) Kauçuk mamulleri	21.612	25.198	27.266	26.902	37.224	41.901	48.823
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	260	304	1.424	478	887	969	789
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	2.845	2.164	4.118	7.309	11.965	15.495	18.167
(66) Metal dışı mineral mamuller	37.427	36.408	36.966	39.686	49.766	68.419	98.785
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	1.599	3.594	2.784	3.350	4.736	8.889	16.361
(664, 665) Cam ve cam eşya	15.425	15.246	15.946	17.813	22.914	28.279	34.007
(66-(661+664+665)) Diğerleri	20.403	17.568	18.236	18.523	22.117	31.251	48.418
(69) Metal eşya	17.831	19.741	41.773	29.320	27.759	44.899	71.002
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	250.762	388.765	335.205	385.753	403.288	776.291	991.813
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürü.	34.979	42.543	44.010	39.885	60.799	176.638	279.850
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	84.029	140.334	107.173	177.830	141.061	323.939	339.721
Diğer makina ve ulaşım araçları	131.754	205.887	184.022	168.038	201.427	275.714	372.242
(71-713) Enerji üreten makina	5.752	12.177	7.292	9.877	6.896	7.753	12.784
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	40.689	38.035	46.168	37.471	35.925	47.742	82.475
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım aı	15.440	54.405	30.299	13.347	32.965	45.425	62.383
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	69.873	101.270	100.262	107.342	125.641	174.793	214.600
v- Dokumacılık ürünleri (65)	331.112	332.569	316.100	340.332	324.570	315.591	335.499
vi- Hazır giyim (84)	424.957	498.262	588.530	771.242	916.813	1.281.149	1.499.905
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	5.718	11.359	10.738	23.520	14.779	9.570	10.305
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	419.239	486.903	577.793	747.723	902.034	1.271.579	1.489.600
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	37.544	53.798	71.939	77.547	85.543	121.957	172.563
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	18.682	21.018	23.818	26.932	29.401	47.507	73.269
(82) Mobilyalar	947	1.719	4.841	3.537	5.190	10.230	17.265
(83) Seyahat eşyası	2.386	2.307	3.124	3.075	4.145	5.905	4.921
(85) Ayakkabı	2.795	2.382	1.373	1.299	3.079	5.307	7.555
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	1.035	2.714	1.583	1.197	1.272	2.535	3.458
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	11.699	23.657	37.201	41.508	42.455	50.474	66.095

Tablo 55:İthalat

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	2.386.584	2.319.151	2.010.083	2.466.912	1.600.236	2.056.868	2.667.761
i-Demir ve çelik (67)	110.434	75.821	38.842	45.317	76.981	69.607	100.658
ii-Kimyasallar	431.245	447.898	460.042	477.162	442.839	530.635	689.498
(57, 58) Plastikler	76.604	69.876	70.892	83.035	62.175	87.919	121.139
(54) Eczacılık ürünleri	111.472	146.810	181.901	177.280	183.913	227.892	285.462
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	243.169	231.212	207.249	216.848	196.750	214.825	282.896
iii-Diğer yarı mamuller	163.907	143.620	101.615	126.991	112.805	101.428	137.869
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	5.330	3.157	1.115	1.015	677	995	1.456
(62) Kauçuk mamulleri	23.691	23.753	20.018	26.978	13.279	17.338	27.755
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	2.701	1.676	1.389	3.736	979	459	2.420
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	24.485	22.267	17.022	25.118	16.433	13.586	15.115
(66) Metal dışı mineral mamuller	43.428	34.932	24.679	21.278	17.209	21.981	25.549
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	2.760	1.319	1.035	284	714	486	355
(664, 665) Cam ve cam eşya	9.481	9.761	7.578	6.275	4.010	8.139	8.076
(66-(661+664+665)) Diğerleri	31.187	23.852	16.065	14.718	12.486	13.356	17.118
(69) Metal eşya	64.272	57.835	37.391	48.867	64.229	47.069	65.573
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	1.389.814	1.376.008	1.143.720	1.537.992	741.617	1.053.901	1.372.904
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	399.788	317.645	199.797	314.380	130.771	331.682	638.868
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	256.280	377.005	491.555	741.800	328.641	248.890	203.374
Diğer makina ve ulaşım araçları	733.746	681.357	452.368	481.813	282.206	473.329	530.662
(71-713) Enerji üreten makina	29.395	47.365	48.858	47.831	45.111	65.250	31.689
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	453.884	375.700	237.976	251.767	135.420	255.886	290.890
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım ara.	125.535	132.796	91.183	94.666	45.856	70.556	88.720
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	124.932	125.497	74.351	87.549	55.819	81.638	119.364
v- Dokumacılık ürünleri (65)	58.302	66.894	63.113	68.218	65.884	88.369	115.024
vi- Hazır giyim (84)	29.325	20.531	23.001	33.670	24.447	23.772	29.640
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	332	268	142	251	213	485	770
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	28.993	20.263	22.859	33.420	24.234	23.286	28.870
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	203.557	188.379	179.749	177.561	135.662	189.157	222.168
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	5.198	6.221	3.608	4.000	4.232	2.430	3.304
(82) Mobilyalar	10.378	11.955	8.603	7.142	7.155	15.916	25.168
(83) Seyahat eşyası	1.336	1.241	966	851	544	564	531
(85) Ayakkabı	3.080	2.649	1.937	2.333	1.491	1.318	1.987
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	72.492	54.866	56.474	50.665	39.986	69.647	74.804
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	111.072	111.448	108.159	112.570	82.254	99.282	116.374

Tablo 56:Dış Ticaret Dengesi

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-1.144.998	-856.508	-440.204	-650.516	372.804	741.392	724.440
i-Demir ve çelik (67)	-20.131	3.454	69.664	38.895	4.429	18.987	14.440
ii-Kimyasallar	-405.254	-422.204	-422.537	-424.345	-409.680	-488.606	-652.565
(57, 58) Plastikler	-72.835	-64.303	-63.302	-69.852	-46.815	-68.720	-100.443
(54) Eczacılık ürünleri	-98.495	-137.892	-167.184	-160.545	-177.915	-219.427	-280.817
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-233.924	-220.009	-192.052	-193.947	-184.950	-200.460	-271.305
iii-Diğer yarı mamuller	-82.991	-59.341	10.479	-22.499	15.453	71.220	102.520
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-4.388	-2.693	-569	-218	-22	-30	1.367
(62) Kauçuk mamulleri	-2.079	1.445	7.248	-75	23.945	24.563	21.068
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-2.441	-1.372	35	-3.258	-91	510	-1.631
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-21.640	-20.103	-12.904	-17.809	-4.468	1.910	3.052
(66) Metal dışı mineral mamuller	-6.001	1.476	12.287	18.408	32.557	46.438	73.236
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	-1.161	2.276	1.749	3.066	4.022	8.403	16.006
(664, 665) Cam ve cam eşya	5.945	5.485	8.368	11.538	18.905	20.140	25.930
(66-(661+664+665)) Diğerleri	-10.784	-6.285	2.171	3.805	9.631	17.896	31.300
(69) Metal eşya	-46.441	-38.093	4.381	-19.547	-36.469	-2.170	5.429
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-1.139.053	-987.243	-808.515	-1.152.240	-338.330	-277.609	-381.091
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	-364.809	-275.102	-155.787	-274.495	-69.972	-155.044	-359.017
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	-172.251	-236.671	-384.383	-563.970	-187.579	75.050	136.347
Diğer makina ve ulaşım araçları	-601.992	-475.470	-268.346	-313.775	-80.779	-197.615	-158.420
(71-713) Enerji üreten makina	-23.643	-35.187	-41.566	-37.954	-38.215	-57.496	-18.904
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-413.195	-337.665	-191.808	-214.295	-99.494	-208.143	-208.415
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-110.096	-78.391	-60.884	-81.319	-12.891	-25.131	-26.337
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-55.058	-24.227	25.912	19.793	69.822	93.155	95.236
v- Dokumacılık ürünleri (65)	272.811	265.675	252.987	272.114	258.685	227.222	220.475
vi- Hazır giyim (84)	395.632	477.731	565.529	737.572	892.366	1.257.377	1.470.266
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	5.386	11.092	10.595	23.269	14.565	9.084	9.535
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	390.246	466.640	554.934	714.303	877.801	1.248.293	1.460.730
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-166.013	-134.582	-107.810	-100.014	-50.119	-67.199	-49.605
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	13.483	14.797	20.210	22.932	25.169	45.077	69.965
(82) Mobilyalar	-9.431	-10.237	-3.763	-3.605	-1.965	-5.686	-7.903
(83) Seyahat eşyası	1.050	1.066	2.158	2.224	3.602	5.341	4.390
(85) Ayakkabı	-285	-267	-565	-1.034	1.588	3.989	5.568
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-71.457	-52.151	-54.892	-49.468	-38.715	-67.112	-71.346
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-99.373	-87.790	-70.958	-71.062	-39.799	-48.809	-50.279

Tablo 57:İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	52,0	63,1	78,1	73,6	123,3	136,0	127,2
i-Demir ve çelik (67)	81,8	104,6	279,3	185,8	105,8	127,3	114,3
ii-Kimyasallar	6,0	5,7	8,2	11,1	7,5	7,9	5,4
(57, 58) Plastikler	4,9	8,0	10,7	15,9	24,7	21,8	17,1
(54) Eczacılık ürünleri	11,6	6,1	8,1	9,4	3,3	3,7	1,6
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	3,8	4,8	7,3	10,6	6,0	6,7	4,1
iii-Diğer yarı mamuller	49,4	58,7	110,3	82,3	113,7	170,2	174,4
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	17,7	14,7	49,0	78,5	96,8	97,0	193,9
(62) Kauçuk mamulleri	91,2	106,1	136,2	99,7	280,3	241,7	175,9
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	9,6	18,1	102,5	12,8	90,7	211,2	32,6
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	11,6	9,7	24,2	29,1	72,8	114,1	120,2
(66) Metal dışı mineral mamuller	86,2	104,2	149,8	186,5	289,2	311,3	386,6
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	57,9	272,6	268,9	1.177,9	663,3	1.829,0	4.607,2
(664, 665) Cam ve cam eşya	162,7	156,2	210,4	283,9	571,5	347,4	421,1
(66-(661+664+665)) Diğerleri	65,4	73,7	113,5	125,9	177,1	234,0	282,8
(69) Metal eşya	27,7	34,1	111,7	60,0	43,2	95,4	108,3
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	18,0	28,3	29,3	25,1	54,4	73,7	72,2
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	8,7	13,4	22,0	12,7	46,5	53,3	43,8
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	32,8	37,2	21,8	24,0	42,9	130,2	167,0
Diğer makina ve ulaşım araçları	18,0	30,2	40,7	34,9	71,4	58,2	70,1
(71-713) Enerji üreten makina	19,6	25,7	14,9	20,7	15,3	11,9	40,3
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	9,0	10,1	19,4	14,9	26,5	18,7	28,4
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	12,3	41,0	33,2	14,1	71,9	64,4	70,3
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	55,9	80,7	134,9	122,6	225,1	214,1	179,8
v- Dokumacılık ürünleri (65)	567,9	497,2	500,8	498,9	492,6	357,1	291,7
vi- Hazır giyim (84)	1.449,1	2.426,9	2.558,7	2.290,6	3.750,2	5.389,3	5.060,4
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	1.723,8	4.241,8	7.539,8	9.385,6	6.930,0	1.971,1	1.338,2
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	1.446,0	2.402,9	2.527,7	2.237,4	3.722,2	5.460,6	5.159,7
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	18,4	28,6	40,0	43,7	63,1	64,5	77,7
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	359,4	337,8	660,1	673,3	694,8	1.955,0	2.217,5
(82) Mobilyalar	9,1	14,4	56,3	49,5	72,5	64,3	68,6
(83) Seyahat eşyası	178,6	185,9	323,4	361,2	762,6	1.047,8	926,3
(85) Ayakkabı	90,7	89,9	70,9	55,7	206,5	402,7	380,3
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	1,4	4,9	2,8	2,4	3,2	3,6	4,6
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	10,5	21,2	34,4	36,9	51,6	50,8	56,8

Tablo 58:Rekabet Gücü

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-5,0	-2,8	-6,7	-0,7	8,2	9,2	19,3
i-Demir ve çelik (67)	40,2	47,8	120,7	91,9	-7,2	2,6	8,7
ii-Kimyasallar	-220,6	-242,5	-232,7	-190,2	-272,0	-275,1	-297,4
(57, 58) Plastikler	-240,9	-209,5	-205,4	-154,1	-152,6	-173,7	-181,4
(54) Eczacılık ürünleri	-154,7	-236,8	-233,5	-206,1	-355,1	-350,9	-416,6
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-266,6	-259,4	-243,3	-194,9	-294,2	-292,1	-324,2
iii-Diğer yarı mamuller	-10,2	-10,0	27,8	10,4	0,1	31,6	50,9
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-113,0	-148,4	-53,3	5,8	-16,0	-24,6	61,5
(62) Kauçuk mamulleri	51,2	49,2	48,9	29,7	90,3	66,7	51,7
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-173,8	-127,4	20,5	-175,7	-22,6	53,2	-116,8
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-154,9	-189,8	-123,9	-93,5	-44,5	-8,4	13,6
(66) Metal dışı mineral mamuller	45,5	47,5	58,4	92,3	93,4	92,0	130,5
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	5,7	143,6	116,9	276,6	176,4	269,1	378,3
(664, 665) Cam ve cam eşya	109,0	87,9	92,4	134,3	161,5	103,0	139,0
(66-(661+664+665)) Diğerleri	17,9	12,8	30,7	52,9	44,4	63,5	99,2
(69) Metal eşya	-67,9	-64,1	29,1	-21,1	-96,7	-26,3	3,2
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-110,9	-83,1	-104,7	-108,4	-73,7	-52,1	-37,3
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	-183,3	-157,7	-133,3	-176,5	-89,4	-84,6	-87,3
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	-51,2	-55,5	-134,3	-112,9	-97,4	4,8	46,6
Diğer makina ve ulaşım araçları	-111,4	-76,3	-72,0	-75,4	-46,5	-75,6	-40,2
(71-713) Enerji üreten makina	-102,8	-92,5	-172,2	-127,8	-200,6	-234,6	-95,5
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-180,8	-185,7	-146,0	-160,6	-145,5	-189,5	-130,8
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-149,2	-45,9	-92,2	-166,0	-45,8	-65,6	-40,0
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	2,2	21,9	47,9	50,3	68,3	54,6	53,9
v- Dokumacılık ürünleri (65)	234,0	203,7	179,1	190,7	146,7	105,7	102,3
vi- Hazır giyim (84)	327,7	362,3	342,2	343,1	349,7	377,1	387,7
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	345,0	418,1	450,3	484,1	411,1	276,6	254,6
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	327,5	361,3	341,0	340,7	348,9	378,5	389,6
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-108,7	-82,0	-73,6	-52,9	-58,9	-65,4	-30,0
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	188,3	165,1	206,7	220,6	181,1	275,7	305,1
(82) Mobilyalar	-179,0	-150,6	-39,5	-40,3	-44,9	-65,8	-42,4
(83) Seyahat eşyası	118,3	105,3	135,3	158,4	190,4	213,4	217,9
(85) Ayakkabı	50,6	32,7	-16,5	-28,6	59,7	117,7	128,8
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-364,5	-257,3	-339,5	-344,6	-357,6	-352,9	-312,2
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-164,7	-111,6	-88,7	-69,8	-78,9	-89,2	-61,3

II.9.İRLANDA

II.9.1.İhracat

Türkiye'nin İrlanda'ya yönelik ihracat değerlerini gösteren Tablo 59 verileri incelendiğinde, Türkiye'nin bu ülkeye yönelik sanayii ürünleri ihracat değerinin zaman içerisinde artmış olmasına karşın 2003 yılına geldiğinde hâlâ önemsiz düzeyde olup, 248.206 bin dolar düzeyinde bulunmaktadır. İrlanda'ya yapılan ihracat içerisinde en temel sektörün makinalar ve ulaşım araçları sektörünün olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre 2003 yılında İrlanda'ya yapılan 248.206 bin dolarlık ihracatın 107.669 bin dolarlık bölümünü (%43'ü) makinalar ve ulaşım araçları sektöründe meydana geldiği görülmektedir. Makinalar ve ulaşım araçlarından sonra ikinci sırada bulunan sektörün ise hazır giyim sektörü olduğu anlaşılmaktadır.

II.9.2.İthalat

Türkiye'nin İrlanda'dan ithalat değerlerini gösteren Tablo 60 verileri incelendiğinde 1997 yılında 179.500 bin dolar olan ithalat değerinin 2003 yılında 438.686 bin dolara yükseldiği anlaşılmaktadır. İrlanda'dan yapılan ithalat içerisinde en temel sektörün kimyasallar sektörü olduğu görülmektedir: Buna göre 2003 yılında bu ülkeden yapılan 438.686 bin dolarlık sanayii ithalatının 260.807 bin doları kimyasallar sektöründen oluşmaktadır. Başka bir ifadeyle İrlanda'dan yapılan ithalatın % 60'ı kimyasallar sektöründen oluşmaktadır. İrlanda'dan yapılan ithalat içerisinde öne çıkan diğer bir sektör de makinalar ve ulaşım araçları sektörüdür.

II.9.3.Dış Ticaret Dengesi

Türkiye-İrlanda arasında sanayii ürünlerinde dış ticaret dengesini gösteren Tablo 61 verileri incelendiğinde, dış ticaret dengesinin sürekli Türkiye'nin aleyhine geliştiği, 2003 yılı itibariyle dış ticaret dengesi açığının 190.479 bin dolar olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Türkiye-İrlanda arasında dış ticaret dengesinin Türkiye'nin aleyhine gelişmesine en büyük katkıyı 2003 yılı itibariyle 254.781 bin dolara varan kimyasallar dış ticaret dengesinde gözlenen açık tarafından yapılmıştır. Türkiye'nin İrlanda karşısında dış ticaret dengesinin açık vermesinde katkı yapan sektörlerden biri de büro makine ve ulaşım araçları sektörü olmuştur.

II.9.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

Türkiye-İrlanda arasında gerçekleştirilen dış ticaret ilişkisinde ihracatın ithalatı karşılama oranındaki gelişmeler incelendiğinde X/M parametresinin %40'lar oranında kaldığı,Türkiye'nin iki ülke arasındaki dış ticaret ilişkisinde İrlanda'ya bağımlı olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 62).

II.9.5.Rekabet Gücü

Türkiye'nin İrlanda'ya karşı rekabet gücünü gösteren Tablo 63 verileri incelendiğinde sanayii ürünlerinde Türkiye'nin rekabet gücünün marjinal sınırdaki bulunduğu anlaşılmaktadır. Türkiye'nin İrlanda'ya karşı rekabet gücü yüksek olan sektörler şunlardır: Demir-çelik, plastikler, diğer yarı mamuller ve bu sektörün altında yer alan kauçuk mamulleri, kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller, cam ve cam eşya, otomotiv sanayii ürünleri, diğer elektriksiz makineler, dokumacılık ürünleri, hazır giyim, sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri, mobilyalar, seyahat eşyası, ayakkabı sektörleri olarak sıralanabilir.

Tablo 59:İhracat

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	74.576	75.651	117.835	189.353	138.516	170.555	248.206
i-Demir ve çelik (67)	10.263	10.493	13.995	14.641	20.640	27.092	32.862
ii-Kimyasallar	3.171	543	2.023	3.836	3.492	4.050	6.026
(57, 58) Plastikler	2.838	351	726	3.308	2.869	2.809	3.601
(54) Eczacılık ürünleri	4	1	0	0	48	135	733
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	329	192	1.296	528	574	1.106	1.692
iii-Diğer yarı mamuller	10.710	9.399	11.142	10.747	7.349	10.516	15.479
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	0	142	0	551	869	305	0
(62) Kauçuk mamulleri	1.779	1.670	730	326	808	847	1.676
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	6	15	11	72	38	238	368
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	51	58	125	349	977	2.378	2.607
(66) Metal dışı mineral mamuller	7.160	6.052	8.196	6.821	2.654	3.345	6.400
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	3.979	3.450	5.655	3.039	493	686	1.912
(664, 665) Cam ve cam eşya	275	208	285	368	654	1.237	1.663
(66-(661+664+665)) Diğerleri	2.907	2.394	2.255	3.414	1.507	1.422	2.825
(69) Metal eşya	1.713	1.463	2.081	2.627	2.003	3.404	4.428
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	19.994	25.104	56.401	124.720	71.240	74.624	107.669
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	505	636	1.404	969	7.377	40.671	62.699
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	12.530	16.329	18.330	19.232	17.206	16.755	19.142
Diğer makina ve ulaşım araçları	6.958	8.139	36.667	104.520	46.657	17.198	25.827
(71-713) Enerji üreten makina	4	0	9	94	10	28	392
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	1.946	1.564	2.674	3.065	3.252	3.520	7.430
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	28	23	26.423	90.364	34.126	200	1.992
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	4.981	6.552	7.560	10.997	9.269	13.450	16.014
v- Dokumacılık ürünleri (65)	13.348	12.207	10.457	15.980	11.256	9.338	10.735
vi- Hazır giyim (84)	14.790	13.465	18.452	13.145	19.569	37.322	64.980
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	148	60	339	340	706	1.028	140
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	14.642	13.404	18.112	12.805	18.862	36.293	64.841
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	2.300	4.440	5.366	6.285	4.970	7.613	10.456
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	1.767	3.989	4.010	4.617	3.193	3.759	5.338
(82) Mobilyalar	185	158	212	212	232	756	1.460
(83) Seyahat eşyası	40	44	56	238	237	594	192
(85) Ayakkabı	127	34	19	43	42	98	122
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	33	70	198	365	281	299	504
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	148	144	869	809	986	2.107	2.841

Tablo 60:İthalat

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	179.500	226.988	267.636	455.445	338.515	404.665	438.686
i-Demir ve çelik (67)	3.255	1.983	811	1.341	12	0	11
ii-Kimyasallar	96.121	115.371	169.548	186.403	225.677	260.125	260.807
(57, 58) Plastikler	1.306	1.732	1.913	1.680	1.358	1.675	2.323
(54) Eczacılık ürünleri	23.034	35.652	50.141	49.695	62.060	78.714	96.067
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	71.780	77.987	117.495	135.028	162.258	179.736	162.417
iii-Diğer yarı mamuller	9.048	5.348	4.539	5.631	4.646	6.965	10.363
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	2.758	709	225	107	182	27	0
(62) Kauçuk mamulleri	387	838	353	245	563	458	566
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	1	64	37	1.658	360	464	600
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	275	105	96	512	167	802	322
(66) Metal dışı mineral mamuller	308	482	207	2.074	2.812	3.178	2.042
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	0	8	0	0	0	0	0
(664, 665) Cam ve cam eşya	307	260	197	204	44	121	373
(66-(661+664+665)) Diğerleri	1	213	10	1.870	2.768	3.057	1.669
(69) Metal eşya	5.319	3.150	3.621	1.036	561	2.035	6.833
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	39.808	70.551	55.073	209.601	71.667	96.094	125.230
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	46	320	112	223	39	226	583
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	23.427	30.576	46.353	96.476	63.923	84.100	114.553
Diğer makina ve ulaşım araçları	16.335	39.654	8.608	112.903	7.704	11.768	10.094
(71-713) Enerji üreten makina	130	611	150	58	43	64	142
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	6.012	4.973	2.617	2.820	1.907	2.962	2.965
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	217	26.321	421	100.664	451	452	199
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	9.976	7.750	5.421	9.361	5.303	8.290	6.788
v- Dokumacılık ürünleri (65)	3.350	6.163	7.790	8.789	6.638	8.313	6.816
vi- Hazır giyim (84)	550	660	346	212	300	79	247
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	4	0	16	0	0	0	0
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	546	660	330	212	300	79	247
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	27.367	26.912	29.528	43.468	29.576	33.088	35.211
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	22	58	41	42	57	584	130
(82) Mobilyalar	19	36	23	106	60	60	89
(83) Seyahat eşyası	366	226	61	142	47	214	34
(85) Ayakkabı	35	26	6	16	1	1	14
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	4.505	3.806	5.749	7.220	9.380	11.883	11.670
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	22.420	22.760	23.647	35.942	20.031	20.348	23.275

Tablo 61: Dış Ticaret Dengesi

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-104.924	-151.338	-149.801	-266.092	-199.999	-234.109	-190.479
i- Demir ve çelik (67)	7.008	8.509	13.184	13.300	20.628	27.091	32.851
ii- Kimyasallar	-92.949	-114.827	-167.526	-182.567	-222.186	-256.074	-254.781
(57, 58) Plastikler	1.532	-1.381	-1.186	1.628	1.511	1.134	1.277
(54) Eczacılık ürünleri	-23.030	-35.651	-50.141	-49.695	-62.012	-78.579	-95.333
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-71.451	-77.795	-116.198	-134.501	-161.684	-178.629	-160.725
iii- Diğer yarı mamuller	1.662	4.051	6.603	5.116	2.703	3.551	5.116
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-2.757	-567	-225	444	687	277	0
(62) Kauçuk mamulleri	1.392	831	377	81	245	388	1.110
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	6	-49	-26	-1.586	-322	-226	-232
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-225	-47	29	-162	810	1.576	2.285
(66) Metal dışı mineral mamuller	6.852	5.570	7.988	4.748	-158	167	4.357
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	3.979	3.442	5.655	3.039	493	686	1.912
(664, 665) Cam ve cam eşya	-33	-52	88	164	610	1.116	1.290
(66-(661+664+665)) Diğerleri	2.906	2.181	2.245	1.544	-1.261	-1.636	1.156
(69) Metal eşya	-3.606	-1.687	-1.540	1.592	1.441	1.369	-2.405
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-19.815	-45.447	1.328	-84.881	-427	-21.470	-17.561
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	458	316	1.292	746	7.338	40.445	62.115
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	-10.897	-14.247	-28.023	-77.244	-46.718	-67.345	-95.410
Diğer makina ve ulaşım araçları	-9.377	-31.515	28.059	-8.383	38.953	5.430	15.733
(71-713) Enerji üreten makina	-126	-611	-141	36	-33	-36	249
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-4.066	-3.408	58	245	1.346	557	4.464
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-189	-26.298	26.003	-10.300	33.675	-252	1.794
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-4.995	-1.199	2.139	1.636	3.965	5.160	9.226
v- Dokumacılık ürünleri (65)	9.998	6.044	2.667	7.192	4.618	1.025	3.918
vi- Hazır giyim (84)	14.240	12.805	18.105	12.932	19.269	37.243	64.733
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	144	60	323	340	706	1.028	139
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	14.096	12.744	17.782	12.593	18.563	36.215	64.594
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-25.067	-22.473	-24.163	-37.183	-24.605	-25.475	-24.755
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	1.745	3.931	3.970	4.575	3.136	3.175	5.208
(82) Mobilyalar	167	121	189	106	171	696	1.371
(83) Seyahat eşyası	-326	-182	-5	96	190	380	158
(85) Ayakkabı	92	8	12	27	40	97	108
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-4.472	-3.736	-5.551	-6.856	-9.098	-11.584	-11.166
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-22.272	-22.616	-22.778	-35.132	-19.045	-18.240	-20.434

Tablo 62:İhracatın İthalatı Karşılama Oranı(%)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
i-Demir ve çelik (67)	41,5	33,3	44,0	41,6	40,9	42,1	56,6
ii-Kimyasallar	315,3	529,0	1.726,1	1.092,0	165.401,3	#####	#####
(57, 58) Plastikler	3,3	0,5	1,2	2,1	1,5	1,6	2,3
(54) Eczacılık ürünleri	217,3	20,2	38,0	196,9	211,2	167,7	155,0
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,8
iii-Diğer yarı mamuller	0,5	0,2	1,1	0,4	0,4	0,6	1,0
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	118,4	175,7	245,5	190,8	158,2	151,0	149,4
(62) Kauçuk mamulleri	0,0	20,0	0,0	513,4	477,2	1.114,7	0,0
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	459,8	199,2	206,7	133,1	143,5	184,7	296,4
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	661,1	23,1	30,6	4,4	10,5	51,3	61,4
(66) Metal dışı mineral mamuller	18,3	55,0	130,4	68,3	583,7	296,5	808,9
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	2.322,4	1.255,3	3.954,0	329,0	94,4	105,2	313,4
(664, 665) Cam ve cam eşya	0,0	42.051,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
(66-(661+664+665)) Diğerleri	89,4	79,9	144,5	180,5	1.483,6	1.023,4	445,6
(69) Metal eşya	266.910,0	1.121,4	23.021,3	182,6	54,5	46,5	169,2
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	32,2	46,4	57,5	253,7	356,8	167,3	64,8
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	50,2	35,6	102,4	59,5	99,4	77,7	86,0
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	1.086,1	198,6	1.257,0	435,0	18.756,5	18.002,0	10.748,9
Diğer makina ve ulaşım araçları	53,5	53,4	39,5	19,9	26,9	19,9	16,7
(71-713) Enerji üreten makina	42,6	20,5	425,9	92,6	605,6	146,1	255,9
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	2,8	0,0	5,9	161,6	23,3	43,6	275,2
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	32,4	31,5	102,2	108,7	170,6	118,8	250,6
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	12,8	0,1	6.280,8	89,8	7.559,5	44,3	1.003,4
v- Dokumacılık ürünleri (65)	49,9	84,5	139,5	117,5	174,8	162,2	235,9
vi- Hazır giyim (84)	398,4	198,1	134,2	181,8	169,6	112,3	157,5
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	2.688,8	2.040,1	5.328,7	6.188,5	6.528,6	47.330,0	26.273,8
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	3.821,3	0,0	2.108,1	0,0	3.210.995,5	0,0	73.109,9
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	2.680,7	2.030,9	5.485,7	6.028,5	6.293,4	46.026,1	26.237,6
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	8,4	16,5	18,2	14,5	16,8	23,0	29,7
(82) Mobilyalar	7.877,6	6.892,0	9.893,8	11.090,5	5.570,7	644,2	4.117,4
(83) Seyahat eşyası	991,6	433,0	911,6	199,7	383,9	1.262,9	1.638,7
(85) Ayakkabı	10,9	19,5	91,8	168,2	506,4	277,6	565,2
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	362,6	131,3	290,5	272,3	3.796,4	10.541,2	871,4
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	0,7	1,8	3,5	5,0	3,0	2,5	4,3

Tablo 63:Rekabet Gücü

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3-Sanayi	-1,3	-3,3	-8,7	-1,9	4,8	9,2	8,1
i-Demir ve çelik (67)	201,4	273,2	358,1	324,9	835,2	1188,0	863,7
ii-Kimyasallar	-254,6	-429,2	-369,6	-302,5	-322,8	-320,6	-311,8
(57, 58) Plastikler	164,1	-53,1	-23,5	153,6	168,9	147,3	108,8
(54) Eczacılık ürünleri	-787,5	-932,0	0,0	0,0	-622,0	-541,3	-422,5
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-451,9	-494,3	-377,4	-468,6	-470,2	-413,4	-391,4
iii-Diğer yarı mamuller	103,4	163,0	163,1	150,5	140,0	136,8	105,1
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-789,8	-54,2	-744,8	249,4	250,4	336,7	0,0
(62) Kauçuk mamulleri	239,1	175,5	145,9	114,4	130,3	157,0	173,7
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	275,4	-40,0	-45,1	-227,5	-131,7	28,8	16,2
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-83,1	46,7	99,9	47,7	270,5	204,3	274,1
(66) Metal dışı mineral mamuller	401,1	359,6	441,0	204,9	88,3	100,7	179,2
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	0,0	710,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
(664, 665) Cam ve cam eşya	75,3	84,2	110,1	144,9	363,8	328,2	214,4
(66-(661+664+665)) Diğerleri	875,5	348,3	617,2	146,0	33,3	19,0	117,6
(69) Metal eşya	-26,8	29,9	17,9	178,9	221,3	147,0	21,6
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	17,7	3,3	75,7	33,9	93,5	70,3	49,9
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	325,1	175,2	326,4	232,8	617,5	614,9	532,8
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	24,0	43,9	-19,5	-75,4	-37,1	-65,7	-113,9
Diğer makina ve ulaşım araçları	1,2	-51,8	218,2	78,1	274,2	133,5	159,0
(71-713) Enerji üreten makina	-272,6	0,0	-210,6	133,8	-51,8	12,6	166,2
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-26,3	-9,0	75,5	94,2	147,5	112,8	156,9
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-118,7	-598,3	487,3	75,0	526,7	14,1	295,6
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	17,1	89,8	106,6	101,9	149,9	144,0	150,8
v- Dokumacılık ürünleri (65)	224,8	174,9	102,7	145,6	146,9	107,2	110,4
vi- Hazır giyim (84)	415,7	408,2	470,9	498,4	512,0	711,6	622,1
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	450,9	0,0	378,1	0,0	1131,8	0,0	724,5
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	415,4	407,7	473,8	495,7	508,3	708,8	622,0
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-161,1	-73,6	-97,2	-107,6	-84,2	-51,3	-56,4
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	523,2	529,9	532,7	556,7	496,1	281,9	436,8
(82) Mobilyalar	315,9	253,2	294,3	155,0	228,6	349,2	344,7
(83) Seyahat eşyası	-134,9	-56,9	64,8	137,8	256,3	197,7	238,2
(85) Ayakkabı	215,4	133,8	179,9	186,0	457,8	561,4	281,5
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-405,6	-292,7	-263,4	-212,8	-256,5	-272,7	-249,2
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-415,6	-399,4	-257,0	-293,5	-207,0	-131,2	-145,3

II.10.İSPANYA

II.10.1.İhracat

Türkiye'nin İspanya'ya yönelik sanayii ürünleri ihracat değerlerini gösteren Tablo 64 verileri incelendiğinde, bu ülkeye yönelik sanayii ürünleri ihracatının 1997-2003 döneminde 313.257 bin dolardan 1.544.885 bin dolara yükseldiği görülmektedir. Bu artış hızı önemli olmakla birlikte, henüz yeterli düzeyde bulunduğunu söylemek güç gözükmemektedir. Türkiye'nin İspanya'ya yönelik sanayii ürünleri ihracatı içerisinde en temel sektörler olarak makinalar ve ulaşım araçları sektörü, büro makinaları ve haberleşme cihazları, dokumacılık ürünleri, hazır giyim sektörleri öne çıkmaktadır.

II.10.2.İthalat

Türkiye'nin İspanya'dan yaptığı sanayii ürünleri ithalat değerlerini gösteren Tablo 65 verileri incelendiğinde, 1997 yılında 1.074.553 bin dolar olan ithalat değerinin 2003 yılında 1.779.590 bin dolara yükseldiği anlaşılmaktadır. İspanya'dan yapılan ithalat içerisinde öne çıkan belli başlı sektörler şunlardır: 2003 yılı verilerine göre 513.271 bin dolar ve % 29 pay ile kimyasallar sektörü, 873.061 bin dolar ve % 49 pay ile makinalar ve ulaşım araçları sektörü, ve bu sektör içerisinde 594.694 bin dolar ve %33 pay ile otomotiv sanayii ürünleri öne çıkmaktadır.

II.10.3.Dış Ticaret Dengesi

Türkiye-İspanya arasında dış ticaret dengesini gösteren Tablo 66 verileri incelendiğinde ticaret dengesinin sürekli Türkiye'nin aleyhine geliştiği, 2001 yılından itibaren dış ticaret dengesinin görece olarak azaldığı izlenmektedir. Başka bir ifadeyle 1997 yılında 761.296 bin dolar olan dış ticaret açığı 2001 yılında 154.587 bin dolar ve 2003 yılında ise 234.705 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. Sektörel düzeyde dış ticaret dengesinin en fazla açık verdiği sektörlerin başında 2003 yılı verilerine göre 413.689 bin dolar ile kimyasallar sektörü gelmektedir. Kimyasallar sektörünü gene 2003 yılı verilerine göre 251.697 bin dolar ile makinalar ve ulaşım araçları sektörü izlemektedir.

Türkiye'nin İspanya ile giriştiği dış ticaret ilişkisinde dokumacılık ürünleri, hazır giyim gibi geleneksel ürünlerde dış ticaret fazlası verdiği, diğer tüketim malları sektörü başlığı altında toplanan kimi alt sektörlerde de (sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri, mobilyalar, seyahat eşyası) fazla verdiği gözlenmektedir.

II.10.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

Türkiye-İspanya arasında sanayii ürünlerinde ihracatın ithalatı karşılama oranını gösteren Tablo 67 verileri incelendiğinde, 1997-2000 döneminde X/M parametresinin %40'ın altında kaldığı, 2001 yılından itibaren artarak 2003 yılında %87 oranına yükseldiği anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle, Türkiye'nin İspanya'ya bağımlılığı bir çok sektörde azalma göstermiş olmakla birlikte hâlâ 100'ün altında olup, bağımlılık ilişkisi Türkiye'nin aleyhine sürmektedir. Ancak bu tespiti yaparken şu olguyu da göz önüne almak gerekir. Türkiye'nin İspanya yönelik ihracat artışı tüm sektörlerden mi kaynaklanmaktadır, yoksa Türkiye'nin geleneksel olarak üstün olduğu sektörler sonucu mu gerçekleşmiştir? Tablo bulguları incelendiğinde az sayıda geleneksel ürünlerde meydana gelen artışın etkili olduğu anlaşılmaktadır.

II.10.5.Rekabet Gücü

Türkiye'nin İspanya'ya karşı sanayii ürünlerinde rekabet gücünü gösteren Tablo 68 verileri incelendiğinde, Türkiye'nin bu ülkeye karşı rekabet gücünün marjinal sınırdaki kaldığı, metal dışı mineraller ve kimi alt sektörlerinde rekabet gücünün yüksek olduğu, büro makinaları ve haberleşme cihazları, dokumacılık ürünleri, hazır giyim, mobilyalar, sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri sektörlerinde ise rekabet gücünün yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 64:İhracat

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	313.257	385.275	579.074	563.982	769.688	959.195	1.544.885
i-Demir ve çelik (67)	21.514	21.374	62.787	69.325	120.293	137.358	204.571
ii-Kimyasallar	48.877	44.278	52.775	56.867	66.276	67.998	99.582
(57, 58) Plastikler	6.923	8.040	5.089	4.655	8.472	6.764	9.044
(54) Eczacılık ürünleri	11.423	8.435	9.525	16.084	19.383	19.546	30.100
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	30.530	27.803	38.161	36.128	38.421	41.688	60.438
iii-Diğer yarı mamuller	83.945	81.798	85.760	91.126	124.358	155.298	165.162
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	3.911	1.791	724	414	437	384	820
(62) Kauçuk mamulleri	10.850	19.589	17.134	14.613	21.502	20.886	37.506
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	556	501	594	1.241	1.471	931	1.914
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	787	909	1.013	841	1.014	1.650	2.670
(66) Metal dışı mineral mamuller	56.527	44.631	56.062	63.651	84.848	106.860	99.336
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	48.800	31.276	42.072	47.673	66.424	90.495	79.734
(664, 665) Cam ve cam eşya	6.483	11.283	11.484	13.226	11.624	14.119	15.317
(66-(661+664+665)) Diğerleri	1.244	2.073	2.506	2.751	6.800	2.246	4.285
(69) Metal eşya	11.314	14.377	10.233	10.367	15.086	24.587	22.917
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	69.279	125.993	223.158	163.328	240.537	324.417	621.364
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ür.	7.779	16.575	19.805	22.053	71.268	103.379	280.688
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	27.979	48.244	75.801	79.337	78.847	112.756	164.814
Diğer makina ve ulaşım araçları	33.521	61.174	127.552	61.938	90.423	108.282	175.862
(71-713) Enerji üreten makina	835	2.218	941	955	3.118	4.372	6.772
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	11.814	12.167	19.887	20.795	24.642	28.838	28.035
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım	14.129	22.729	53.577	1.022	16.705	33.045	53.051
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	6.743	24.060	53.146	39.166	45.957	42.027	88.004
v- Dokumacılık ürünleri (65)	47.682	59.140	75.078	85.908	100.387	109.301	147.101
vi- Hazır giyim (84)	33.903	42.818	71.222	84.409	95.715	131.712	243.023
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	10.191	9.291	13.480	17.581	26.149	17.710	17.902
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	23.712	33.527	57.742	66.828	69.566	114.001	225.121
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891)	8.056	9.873	8.293	13.018	22.120	33.111	64.082
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	1.833	2.042	2.076	4.006	7.832	14.108	29.688
(82) Mobilyalar	396	242	1.854	1.537	1.944	2.600	6.392
(83) Seyahat eşyası	80	57	100	1.418	2.993	1.851	4.054
(85) Ayakkabı	480	1.012	309	339	274	613	1.604
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	798	507	717	1.230	1.495	1.796	1.977
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	4.470	6.013	3.238	4.488	7.582	12.142	20.367

Tablo 65:İthalat

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	1.074.553	1.085.372	1.109.035	1.510.156	924.275	1.243.273	1.779.590
i-Demir ve çelik (67)	51.949	49.293	50.570	113.050	63.632	99.830	70.187
ii-Kimyasallar	251.146	263.569	274.727	315.350	281.967	351.052	513.271
(57, 58) Plastikler	54.997	67.586	68.417	70.715	47.784	81.652	137.362
(54) Eczacılık ürünleri	16.848	19.721	26.699	31.269	29.123	37.448	62.080
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	179.301	176.262	179.611	213.366	205.060	231.953	313.828
iii-Diğer yarı mamuller	128.263	122.503	89.611	122.177	111.735	154.084	166.471
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	39.454	32.897	11.435	34.177	45.739	60.145	45.262
(62) Kauçuk mamulleri	8.946	12.518	13.310	14.981	10.456	16.638	23.507
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	4.097	6.105	1.913	5.106	1.814	4.843	5.613
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	24.196	19.150	17.650	24.288	17.490	32.923	38.879
(66) Metal dışı mineral mamuller	20.457	30.323	28.188	26.933	17.095	21.750	26.147
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	1.832	10.277	12.517	10.476	6.852	6.518	6.760
(664, 665) Cam ve cam eşya	6.708	7.383	5.879	6.848	3.755	6.738	7.841
(66-(661+664+665)) Diğerleri	11.917	12.663	9.792	9.609	6.488	8.495	11.547
(69) Metal eşya	31.113	21.510	17.116	16.692	19.141	17.785	27.063
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	556.203	543.195	605.766	846.052	378.173	502.660	873.061
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	329.565	340.642	342.048	568.258	177.077	238.975	594.694
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	35.567	43.745	61.168	96.537	39.977	58.995	70.081
Diğer makina ve ulaşım araçları	191.071	158.807	202.551	181.257	161.119	204.689	208.286
(71-713) Enerji üreten makina	5.421	2.543	2.032	7.497	33.192	52.694	10.086
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	91.352	75.233	65.026	110.040	71.753	87.601	125.033
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	53.366	21.580	92.845	21.486	15.343	14.376	11.100
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	40.932	59.451	42.648	42.234	40.832	50.018	62.067
v- Dokumacılık ürünleri (65)	32.001	30.512	23.298	31.211	39.378	53.220	57.456
vi- Hazır giyim (84)	5.568	18.692	17.653	19.842	14.226	28.582	40.065
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	282	1.059	378	333	646	736	1.005
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	5.286	17.633	17.275	19.509	13.580	27.845	39.060
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	49.423	57.608	47.410	62.474	35.164	53.845	59.080
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	2.713	4.935	3.510	3.242	1.415	1.784	2.283
(82) Mobilyalar	12.290	10.647	5.636	5.267	3.827	5.691	8.972
(83) Seyahat eşyası	574	1.616	455	501	362	1.453	1.706
(85) Ayakkabı	7.814	10.577	6.208	8.339	5.467	6.684	7.110
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	9.150	8.844	10.110	10.772	7.206	10.296	12.895
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	16.883	20.990	21.491	34.353	16.886	27.937	26.113

Tablo 66:Dış Ticaret Dengesi

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-761.296	-700.098	-529.961	-946.175	-154.587	-284.078	-234.705
i-Demir ve çelik (67)	-30.435	-27.918	12.217	-43.724	56.661	37.527	134.385
ii-Kimyasallar	-202.269	-219.291	-221.953	-258.483	-215.691	-283.054	-413.689
(57, 58) Plastikler	-48.074	-59.546	-63.328	-66.059	-39.312	-74.888	-128.318
(54) Eczacılık ürünleri	-5.425	-11.286	-17.174	-15.185	-9.740	-17.901	-31.980
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-148.771	-148.459	-141.451	-177.238	-166.640	-190.265	-253.390
iii-Diğer yarı mamuller	-44.317	-40.705	-3.851	-31.051	12.624	1.214	-1.308
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-35.543	-31.107	-10.712	-33.763	-45.302	-59.762	-44.442
(62) Kauçuk mamulleri	1.904	7.072	3.824	-368	11.046	4.248	13.999
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-3.540	-5.603	-1.319	-3.865	-342	-3.911	-3.699
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-23.409	-18.242	-16.637	-23.447	-16.476	-31.273	-36.209
(66) Metal dışı mineral mamuller	36.070	14.308	27.875	36.718	67.753	85.110	73.189
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	46.968	20.999	29.555	37.198	59.572	83.978	72.974
(664, 665) Cam ve cam eşya	-225	3.900	5.606	6.378	7.870	7.381	7.476
(66-(661+664+665)) Diğerleri	-10.673	-10.590	-7.286	-6.858	311	-6.249	-7.262
(69) Metal eşya	-19.799	-7.133	-6.883	-6.325	-4.055	6.802	-4.145
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-486.924	-417.202	-382.608	-682.724	-137.636	-178.243	-251.697
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayi ürünleri	-321.786	-324.067	-322.243	-546.205	-105.809	-135.596	-314.006
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	-7.588	4.498	14.633	-17.200	38.870	53.761	94.732
Diğer makina ve ulaşım araçları	-157.550	-97.633	-74.999	-119.319	-70.697	-96.408	-32.423
(71-713) Enerji üreten makina	-4.587	-324	-1.090	-6.542	-30.073	-48.322	-3.313
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-79.538	-63.066	-45.139	-89.245	-47.111	-58.763	-96.998
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-39.237	1.149	-39.267	-20.464	1.362	18.669	41.951
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-34.188	-35.391	10.498	-3.068	5.126	-7.991	25.937
v- Dokumacılık ürünleri (65)	15.682	28.628	51.781	54.697	61.009	56.081	89.645
vi- Hazır giyim (84)	28.335	24.126	53.570	64.567	81.488	103.130	202.958
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	9.909	8.232	13.102	17.248	25.503	16.974	16.897
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	18.426	15.894	40.468	47.319	55.986	86.156	186.061
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-41.367	-47.735	-39.117	-49.456	-13.044	-20.734	5.002
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	-880	-2.893	-1.434	764	6.417	12.325	27.405
(82) Mobilyalar	-11.895	-10.405	-3.782	-3.730	-1.883	-3.091	-2.580
(83) Seyahat eşyası	-495	-1.559	-355	917	2.631	398	2.348
(85) Ayakkabı	-7.333	-9.564	-5.900	-8.000	-5.193	-6.072	-5.506
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-8.351	-8.337	-9.393	-9.542	-5.711	-8.500	-10.918
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-12.413	-14.977	-18.253	-29.865	-9.305	-15.795	-5.747

Tablo 67:İhracatın İthalatı Karşılama Oranı(%)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	29,2	35,5	52,2	37,3	83,3	77,2	86,8
i-Demir ve çelik (67)	41,4	43,4	124,2	61,3	189,0	137,6	291,5
ii-Kimyasallar	19,5	16,8	19,2	18,0	23,5	19,4	19,4
(57, 58) Plastikler	12,6	11,9	7,4	6,6	17,7	8,3	6,6
(54) Eczacılık ürünleri	67,8	42,8	35,7	51,4	66,6	52,2	48,5
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	17,0	15,8	21,2	16,9	18,7	18,0	19,3
iii-Diğer yarı mamuller	65,4	66,8	95,7	74,6	111,3	100,8	99,2
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	9,9	5,4	6,3	1,2	1,0	0,6	1,8
(62) Kauçuk mamulleri	121,3	156,5	128,7	97,5	205,6	125,5	159,6
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	13,6	8,2	31,1	24,3	81,1	19,2	34,1
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	3,3	4,7	5,7	3,5	5,8	5,0	6,9
(66) Metal dışı mineral mamuller	276,3	147,2	198,9	236,3	496,3	491,3	379,9
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	2.663,4	304,3	336,1	455,1	969,4	1.388,5	1.179,5
(664, 665) Cam ve cam eşya	96,6	152,8	195,4	193,1	309,6	209,6	195,4
(66-(661+664+665)) Diğerleri	10,4	16,4	25,6	28,6	104,8	26,4	37,1
(69) Metal eşya	36,4	66,8	59,8	62,1	78,8	138,2	84,7
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	12,5	23,2	36,8	19,3	63,6	64,5	71,2
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	2,4	4,9	5,8	3,9	40,2	43,3	47,2
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	78,7	110,3	123,9	82,2	197,2	191,1	235,2
Diğer makina ve ulaşım araçları	17,5	38,5	63,0	34,2	56,1	52,9	84,4
(71-713) Enerji üreten makina	15,4	87,3	46,3	12,7	9,4	8,3	67,1
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	12,9	16,2	30,6	18,9	34,3	32,9	22,4
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	26,5	105,3	57,7	4,8	108,9	229,9	477,9
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	16,5	40,5	124,6	92,7	112,6	84,0	141,8
v- Dokumacılık ürünleri (65)	149,0	193,8	322,3	275,3	254,9	205,4	256,0
vi- Hazır giyim (84)	608,9	229,1	403,5	425,4	672,8	460,8	606,6
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	3.618,7	877,2	3.564,5	5.272,3	4.045,0	2.405,7	1.781,3
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	448,6	190,1	334,3	342,6	512,3	409,4	576,3
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	16,3	17,1	17,5	20,8	62,9	61,5	108,5
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	67,6	41,4	59,2	123,6	553,4	791,0	1.300,5
(82) Mobilyalar	3,2	2,3	32,9	29,2	50,8	45,7	71,2
(83) Seyahat eşyası	13,9	3,6	21,9	283,0	827,0	127,4	237,6
(85) Ayakkabı	6,1	9,6	5,0	4,1	5,0	9,2	22,6
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	8,7	5,7	7,1	11,4	20,7	17,4	15,3
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	26,5	28,6	15,1	13,1	44,9	43,5	78,0

Tablo 68:Rekabet Gücü

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-16,6	-12,5	-14,7	-12,9	-6,8	-2,7	-2,8
i-Demir ve çelik (67)	18,5	7,5	71,9	36,7	75,2	55,1	118,3
ii-Kimyasallar	-57,0	-87,3	-114,7	-85,7	-133,3	-140,9	-152,7
(57, 58) Plastikler	-100,6	-121,8	-209,6	-186,5	-161,5	-225,9	-260,7
(54) Eczacılık ürünleri	67,8	6,2	-52,8	19,1	-29,2	-41,8	-61,1
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-70,4	-93,6	-104,6	-92,0	-156,0	-148,4	-153,4
iii-Diğer yarı mamuller	64,2	50,7	45,9	56,3	22,2	24,0	10,5
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-124,5	-200,0	-225,7	-355,8	-453,5	-482,2	-389,8
(62) Kauçuk mamulleri	125,9	135,9	75,5	83,1	83,6	46,0	58,0
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-93,0	-158,9	-66,6	-55,9	-9,4	-141,6	-96,3
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-235,9	-213,7	-235,5	-250,7	-273,3	-276,1	-256,5
(66) Metal dışı mineral mamuller	208,3	129,8	119,0	171,6	171,7	182,4	144,8
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	434,8	202,4	171,5	237,1	238,7	286,3	258,1
(664, 665) Cam ve cam eşya	103,2	133,5	117,3	151,4	124,5	97,2	78,3
(66-(661+664+665)) Diğerleri	-119,4	-89,9	-86,0	-39,5	16,2	-109,8	-87,8
(69) Metal eşya	5,5	50,8	-1,2	38,0	-12,3	55,6	-5,3
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-101,7	-55,0	-49,6	-78,9	-33,8	-20,6	-22,7
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	-268,0	-211,2	-234,6	-239,3	-79,5	-60,6	-63,8
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	82,6	100,9	71,7	66,0	79,4	88,0	96,8
Diğer makina ve ulaşım araçları	-67,4	-4,3	4,0	-21,8	-46,3	-40,5	-5,6
(71-713) Enerji üreten makina	-80,5	77,5	-26,7	-120,4	-225,0	-225,7	-28,5
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-97,9	-91,1	-68,2	-81,0	-95,4	-87,9	-138,2
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-26,3	96,3	-4,7	-219,0	20,0	106,5	167,7
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-73,7	0,6	72,3	78,1	23,3	5,8	46,2
v- Dokumacılık ürünleri (65)	146,5	157,3	167,3	186,9	105,1	95,2	105,3
vi- Hazır giyim (84)	287,3	174,0	189,8	230,4	202,1	176,0	191,6
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	465,5	308,3	407,6	482,1	381,5	341,3	299,3
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	256,7	155,4	171,0	208,7	174,9	164,2	186,5
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-74,8	-85,3	-124,1	-71,2	-34,9	-25,4	19,4
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	67,4	2,9	-2,2	106,8	182,6	230,0	267,8
(82) Mobilyalar	-237,0	-287,5	-60,9	-37,6	-56,2	-55,1	-22,6
(83) Seyahat eşyası	-90,8	-242,7	-101,4	189,7	222,8	47,5	97,8
(85) Ayakkabı	-172,3	-143,5	-249,8	-234,7	-287,8	-215,7	-137,6
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-137,3	-194,9	-214,4	-131,4	-145,8	-151,4	-176,2
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-26,3	-33,9	-139,0	-117,9	-68,6	-60,1	-13,5

II.11.İSVEÇ

II.11.1.İhracat

Türkiye'nin İsveç'e yönelik ihracat değerlerini gösteren Tablo 69 verileri incelendiğinde, ihracat değerinin 1997-2003 döneminde 112.554 bin dolardan 420.486 bin dolara yükseldiği anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle, İsveç'e yönelik ihracat değerinde zaman içerisinde mutlak bir artış olmakla birlikte ihracat düzeyinin son derece yetersiz kaldığı görülmektedir.

II.11.2.İthalat

Türkiye'nin İsveç'ten gerçekleştirdiği ithalat değerlerini gösteren Tablo 70 verileri incelendiğinde, 1997 yılında 825.649 bin dolar olan ithalat değerinin 2003 yılında 710.865 bin dolara düştüğü gözlenmektedir. İsveç'ten gerçekleştirilen ithalat içerisinde makinalar ve ulaşım araçları sektörü 293.696 bin dolar, kimyasallar 176.020 bin dolar, diğer yarı mamuller 111.864 bin dolar ile ilk sırada yer alan sektörleri oluşturmaktadır.

II.11.3.Dış Ticaret Dengesi

Sanayii ürünlerinde Türkiye-İsveç arasında dış ticaretin gelişimi incelendiğinde, dış ticaret açığının zaman içerisinde azalarak 2003 yılında 290.379 bin dolara kadar gerilemiştir. Sektörler arasında dış ticaret açığı en fazla gerçekleşen sektörlerin başında kimyasallar, makinalar ve ulaşım araçları sektörü gelmektedir. Buna göre 2003 yılı verilerine göre 169.809 bin dolar düzeyinde gerçekleşen kimyasallar sektörü dış ticaret açığını, 140.527 bin dolar ile makinalar ve ulaşım araçları sektörü izlemiştir (Tablo 71).

II.11.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

1997-2000 döneminde %10'lar düzeyinde seyreden X/M oranı, 2001 yılından itibaren artmaya başlamış, 2003 yılında %59 oranına yükselmiştir. Başka bir deyişle, 1997-2003 döneminde Türkiye-İsveç arasında X/M oranı artmış olmakla birlikte hâlâ son derece yetersiz seviyede bulunmakta, Türkiye İsveç ile giriştiği dış ticaret ilişkisinde bir çok sektörde bu ülkeye bağımlı bulunmaktadır (Tablo 72).

II.11.5.Rekabet Gücü

Diğer incelenen bir çok AB(15) ülkesinde olduğu gibi sanayii ürünlerinde Türkiye'nin İsveç'e karşı rekabet gücü marjinal sınırdan bulunmakta olup, geleneksel sektörler dışında rekabet gücü bulunmamaktadır. Buna göre metal dışı mineral mamuller sektöründe ve bu sektörün alt sektörlerinde rekabet gücünün görece olarak yüksek olduğu izlenmektedir. Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya sektörlerinde rekabet gücünün genel olarak yüksek olduğu izlenmektedir. Rekabet gücü yüksek olan diğer sektörler ise dokumacılık ürünleri ve hazır giyim sektörlerinde de rekabet gücünün yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 73).

Tablo 69:İhracat

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
ISVEÇ							
3- SANAYİ	112.554	157.623	155.691	175.529	187.537	266.017	420.486
i-Demir ve çelik (67)	1.986	2.960	2.752	3.316	1.817	975	1.101
ii-Kimyasallar	2.977	2.576	3.833	3.866	3.419	5.409	6.211
(57, 58) Plastikler	1.858	480	540	405	460	216	360
(54) Eczacılık ürünleri	5	77	44	46	71	22	105
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	1.114	2.019	3.249	3.415	2.888	5.171	5.746
iii-Diğer yarı mamuller	15.187	13.107	17.283	17.667	18.178	22.178	32.968
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	100	99	42	32	10	14	32
(62) Kauçuk mamulleri	5.011	3.564	5.498	3.826	5.549	6.022	6.911
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	133	26	199	132	238	52	165
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	164	139	41	32	203	491	1.029
(66) Metal dışı mineral mamuller	8.675	7.936	10.083	11.168	9.921	11.394	14.574
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	95	181	108	598	136	267	301
(664, 665) Cam ve cam eşya	5.452	5.297	6.622	7.342	6.275	6.617	7.680
(66-(661+664+665)) Diğerleri	3.127	2.458	3.353	3.228	3.510	4.510	6.593
(69) Metal eşya	1.104	1.344	1.421	2.476	2.257	4.205	10.258
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	15.508	37.230	24.362	31.283	34.466	71.459	153.169
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	2.783	2.264	2.513	2.614	5.188	20.720	57.586
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	8.235	16.862	12.202	17.301	15.807	22.427	44.751
Diğer makina ve ulaşım araçları	4.490	18.104	9.646	11.368	13.471	28.311	50.832
(71-713) Enerji üreten makina	4	20	41	441	1.413	213	3.141
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	1.514	2.077	2.447	3.160	5.427	4.999	7.900
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	121	9.473	194	3.251	505	16.152	26.783
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	2.851	6.534	6.965	4.516	6.126	6.947	13.008
v- Dokumacılık ürünleri (65)	11.054	15.531	16.991	19.115	28.176	30.463	39.706
vi- Hazır giyim (84)	63.118	82.698	86.065	95.515	96.158	127.200	173.389
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	817	666	1.176	1.480	1.237	1.820	1.472
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	62.301	82.032	84.890	94.034	94.921	125.380	171.917
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	2.724	3.522	4.404	4.767	5.323	8.333	13.941
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	867	521	618	884	636	1.304	2.090
(82) Mobilyalar	310	359	602	1.212	1.907	3.255	5.932
(83) Seyahat eşyası	41	132	386	210	167	278	381
(85) Ayakkabı	60	38	56	99	81	148	443
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	143	243	82	119	289	180	234
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	1.302	2.230	2.661	2.244	2.243	3.169	4.862

Tablo 70:İthalat

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	825.649	934.287	1.390.438	1.379.842	500.213	479.717	710.865
i-Demir ve çelik (67)	22.493	16.554	13.880	18.228	13.811	23.666	37.431
ii-Kimyasallar	53.208	57.247	67.141	88.246	77.716	125.691	176.020
(57, 58) Plastikler	19.384	20.609	22.035	27.065	23.185	34.592	43.563
(54) Eczacılık ürünleri	17.711	18.339	24.620	33.315	35.070	56.496	87.263
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	16.113	18.298	20.486	27.865	19.461	34.603	45.195
iii-Diğer yarı mamuller	76.257	77.887	75.946	65.256	53.931	74.782	111.864
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	29	41	49	97	82	83	76
(62) Kauçuk mamulleri	1.421	2.163	1.397	1.588	1.231	1.712	2.948
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	1.071	1.552	1.420	2.170	1.022	1.125	844
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	58.795	61.502	63.560	50.622	43.102	61.083	93.236
(66) Metal dışı mineral mamuller	4.296	1.972	1.629	1.469	1.641	2.663	2.114
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	44	20	457	116	176	310	187
(664, 665) Cam ve cam eşya	612	599	542	663	449	609	608
(66-(661+664+665)) Diğerleri	3.640	1.352	630	690	1.017	1.744	1.319
(69) Metal eşya	10.646	10.657	7.891	9.310	6.852	8.117	12.646
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	643.216	749.584	1.204.562	1.134.324	259.927	191.280	293.696
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	90.815	62.445	28.977	58.551	19.127	24.424	70.811
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	296.408	515.350	967.911	852.771	120.355	57.862	72.077
Diğer makina ve ulaşım araçları	255.993	171.789	207.674	223.002	120.445	108.994	150.808
(71-713) Enerji üreten makina	8.587	2.818	2.300	18.103	11.831	4.073	16.345
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	100.258	109.631	105.203	86.596	60.883	77.045	94.746
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	113.866	13.504	12.365	52.727	22.600	11.711	15.295
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	33.281	45.836	87.806	65.577	25.132	16.165	24.422
v- Dokumacılık ürünleri (65)	4.708	5.320	4.117	5.132	4.093	6.185	5.409
vi- Hazır giyim (84)	401	840	234	299	392	428	437
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	4	78	9	11	9	19	35
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	397	762	226	287	384	410	402
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	25.366	26.855	24.557	68.357	90.342	57.684	86.009
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	506	520	1.491	651	1.052	1.052	1.311
(82) Mobilyalar	1.283	1.663	1.801	607	382	629	473
(83) Seyahat eşyası	31	12	76	69	26	36	21
(85) Ayakkabı	588	115	41	122	48	16	49
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	15.208	16.605	14.131	10.076	7.006	9.782	13.499
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	7.750	7.939	7.017	56.832	81.829	46.169	70.656

Tablo 71: Dış Ticaret Dengesi

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-713.095	-776.664	-1.234.747	-1.204.313	-312.676	-213.700	-290.379
i- Demir ve çelik (67)	-20.506	-13.594	-11.128	-14.912	-11.994	-22.691	-36.330
ii- Kimyasallar	-50.232	-54.671	-63.308	-84.380	-74.297	-120.282	-169.809
(57, 58) Plastikler	-17.526	-20.129	-21.496	-26.660	-22.724	-34.376	-43.203
(54) Eczacılık ürünleri	-17.706	-18.262	-24.576	-33.269	-34.999	-56.474	-87.157
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-15.000	-16.280	-17.236	-24.450	-16.574	-29.432	-39.449
iii- Diğer yarı mamuller	-61.070	-64.780	-58.663	-47.588	-35.753	-52.603	-78.896
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	72	58	-7	-64	-73	-69	-45
(62) Kauçuk mamulleri	3.591	1.401	4.101	2.238	4.318	4.310	3.964
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-938	-1.527	-1.221	-2.038	-784	-1.073	-679
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-58.631	-61.364	-63.519	-50.590	-42.899	-60.591	-92.207
(66) Metal dışı mineral mamuller	4.379	5.964	8.453	9.699	8.279	8.731	12.460
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	52	161	-349	482	-40	-43	114
(664, 665) Cam ve cam eşya	4.841	4.697	6.080	6.678	5.826	6.008	7.072
(66-(661+664+665)) Diğerleri	-513	1.106	2.723	2.538	2.493	2.766	5.274
(69) Metal eşya	-9.542	-9.313	-6.470	-6.833	-4.595	-3.911	-2.388
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-627.707	-712.354	-1.180.201	-1.103.042	-225.461	-119.821	-140.527
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	-88.031	-60.181	-26.464	-55.937	-13.938	-3.704	-13.225
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	-288.173	-498.488	-955.708	-835.470	-104.548	-35.435	-27.326
Diğer makina ve ulaşım araçları	-251.503	-153.685	-198.028	-211.634	-106.974	-80.682	-99.976
(71-713) Enerji üreten makina	-8.583	-2.798	-2.260	-17.662	-10.418	-3.860	-13.204
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-98.744	-107.553	-102.756	-83.436	-55.456	-72.046	-86.846
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-113.745	-4.031	-12.171	-49.476	-22.094	4.441	11.488
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-30.430	-39.303	-80.842	-61.061	-19.006	-9.217	-11.413
v- Dokumacılık ürünleri (65)	6.346	10.211	12.875	13.983	24.083	24.278	34.297
vi- Hazır giyim (84)	62.717	81.858	85.831	95.216	95.766	126.771	172.952
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	812	588	1.167	1.469	1.229	1.801	1.437
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	61.904	81.270	84.664	93.747	94.538	124.970	171.515
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-22.642	-23.333	-20.152	-63.590	-85.020	-49.351	-72.067
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	361	1	-873	233	-416	252	779
(82) Mobilyalar	-973	-1.305	-1.200	605	1.526	2.625	5.460
(83) Seyahat eşyası	10	120	311	141	141	242	360
(85) Ayakkabı	-528	-77	14	-24	33	132	394
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-15.065	-16.363	-14.048	-9.957	-6.717	-9.602	-13.265
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-6.448	-5.709	-4.356	-54.588	-79.587	-43.000	-65.795

Tablo 72:İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
i-Demir ve çelik (67)	13,6	16,9	11,2	12,7	37,5	55,5	59,2
ii-Kimyasallar	8,8	17,9	19,8	18,2	13,2	4,1	2,9
(57, 58) Plastikler	5,6	4,5	5,7	4,4	4,4	4,3	3,5
(54) Eczacılık ürünleri	9,6	2,3	2,4	1,5	2,0	0,6	0,8
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	0,0	0,4	0,2	0,1	0,2	0,0	0,1
iii-Diğer yarı mamuller	6,9	11,0	15,9	12,3	14,8	14,9	12,7
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	19,9	16,8	22,8	27,1	33,7	29,7	29,5
(62) Kauçuk mamulleri	349,3	243,3	85,1	33,5	11,6	16,8	41,4
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	352,8	164,8	393,6	241,0	450,8	351,7	234,5
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	12,4	1,6	14,0	6,1	23,3	4,6	19,5
(66) Metal dışı mineral mamuller	0,3	0,2	0,1	0,1	0,5	0,8	1,1
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	201,9	402,4	618,9	760,2	604,4	427,9	689,4
(664, 665) Cam ve cam eşya	218,0	896,6	23,7	516,7	77,3	86,1	160,7
(66-(661+664+665)) Diğerleri	891,3	883,6	1222,4	1106,5	1398,3	1087,1	1263,1
(69) Metal eşya	85,9	181,8	532,2	467,9	345,3	258,6	500,0
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	10,4	12,6	18,0	26,6	32,9	51,8	81,1
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	2,4	5,0	2,0	2,8	13,3	37,4	52,2
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	3,1	3,6	8,7	4,5	27,1	84,8	81,3
Diğer makina ve ulaşım araçları	2,8	3,3	1,3	2,0	13,1	38,8	62,1
(71-713) Enerji üreten makina	1,8	10,5	4,6	5,1	11,2	26,0	33,7
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	0,0	0,7	1,8	2,4	11,9	5,2	19,2
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	1,5	1,9	2,3	3,6	8,9	6,5	8,3
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	0,1	70,1	1,6	6,2	2,2	137,9	175,1
v- Dokumacılık ürünleri (65)	8,6	14,3	7,9	6,9	24,4	43,0	53,3
vi- Hazır giyim (84)	234,8	291,9	412,7	372,5	688,3	492,5	734,1
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	15728,5	9842,2	36725,1	31985,0	24511,9	29696,7	39695,7
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	18429,5	855,4	13782,5	12986,1	14217,5	9781,0	4208,1
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	15698,3	10759,7	37591,8	32739,1	24745,5	30601,0	42785,7
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	10,7	13,1	17,9	7,0	5,9	14,4	16,2
(82) Mobilyalar	171,3	100,2	41,4	135,8	60,4	123,9	159,4
(83) Seyahat eşyası	24,2	21,6	33,4	199,5	499,7	517,1	1254,8
(85) Ayakkabı	132,8	1067,5	510,3	302,5	641,7	772,0	1844,5
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	10,3	33,1	134,3	80,7	170,1	948,3	902,1
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	0,9	1,5	0,6	1,2	4,1	1,8	1,7

Tablo 73:Rekabet Gücü

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-17,7	-10,9	-12,1	-8,6	-4,9	0,3	6,1
i-Demir ve çelik (67)	-61,1	-5,1	45,0	27,2	-109,6	-259,6	-294,0
ii-Kimyasallar	-106,8	-143,1	-79,5	-115,2	-219,2	-255,3	-275,8
(57, 58) Plastikler	-52,9	-208,8	-164,2	-222,7	-298,7	-448,3	-421,0
(54) Eczacılık ürünleri	-635,6	-380,8	-426,6	-461,0	-527,2	-726,0	-613,5
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-85,6	-53,4	22,7	-12,3	-97,6	-130,8	-147,6
iii-Diğer yarı mamuller	20,2	-11,1	58,8	66,9	-15,5	-62,3	-63,6
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	306,7	256,0	190,6	88,3	-121,9	-118,9	-29,6
(62) Kauçuk mamulleri	307,6	217,0	343,8	285,6	243,8	185,0	143,8
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-27,0	-243,7	10,5	-82,1	-52,5	-248,9	-104,8
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-406,9	-442,3	-527,7	-539,2	-442,7	-423,1	-392,0
(66) Metal dışı mineral mamuller	251,9	306,3	389,1	400,4	273,1	204,6	251,7
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	259,5	386,4	62,9	361,8	67,5	44,3	106,0
(664, 665) Cam ve cam eşya	400,3	384,9	457,2	438,0	357,0	297,9	312,2
(66-(661+664+665)) Diğerleri	166,4	226,8	374,0	351,9	217,1	154,3	219,6
(69) Metal eşya	-45,0	-40,0	35,4	65,2	-17,8	-6,5	37,7
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-190,9	-133,2	-183,3	-161,5	-108,8	-39,2	-6,5
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	-167,0	-164,7	-37,7	-113,3	-37,3	42,8	37,9
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	-176,8	-174,9	-230,5	-192,2	-109,8	-35,5	11,0
Diğer makina ve ulaşım araçları	-222,8	-58,0	-100,1	-100,0	-125,9	-75,5	-50,1
(71-713) Enerji üreten makina	-593,8	-328,8	-197,0	-173,9	-119,3	-235,9	-106,3
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-237,7	-229,5	-169,3	-133,5	-148,6	-214,3	-189,8
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-502,8	131,6	-208,8	-81,0	-286,9	91,4	114,6
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-64,2	-27,8	-46,6	-70,0	-47,9	-25,2	-4,4
v- Dokumacılık ürünleri (65)	266,9	274,2	348,6	329,1	286,1	218,7	258,0
vi- Hazır giyim (84)	687,4	626,0	797,4	774,4	643,4	628,6	657,0
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	703,2	381,7	699,4	684,2	588,9	517,6	432,6
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	687,2	634,9	799,8	776,7	644,3	631,6	664,5
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-41,6	-36,1	35,0	-68,7	-190,0	-134,2	-123,3
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	235,4	167,2	118,7	228,2	42,9	80,7	105,3
(82) Mobilyalar	39,6	13,6	97,2	266,7	254,1	223,6	311,6
(83) Seyahat eşyası	209,9	403,9	369,8	308,3	279,1	263,6	350,1
(85) Ayakkabı	-46,0	56,4	236,3	176,2	146,3	284,2	278,6
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-285,0	-255,5	-307,9	-246,6	-225,7	-340,3	-347,0
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	3,2	40,1	109,8	-125,6	-266,5	-208,6	-209,0

II.12.İTALYA

II.12.1.İhracat

Türkiye'nin İtalya'ya yönelik sanayii ürünleri ihracat değerleri incelendiğinde bu ülkeye yönelik ihracat değerinin 1997-2003 döneminde artarak 952.390 bin dolardan 2.529.182 bin dolara yükseldiği anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle, İtalya'ya yönelik sanayi ürünleri ihracatı içerisinde makinalar ve ulaşım araçları sektörü ilk sırada yer almaktadır. Buna göre 1997 yılında bu ülkeye yönelik olarak gerçekleştirilen 174.919 bin dolarlık ihracat değeri 2003 yılında 1.086.072 bin dolara yükselmiştir. Başka bir ifadeyle, İtalya'ya yapılan ihracat içerisinde makinalar ve ulaşım araçları sektörünün payı %43 oranında bulunmaktadır. Makinalar ve ulaşım araçları sektörünü 421.123 bin dolar ile dokumacılık ürünleri, sektörü izlemektedir. Bu ülkeye yapılan ihracat içerisinde öne çıkan diğer sektörler ise şöyle sıralanabilir: diğer yarı mamuller sektörü ve alt-sektörleri, dokumacılık ürünleri olarak sayılabilir (Tablo 74).

II.12.2.İthalat

Türkiye'nin AB(15) ülkeleri ithalatı içerisinde öne çıkan ülkelerin en önde gelenlerden biri İtalya'dır. Türkiye'nin bu ülkelerden 1997 yılında gerçekleştirdiği 4.201.689 bin dolarlık ithalatı sonraki yıllarda hızla artarak 2003 yılında 5.018.333 bin dolara kadar çıkmıştır. İtalya'dan yapılan ithalatın sektörel kompozisyonu 2003 yılı itibariyle incelendiğinde makinalar ve ulaşım araçlarının 2.553.633 bin dolar ve %51 oran ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu sektörü ana sektör itibariyle kimyasallar sektörü 769.646 bin dolar ile 468.989 bin dolar ile dokumacılık ürünleri, 455.237 bin dolar ile diğer tüketim malları, 478.485 bin dolar ile diğer yarı mamuller sektörleri gelmektedir (Tablo 75).

II.12.3.Dış Ticaret Dengesi

Türkiye-İtalya arasındaki dış ticaret dengesini gösteren Tablo 76 verileri incelendiğinde dış ticaret dengesinde Türkiye aleyhine gerçekleşen açığın son yıllarda görece olarak düzelmesine karşın hâlâ önemli düzeyde bulunduğu 2003 yılı itibariyle 2.489.151 bin dolar düzeyinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Dış ticaret dengesinin Türkiye'nin

aleyhine gelişmesine en büyük katkıyı 1.467.561 bin dolar ile makinalar ve ulaşım araçları sektörü başta olmak üzere, 663.671 bin dolar ile kimyasallar sektörü yapmıştır.

II.12.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

1997-2000 döneminde %20-30 düzeylerinde seyreden X/M parametresi 2001 yılından itibaren artmaya başlamış, 2001-2003 döneminde %50'ler düzeyine yükselmiştir. Başka bir ifadeyle, Türkiye'nin İtalya ile giriştiği dış ticaret ilişkisi önemli ölçüde Türkiye'nin aleyhine sonuç doğurmaya devam etmektedir. Aslında bu sonuç beklenen bir durumdur. İtalya ve diğer gelişmiş AB ülkeleri sanayileşme açısından oldukça gelişmiş olup, Türkiye benzeri ülkelere karşı önemli rekabet gücü avantajlarına sahip bulunmaktadır. Kuşkusuz burada vurgulamak istediğimiz yapısal bir farklılaşmaya dikkat çekmektir. Yoksa, Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülkenin de dış ticarete önemli mesafeler kat edeceğini yadsımak değildir (Tablo 77).

II.12.5.Rekabet Gücü

Türkiye'nin İtalya'ya karşı rekabet gücünü gösteren Tablo 78 verileri incelendiğinde Türkiye'nin AB(15) ülkeleri karşısında rekabet gücünün marjinal sınırdaki bulunduğu, dokumacılık, hazır giyim, metal dışı mineral ve mamuller ve demir çelik sektöründe rekabet gücünün yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu sektörler dışında kalan diğer sektörlerde ise rekabet gücü oldukça düşük seviyelerde bulunmaktadır.

Tablo 74:İhracat

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	952.390	1.096.884	1.170.956	1.363.199	1.759.642	1.853.350	2.529.182
i-Demir ve çelik (67)	142.380	158.301	160.172	217.874	224.299	134.007	242.691
ii-Kimyasallar	62.934	59.534	64.808	69.521	79.735	89.945	105.975
(57, 58) Plastikler	13.696	10.978	14.576	17.493	29.901	24.739	31.154
(54) Eczacılık ürünleri	2.436	2.821	2.367	4.037	1.050	884	2.087
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	46.802	45.735	47.865	47.991	48.784	64.322	72.734
iii-Diğer yarı mamuller	130.748	170.171	166.321	190.757	247.008	268.272	310.855
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	7.185	14.262	8.045	6.208	5.152	5.243	5.480
(62) Kauçuk mamulleri	36.776	48.188	53.270	51.799	64.111	68.746	85.838
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	5.768	6.555	6.620	6.290	6.162	11.348	14.359
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı ma.	224	2.753	736	1.409	3.171	6.929	3.658
(66) Metal dışı mineral mamuller	37.250	40.764	38.708	65.429	110.376	120.972	126.324
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	5.048	7.158	8.360	30.183	56.929	67.828	68.009
(664, 665) Cam ve cam eşya	24.967	26.842	24.653	29.894	47.752	44.582	47.590
(66-(661+664+665)) Diğerleri	7.235	6.764	5.695	5.352	5.696	8.562	10.725
(69) Metal eşya	43.545	57.649	58.942	59.623	58.036	55.033	75.195
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	174.919	226.329	282.838	360.404	631.707	801.183	1.086.072
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Oto.san. ür.	42.418	46.357	102.382	186.026	357.043	458.420	520.832
(75, 76, 776) Büro makinaları ve habe. cihazları	9.327	29.327	33.097	40.308	49.933	89.623	164.296
Diğer makina ve ulaşım araçları	123.175	150.644	147.359	134.071	224.731	253.140	400.945
(71-713) Enerji üreten makina	4.982	5.648	4.988	3.478	3.695	4.328	6.117
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	47.663	48.801	70.653	62.896	78.550	81.601	150.235
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ula.ara.	31.490	42.109	23.203	15.759	82.414	80.374	119.687
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	39.040	54.086	48.516	51.938	60.072	86.837	124.905
v- Dokumacılık ürünleri (65)	317.398	327.384	339.496	339.515	386.560	315.319	421.123
vi- Hazır giyim (84)	106.310	136.464	132.591	140.229	150.504	184.441	260.335
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	3.528	3.206	1.489	2.864	5.027	4.937	6.533
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	102.782	133.258	131.102	137.365	145.478	179.504	253.803
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	17.700	18.701	24.731	44.898	39.829	60.182	102.129
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	5.457	4.889	6.090	11.733	8.175	15.229	35.587
(82) Mobilyalar	1.047	1.499	1.817	7.052	1.875	2.452	4.517
(83) Seyahat eşyası	907	449	311	862	2.089	1.859	992
(85) Ayakkabı	2.944	2.748	1.965	916	1.210	2.262	3.217
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	1.118	795	1.194	1.313	2.026	6.701	5.320
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	6.227	8.322	13.354	23.022	24.454	31.679	52.495

Tablo 75:İthalat

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	4.201.689	3.972.271	2.967.035	3.927.521	3.266.966	3.723.402	5.018.333
i-Demir ve çelik (67)	178.888	163.025	88.798	144.073	135.098	130.764	218.990
ii-Kimyasallar	649.083	565.812	506.025	632.522	499.304	616.979	769.646
(57, 58) Plastikler	224.206	195.404	165.698	199.979	166.517	204.619	241.776
(54) Eczacılık ürünleri	74.047	73.742	80.084	103.327	81.578	127.668	175.099
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	350.831	296.666	260.243	329.216	251.209	284.692	352.771
iii-Diğer yarı mamuller	420.977	399.433	281.504	394.947	311.738	384.305	478.485
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	113.168	80.335	41.399	76.171	89.627	103.954	109.552
(62) Kauçuk mamulleri	39.807	42.551	33.932	41.844	32.176	49.848	70.309
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	15.574	19.695	9.627	34.546	8.683	14.670	17.762
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	52.884	50.810	45.507	66.069	47.286	73.197	100.778
(66) Metal dışı mineral mamuller	73.695	76.241	56.893	68.715	47.520	50.592	57.664
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	22.012	25.369	17.708	25.304	9.434	8.236	6.193
(664, 665) Cam ve cam eşya	18.383	16.118	14.239	16.563	15.482	19.035	23.501
(66-(661+664+665)) Diğerleri	33.300	34.753	24.945	26.847	22.604	23.321	27.970
(69) Metal eşya	125.850	129.802	94.146	107.603	86.444	92.043	122.420
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	2.209.083	2.063.512	1.460.155	2.043.425	1.683.145	1.808.957	2.553.633
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	327.829	284.830	206.161	449.454	340.143	368.168	639.611
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	172.915	221.011	253.387	294.602	390.007	232.999	201.437
Diğer makina ve ulaşım araçları	1.708.339	1.557.671	1.000.607	1.299.368	952.995	1.207.791	1.712.586
(71-713) Enerji üreten makina	52.105	45.753	91.160	45.487	39.790	61.745	48.567
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	1.366.421	1.243.700	690.675	970.878	722.553	943.937	1.389.037
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım ar.	41.311	45.584	46.974	92.059	34.054	49.161	102.230
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	248.502	222.635	171.798	190.945	156.598	152.948	172.751
v- Dokumacılık ürünleri (65)	308.618	295.387	268.729	285.104	298.517	385.183	468.989
vi- Hazır giyim (84)	59.207	71.038	49.414	58.573	54.692	54.599	73.351
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	3.239	4.047	2.248	2.238	2.784	2.287	2.753
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	55.968	66.991	47.166	56.335	51.908	52.312	70.598
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	375.833	414.064	312.410	368.878	284.472	342.615	455.237
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	47.552	67.059	59.656	54.649	28.931	36.331	72.871
(82) Mobilyalar	64.585	71.923	49.380	60.056	36.043	32.938	37.194
(83) Seyahat eşyası	3.418	3.959	2.542	3.330	2.791	3.202	3.987
(85) Ayakkabı	55.299	55.748	32.235	41.249	31.670	37.972	44.327
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	57.292	57.676	47.120	58.097	47.265	59.566	79.231
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	147.687	157.698	121.477	151.497	137.772	172.606	217.628

Tablo 76:Dış Ticaret Dengesi

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-3.249.299	-2.875.388	-1.796.079	-2.564.323	-1.507.324	-1.870.052	-2.489.151
i-Demir ve çelik (67)	-36.507	-4.724	71.374	73.801	89.201	3.242	23.701
ii-Kimyasallar	-586.149	-506.278	-441.217	-563.002	-419.569	-527.033	-663.671
(57, 58) Plastikler	-210.509	-184.426	-151.122	-182.486	-136.616	-179.880	-210.622
(54) Eczacılık ürünleri	-71.611	-70.921	-77.717	-99.290	-80.528	-126.784	-173.012
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-304.029	-250.931	-212.378	-281.225	-202.425	-220.369	-280.037
iii-Diğer yarı mamuller	-290.229	-229.263	-115.183	-204.190	-64.730	-116.033	-167.630
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-105.983	-66.073	-33.354	-69.964	-84.475	-98.711	-104.072
(62) Kauçuk mamulleri	-3.031	5.637	19.337	9.956	31.934	18.898	15.530
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-9.806	-13.140	-3.007	-28.256	-2.522	-3.322	-3.403
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-52.659	-48.057	-44.771	-64.660	-44.115	-66.268	-97.120
(66) Metal dışı mineral mamuller	-36.445	-35.476	-18.185	-3.286	62.857	70.380	68.660
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	-16.964	-18.211	-9.348	4.878	47.495	59.592	61.816
(664, 665) Cam ve cam eşya	6.584	10.724	10.414	13.331	32.270	25.547	24.089
(66-(661+664+665)) Diğerleri	-26.065	-27.989	-19.250	-21.495	-16.908	-14.759	-17.245
(69) Metal eşya	-82.305	-72.153	-35.205	-47.980	-28.409	-37.010	-47.225
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-2.034.164	-1.837.183	-1.177.317	-1.683.020	-1.051.438	-1.007.774	-1.467.561
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	-285.412	-238.472	-103.779	-263.428	16.900	90.252	-118.779
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	-163.588	-191.684	-220.291	-254.294	-340.074	-143.376	-37.141
Diğer makina ve ulaşım araçları	-1.585.164	-1.407.027	-853.247	-1.165.297	-728.264	-954.650	-1.311.641
(71-713) Enerji üreten makina	-47.123	-40.104	-86.172	-42.009	-36.095	-57.416	-42.451
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-1.318.758	-1.194.899	-620.022	-907.981	-644.003	-862.336	-1.238.802
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-9.821	-3.474	-23.771	-76.300	48.360	31.213	17.458
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-209.462	-168.550	-123.282	-139.007	-96.527	-66.111	-47.846
v- Dokumacılık ürünleri (65)	8.780	31.997	70.767	54.412	88.042	-69.863	-47.866
vi- Hazır giyim (84)	47.103	65.426	83.177	81.656	95.812	129.842	186.984
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	289	-841	-759	626	2.242	2.650	3.779
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	46.814	66.267	83.936	81.030	93.570	127.192	183.205
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-358.133	-395.363	-287.679	-323.979	-244.643	-282.433	-353.108
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	-42.095	-62.171	-53.566	-42.917	-20.756	-21.102	-37.284
(82) Mobilyalar	-63.539	-70.424	-47.563	-53.004	-34.168	-30.486	-32.677
(83) Seyahat eşyası	-2.511	-3.510	-2.231	-2.467	-703	-1.343	-2.995
(85) Ayakkabı	-52.356	-53.001	-30.270	-40.332	-30.460	-35.711	-41.109
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-56.173	-56.882	-45.926	-56.784	-45.238	-52.864	-73.911
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-141.459	-149.376	-108.123	-128.475	-113.318	-140.927	-165.132

Tablo 77:İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	22,7	27,6	39,5	34,7	53,9	49,8	50,4
i-Demir ve çelik (67)	79,6	97,1	180,4	151,2	166,0	102,5	110,8
ii-Kimyasallar	9,7	10,5	12,8	11,0	16,0	14,6	13,8
(57, 58) Plastikler	6,1	5,6	8,8	8,7	18,0	12,1	12,9
(54) Eczacılık ürünleri	3,3	3,8	3,0	3,9	1,3	0,7	1,2
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	13,3	15,4	18,4	14,6	19,4	22,6	20,6
iii-Diğer yarı mamuller	31,1	42,6	59,1	48,3	79,2	69,8	65,0
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	6,3	17,8	19,4	8,1	5,7	5,0	5,0
(62) Kauçuk mamulleri	92,4	113,2	157,0	123,8	199,2	137,9	122,1
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	37,0	33,3	68,8	18,2	71,0	77,4	80,8
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	0,4	5,4	1,6	2,1	6,7	9,5	3,6
(66) Metal dışı mineral mamuller	50,5	53,5	68,0	95,2	232,3	239,1	219,1
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	22,9	28,2	47,2	119,3	603,5	823,6	1.098,1
(664, 665) Cam ve cam eşya	135,8	166,5	173,1	180,5	308,4	234,2	202,5
(66-(661+664+665)) Diğerleri	21,7	19,5	22,8	19,9	25,2	36,7	38,3
(69) Metal eşya	34,6	44,4	62,6	55,4	67,1	59,8	61,4
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	7,9	11,0	19,4	17,6	37,5	44,3	42,5
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	12,9	16,3	49,7	41,4	105,0	124,5	81,4
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	5,4	13,3	13,1	13,7	12,8	38,5	81,6
Diğer makina ve ulaşım araçları	7,2	9,7	14,7	10,3	23,6	21,0	23,4
(71-713) Enerji üreten makina	9,6	12,3	5,5	7,6	9,3	7,0	12,6
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	3,5	3,9	10,2	6,5	10,9	8,6	10,8
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	76,2	92,4	49,4	17,1	242,0	163,5	117,1
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	15,7	24,3	28,2	27,2	38,4	56,8	72,3
v- Dokumacılık ürünleri (65)	102,8	110,8	126,3	119,1	129,5	81,9	89,8
vi- Hazır giyim (84)	179,6	192,1	268,3	239,4	275,2	337,8	354,9
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	108,9	79,2	66,2	128,0	180,5	215,9	237,3
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	183,6	198,9	278,0	243,8	280,3	343,1	359,5
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	4,7	4,5	7,9	12,2	14,0	17,6	22,4
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	11,5	7,3	10,2	21,5	28,3	41,9	48,8
(82) Mobilyalar	1,6	2,1	3,7	11,7	5,2	7,4	12,1
(83) Seyahat eşyası	26,5	11,3	12,2	25,9	74,8	58,1	24,9
(85) Ayakkabı	5,3	4,9	6,1	2,2	3,8	6,0	7,3
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	2,0	1,4	2,5	2,3	4,3	11,3	6,7
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	4,2	5,3	11,0	15,2	17,7	18,4	24,1

Tablo 78:Rekabet Gücü

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-31,6	-28,9	-28,9	-17,4	-22,2	-15,3	-14,7
i-Demir ve çelik (67)	94,0	96,8	123,0	129,8	90,4	56,9	64,1
ii-Kimyasallar	-116,5	-125,4	-141,5	-132,4	-143,7	-138,1	-144,4
(57, 58) Plastikler	-162,7	-188,2	-179,0	-155,2	-132,0	-156,8	-151,1
(54) Eczacılık ürünleri	-224,6	-226,6	-288,1	-235,8	-395,5	-442,7	-389,1
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-84,6	-87,2	-105,3	-104,1	-124,2	-94,3	-104,0
iii-Diğer yarı mamuller	-0,1	14,4	11,4	15,7	16,4	18,6	10,7
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-158,8	-73,1	-99,8	-162,3	-245,9	-244,2	-245,7
(62) Kauçuk mamulleri	108,9	112,2	109,1	109,8	108,7	86,6	73,8
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	17,5	-10,3	26,6	-81,9	5,4	28,8	32,6
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-429,4	-191,8	-348,4	-296,3	-230,5	-181,2	-277,7
(66) Metal dışı mineral mamuller	48,6	37,1	25,5	83,5	124,0	141,7	132,3
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	-30,4	-26,8	-11,0	106,1	219,5	265,3	293,5
(664, 665) Cam ve cam eşya	147,5	150,7	118,9	147,5	152,3	139,6	124,4
(66-(661+664+665)) Diğerleri	-35,8	-63,9	-83,7	-72,8	-98,1	-45,7	-42,0
(69) Metal eşya	10,7	18,6	17,2	29,4	-0,1	3,1	5,1
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-136,7	-121,3	-100,1	-85,1	-58,3	-26,9	-31,6
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	-87,6	-81,8	-6,0	0,2	44,6	76,4	33,3
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	-175,1	-102,2	-139,5	-110,5	-165,8	-41,0	33,5
Diğer makina ve ulaşım araçları	-146,1	-133,9	-127,5	-138,7	-104,8	-101,8	-91,3
(71-713) Enerji üreten makina	-117,9	-109,5	-226,5	-168,7	-197,9	-211,3	-153,3
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-218,7	-224,1	-164,0	-185,2	-182,2	-190,3	-168,6
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	89,7	91,8	-6,5	-88,1	128,1	103,7	69,6
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-68,2	-41,8	-62,4	-41,8	-56,1	-2,1	21,4
v- Dokumacılık ürünleri (65)	119,7	110,0	87,4	105,9	65,6	34,5	43,1
vi- Hazır giyim (84)	175,4	165,0	162,7	175,7	140,9	176,2	180,5
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	125,4	76,4	22,8	113,1	98,8	131,5	140,3
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	177,6	168,5	166,3	177,6	142,8	177,8	181,8
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-188,7	-210,0	-189,6	-122,2	-156,9	-119,4	-95,6
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	-99,6	-162,1	-164,2	-65,4	-86,7	-32,5	-17,8
(82) Mobilyalar	-295,4	-287,3	-266,2	-125,8	-255,9	-205,3	-157,0
(83) Seyahat eşyası	-15,8	-118,0	-146,2	-46,7	10,7	0,1	-85,2
(85) Ayakkabı	-176,5	-201,3	-215,7	-292,3	-286,8	-227,6	-208,5
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-276,8	-328,7	-303,5	-290,6	-275,2	-164,0	-216,2
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-199,8	-194,4	-156,8	-100,0	-133,2	-115,0	-88,4

II.13.PORTEKİZ

II.13.1.İhracat

Türkiye'nin AB'ne (15) yaptığı ihracat içerisinde sanayii ürünlerinin payı oldukça sınırlı olup, 2003 yılında ancak 297.923 bin dolara ulaşabilmiştir. Bu ülkeye yapılan ihracat içerisinde makinalar ve ulaşım araçları, demir çelik ve diğer yarı mamuller öne çıkmaktadır (Tablo 79).

II.13.2.İthalat

Portekiz'den yapılan sanayii ürünleri ithalatı ihracat gibi önemsiz olup, 2003 verilerine göre 122.005 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu önemsiz ithalatın önemli bir bölümünü kimyasallar (45.829 bin dolar ve % 38'i) oluştururken, bu sektörü makinalar ve ulaşım araçları (28.022 bin dolar), ve diğer yarı mamuller (24.179 bin dolar) sektörleri izlemektedir (Tablo 80).

II.13.3.Dış Ticaret Dengesi

Görelilik olarak düşük bir ihracat düzeyi ve ihracat düzeyinin de altında kalan bir ithalat değeri sonucunda dış ticaret dengesi 2003 verilerine göre Türkiye'nin 175.918 bin dolar lehine gelişmiştir. Dış ticaret dengesine en büyük katkı otomotiv sanayi ürünleri, dokumacılık ürünleri, makinalar ve ulaşım araçları tarafından yapılmıştır (Tablo 81).

II.13.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

Bu ülkeyle girişilen ticaret neticesinde X/M oranı %100'lerin çok üzerinde, 2001 yılında %524'e kadar çıkmıştır. X/M oranının yüksek oranlarda gerçekleşmesine en büyük katkıyı otomotiv sanayi ürünleri, eczacılık ürünleri, alçı, çimento vb inşaat malzemeleri deri ve kürkten giyim seyahat eşyası gibi sektörler tarafından yapılmıştır (Tablo 82).

II.13.5.Rekabet Gücü

Türkiye'nin bu ülkeye karşı rekabet gücünün marjinal sınırdaki kaldığı geleneksel sektörlerde ise yüksek gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Bu ifadeyi biraz daha açarsak Türkiye'nin bu ülkeye karşı rekabet gücü yüksek sektörler şunlardır: Eczacılık ürünleri, demir ve çelik, alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, otomotiv sanayii ürünleri, büro makinaları ve haberleşme cihazları, enerji üreten makinaları, diğer ulaşım araçları, dokumacılık ürünleri olarak sıralanabilir.

Tablo 79:İhracat

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	76.692	131.184	149.276	165.715	262.706	214.942	297.923
i-Demir ve çelik (67)	9.522	16.930	35.550	29.761	56.320	53.386	71.993
ii-Kimyasallar	5.240	4.118	2.201	9.840	7.682	3.850	4.989
(57, 58) Plastikler	174	462	363	192	509	213	363
(54) Eczacılık ürünleri	820	960	793	1.052	614	1.107	56
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	4.246	2.696	1.045	8.597	6.559	2.529	4.570
iii-Diğer yarı mamuller	12.350	12.879	17.448	14.853	38.324	41.667	42.935
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	201	182	680	499	894	118	67
(62) Kauçuk mamulleri	2.707	4.767	3.439	2.881	3.226	4.336	5.590
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	3	51	96	200	234	482	249
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	151	35	56	48	12	48	364
(66) Metal dışı mineral mamuller	8.564	7.153	10.474	10.065	32.456	34.215	32.545
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	4.715	2.685	5.947	5.619	28.005	27.717	26.307
(664, 665) Cam ve cam eşya	3.359	3.937	3.945	3.800	3.897	6.099	5.590
(66-(661+664+665)) Diğerleri	490	531	582	647	555	399	649
(69) Metal eşya	724	690	2.704	1.159	1.502	2.467	4.120
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	25.373	31.137	34.658	58.331	87.751	69.525	122.140
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ür.	1.475	2.074	3.031	3.069	28.429	31.603	55.012
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	17.963	22.324	18.422	14.599	21.056	31.891	38.027
Diğer makina ve ulaşım araçları	5.935	6.739	13.204	40.663	38.266	6.030	29.101
(71-713) Enerji üreten makina	3	20	25	981	61	98	908
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	3.361	2.110	2.744	2.051	2.761	2.064	6.539
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım	25	1.271	8.889	35.016	33.170	90	14.811
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	2.546	3.338	1.547	2.615	2.274	3.779	6.843
v- Dokumacılık ürünleri (65)	19.524	58.388	52.579	44.217	63.672	37.530	44.839
vi- Hazır giyim (84)	1.502	2.057	2.521	4.352	5.421	5.115	5.984
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	585	591	860	2.641	2.565	2.016	1.323
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	916	1.465	1.661	1.711	2.856	3.099	4.662
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	3.182	5.676	4.318	4.361	3.535	3.869	5.042
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	678	858	570	488	372	563	480
(82) Mobilyalar	76	42	122	389	223	366	291
(83) Seyahat eşyası	64	46	12	16	20	130	230
(85) Ayakkabı	142	85	303	225	54	49	949
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	632	833	1.114	416	308	230	237
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	1.590	3.811	2.198	2.828	2.558	2.530	2.855

Tablo 80:İthalat

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	77.773	63.795	55.460	70.885	50.121	74.196	122.005
i-Demir ve çelik (67)	689	868	3.919	3.257	2.447	3.720	2.007
ii-Kimyasallar	18.855	11.614	18.327	27.030	13.371	23.541	45.829
(57, 58) Plastikler	6.755	6.414	3.395	8.500	3.726	5.015	22.323
(54) Eczacılık ürünleri	57	0	5	111	27	41	7
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	12.043	5.200	14.927	18.419	9.617	18.486	23.498
iii-Diğer yarı mamuller	5.869	5.919	4.364	9.096	10.556	11.148	24.179
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	1.323	516	534	400	1.455	1.099	297
(62) Kauçuk mamulleri	500	245	120	1.647	668	1.321	2.072
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	1.448	1.717	1.430	1.538	1.712	915	2.565
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	634	1.320	578	4.084	5.505	5.006	15.199
(66) Metal dışı mineral mamuller	938	930	596	242	191	923	989
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	251	29	107	72	9	76	90
(664, 665) Cam ve cam eşya	184	482	38	30	42	345	384
(66-(661+664+665)) Diğerleri	502	419	451	140	140	502	516
(69) Metal eşya	1.026	1.191	1.107	1.185	1.025	1.884	3.057
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	42.861	37.672	20.703	20.774	11.822	17.993	28.022
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	165	4.096	968	697	675	828	1.000
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	6.575	14.346	8.140	6.461	591	1.888	7.197
Diğer makina ve ulaşım araçları	36.120	19.230	11.595	13.616	10.557	15.277	19.825
(71-713) Enerji üreten makina	71	0	20	5	0	1	178
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	9.746	11.393	5.818	5.434	5.217	8.261	9.839
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım ar.	16.509	285	254	368	235	872	707
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	9.794	7.553	5.504	7.809	5.105	6.143	9.101
v- Dokumacılık ürünleri (65)	3.354	2.908	2.403	2.654	5.730	10.154	11.682
vi- Hazır giyim (84)	447	843	2.401	3.199	2.845	3.647	3.269
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	2	19	7	12	2	15	3
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	445	824	2.395	3.188	2.843	3.632	3.266
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	5.698	3.970	3.342	4.873	3.349	3.992	7.017
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	521	825	886	2.545	1.285	1.066	599
(82) Mobilyalar	60	126	79	61	104	203	438
(83) Seyahat eşyası	1	9	7	45	5	28	14
(85) Ayakkabı	1.154	940	502	418	302	726	2.982
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	749	619	783	472	590	626	1.295
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	3.214	1.451	1.086	1.332	1.063	1.343	1.689

Tablo 81:Dış Ticaret Dengesi (Bin Dolar)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-1.082	67.389	93.816	94.831	212.585	140.746	175.918
i-Demir ve çelik (67)	8.833	16.062	31.631	26.503	53.873	49.666	69.986
ii-Kimyasallar	-13.615	-7.496	-16.126	-17.190	-5.689	-19.691	-40.839
(57, 58) Plastikler	-6.581	-5.952	-3.032	-8.308	-3.218	-4.802	-21.960
(54) Eczacılık ürünleri	763	960	788	941	587	1.067	49
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-7.797	-2.504	-13.882	-9.823	-3.058	-15.957	-18.928
iii-Diğer yarı mamuller	6.481	6.959	13.084	5.757	27.768	30.519	18.756
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-1.123	-334	146	99	-561	-981	-231
(62) Kauçuk mamulleri	2.207	4.522	3.319	1.234	2.559	3.016	3.518
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-1.444	-1.666	-1.334	-1.338	-1.478	-433	-2.316
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-483	-1.285	-522	-4.036	-5.494	-4.958	-14.836
(66) Metal dışı mineral mamuller	7.626	6.224	9.878	9.824	32.265	33.293	31.557
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	4.464	2.656	5.840	5.547	27.996	27.641	26.217
(664, 665) Cam ve cam eşya	3.174	3.455	3.907	3.770	3.855	5.755	5.206
(66-(661+664+665)) Diğerleri	-12	112	131	507	414	-103	133
(69) Metal eşya	-301	-501	1.598	-26	477	582	1.064
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-17.488	-6.536	13.954	37.557	75.929	51.532	94.118
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	1.310	-2.022	2.063	2.372	27.755	30.775	54.012
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	11.387	7.978	10.282	8.137	20.465	30.003	30.830
Diğer makina ve ulaşım araçları	-30.185	-12.491	1.609	27.047	27.709	-9.246	9.276
(71-713) Enerji üreten makina	-68	19	5	976	61	97	730
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-6.385	-9.282	-3.074	-3.383	-2.456	-6.197	-3.301
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-16.484	986	8.635	34.648	32.935	-783	14.104
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-7.249	-4.214	-3.957	-5.193	-2.831	-2.364	-2.257
v- Dokumacılık ürünleri (65)	16.170	55.480	50.176	41.563	57.942	27.376	33.157
vi- Hazır giyim (84)	1.054	1.214	120	1.152	2.576	1.468	2.715
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	583	572	854	2.629	2.563	2.001	1.319
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	471	641	-734	-1.477	13	-533	1.396
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-2.516	1.705	976	-512	186	-123	-1.975
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	157	33	-316	-2.057	-913	-502	-119
(82) Mobilyalar	16	-84	43	328	120	163	-147
(83) Seyahat eşyası	64	37	5	-29	15	101	216
(85) Ayakkabı	-1.012	-855	-199	-194	-248	-677	-2.033
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-116	214	331	-56	-283	-395	-1.059
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-1.624	2.360	1.112	1.495	1.494	1.188	1.166

Tablo 82:İhracatın İthalatı Karşılama Oranı(%)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	98,6	205,6	269,2	233,8	524,1	289,7	244,2
i-Demir ve çelik (67)	1.382,5	1.951,0	907,2	913,6	2.301,3	1.435,0	3.587,3
ii-Kimyasallar	27,8	35,5	12,0	36,4	57,5	16,4	10,9
(57, 58) Plastikler	2,6	7,2	10,7	2,3	13,7	4,3	1,6
(54) Eczacılık ürünleri	1.444,6	0,0	16.901,2	948,7	2.256,0	2.728,0	774,3
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	35,3	51,8	7,0	46,7	68,2	13,7	19,4
iii-Diğer yarı mamuller	210,4	217,6	399,8	163,3	363,1	373,8	177,6
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	15,2	35,3	127,3	124,7	61,4	10,7	22,4
(62) Kauçuk mamulleri	541,3	1.943,1	2.877,4	174,9	483,3	328,3	269,8
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	0,2	3,0	6,7	13,0	13,7	52,7	9,7
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	23,8	2,6	9,7	1,2	0,2	1,0	2,4
(66) Metal dışı mineral mamuller	912,9	769,3	1.758,6	4.161,5	16.957,5	3.708,1	3.291,2
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	1.875,6	9.287,6	5.558,0	7.819,6	311.717,9	36.603,0	29.370,3
(664, 665) Cam ve cam eşya	1.821,5	817,2	10.466,2	12.768,7	9.236,2	1.770,3	1.456,6
(66-(661+664+665)) Diğerleri	97,5	126,7	129,2	461,4	395,5	79,5	125,9
(69) Metal eşya	70,6	58,0	244,4	97,8	146,6	130,9	134,8
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	59,2	82,7	167,4	280,8	742,2	386,4	435,9
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	892,6	50,6	313,2	440,4	4.212,3	3.817,2	5.499,7
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	273,2	155,6	226,3	225,9	3.564,7	1.688,8	528,4
Diğer makina ve ulaşım araçları	16,4	35,0	113,9	298,6	362,5	39,5	146,8
(71-713) Enerji üreten makina	4,2	4.787,3	127,5	19.987,0	#SAYI/0!	12.718,3	509,7
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	34,5	18,5	47,2	37,7	52,9	25,0	66,5
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	0,2	446,4	3.500,6	9.509,5	14.107,6	10,3	2.095,5
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	26,0	44,2	28,1	33,5	44,5	61,5	75,2
v- Dokumacılık ürünleri (65)	582,1	2.007,7	2.187,8	1.665,9	1.111,2	369,6	383,8
vi- Hazır giyim (84)	335,8	244,0	105,0	136,0	190,6	140,3	183,1
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	26.999,7	3.137,4	13.083,7	22.759,2	109.166,1	13.654,6	40.431,6
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	205,9	177,8	69,4	53,7	100,5	85,3	142,7
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	55,8	143,0	129,2	89,5	105,5	96,9	71,9
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	130,1	104,0	64,3	19,2	29,0	52,9	80,2
(82) Mobilyalar	127,0	33,1	154,2	641,8	215,5	180,0	66,4
(83) Seyahat eşyası	10.082,7	493,5	169,8	35,0	396,3	455,2	1.593,0
(85) Ayakkabı	12,3	9,0	60,3	53,7	18,0	6,7	31,8
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	84,5	134,6	142,3	88,2	52,1	36,8	18,3
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	49,5	262,7	202,4	212,3	240,6	188,5	169,1

Tablo 83:Rekabet Gücü

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	-1,3	5,2	10,5	13,7	21,5	25,2	18,3
i-Demir ve çelik (67)	262,7	230,2	132,0	150,0	169,5	185,2	287,0
ii-Kimyasallar	-128,0	-170,6	-300,5	-172,3	-199,6	-262,2	-292,7
(57, 58) Plastikler	-365,8	-329,9	-312,1	-450,4	-343,3	-396,9	-482,8
(54) Eczacılık ürünleri	267,1	0,0	424,4	153,7	167,5	249,5	133,7
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-104,2	-132,6	-354,5	-147,5	-182,4	-280,1	-234,7
iii-Diğer yarı mamuller	74,5	10,8	50,0	-22,2	-15,2	50,7	-13,5
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-188,5	-171,1	-64,4	-49,2	-192,9	-304,2	-220,6
(62) Kauçuk mamulleri	169,0	229,8	247,4	-15,4	13,4	37,7	28,3
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-612,8	-418,0	-358,4	-275,2	-343,2	-145,2	-304,1
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-143,5	-430,7	-321,9	-515,5	-758,6	-546,0	-444,2
(66) Metal dışı mineral mamuller	221,2	137,1	198,2	301,6	369,2	280,2	278,4
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	293,2	386,2	313,2	364,7	660,3	509,1	497,3
(664, 665) Cam ve cam eşya	290,3	143,2	376,5	413,7	308,4	206,2	196,9
(66-(661+664+665)) Diğerleri	-2,4	-43,3	-63,0	81,6	-6,6	-104,1	-47,9
(69) Metal eşya	-34,7	-121,4	0,8	-73,5	-105,9	-54,2	-41,1
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-52,3	-86,0	-37,0	32,0	56,3	54,0	76,3
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	219,0	-135,0	25,6	77,0	229,9	283,1	329,8
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	100,6	-22,7	-6,9	10,2	213,2	201,5	95,5
Diğer makina ve ulaşım araçları	-180,5	-171,8	-75,6	38,1	-15,4	-174,1	-32,6
(71-713) Enerji üreten makina	-316,3	320,0	-64,3	458,5	0,0	403,4	91,9
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-106,4	-235,5	-163,7	-168,7	-207,8	-219,8	-111,8
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-647,9	82,7	267,0	384,2	350,8	-308,6	233,3
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-134,7	-148,5	-215,5	-180,6	-225,0	-129,7	-99,5
v- Dokumacılık ürünleri (65)	176,2	233,1	220,0	210,0	96,7	49,6	63,5
vi- Hazır giyim (84)	121,2	22,3	-83,7	-40,5	-79,7	-47,3	-10,5
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	559,9	277,7	398,8	471,5	555,4	410,5	529,3
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	72,3	-9,3	-125,1	-133,5	-143,7	-97,0	-35,4
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	-58,2	-31,2	-62,9	-82,4	-138,7	-84,3	-104,0
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	26,4	-62,9	-132,6	-236,4	-268,0	-144,9	-93,1
(82) Mobilyalar	24,0	-177,6	-45,3	114,6	-67,4	-22,4	-111,9
(83) Seyahat eşyası	461,4	92,7	-35,6	-176,2	-6,5	70,4	205,9
(85) Ayakkabı	-209,6	-307,4	-139,1	-133,4	-315,8	-350,7	-185,4
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-16,8	-37,2	-53,3	-83,8	-209,3	-181,1	-240,9
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-70,3	29,7	-18,0	4,0	-56,4	-17,8	-18,4

II.14.YUNANİSTAN

II.14.1.İhracat

Türkiye'nin Yunanistan'a yaptığı ihracat düzeyinde ele alınan zaman içerisinde mutlak bir artış olmakla birlikte ihracat değeri henüz 1 milyar doların altında olup, 2003 yılı itibariyle 754.731 bin dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu ülkeye yapılan sanayii ürünlerinin ihracat kompozisyonu incelendiğinde demir çelik (2003 yılı değerlerine göre 143.553 bin dolar), diğer yarı mamuller (101.805 bin dolar), otomotiv sanayii ürünleri (131.477 bin dolar), diğer makine ve ulaşım araçları (89.649 bin dolar), dokumacılık ürünleri (112.437 bin dolar) sektörlerinin öne çıktığı anlaşılmaktadır (Tablo 84).

II.14.2.İthalat

Türkiye'nin bu ülkeden yaptığı ithalat değerlerini gösteren Tablo 85 verileri incelendiğinde, ithalat düzeyinin ele alınan dönem içerisinde önemli gelişmeler göstermediği, 1997 yılında 183.091 bin dolar olan sanayii ürünleri ithalat değerinin 2003 yılında 184.166 bin dolar olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu ülkeden yapılan ithalat içerisinde kimyasallar ithalatı ilk sırada yer alıp olup, bu sektörü makinalar ve ulaşım araçları ile diğer yarı mamuller sektörleri izlemektedir.

II.14.3.Dış Ticaret Dengesi

Türkiye-Yunanistan arasında 1997 yılı itibariyle 39.930 bin dolar düzeyinde Türkiye'nin lehine gerçekleşen dış ticaret fazlası 2003 yılına gelindiğinde 570.565 bin dolar düzeyine yükselmiştir. 2003 yılı itibariyle, Türkiye'nin bu ülkeyle giriştiği dış ticaret ilişkisinde sadece kimyasallar sektöründe dış ticaret açığı verdiği diğer tüm sektörlerde bu ülkeye karşı dış ticaret fazlası verdiği anlaşılmaktadır (Tablo 86).

II.14.4.İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

Türkiye'nin Yunanistan karşısında X/M parametresinin sürekli 100'ün üzerinde gerçekleştiği, bu parametrenin 2001 yılı itibariyle %504 gibi oldukça yüksek bir orana

ulaştığı gözlenmektedir. Başka bir ifadeyle, Türkiye-Yunanistan arasında X/M parametresinin Türkiye'nin lehine gelişmesi sonucunda dış ticaret ilişkisinde Türkiye kârlı çıkmıştır (Tablo 87).

II.14.5.Rekabet Gücü

Denebilir ki tüm AB(15) lkeleri arasında Türkiye'nin sanayi ürünlerinde rekabet gücüne sahip olduğu tek lke Yunanistan'dır. Türkiye'nin bu ülkeye karşı kimyasallar dışında diğer sektörlerde rekabet gücüne sahip olduğu Tablo 88 verilerinde gözlenebilmektedir.

Tablo 84:İhracat

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	223.021	286.700	325.458	379.580	399.645	469.275	754.731
i-Demir ve çelik (67)	66.927	99.612	114.366	122.325	136.749	89.494	143.553
ii-Kimyasallar	14.194	12.923	11.261	12.523	16.728	23.440	22.434
(57, 58) Plastikler	4.798	4.846	3.812	5.608	5.679	8.234	7.754
(54) Eczacılık ürünleri	320	185	207	199	348	383	1.091
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	9.076	7.892	7.242	6.716	10.702	14.823	13.590
iii-Diğer yarı mamuller	45.977	50.969	47.325	50.756	62.070	79.637	101.805
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	2.292	1.916	2.261	1.704	472	1.041	1.620
(62) Kauçuk mamulleri	9.982	10.396	9.378	8.720	11.990	10.621	14.445
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	2.504	1.926	1.146	664	1.553	2.487	3.174
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	6.864	8.177	7.007	6.260	9.161	12.415	15.504
(66) Metal dışı mineral mamuller	19.283	20.758	22.188	27.849	28.314	38.828	47.827
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	375	759	488	1.078	1.227	2.364	4.278
(664, 665) Cam ve cam eşya	14.104	13.122	14.208	18.996	16.896	20.393	20.269
(66-(661+664+665)) Diğerleri	4.805	6.877	7.493	7.775	10.191	16.071	23.280
(69) Metal eşya	5.051	7.796	5.344	5.559	10.580	14.246	19.236
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	28.166	31.232	37.209	82.852	56.965	116.094	247.125
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ür.	1.897	2.378	2.281	3.269	9.445	48.088	131.477
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	7.425	7.629	9.245	7.944	10.520	18.769	25.999
Diğer makina ve ulaşım araçları	18.844	21.225	25.683	71.639	37.000	49.237	89.649
(71-713) Enerji üreten makina	318	471	318	305	286	449	723
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	6.481	6.859	12.268	17.579	21.537	25.681	31.007
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım ar.	960	824	1.193	42.628	861	1.849	18.077
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	11.084	13.072	11.904	11.127	14.315	21.258	39.842
v- Dokumacılık ürünleri (65)	44.762	64.019	80.967	76.168	79.707	81.814	112.437
vi- Hazır giyim (84)	9.813	12.577	18.755	18.214	19.832	33.251	52.901
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	1.443	1.335	1.382	1.524	1.963	3.558	7.481
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	8.370	11.241	17.372	16.690	17.869	29.692	45.420
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	13.183	15.367	15.575	16.741	27.594	45.545	74.476
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	2.926	4.389	4.962	6.314	8.851	15.816	24.129
(82) Mobilyalar	1.090	1.747	2.274	2.463	4.985	11.091	21.338
(83) Seyahat eşyası	278	247	264	495	962	1.701	1.689
(85) Ayakkabı	1.835	1.752	2.550	2.383	3.318	4.543	9.945
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	1.042	781	281	137	635	267	444
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	6.010	6.451	5.243	4.949	8.844	12.128	16.931

Tablo 85:İthalat

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	183.091	122.216	86.610	108.406	79.361	130.767	184.166
i-Demir ve çelik (67)	21.287	20.047	3.599	5.244	2.379	3.889	2.287
ii-Kimyasallar	91.803	48.133	37.327	42.718	32.586	58.386	87.343
(57, 58) Plastikler	27.261	24.351	19.473	24.372	22.311	44.359	69.654
(54) Eczacılık ürünleri	18	95	122	35	0	15	36
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	64.524	23.687	17.733	18.312	10.275	14.011	17.653
iii-Diğer yarı mamuller	31.118	19.509	18.720	25.022	15.816	24.316	26.753
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	346	331	359	416	380	524	739
(62) Kauçuk mamulleri	158	38	86	127	170	142	560
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	194	80	54	1.292	651	2.262	3.039
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	16.393	5.139	5.728	13.721	5.848	12.670	12.023
(66) Metal dışı mineral mamuller	1.934	2.653	649	608	919	1.526	1.355
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	420	777	45	117	225	105	267
(664, 665) Cam ve cam eşya	725	915	89	89	181	601	443
(66-(661+664+665)) Diğerleri	788	961	516	402	513	820	646
(69) Metal eşya	12.092	11.268	11.844	8.857	7.848	7.193	9.037
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	26.556	24.137	13.627	17.075	8.980	15.488	29.140
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	1.468	192	863	93	36	159	359
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	1.376	2.582	597	3.051	89	727	2.954
Diğer makina ve ulaşım araçları	23.712	21.362	12.167	13.931	8.856	14.602	25.827
(71-713) Enerji üreten makina	207	65	44	112	38	343	283
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	10.740	6.935	4.715	7.004	4.555	8.208	14.798
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araç.	7.066	8.729	574	1.101	721	1.559	5.110
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	5.698	5.633	6.834	5.714	3.541	4.492	5.636
v- Dokumacılık ürünleri (65)	5.792	5.377	7.180	6.963	9.177	15.106	20.861
vi- Hazır giyim (84)	2.591	1.155	1.428	2.231	2.703	4.188	7.376
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	82	275	121	74	214	207	980
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	2.510	880	1.307	2.158	2.489	3.981	6.396
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	3.944	3.859	4.729	9.152	7.719	9.395	10.406
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	195	194	325	173	100	176	87
(82) Mobilyalar	455	439	222	225	617	841	501
(83) Seyahat eşyası	85	56	6	17	33	106	77
(85) Ayakkabı	128	65	25	335	189	272	366
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	1.093	356	1.424	3.665	306	501	427
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	1.989	2.749	2.727	4.738	6.476	7.499	8.947

Tablo 86:Dış Ticaret Dengesi

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	39.930	164.484	238.848	271.173	320.284	338.508	570.565
i-Demir ve çelik (67)	45.640	79.566	110.767	117.080	134.370	85.605	141.267
ii-Kimyasallar	-77.609	-35.209	-26.066	-30.195	-15.858	-34.945	-64.909
(57, 58) Plastikler	-22.463	-19.505	-15.660	-18.763	-16.632	-36.125	-61.901
(54) Eczacılık ürünleri	301	90	85	164	348	368	1.054
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-55.447	-15.794	-10.491	-11.596	426	812	-4.063
iii-Diğer yarı mamuller	14.860	31.460	28.605	25.734	46.254	55.321	75.052
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	1.947	1.585	1.902	1.287	92	517	881
(62) Kauçuk mamulleri	9.824	10.358	9.292	8.593	11.820	10.479	13.884
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	2.310	1.846	1.092	-628	902	225	135
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-9.530	3.038	1.279	-7.461	3.314	-254	3.481
(66) Metal dışı mineral mamuller	17.350	18.105	21.539	27.241	27.395	37.302	46.472
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	-45	-18	443	960	1.003	2.259	4.011
(664, 665) Cam ve cam eşya	13.378	12.208	14.119	18.907	16.714	19.791	19.826
(66-(661+664+665)) Diğerleri	4.017	5.915	6.977	7.373	9.678	15.251	22.635
(69) Metal eşya	-7.041	-3.472	-6.500	-3.298	2.732	7.054	10.199
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	1.610	7.095	23.582	65.777	47.984	100.606	217.984
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	429	2.186	1.418	3.176	9.409	47.929	131.118
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	6.049	5.047	8.648	4.893	10.432	18.042	23.045
Diğer makina ve ulaşım araçları	-4.868	-137	13.516	57.708	28.144	34.635	63.822
(71-713) Enerji üreten makina	111	405	274	193	249	106	440
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-4.259	-76	7.553	10.575	16.982	17.474	16.209
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-6.106	-7.905	618	41.527	139	289	12.967
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	5.386	7.439	5.070	5.412	10.774	16.766	34.206
v- Dokumacılık ürünleri (65)	38.970	58.642	73.787	69.205	70.531	66.708	91.576
vi- Hazır giyim (84)	7.221	11.422	17.327	15.983	17.128	29.063	45.524
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	1.361	1.060	1.262	1.451	1.748	3.351	6.501
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	5.860	10.361	16.065	14.532	15.380	25.712	39.023
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	9.238	11.508	10.846	7.589	19.875	36.150	64.070
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	2.731	4.195	4.637	6.141	8.751	15.640	24.042
(82) Mobilyalar	635	1.308	2.052	2.238	4.369	10.250	20.837
(83) Seyahat eşyası	193	191	258	479	929	1.595	1.612
(85) Ayakkabı	1.707	1.686	2.526	2.047	3.129	4.270	9.578
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-50	426	-1.143	-3.528	329	-234	17
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	4.022	3.702	2.516	211	2.369	4.629	7.984

Tablo 87:İhracatın İthalatı Karşılama Oranı(%)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİİ	121,8	234,6	375,8	350,1	503,6	358,9	409,8
i-Demir ve çelik (67)	314,4	496,9	3.177,4	2.332,6	5.749,1	2.301,2	6.278,0
ii-Kimyasallar	15,5	26,8	30,2	29,3	51,3	40,1	25,7
(57, 58) Plastikler	17,6	19,9	19,6	23,0	25,5	18,6	11,1
(54) Eczacılık ürünleri	1.731,3	194,5	170,2	574,3	489.653,5	2.601,8	3.010,7
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	14,1	33,3	40,8	36,7	104,1	105,8	77,0
iii-Diğer yarı mamuller	147,8	261,3	252,8	202,8	392,4	327,5	380,5
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	662,8	578,6	630,1	409,2	124,1	198,6	219,2
(62) Kauçuk mamulleri	6.308,4	27.046,2	10.931,0	6.851,7	7.033,9	7.485,9	2.577,8
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	1.289,0	2.405,7	2.136,4	51,4	238,5	109,9	104,4
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	41,9	159,1	122,3	45,6	156,7	98,0	129,0
(66) Metal dışı mineral mamuller	997,3	782,5	3.417,2	4.577,6	3.081,0	2.544,9	3.529,4
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	89,3	97,7	1.091,7	919,2	546,3	2.253,2	1.604,4
(664, 665) Cam ve cam eşya	1.944,0	1.434,7	16.032,9	21.307,0	9.320,5	3.391,9	4.575,9
(66-(661+664+665)) Diğerleri	609,6	715,4	1.452,1	1.934,1	1.986,4	1.960,8	3.606,5
(69) Metal eşya	41,8	69,2	45,1	62,8	134,8	198,1	212,9
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	106,1	129,4	273,1	485,2	634,3	749,6	848,1
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	129,2	1.236,3	264,4	3.529,7	26.456,2	30.264,7	36.586,6
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	539,7	295,4	1.548,5	260,4	11.858,1	2.583,3	880,1
Diğer makina ve ulaşım araçları	79,5	99,4	211,1	514,2	417,8	337,2	347,1
(71-713) Enerji üreten makina	153,6	719,8	718,9	273,0	762,2	130,9	255,7
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	60,3	98,9	260,2	251,0	472,8	312,9	209,5
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	13,6	9,4	207,7	3.871,9	119,3	118,6	353,7
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	194,5	232,1	174,2	194,7	404,2	473,2	706,9
v- Dokumacılık ürünleri (65)	772,9	1.190,6	1.127,6	1.093,9	868,6	541,6	539,0
vi- Hazır giyim (84)	378,7	1.088,8	1.313,8	816,4	733,6	794,0	717,2
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	1.767,7	485,7	1.145,9	2.070,6	916,6	1.715,5	763,3
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	333,5	1.277,2	1.329,3	773,6	717,9	745,9	710,1
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	334,2	398,2	329,4	182,9	357,5	484,8	715,7
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	1.502,1	2.259,8	1.527,8	3.659,1	8.887,8	9.000,9	27.826,4
(82) Mobilyalar	239,5	398,3	1.025,3	1.097,0	808,5	1.318,4	4.260,1
(83) Seyahat eşyası	326,2	441,2	4.166,3	2.984,6	2.916,6	1.605,8	2.186,9
(85) Ay.akkabı	1.435,3	2.679,4	10.319,5	710,8	1.753,1	1.667,2	2.713,9
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	95,4	219,6	19,8	3,7	207,8	53,2	104,0
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	302,2	234,7	192,3	104,5	136,6	161,7	189,2

Tablo 88:Rekabet Gücü

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3- SANAYİ	56,5	70,7	97,7	123,7	103,5	64,1	64,4
i-Demir ve çelik (67)	151,3	145,7	311,2	313,4	347,0	250,0	337,3
ii-Kimyasallar	-149,9	-146,1	-154,5	-124,3	-124,8	-154,9	-212,6
(57, 58) Plastikler	-137,0	-176,0	-197,8	-148,5	-194,9	-232,0	-296,2
(54) Eczacılık ürünleri	321,9	51,9	18,5	173,2	791,5	262,2	263,8
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-159,4	-124,5	-124,2	-101,9	-54,1	-58,0	-102,8
iii-Diğer yarı mamuller	75,8	81,4	58,1	69,1	78,6	55,0	57,0
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	225,9	160,9	149,4	139,3	-36,5	5,0	1,8
(62) Kauçuk mamulleri	451,2	545,4	434,7	421,1	367,2	367,9	248,3
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	292,4	303,4	271,5	-68,1	28,8	-54,1	-72,3
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-50,3	31,8	-14,5	-80,1	-13,2	-65,7	-51,2
(66) Metal dışı mineral mamuller	266,8	191,1	318,5	380,8	284,7	260,0	279,7
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	25,5	-16,9	204,3	220,2	111,7	247,9	200,9
(664, 665) Cam ve cam eşya	333,5	251,7	473,0	534,6	395,4	288,8	305,7
(66-(661+664+665)) Diğerleri	217,5	182,2	232,9	294,6	240,8	234,0	281,9
(69) Metal eşya	-50,5	-51,4	-114,3	-48,2	-28,2	4,7	-1,1
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	42,7	11,2	65,8	156,4	126,6	137,8	137,1
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	62,4	236,9	62,6	354,8	499,7	507,6	513,6
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	205,3	93,7	239,3	94,1	419,4	261,5	140,9
Diğer makina ve ulaşım araçları	13,8	-15,3	40,0	162,2	84,9	57,9	47,8
(71-713) Enerji üreten makina	79,7	182,8	162,6	98,8	145,0	-36,7	17,3
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-13,7	-15,7	60,9	90,4	97,2	50,4	-2,7
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	-162,8	-250,7	38,4	364,0	-40,5	-46,6	49,7
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	103,3	69,6	20,8	65,0	81,6	91,8	118,9
v- Dokumacılık ürünleri (65)	241,3	233,1	207,6	237,6	158,1	105,3	91,8
vi- Hazır giyim (84)	169,9	224,2	222,9	208,4	141,2	143,6	120,4
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	324,0	143,4	209,2	301,5	163,4	220,6	126,6
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	157,2	240,1	224,0	203,0	139,0	137,3	119,4
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	157,4	123,6	84,5	58,8	69,3	94,2	120,2
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	307,7	297,2	238,0	358,4	390,6	386,4	486,2
(82) Mobilyalar	124,1	123,6	198,1	237,9	150,9	194,3	298,6
(83) Seyahat eşyası	155,0	133,8	338,3	338,0	279,2	214,0	231,9
(85) Ayakkabı	303,2	314,2	429,0	194,5	228,3	217,7	253,5
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	32,1	64,0	-196,9	-330,0	15,0	-126,7	-72,7
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	147,4	70,7	30,7	2,8	-26,9	-15,6	-12,9

III. SANAYİİ SEKTÖRÜNDE TÜRKİYE’NİN AB KARŞISINDA REKABET GÜCÜ:TOPLULAŞTIRILMIŞ SONUÇLAR

Bu bölümde ilk olarak Türkiye’nin AB(15) ülkeleri karşısındaki rekabet gücündeki gelişmeler ülkeler düzeyinde ele alınacak, izleyen alt bölümde ise rekabet gücünün gelişimi sektörel düzeyde toplu olarak değerlendirilecektir.

Tablo 89:Türkiye'nin AB(15)Ülkelerine Karşı Sanayide Rekabet Gücü (RCA Değerleri)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	1997-2003
Almanya	-13,5	-10,5	-8,6	-8,2	-7,9	-5,0	-4,4	-8,3
Avusturya	-26,1	-27,9	-31,4	-25,1	-19,1	-16,5	-15,0	-23,0
Belçika-Lüks.	-22,4	-16,3	-12,5	-12,3	-1,4	0,0	0,0	-9,3
Danimarka	-5,2	-3,4	-4,6	-4,1	-2,8	5,5	6,6	-1,1
Fransa	-5,2	-3,4	-4,6	-4,1	-2,8	5,5	6,6	-1,1
Finlandiya	-10,8	-20,0	-31,6	-35,6	-12,4	-6,1	0,3	-16,6
Hollanda	-8,5	-17,8	-17,1	-13,1	-13,1	-4,0	8,8	-9,3
İngiltere	-5,0	-2,8	-6,7	-0,7	8,2	9,2	19,3	3,1
İrlanda	-1,3	-3,3	-8,7	-1,9	4,8	9,2	8,1	1,0
İspanya	-16,6	-12,5	-14,7	-12,9	-6,8	-2,7	-2,8	-9,9
İsveç	-17,7	-10,9	-12,1	-8,6	-4,9	0,3	6,1	-6,8
İtalya	-31,6	-28,9	-28,9	-17,4	-22,2	-15,3	-14,7	-22,7
Portekiz	-1,3	5,2	10,5	13,7	21,5	25,2	18,3	13,3
Yunanistan	56,5	70,7	97,7	123,7	103,5	64,1	64,4	83,0

Türkiye’nin AB(15) Ülkelerine karşı rekabet gücündeki gelişmeleri ülkeler düzeyinde gösteren Tablo 89 verileri incelendiğinde, Türkiye’nin Yunanistan karşısında rekabet gücünün yüksek bulunduğu, diğer ülkeler karşısında ise rekabet gücünün marjinal sınırdan bulunduğu anlaşılmaktadır. Tabloda dikkat çeken hususlardan biri de, Türkiye’nin rekabet gücünde 2002 yılından itibaren görece bir düzelmeye uğradığı anlaşılmaktadır.

Türkiye’nin AB(15) ülkeleri karşısında rekabet gücünün ortalamasını gösteren ve Tablonun son sütununda gösterilen yıllık ortalama RCA (rekabet gücü değerleri) değerleri göz önüne alındığında, Türkiye’nin Yunanistan dışında diğer tüm ülkeler karşısında rekabet gücünün marjinal sınırdan bulunduğu daha açık bulgularla desteklenmektedir.

III.1.Sektörel Düzeyde Türkiye’nin AB(15) Karşısında Rekabet Gücü

Türkiye’nin AB (15) karşısında sektörel düzeyde rekabet gücünü yıllık ortalama indeks değerlerine göre 1997-2003 dönemi için gösteren Tablo 90 ve simgesel gösterim ile

Tablo 91 verileri incelendiğinde, Türkiye'nin AB(15) ülkeleri karşısında rekabet gücü yüksek sektörler ülkeler düzeyinde şunlardır:

III.1.1.Almanya

III.1.1.1.Rekabet Gücü Yüksek Sektörler: Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, dokumacılık ürünleri, deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, mobilyalar, seyahat eşyası, ayakkabı.

III.1.1.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Bulunan Sektörler: Kauçuk mamulleri, metal dışı mineral mamuller, cam ve cam eşya, diğerleri, büro makinaları ve haberleşme cihazları, elektrikli makine ve cihazlar, Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri.

III.1.2.Avusturya

III.1.2.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri, kauçuk mamulleri, Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, ana sektör olarak hazır giyim, alt sektörler olarak deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, mobilyalar, ayakkabı olarak sıralanabilir.

III.1.2.2.Rekabet Gücü Marjinal sınırdaki Bulunan Sektörler: Metal dışı mineral mamuller, cam ve cam eşya, metal eşya, otomotiv sanayii ürünleri, diğer ulaşım araçları, sıhhi tesisat ve,ısıtma ve aydınlatma malzemeleri olarak sıralanabilir.

III.1.3.Belçika-Lüksemburg

III.1.3.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Kauçuk mamulleri, ana sektör olarak metal dışı mineral mamuller ve alt sektörleri (alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri), cam ve cam eşya, diğerleri, diğer ulaşım araçları,dokumacılık ürünleri, hazır giyim sektörü ve alt sektörler (deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, diğer giyim eşyası), mobilyalar, seyahat eşyası, ayakkabı olarak tespit edilmiştir.

III.1.3.2.Rekabet Gücü Marjinal sınırdaki Bulunan Sektörler: Demir ve çelik, diğer yarı mamuller ana sektörü, elektrikli makine ve cihazlar, sıhhi tesisat ve, ısıtma ve aydınlatma cihazları.

III.1.4.Danimarka

III.1.4.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Kauçuk mamulleri, metal dışı mineral mamuller ve bunun altında yer alan alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, otomotiv sanayii ürünleri, dokumacılık ürünleri, hazır giyim ve bu sektörün altında yer alan deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, mobilyalar, seyahat eşyası ve ayakkabı.

III.1.4.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Olan Sektörler: Diğer yarı mamuller ana sektörü ve bu sektörün altında yer alan kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller, büro makineleri ve haberleşme cihazları, elektrikli makine ve cihazlar, sıhhi tesisat ısıtma ve aydınlatma cihazları ve diğer tüketim malları.

III.1.5.Fransa

III.1.5.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Ana sektör olarak metal dışı mineral mamuller ve bu sektörün altında yer alan alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, diğerleri, dokumacılık ürünleri, hazır giyim ana sektörü ve bu sektörün altında yer alan deri ve kürkten giyim ve diğer giyim eşyası olarak sıralanabilir.

III.1.5.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Olan Sektörler: Diğer yarı mamuller ana sektörü ve bu sektör altında yer alan kauçuk mamulleri, cam ve cam eşya, metal eşya, makineler ve ulaşım araçları ve bu sektör altında yer alan otomotiv sanayii ürünleri, büro makineleri ve haberleşme cihazları, elektrikli makine ve cihazları, mobilyalar ve seyahat eşyası.

III.1.6.Finlandiya

III.1.6.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Kauçuk mamulleri, metal dışı mineral mamulleri ve bu sektör altında yer alan alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri metal eşya, otomotiv sanayii ürünleri, diğer ulaşım araçları, elektrikli makine ve cihazlar, dokumacılık ürünleri, hazır giyim ve bu sektör altında yer alan deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, mobilyalar, seyahat eşyası, ayakkabı, diğer tüketim malları,

III.1.6.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Olan Sektörler: Kimyasallar, eczacılık ürünleri, diğer kimyasallar, diğer tüketim malları ana sektörü altında sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma cihazları.

III.1.7.Hollanda

III.1.7.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Demir ve çelik, kauçuk mamulleri, metal dışı mineral mamulleri ana sektörü ve bu sektör altında yer alan alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, diğerleri, hazır giyim ana sektörü ve bu sektör altında yer alan deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, mobilyalar, seyahat eşyası, ayakkabı olarak sıralanabilir.

III.1.7.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Olan Sektörler: Diğer yarı mamuller, diğer ulaşım araçları, ulaşım araçları, dokumacılık ürünleri, sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri olarak tespit edilmiştir.

III.1.8.İngiltere

III.1.8.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Kauçuk mamulleri, metal dışı mineral mamuller ana sektörü ve bu sektör altında yer alan alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, dokumacılık ürünleri, hazır giyim ve bu sektör altında yer alan deri ve kürkten giyim, ve diğer giyim eşyası, sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri olarak sıralanabilir.

III.1.8.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Olan Sektörler: Demir ve çelik, diğer yarı mamuller ana sektörü ve bu sektör altında yer alan hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri, cam ve cam eşya, metal eşya, elektrikli makine ve cihazlar ve ayakkabı olarak sıralanabilir.

III.1.9.İrlanda

III.1.9.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Demir ve çelik, plastikler, diğer yarı mamuller ana sektörü ve bu sektör altında yer alan kauçuk mamulleri, kağıt-karton ve

kağıt karton esaslı mamuller, metal dışı mineral mamuller, metal dışı mineral mamuller altında alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, diğerleri, metal eşya, otomotiv sanayii ürünleri, diğer makine ve ulaşım araçları, diğer elektriksiz makinalar, diğer ulaşım araçları, dokumacılık ürünleri, hazır giyim deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma cihazları, mobilyalar, seyahat eşyası, ayakkabı

III.1.9.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Olan Sektörler: Mantar ve ağaç mamulleri, makinalar ve ulaşım araçları ana sektörü ve bu sektör altında yer alan büro makinaları ve haberleşme cihazları, enerji üreten makinalar ve diğer tüketim malları.

III.1.10.İspanya

III.1.10.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Demir ve çelik, kauçuk mamulleri, metal dışı mineral mamuller ve bu ana sektör altında yer alan alçı, çimento, vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, büro makinaları ve haberleşme cihazları, dokumacılık ürünleri, hazır giyim ana sektörü ve bu sektörün altında yer alan deri ve kürkten giyim ve diğer giyim eşyası, sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri

III.1.10.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Olan Sektörler:Eczacılık ürünleri, diğer yarı mamulleri ana sektörü metal eşya, makinalar ve ulaşım araçları, diğer makine ve ulaşım araçları, diğer ulaşım araçları, elektrikli makine ve cihazları, seyahat eşyası

III.1.11.İsveç

III.1.11.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri, kauçuk mamulleri, metal dışı mineral mamuller ana sektörü ve bu sektör altında yer alan alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, dokumacılık ürünleri, hazır giyim, diğer giyim eşyası, sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri, mobilyalar,

III.1.11.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Olan Sektörler:Diğer yarı mamüller ana sektörü ve bu sektör başlığı altında metal eşya sektörü, elektrikli makine ve cihazlar sektörleri olarak sıralanabilir.

III.1.12.İtalya

III.1.12.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: demir ve çelik, kauçuk mamulleri, metal dışı mineral mamuller, alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, diğer ulaşım araçları, dokumacılık ürünleri, hazır giyim ana sektörü ve bu sektör altında yer alan deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası,

III.1.12.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Olan Sektörler: Diğer yarı mamuller ana sektörü ve bu sektör altında yer alan mantar ve ağaç mamulleri, metal eşya, otomotiv sanayii ürünleri, elektrikli makine ve cihazları.

III.1.13.Portekiz

III.1.13.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Demir ve çelik, eczacılık ürünleri, kauçuk mamulleri, metal dışı mineral mamuller ana sektörü ve bu sektör altında yer alan alçı, çimento vb.inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, otomotiv sanayii ürünleri, büro makinaları ve haberleşme cihazları, enerji üreten makina, diğer ulaşım araçları, dokumacılık ürünleri, deri ve kürkten giyim, seyahat eşyası, diğer tüketim malları.

III.1.13.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Olan Sektörler: Diğer yarı mamuller, makinalar ve ulaşım araçları ana sektörü hazır giyim, mobilyalar, ayakkabı, seyahat eşyası, diğer tüketim malları.

III.1.14.Yunanistan

III.1.14.1.Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Demir ve çelik, eczacılık ürünleri, Diğer yarı mamuller ana sektörü ve bu sektör altında yer alan hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri, kauçuk mamulleri, mantar ve ağaç mamulleri, metal dışı mineral mamüller, alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, makinalar ve ulaşım araçları ana sektörü ve bu sektör altında yer alan otomotiv sanayii ürünleri, büro makinaları ve haberleşme cihazları, diğer makine ve ulaşım araçları, enerji üreten makinalar, elektrikli makine ve cihazlar, dokumacılık ürünleri, hazır giyim ana sektörü ve bu sektör altında yer alan deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, diğer tüketim malları

ana sektörü ve bu sektör altında yer alan sıhhi tesisat, ısıtma ve cihazları, mobilyalar, seyahat eşyası, ayakkabı ve diğer tüketim malları.

III.1.14.2.Rekabet Gücü Marjinal Sınırdaki Olan Sektörler:Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller, metal eşya, diğer elektriksiz makinalar, diğer ulaşım araçları ve mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları.

III.2.Türkiye'nin AB(15) Karşısında Rekabet Gücü Yüksek Olan Temel Sektörler

Ülke rekabet gücü analizi sonucunda rekabet gücü yüksek olan belli başlı sektörler şunlardır: Kauçuk mamulleri, Metal dışı mineral mamuller ana sektörü ve bu sektör altında yer alan alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, dokumacılık ürünleri, hazır giyim ana sektörü ve bu sektör altında yer alan deri ve kürkten giyim, deri giyim eşyası, mobilyalar, seyahat eşyası ve ayakkabı

III.3.Türkiye-AB(15) Arasında Dış Ticaret Dengesi:Toplaştırılmış Sonuçlar ve Yıllık Ortalama Değerleri

Türkiye-AB(15) ülkeleri arasında yıllık ortalama değerlere göre dış ticaret dengesini gösteren Tablo 92 verileri incelendiğinde, aşağıda belirtilen tespitler ve bulgulara ulaşılmıştır.

- 1987-2003 dönemi yıllık ortalama verilerine göre, Türkiye'nin sanayii ürünlerinde en fazla açık verdiği ülkelerin başında İtalya (2.335.945 bin dolar), Almanya (1.781.019 bin dolar), Fransa (1.279.334 bin dolar) olarak sıralanmaktadır.
- Türkiye'nin AB(15) ülkeleri karşısında en fazla açık verdiği ana sektörler sırasıyla makinalar ve ulaşım araçları, kimyasallar, diğer yarı mamuller ve diğer tüketim malları sektörüdür.
- Türkiye sadece ana sektör olarak dokumacılık ve hazır giyim sektörlerinde AB(15) karşısında dış ticaret fazlası vermektedir.

- Türkiye'nin alt sektörler bağlamında şu sektörlerde AB(15) karşısında dış ticaret fazlası verdiği anlaşılmaktadır: Kauçuk mamulleri, alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, mobilyalar, seyahat eşyası, ve ayakkabı.
- Türkiye 1987-2003 döneminde sanayii ürünlerinde AB(15) karşısında yıllık ortalama 8.143.771 bin dolar dış ticaret açığı vermiştir. Sektörel düzeyde en fazla açık 7.787.068 bin dolar ile makinalar ve ulaşım araçları ve 4.286.955 bin dolar ile kimyasallar sektörü başta gelmektedir. AB(15) karşısında hazır giyim sektöründe sağlanan 5.047.752 bin dolarlık dış ticaret fazlası dış ticaret açığını dengeleyememiştir.

III.4. Türkiye-AB(15) Ülkeleri Arasında İhracatın İthalatı Karşılama Oranı: Toplulaştırılmış Sonuçlar

Türkiye- AB(15) ülkeleri arasında X/M parametresinin gelişimi yıllık ortalama değerler cinsinde incelendiğinde (Tablo 93) aşağıda belirtilen tespitlere ulaşılmıştır:

- Türkiye'nin AB ülkeleri ile giriştiği dış ticaret ilişkisinde sadece Danimarka, Portekiz ve Yunanistan karşısında X/M parametresinin 100'ün üzerinde gerçekleştiği diğer tüm ülkeler karşısında 100'ün altında kaldığı anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle, Türkiye anılan ülkeler dışında AB ülkeleri ile giriştiği dış ticarete bu ülkelere bağımlı bir yapı sergilemektedir.
- Türkiye'nin X/M parametresi 100'ün üzerinde gerçekleştiği sektörler şunlardır: Kauçuk mamulleri, metal dışı mineral mamuller, metal dışı mineral mamuller altında yer alan alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, diğer ulaşım araçları, dokumacılık ürünleri, hazır giyim ve hazır giyim ana sektörü altında deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, mobilyalar, seyahat eşyası, ayakkabı.
- Türkiye'nin AB(15) ile giriştiği dış ticaret ilişkisinde kimyasallar, kimyasallar ana sektörü altında plastikler, eczacılık ürünleri, diğer kimyasallar, kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller, diğer elektriksiz makinalar, mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları olarak sıralanabilir. Başka bir ifadeyle anılan bu sektörlerde Türkiye'nin AB

lkelerine karşı ihracat son derece cılız olup, ihracatın ithalatı karşılama oranı %10'ların altında bulunmaktadır.

Tablo 90:Türkiye-AB(15)Arasında Rekabet Gücü(Yıllık Ortalama İndeks Değerleri)(1997-2003)

	Almanya	Avusturya	Bel-Lük.	Dan.	Fransa	Finlandiya	Hollanda	İngiltere	İrlanda	İspan.	İsveç	İtalya	Portekiz	Yunan.
3- SANAYİ	-8,3	-23,0	-13,0	-1,1	-3,8	-16,6	-9,3	3,1	1,0	-9,9	-6,8	-22,7	13,3	83,0
i-Demir ve çelik (67)	-161,6	-112,1	10,9	-180,2	-262,0	-160,5	51,0	43,5	577,8	54,8	-93,9	93,6	202,4	265,1
ii-Kimyasallar	-316,8	-264,6	-139,7	-316,4	-224,9	-31,1	-286,8	-247,2	-330,2	-110,2	-170,7	-134,6	-218,0	-152,4
(57, 58) Plastikler	-310,0	-203,4	-337,6	-291,6	-224,1	-289,3	-316,9	-188,2	95,2	-180,9	-259,5	-160,7	-383,0	-197,5
(54) Eczacılık ürünleri	-328,9	-496,0	-133,9	-359,6	-371,4	-16,4	-355,4	-279,1	-472,2	-13,1	-538,7	-314,6	199,4	269,0
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-331,1	-226,0	-77,2	-321,1	-195,6	46,2	-273,8	-267,8	-438,2	-116,9	-72,1	-100,5	-205,1	-103,5
iii-Diğer yarı mamuller	-35,4	-77,5	45,8	37,5	-11,6	-96,5	15,7	14,4	137,4	39,1	-0,9	12,4	19,3	67,9
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-78,4	164,9	-124,3	-80,9	-141,1	-255,1	-234,7	-41,2	-107,5	-318,8	81,6	-175,7	-170,2	92,3
(62) Kauçuk mamulleri	49,7	182,1	93,3	150,5	-20,5	218,2	79,3	55,4	162,3	86,9	246,7	101,3	101,5	405,1
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-145,1	-260,2	-141,1	-228,5	-162,9	0,0	-54,7	-77,5	-17,7	-88,8	-106,9	2,7	-351,0	100,2
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-293,6	-542,1	-204,6	-13,3	-203,8	-567,8	-190,2	-85,9	122,9	-248,8	-453,4	-279,3	-451,5	-34,7
(66) Metal dışı mineral mamuller	43,8	-45,0	129,2	109,3	65,5	162,3	111,7	79,9	253,6	161,1	296,7	84,7	255,1	283,1
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	198,6	94,3	439,3	572,9	203,4	172,6	179,1	195,2	101,5	261,3	184,1	116,6	432,0	141,9
(664, 665) Cam ve cam eşya	49,6	38,4	89,0	154,8	15,2	-108,4	142,4	118,2	188,7	115,1	378,2	140,1	276,5	369,0
(66-(661+664+665)) Diğerleri	34,1	-98,5	73,0	37,0	91,8	415,0	69,1	45,9	308,1	-73,7	244,3	-63,2	-26,5	240,5
(69) Metal eşya	-44,3	4,1	-27,0	-73,5	-10,7	135,6	45,3	-34,8	84,3	18,7	4,1	12,0	-61,4	-41,3
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-98,1	-76,7	-131,1	-82,9	-48,3	-53,0	-110,1	-81,5	49,2	-51,7	-117,6	-80,0	6,2	96,8
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv san.ür.	-114,9	26,2	-167,5	142,0	-33,5	255,7	-169,8	-130,3	403,5	-165,3	-62,7	-3,0	147,1	319,6
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cih.	-31,9	117,4	-106,3	49,0	-7,6	-177,0	-91,6	-57,1	-34,8	83,6	-129,8	-100,1	84,5	207,8
Diğer makina ve ulaşım araçları	-113,2	-159,2	-113,1	-167,4	-92,2	-15,7	-108,2	-71,1	116,1	-26,0	-104,6	-120,6	-87,4	55,9
(71-713) Enerji üreten makina	-185,3	-185,6	-245,5	-187,4	-172,8	-274,5	-199,1	-146,6	-31,8	-89,9	-250,7	-169,3	127,6	92,8
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-236,0	-202,0	-209,2	-316,8	-190,0	-136,2	-163,0	-162,7	78,8	-94,2	-189,0	-190,4	-173,4	38,1
(79,785,786,7131,7133,7138,7139) diğer ulaşım ar.	28,8	20,6	102,1	-184,7	-130,0	209,1	36,5	-86,4	97,4	20,1	-106,0	55,5	51,6	-6,9
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-36,1	-132,4	-0,5	-35,4	-7,1	111,8	-99,2	42,7	108,6	21,8	-40,9	-35,8	-161,9	78,7
v- Dokumacılık ürünleri (65)	91,5	15,9	107,7	158,7	151,1	325,3	39,4	166,0	144,7	137,6	283,1	80,9	149,9	182,1
vi- Hazır giyim (84)	498,9	482,6	542,6	566,7	384,7	687,7	457,8	355,7	519,8	207,3	687,7	168,1	-16,9	175,8
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	439,8	548,7	536,0	517,5	456,1	567,7	404,9	377,1	383,6	383,7	572,5	101,2	457,6	212,7
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	503,1	479,6	542,9	570,0	380,8	711,8	460,5	355,3	518,8	188,2	691,3	170,3	-67,4	174,3
vii - Diğer tüketim malları (81,82,83,85,87,88,89(-891))	-69,6	8,4	-49,3	-107,4	-86,5	-45,0	-50,3	-67,4	-90,2	-56,6	-79,8	-154,6	-80,2	101,1
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malz.	6,8	8,3	48,0	35,6	-60,6	-14,6	-26,2	220,4	479,6	122,2	139,8	-89,8	-130,2	352,1
(82) Mobilyalar	58,6	167,1	132,1	119,0	-4,2	308,7	231,4	-80,4	277,3	-108,1	172,3	-227,5	-40,8	189,6
(83) Seyahat eşyası	252,3	292,9	-68,6	207,5	-7,8	445,1	160,6	162,7	100,4	17,6	312,1	-57,3	87,4	241,5
(85) Ayakkabı	114,0	170,7	310,9	145,5	107,4	197,2	155,5	49,2	288,0	-205,9	161,7	-229,8	-234,5	277,2
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-297,9	-366,7	-269,7	-430,9	-159,5	-325,2	-322,7	-332,7	-279,0	-164,5	-286,8	-265,0	-117,5	-87,9
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-73,0	-35,3	-75,2	-120,2	-129,4	5,3	-122,6	-94,9	-264,1	-65,6	-93,8	-141,1	-21,0	28,0

Tablo 91:Türkiye'nin AB(15)Ülkeleri Karşısında Sanayii Ürünlerinde Rekabet Gücü(Simgesel Gösterim)

	Almanya	Avusturya	Belçika-Lüks.	Danimarka	Fransa	Finlandiya	Hollanda	İngiltere	İrlanda	İspanya	İsveç	İtalya	Portekiz	Yunan
3- SANAYİ	RGMS	RGMS	RGMS	RGMS	RGMS	RGMS	RGMS	RGMS	RGMS	RGMS	RGMS	RGMS	RGMS	RGY
i-Demir ve çelik (67)	RGD	RGD	RGMS	RGD	RGD	RGD	RGY	RGMS	RGY	RGY	TGD	RGY	RGY	RGY
ii-Kimyasallar	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGMS	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD
(57, 58) Plastikler	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGY	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD
(54) Eczacılık ürünleri	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGMS	RGD	RGD	RGD	RGMS	RGD	RGD	RGY	RGY
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGMS	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD
iii-Diğer yarı mamuller	RGMS	RGD	RGMS	RGMS	RGMS	RGD	RGMS	RGMS	RGY	RGMS	RGMS	RGMS	RGMS	RGY
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	RGD	RGY	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGMS	RGD	RGD	RGY	RGD	RGD	RGY
(62) Kauçuk mamulleri	RGY	RGY	RGY	RGY	RGMS	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGMS	RGD	RGD	RGMS	RGD	RGD	RGMS	RGD	RGY
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	RGD	RGD	RGD	RGMS	RGD	RGD	RGD	RGD	RGY	RGD	RGD	RGD	RGD	RGMS
(66) Metal dışı mineral mamuller	RGMS	RGMS	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY
(664, 665) Cam ve cam eşya	RGMS	RGMS	RGY	RGY	RGMS	RGD	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY
(66-(661+664+665)) Diğerleri	RGD	RGD	RGY	RGMS	RGY	RGY	RGY	RGD	RGY	RGD	RGY	RGD	RGMS	RGY
(69) Metal eşya	RGMS	RGMS	RGMS	RGD	RGMS	RGY	RGMS	RGMS	RGY	RGMS	RGMS	RGMS	RGD	RGMS
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	RGD	RGD	RGD	RGD	RGMS	RGMS	RGD	RGD	RGMS	RGMS	RGD	RGD	RGMS	RGY
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv san.ür.	RGD	RGMS	RGD	RGY	RGMS	RGY	RGD	RGD	RGY	RGD	RGD	RGMS	RGY	RGY
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cih.	RGMS	RGD	RGD	RGMS	RGMS	RGD	RGD	RGD	TGMS	RGY	RGD	RGD	RGY	RGY
Diğer makina ve ulaşım araçları	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGMS	RGD	RGD	RGY	RGMS	RGD	RGD	RGD	RGY
(71-713) Enerji üreten makina	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGMS	RGD	RGD	RGD	RGD	RGY
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGY	RGD	RGD	RGD	RGD	RGMS
(79,785,786,7131,7133,7138,7139) diğer ulaşım ar.	RGMS	RGMS	RGY	RGD	RGD	RGY	RGMS	RGD	RGY	RGMS	RGD	RGY	RGY	RGMS
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	RGMS	RGD	RGMS	RGMS	RGMS	RGY	RGD	RGMS	RGY	RGMS	RGMS	RGMS	RGD	RGY
v- Dokumacılık ürünleri (65)	RGY	RGMS	RGY	RGY	RGY	RGY	RGMS	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY
vi- Hazır giyim (84)	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGMS
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGD	RGY
vii - Diğer tüketim malları (81,82,83,85,87,88,89(-891))	RGD	RGMS	RGMS	RGD	RGD	RGMS	RGMS	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGY
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malz.	RGMS	RGMS	RGMS	RGMS	RGD	RGMS	RGMS	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGD	RGY
(82) Mobilyalar	RGY	RGY	RGY	RGY	RGMS	RGY	RGY	RGD	RGY	RGD	RGY	RGD	RGMS	RGY
(83) Seyahat eşyası	RGY	RGY	RGD	RGY	RGMS	RGY	RGY	RGY	RGY	RGMS	RGY	RGD	RGY	RGY
(85) Ayakkabı	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGY	RGMS	RGY	RGD	RGY	RGD	RGMS	RGY
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGMS	RGD
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	RGD	RGMS	RGD	RGD	RGD	RGMS	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGD	RGMS	RGMS

Tablo 92:Türkiye-AB(15)Arasında Dış Ticaret Dengesi(Ortalama Yıllık Değerleri)(1997-2003)

	Almanya	Avus.	Belçika-Lüks.	Danim.	Fransa	Finland.	Hollanda	İngiltere	İrlanda	İspanya	İsveç	İtalya	Portekiz	Yunan.
3- SANAYİ	-1.781.019	-270.107	-604.541	31.220	-1.279.334	-334.086	-401.558	-179.084	-185.249	-515.843	-677.939	-2.335.945	112.029	277.685
i-Demir ve çelik (67)	-216.722	-19.095	-24.729	-2.216	-141.173	-28.555	3.874	18.534	17.510	19.816	-18.736	31.441	36.651	102.042
ii-Kimyasallar	-1.224.839	-80.758	-340.204	-73.624	-541.168	-33.603	-412.777	-460.742	-184.416	-259.204	-88.140	-529.560	-17.235	-40.685
(57, 58) Plastikler	-375.081	-16.566	-173.254	-6.975	-121.884	-20.394	-136.142	-69.467	645	-68.504	-26.588	-179.380	-7.693	-27.293
(54) Eczacılık ürünleri	-180.559	-36.720	-40.031	-38.104	-153.043	-2.782	-35.900	-177.468	-56.349	-15.527	-38.921	-99.980	736	344
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	-669.199	-27.472	-126.920	-28.545	-266.240	-10.426	-240.735	-213.807	-128.712	-175.173	-22.631	-250.199	-10.278	-13.736
iii-Diğer yarı mamuller	-224.488	-71.517	-9.045	4.504	-115.282	-91.022	-8.443	4.977	4.115	-15.342	-57.050	-169.608	15.618	39.612
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	-5.435	-123	-1.647	-122	-6.676	-5.725	-4.687	-936	-306	-37.233	-18	-80.376	-427	1.173
(62) Kauçuk mamulleri	22.321	5.495	7.365	1.517	-27.073	322	2.404	10.873	632	5.961	3.418	14.037	2.911	10.607
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	-18.974	-3.949	-1.362	-203	-3.474	-5.018	-354	-1.178	-348	-3.183	-1.180	-9.065	-1.430	840
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	-154.829	-57.474	-9.051	108	-48.249	-79.994	-17.722	-10.280	609	-23.670	-61.400	-59.664	-4.516	-876
(66) Metal dışı mineral mamuller	17.644	-7.714	9.789	4.497	2.505	-41	9.677	25.486	4.218	48.717	8.281	15.501	18.666	27.915
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	3.396	56	7.668	1.346	8.963	-77	3.269	4.908	2.744	50.178	54	18.465	14.337	1.231
(664, 665) Cam ve cam eşya	8.897	-468	1.859	2.361	-11.528	-3.661	4.625	13.759	455	5.484	5.886	17.566	4.160	16.420
(66-(661+664+665)) Diğerleri	5.351	-7.302	262	789	5.071	3.696	1.783	6.819	1.019	-6.944	2.341	-20.530	169	10.264
(69) Metal eşya	-85.215	-7.752	-14.139	-1.293	-32.315	-566	2.239	-18.987	-691	-5.934	-6.150	-50.041	413	-47
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	-2.706.659	-175.694	-409.030	-44.737	-955.590	-193.488	-326.692	-726.297	-26.896	-362.433	-587.016	-1.465.494	35.581	66.377
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv san.ür.	-821.570	-427	-163.916	8.478	-319.447	17.864	-75.368	-236.318	16.102	-295.673	-37.354	-128.960	16.609	27.952
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cih.	-153.412	13.324	-42.478	7.173	-95.457	-154.876	-103.736	-190.494	-48.555	25.958	-392.164	-192.921	17.012	10.879
Diğer makina ve ulaşım araçları	-1.731.678	-188.591	-202.636	-60.388	-540.687	-56.476	-147.588	-299.485	5.557	-92.718	-157.498	-1.143.613	1.960	27.546
(71-713) Enerji üreten makina	-156.528	-34.618	-24.106	-5.142	-41.473	-25.527	-42.544	-36.138	-95	-13.465	-8.398	-50.196	260	254
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	-1.404.416	-106.631	-163.903	-40.647	-298.386	-29.329	-71.761	-239.002	-115	-68.551	-86.691	-969.543	-4.868	9.208
(79,785,786,7131,7133,7138,7139) diğer ulaşım ar.	19.443	-12.778	2.483	-12.268	-115.915	142	4.387	-56.436	3.490	-5.120	-26.513	-2.334	10.577	5.933
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	-190.176	-34.563	-17.110	-2.331	-84.913	-1.762	-37.670	32.090	2.276	-5.583	-35.896	-121.541	-4.009	12.150
v- Dokumacılık ürünleri (65)	274.216	-9.859	31.779	20.474	150.906	6.104	3.346	252.853	5.066	51.075	18.010	19.467	40.266	67.060
vi- Hazır giyim (84)	2.599.975	95.770	182.237	138.628	463.233	16.435	394.466	828.068	25.618	79.739	103.016	98.572	1.471	20.524
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	123.083	6.481	7.911	2.806	36.211	645	11.942	11.932	392	15.409	1.215	1.141	1.503	2.391
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	2.476.892	89.289	174.326	135.822	427.022	15.789	382.524	816.135	25.227	64.330	101.801	97.430	-32	18.133
vii - Diğer tüketim malları (81,82,83,85,87,88,89(-891))	-282.501	-8.953	-35.549	-11.810	-140.260	-9.956	-55.332	-96.477	-26.246	-29.493	-48.022	-320.763	-323	22.754
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malz.	-5.672	-1.404	-697	568	-10.986	-739	-4.381	30.233	3.677	5.958	48	-39.984	-531	9.448
(82) Mobilyalar	19.367	5.847	1.615	2.273	-7.977	364	14.465	-6.084	403	-5.338	963	-47.409	63	5.956
(83) Seyahat eşyası	8.784	398	-809	235	-1.499	682	1.130	2.833	45	555	189	-2.251	58	751
(85) Ayakkabı	3.546	220	1.290	169	2.936	54	3.037	1.285	55	-6.795	-8	-40.463	-745	3.563
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	-178.227	-6.661	-11.588	-10.188	-40.959	-8.278	-23.926	-57.877	-7.495	-8.679	-12.145	-55.397	-195	-598
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	-130.300	-7.354	-25.359	-4.866	-81.776	-2.039	-45.658	-66.867	-22.931	-15.193	-37.069	-135.259	1.028	3.633

Tablo 93:Türkiye-AB(15)Ülkeleri Arasında İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (Yıllık Ortalama Yüzdeler)

	Almanya	Avusturya	Belçika- Lüks.	Danimarka	Fransa	Finlandiya	Hollanda	İngiltere	İrlanda	İspanya	İsveç	İtalya	Portekiz	Yunan.
3- SANAYİ	74,9	49,0	47,3	111,6	55,4	20,2	65,8	93,3	42,9	57,3	29,5	39,8	266,5	336,4
i-Demir ve çelik (67)	16,2	20,9	63,2	33,3	4,7	5,6	125,5	142,7	859.268,2	126,9	12,1	126,8	1.782,5	2.949,9
ii-Kimyasallar	3,7	4,6	13,2	5,6	5,9	14,6	4,0	7,4	1,8	19,4	4,6	12,6	28,1	31,3
(57, 58) Plastikler	3,6	10,5	2,2	8,6	6,7	1,3	3,2	14,7	143,8	10,2	2,8	10,3	6,0	19,3
(54) Eczacılık ürünleri	4,8	0,7	14,8	5,8	2,2	15,0	2,2	6,3	0,1	52,1	0,2	2,5	3.579,0	71.133,8
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	3,3	7,1	24,7	5,8	7,9	31,4	4,9	6,2	0,6	18,1	12,7	17,8	34,6	58,8
iii-Diğer yarı mamuller	56,8	29,1	85,5	181,9	51,2	7,6	89,0	108,4	169,9	87,7	25,6	56,4	272,2	280,7
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	40,3	684,0	28,2	731,0	20,2	3,2	7,4	78,2	0,0	3,8	111,6	9,6	56,7	403,2
(62) Kauçuk mamulleri	135,3	416,1	162,5	561,6	45,6	198,1	180,6	161,6	231,9	142,1	312,7	135,1	945,5	9.747,8
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	19,9	10,0	16,6	51,6	12,7	0,4	48,2	68,2	120,3	30,2	11,7	55,2	14,1	905,1
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	4,9	0,3	8,3	229,1	8,8	0,1	13,1	54,5	280,2	5,0	0,4	4,2	5,8	107,5
(66) Metal dışı mineral mamuller	126,9	40,2	192,7	370,5	111,8	102,0	225,9	216,3	1.196,2	318,0	529,3	136,8	4.508,5	2.704,3
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	682,4	224,5	5.850,3	7.870.128,8	427,6	764,5	584,5	1.268,1	0,0	1.042,3	282,7	391,8	57.461,7	943,1
(664, 665) Cam ve cam eşya	132,7	101,4	139,3	784,6	69,2	10,7	304,7	307,6	492,4	193,2	1.121,8	200,2	5.476,7	8.286,7
(66-(661+664+665)) Diğerleri	117,1	24,0	110,9	168,0	145,2	1.370,7	143,7	153,2	41.643,6	35,6	338,8	26,3	202,2	1.752,1
(69) Metal eşya	52,4	73,9	40,5	67,3	56,3	90,7	128,8	68,6	139,8	75,3	33,4	55,1	126,1	109,2
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	32,2	31,6	17,5	51,6	39,5	20,0	28,2	43,0	73,0	41,6	16,4	25,7	307,8	460,8
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	38,0	102,9	22,5	844,7	52,7	1.397,9	27,6	28,6	7.212,0	21,1	30,4	61,6	2.175,1	14.066,7
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	64,1	270,7	21,1	222,5	52,4	4,5	37,1	65,1	32,8	145,5	17,6	25,5	951,8	2.566,5
Diğer makina ve ulaşım araçları	26,5	13,2	18,6	23,7	24,4	17,7	27,1	46,2	227,0	49,5	13,3	15,7	144,7	286,6
(71-713) Enerji üreten makina	14,8	15,0	4,6	21,3	12,1	1,9	15,6	21,2	73,2	35,2	5,9	9,1	0,0	430,6
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	7,9	8,3	7,6	5,1	11,2	5,3	16,8	18,1	116,4	24,0	4,7	7,8	40,3	237,9
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	116,5	143,8	176,9	31,7	19,8	221,9	183,3	43,9	2.141,5	144,4	56,2	108,2	4.238,6	670,6
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	56,3	17,6	61,2	86,6	56,7	90,3	29,8	144,7	137,8	87,5	22,6	37,6	44,7	340,0
v- Dokumacılık ürünleri (65)	207,3	72,3	157,9	565,4	253,2	649,1	105,7	458,0	193,1	236,7	461,0	108,6	1.186,9	876,3
vi- Hazır giyim (84)	12.008,8	7.589,2	11.980,7	32.256,7	2.667,4	22.575,4	7.178,4	3.275,0	13.768,4	486,7	26.883,6	263,9	190,7	834,6
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	6.607,4	20.303,8	14.099,6	52.454,5	5.652,8	9.085,2	4.400,1	4.732,9	0,0	3.080,7	10.608,6	145,2	32.747,5	1.266,5
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	12.563,7	7.359,4	11.998,5	33.327,5	2.571,1	32.046,1	7.401,8	3.279,5	13.540,4	401,9	27.845,9	269,6	119,3	841,1
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	41,4	68,6	32,5	41,5	25,4	18,2	49,0	48,0	18,1	43,5	12,2	11,9	98,8	400,4
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	88,0	79,4	109,5	181,9	43,7	36,5	56,9	985,4	6.583,7	419,5	113,2	24,2	68,5	7.809,1
(82) Mobilyalar	181,0	349,1	259,9	510,9	60,5	2.831,9	1.114,6	47,8	831,6	33,6	364,3	6,3	202,6	1.306,7
(83) Seyahat eşyası	1.038,9	1.462,7	35,9	1.739,5	54,7	8.714,6	544,9	540,8	234,2	216,3	753,0	33,4	1.889,3	2.089,7
(85) Ayakkabı	365,1	448,9	1.449,7	2.316,8	214,3	0,0	432,2	185,2	2.323,7	8,8	325,6	5,1	27,4	3.039,9
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	4,2	1,7	4,3	2,0	13,1	0,9	3,0	3,3	3,0	12,4	1,7	4,3	79,5	100,5
(88, 89-(891)) Diğer tüketim malları	39,4	47,0	26,7	37,9	15,5	24,7	25,6	37,5	5,0	35,7	14,7	13,7	189,3	188,7

IV .GÖRELİ FİYATLARA DAYALI REKABET GÜCÜ ANALİZİ

Bu bölümde seçilmiş bazı AB Ülkelerine ve esas olarak da Türkiye'ye ilişkin olarak imalat sanayiinde rekabet gücündeki gelişmeler ele alınıp analiz edilecektir. Ancak AB ülkelerinin bütününe ilişkin UNIDO'nun veri tabanında veri bulmak mümkün olmadığı gibi (örneğin Almanya'ya ilişkin imalat sanayii katma değer verilerini UNIDO'nun veri tabanında bulmak mümkün olmamıştır), seriler arasında da (EURO'ya geçişle birlikte) bir süreklilik bulunmamaktadır. Bu anlamda rekabet gücüne ilişkin değerler sınırlı bir ülke için ve sınırlı bir zaman aralığı için hesaplanabilmektedir. Türkiye'ye ilişkin veriler ulusal veri tabanından elde edilmiş ve daha ayrıntılı bir hesaplama mümkün olabilmektedir.

IV.1.Kavram Çerçevesi

Gümrük tarifeleri ve miktar kısıtlamalarının olmadığı bir dünyada klasik dış ticaret kuramı ülkelerin uluslararası ticarete hangi sektörlerde uzmanlaşacaklarına dair soruya iki yaklaşım söz konusudur. A. Smith, mutlak anlamda maliyet üstünlüğünün ihracata yansıtacağını ileri sürerken, D. Ricardo ise görelî maliyet üstünlüğünün uzmanlaşmayı belirlemesi gerektiğini ileri sürmüştür.

Günümüz ekonomilerinde ihracat performansının, mal ticaretinde (koruma ve teşvik farkları yoksa) Smith'i haklı çıkardığı; birim üründe daha düşük maliyeti sağlayan ülkenin bu avantajının dış ticarete de yansıdığını görüyoruz. Ricardo'nun tezi ise dış bir normatif ifade olarak, ticarete optimal kaynak tahsisini sağlayacak uzmanlaşmanın reçetesi olarak görülebilir.

Smith'in yaklaşımı pratikte sanayi ürünleri ihracatında ülkelerarası üstünlük farklarını ölçmeyi hedefleyen ampirik çalışmalarda birim emek maliyeti kavramının ölçümü ile pratiğe yansımıştır. Birim emek maliyeti (bundan sonra ULC), ticarete konu olan mallarda bir birim üretim için gereken dolar cinsinden ücret maliyeti olarak tanımlanmaktadır. Buna göre belirlenen rekabet gücü iki değişkene bağlıdır: Birincisi, incelenen ürünün veya sektörün bir birim üretimi için gereken emek içeriğidir (yani, emek verimliliğidir). Toplam hasılayı Q , bu hasılanın üretimdeki toplam emek girdisini L ile ifade etmek istersek emek verimliliği Q/L olacaktır. Rekabet gücünün ikinci

belirleyeni ise dolarla ifade edilen ücret haddidir ($W_{\$}$). Böylece, bu sembollerle ULC, $[W_{\$/}(Q/L)]$ olarak tanımlanmış olur.

ULC göstergesini üç farklı öğeye ayırıştırmak olanaklıdır. Bu üç öge yerli fiyatlarla tanımlanan **reel ücretler (W_r)**, **reel döviz kuru (rer)**, ve **va/L** olarak tanımlanan emek verimliliğidir (L_p). **Birim emek maliyeti (ULC)** bu üç ögeyi örtülü olarak içermektedir. Bu öğeleri açıkça içeren bir rekabet gücü göstergesini ULC'den türeterek inşa etmek mümkündür. Zira döviz kurları, ücret maliyetleri ve emek verimi rekabet gücündeki değişimleri etkileyen; ancak birbirinden önemli ölçülerde bağımsız etkenlerdir. Bu etkenlerin rollerini ayrı ayrı tartışmak yararlı olacaktır. Birim emek maliyeti (ULC) göstergesini bu üçlü ayırıştırmaya dönüştürdüğümüzde $ULC = [(W_r/rer)/L_p] = [(W_r/rer * L_p)]$ tanımına ulaşırız: W_{nTL} yerli para cinsinden ve cari fiyatlarla ücretlere, ner ise bir dolar karşılığı TL olarak tanımlanan döviz kuruna ait indeks sayılarını ifade etsin. Yine indeks sayıları ile ifade edilmek üzere emek verimi $L_p = Q/L$ olduğuna göre $ULC = [(W_{nTL})/ner]/L_p$ olarak yeniden tanımlanmış olacaktır. Hem W_n , hem de ner aynı terime ve toptan eşya endeksine (wpi)'ye bölünürse, bu ifadenin değeri değişmeyecektir. Böylelikle iki yeni kategoriye ulaşılabacaktır: Birincisi, yerli fiyatlarla tanımlanan reel ücret maliyetleri: $W_r = W_{nTL}/wpi$ 'dir. Diğer reel döviz kuru: $rer/ner/wpi$ 'dir. Böylece birim emek maliyeti üç bileşene (reel döviz kuru, emek verimi ve reel ücretlere ayırıştırmış olarak yeniden tanımlanmış olur: $ULC = [(W_r/rer)/L_p] = [W_r/(rer * L_p)]$. Rekabet gücü göstergesini $1/ULC$ olarak yorumlarsak (birim emek maliyetinin tersi) $CI = [(rer * L_p)/W_r]$ tanımına ulaşacağız. Başka bir ifadeyle rekabet gücü reel döviz kuru, emek verimi ve reel ücretler tarafından belirlenmektedir.

IV.2.Seçilmiş Ülkelere İlişkin Rekabet Gücü Göstergeleri

Bu alt bölümde Türkiye ve seçilmiş AB Ülkelerine ilişkin imalat sanayiinde seçilmiş rekabet gücü göstergelerindeki gelişmeler ele alınıp analiz edilecektir. Bilindiği üzere ülkesel düzeyde imalat sanayiine ilişkin en temel veri tabanını UNIDO veri tabanı oluşturmaktadır. Ancak, AB ülkelerinin bütününe ilişkin serisel veri bulmak mümkün olmadığı gibi (örneğin Almanya'ya ilişkin imalat sanayii katma değer verilerini

UNIDO'nun veri tabanında bulmak mümkün olmamıştır), seriler arasında da (EURO'ya geçişle birlikte) bir süreklilik bulunmamaktadır. Diğer yandan ilgili ülkelere ilişkin olarak ulusal veri tabanı ile UNIDO'nun veri tabanları arasında da bir uyumsuzluk bulunmaktadır. Bu anlamda rekabet gücüne ilişkin değerler sınırlı bir ülke için ve sınırlı bir zaman aralığı için hesaplanabilmiştir. Ancak, Türkiye'ye ilişkin veriler ulusal veri tabanından elde edilmiş ve daha ayrıntılı bir hesaplama mümkün olabilmıştır.

Tablo 94: İngiltere ve İtalya'ya ilişkin Rekabet Gücü Göstergeleri

	İngiltere				İtalya			
	LP	Wreel	REER	CI	LP	Wreel	REER	CI
1997	100	100	100	100	100	100	100	100
1998	92,4	96,1	106,5	102,4	102,8	94,6	102,1	111
1999	94,5	98,1	107	103,1	102,3	96,2	101,8	108,2
2000	95,1	99,5	109,9	105,1	103,9	94,5	98,1	107,8

Kaynak ve Notlar: İstihdam, Ücretler ve katma değer parametreleri UNIDO'nun veri tabanı kullanılarak, reel döviz kurları için OECD ve fiyatlar için ise IMF'nin veri tabanı kullanılarak hesaplama yapılmıştır. Tabloda LP; imalat sanayiinde işgücü verimliliğini, Wreel; Toptan eşya fiyatları ile indirgenmiş reel ücretleri, REER; (Reel effective exchange rate) reel efektif döviz kurunu ve CI ise rekabet gücünü göstermektedir.

Görelî fiyatlara dayalı olarak İngiltere ve İtalya'ya ilişkin olarak hesaplanan rekabet gücünü gösteren Tablo 94 verileri incelendiğinde İngiltere'nin ve İtalya'nın rekabet gücü 1998-2000 döneminde artmış gözükmektedir. Daha önce belirtildiği üzere veri sorunları nedeniyle bu analizin boyutları sınırlı kalmış, AB ülkelerinin rekabet gücündeki gelişmelere ilişkin daha ayrıntılı bir analiz ilerleyen satırlarda ele alınmıştır.

IV.3.Görelî Fiyatlara Dayalı Türkiye'nin Rekabet Gücündeki Gelişmeler

Bu bölümde yukarıda belirtilen kavramsal çerçeveden hareketle Türkiye imalat sanayiine ilişkin rekabet gücündeki gelişmeler ele alınıp analiz edilecektir. Bunun için Tablo 95'de gösterilen bulgulardan yararlanıyoruz.

Tablo 95:Türkiye'ye İlişkin Rekabet Gücü Göstergeleri (1983=100)

	RER	Wreel	LP	CI
1983	100	100	100	100
1984	92,4	91,4	105,8	107,0
1985	92,8	85,9	117,0	126,5
1986	87,7	84,1	154,5	161,2
1987	86,2	96,7	143,6	128,0
1988	86,7	96,8	161,0	144,3
1989	91,3	114,3	131,0	104,7
1990	105,5	140,9	113,9	85,3
1991	102,0	175,9	99,3	57,6
1992	97,5	180,3	110,5	59,8
1993	96,6	181,1	119,9	64,0
1994	74,5	138,4	154,2	82,9
1995	84,7	133,7	162,4	102,8
1996	83,1	140,0	145,0	86,0
1997	82,6	163,1	147,4	74,6
1998	83,5	179,6	129,8	60,4
1999	79,4	190,2	119,0	49,7
2000	79,8	198,2	111,6	45,0

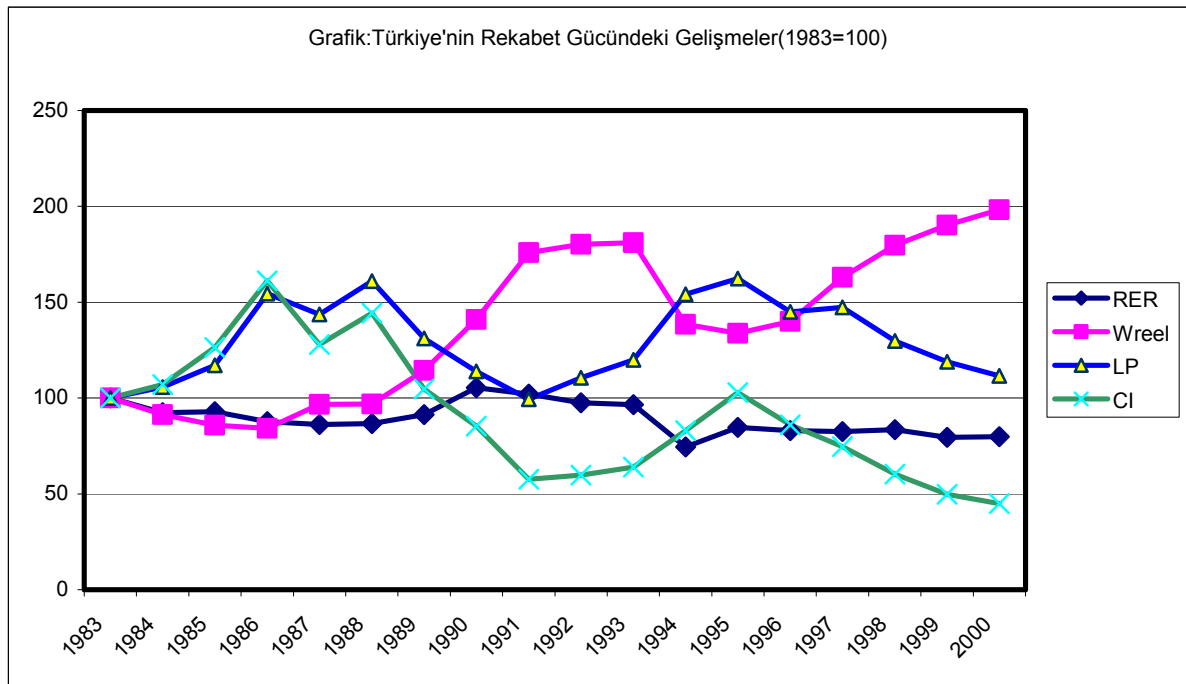
Kaynak ve Notlar:DİE ve DPT verilerinden hareketle kendi hesaplamamız. Reel Döviz kuru için DPT'nin veri tabanı kullanılmış ve baz yılı 1983'e dönüştürülmüştür. İmalat Sanayiine ilişkin istihdam ,ücret ve katma değer verileri DİE'nin veri tabanında elde edilmiş, nominal seriler GSMH Zimni fiyat deflatörü kullanılarak indirgenmiştir.

Türkiye'nin rekabet gücü göstergelerini gösteren Tablo 95 verileri incelendiğinde, rekabet gücü 1983-1988 döneminde bir yandan düşen reel ücretler, diğer yandan reel efektif kurda gözlenen düşüşler ve göreceli olarak yükselen işgücü verimliliği sayesinde rekabet gücü indeks değeri 100'den 144,3'e çıkarak yükselmiştir.

1989 yılında rekabet gücü indeks değerinde önemli bir gerilemenin yaşandığı yıl olarak dikkat çekmektedir. Hangi rekabet gücü göstergesindeki gelişmeler rekabet gücü indeks değerinin düşmesine neden olmuştur? Tabloda da görüleceği üzere 1990 yılında reel ücretler bir önceki yıla göre önemli düzeyde artmış, kısa vadeli sermaye hareketlerinin neden olduğu reel kur değerlenmiş ve işgücü verimliliği bir önceki yıla göre gerilemiştir. Bu 3 parametrede yaşanan olumsuz gelişme sonucunda rekabet gücü indeksi 104,7'den 85,3'e gerileyerek imalat sanayiinin rekabet gücü önemli ölçüde aşınmıştır. Rekabet gücündeki gerileme 1992 yılına kadar devam

etmiş 1993-1996 döneminde gerçekleşen görece düzelmeyi 1997-2000 döneminde yaşanan bozulma izlemiştir.

Rekabet gücünde 1994,1995 ve 1996 yıllarında gerçekleşen düzelmelerin arkasındaki temel gelişme reel kur indeksinin 1994 yılında bir önceki yıla göre önemli ölçüde düşmesi (TL'nin devalüasyonu), reel ücretlerde krizle birlikte yaşanan dramatik bir bozulma ve işgücü verimliliğinde yaşanan görece bir iyileşmeden kaynaklanmıştır. 1997 yılı ve izleyen yıllarda rekabet gücü indeks değerinin düşmesinde ise reel ücretlerde gözlenen artışlar, işgücü verimliliğinde gözlenen gerileme etkili olmuştur.

IV.4.AB'ne İlişkin Rekabet Gücü Göstergeleri: Reel Efektif Döviz Kuru ve Birim İşgücü Maliyetleri

IV.4.1.Reel Efektif Döviz Kuru

Bu alt bölümde AB'ne üye ülkelere ve Türkiye'ye ilişkin olarak rekabet gücünün ölçümünde kullanılan iki temel parametreden yararlanacağız. Bunlar her bir ülke için hesaplanan reel efektif döviz kuru ve birim işgücü maliyet indeksleridir.

AB (15) ülkeleri için hesaplanan reel efektif döviz kurlarını gösteren Tablo 96 verileri incelendiğinde, ülke grupları itibariyle rekabet gücü yükselen (ulusal para birimleri devalüe) olan ülkeler şunlardır: Yunanistan, kısmen İtalya, Finlandiya (2002 ve 2003 yılları istisna olmak kaydıyla) İrlanda, İspanya ve İsveç.

Tablo 96:AB’i Ülkelerine İlişkin Reel Efektif Döviz Kurları (1990=100)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Avusturya	100	100,2	102,6	106,0	108,5	113,8	112,7	110,6	112,9	113,7	111,1	111,6	112,2	115,7
Belçika	100	101,1	104,1	106,5	111,2	117,4	115,5	110,9	113,6	113,0	108,6	109,9	111,7	117,3
Danimarka	100	99,4	102,5	107,4	109,9	115,6	114,6	111,9	114,8	114,1	109,6	111,4	112,8	117,8
Finlandiya	100	97,1	85,3	76,8	87,1	100,1	97,7	95,5	98,3	101,2	96,7	98,7	100,4	105,5
Fransa	100	99,4	103,7	108,0	111,2	115,7	116,2	113,1	115,7	114,9	110,8	111,8	113,4	118,6
Almanya	100	100,9	105,8	111,6	117,1	125,9	124,2	119,9	124,3	124,2	118,8	120,3	122,3	129,5
Yunanistan	100	90,3	85,0	79,2	75,6	74,7	73,5	72,2	70,2	70,7	66,1	66,6	67,8	70,6
İrlanda	100	98,9	103,1	98,0	99,6	101,4	104,1	103,9	100,8	97,9	90,8	92,0	94,1	103,1
İtalya	100	101,0	100,1	86,2	86,1	79,3	87,2	88,4	90,3	90,0	86,8	87,8	89,4	93,7
Hollanda	100	100,7	104,7	109,7	115,0	122,9	121,1	115,4	119,4	119,3	113,3	114,9	117,4	124,9
Portekiz	100	102,7	108,6	104,8	103,9	107,2	106,8	105,4	105,3	104,7	102,3	103,2	104,2	107,0
İspanya	100	101,2	100,1	89,4	85,2	85,5	86,3	82,8	83,8	83,2	80,6	81,5	82,7	85,8
İsveç	100	100,9	103,4	85,0	86,1	86,4	95,2	92,1	91,9	91,7	91,9	84,5	86,6	91,5
İngiltere	100	101,9	99,4	91,9	94,9	91,7	93,9	109,4	116,5	117,0	120,1	118,9	120,3	116,0

Kaynak:OECD’den hareketle baz yılı değiştirilerek yeniden hesaplandı.

Ülke grupları itibariyle rekabet gücü düşen (ulusal para birimleri değerlenen) ülkeler ise şunlardır: Avusturya, Belçika, Danimarka, Fransa, Almanya, Hollanda, Portekiz ve İngiltere.

IV.4.2.Birim İşgücü Maliyetleri

Türkiye ve AB(15) ülkelerine ilişkin imalat sanayiinde birim işgücü maliyetlerinin gelişimini gösteren Tablo 97 verileri incelendiğinde, 1991-2003 döneminde tablonun son sütununda gösterilen yıllık ortalama işgücü maliyet değerlerine göre birim işgücü maliyeti en fazla düşen ülkeler şunlardır: Finlandiya, İsveç, Avusturya, İrlanda, Türkiye, Fransa, İtalya, Hollanda, İspanya ve Belçika olurken, Danimarka, İngiltere, Almanya ve Portekiz’de ise birim işgücü maliyetleri artmıştır.

Tablo 97:Türkiye ve AB (15) Ülkelerinde Birim İşgücü Maliyet İndeks Değerleri (1990=100).

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	YO
Avusturya	100	98,0	99,4	101,6	94,9	94,5	96,5	87,0	77,6	75,0	68,4	66,5	68,0	70,1	84,4
Belçika	100	99,7	99,8	99,0	99,4	102,6	97,1	89,9	91,6	92,4	87,4	89,4	92,7	96,7	95,2
Danimarka	100	95,9	98,3	103,2	98,7	102,8	106,7	101,1	106,5	106,8	102,0	104,4	105,9	111,4	103,3
Finlandiya	100	95,9	75,2	57,3	60,6	69,9	65,8	62,2	63,8	64,3	58,3	61,1	60,3	63,4	66,0
Fransa	100	95,6	93,7	95,1	94,2	93,7	93,4	88,4	84,8	82,1	76,9	75,6	76,4	80,0	86,9
Almanya	100	100,7	108,2	110,3	111,5	120,6	117,6	111,7	114,4	115,9	112,7	114,0	113,5	118,1	113,0
Yunanistan	100	92,0	88,7	83,1	86,7	94,2	96,7	99,6	95,3	97,1	92,7	92,7	95,1	101,6	93,5
İrlanda	100	95,3	92,4	85,0	82,0	75,2	74,6	68,9	61,5	61,6	56,0	54,0	53,7	57,8	70,6
İtalya	100	102,5	100,9	92,4	87,8	77,0	86,2	87,3	92,1	93,4	87,6	88,7	95,1	104,5	92,0
Hollanda	100	98,4	101,3	100,7	97,2	100,9	97,6	94,5	98,5	96,3	94,3	93,9	98,8	107,9	98,5
Portekiz	100	102,2	112,2	102,0	105,9	111,5	101,9	103,2	105,4	108,2	109,0	111,9	114,7	118,4	108,2
İspanya	100	101,0	103,6	94,4	91,4	92,2	96,2	95,0	97,8	97,8	98,0	100,6	103,5	107,6	98,4
İsveç	100	101,7	99,7	71,1	67,2	67,2	75,0	70,6	68,0	64,3	60,2	55,1	56,7	60,0	70,5
Türkiye	100	109,9	99,2	98,9	64,4	57,7	57,9	65,0	72,6	85,2	97,6	70,0	68,4	70,8	78,3
İngiltere	100	102,9	95,4	84,3	86,2	85,8	88,7	107,4	118,8	121,1	125,0	122,8	126,0	118,8	106,4

Kaynak: OECD'den hareketle İndeks değerleri tarafımızdan yeniden hesaplandı.

Başka bir ifadeyle, Danimarka, Almanya, Portekiz ve İngiltere dışındaki ülkelerde birim işgücü maliyetleri yükselirken (rekabet gücü düşerken) diğer ülkelerde rekabet gücü yükselmiştir.

V. AB (15) ÜLKELERİNİN VE TÜRKİYE'NİN REKABET GÜÇLERİNDEKİ GELİŞMELER

Bu bölümde Avrupa Birliği ülkelerine ait IMD'nin verilerinden hareketle ülkelerin rekabet güçlerindeki gelişmeler ele alınıp analiz edilecektir.

V.1.Türkiye

Bileşik faktörlere göre Türkiye'nin Dünya rekabet gücü içerisindeki yerini gösteren Tablo 98 verileri incelendiğinde Türkiye'nin 2000 yılı itibariyle 44.sırada bulunan dünya rekabet gücü sıralaması içerisindeki yerinin 2001 krizinin de etkisiyle 2001 yılından itibaren düşmeye başlamış, 2002 yılında 49.sıraya ve 2004 yılında ise 55.sıraya düşmüştür.

Tablo 98: Bileşik Faktörlere Göre Türkiye'nin Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

	2000	2001	2002	2003	2004
Ekonomik Performans	46	49	49	58	59
Devletin Etkinliği	38	49	48	57	55
Özel Sektörün Etkinliği	41	27	47	42	40
Altyapı	43	44	43	52	53
Toplam	44	48	49	56	55

Tabloda gösterilen 4 faktöre göre Türkiye'nin en rekabetçi olduğu alanın "özel sektörün etkinliği" faktörüne göre gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Buna göre 2000 yılında bu faktöre göre dünya rekabet gücü içerisinde 41.sırada bulunan Türkiye'nin dünya rekabet gücü içerisindeki yerinin 2004 yılında 40.sıraya yükseldiği gözlenmektedir.

2000 yılı itibariyle en rekabetçi konumda bulunan devlet sektörünün zaman içerisinde uygulanan politikaların bir sonucu olarak rekabet sıralamasındaki yeri değişmiş ve 2004 yılında 55.sıraya gerilemiştir. Türkiye'nin ekonomik performans faktörü sıralamasına göre de dünya rekabet gücü içerisindeki yerinin 2000-2004 döneminde 46.sıradan 59.sıraya gerilediği anlaşılmaktadır.

V.2. Avusturya

Avusturya'nın dünya rekabet gücü içerisindeki yerini 4 faktöre göre ve toplama göre gösteren Tablo 99 verileri incelendiğinde bu ülkenin 2000 yılında 18.sırada bulunan dünya rekabet gücü içerisindeki yerinin zamanla önemli ölçüde artarak 2004 yılında 13.sıraya yükseldiği anlaşılmaktadır.

Tablo 99: Bileşik Faktörlere Göre Avusturya'nın Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

	2000	2001	2002	2003	2004
Ekonomik Performans	21	21	21	15	21
Devletin Etkinliği	20	10	18	19	14
Özel Sektörün Etkinliği	17	13	13	13	14
Altyapı	15	12	11	13	17
Toplam	18	14	15	14	13

Avusturya'nın ele alınan faktörler açısından "ekonomik performans"ının 2000-2004 döneminde değişmediği, devletin etkinliği performansına göre 2000 yılında 20.sırada

yer alan yerinin 2004 yılında 14.sıraya yükseldiği, özel sektörün etkinliğinin de artarak 17.sıradan 14.sıraya çıktığı tabloda izlenmektedir. Avusturya'nın ele alınan faktörler açısından sadece altyapı göstergesine göre yerinin kötüleştiği 2000 yılında 15.sırada bulunan konumunun 2004 yılında 17.sıraya gerilediği tabloda izlenen diğer bir olgu olarak görülmektedir.

V.3.Belçika

Belçika'nın bileşik faktörlere göre dünya rekabet gücü içerisindeki yerini gösteren Tablo 100 verileri incelendiğinde, bu ülkenin dünya rekabet gücü içerisindeki yerinin 19.sıradan 25.sıraya gerileyerek önemli ölçüde aşındığı izlenmektedir.

Tablo 100:Bileşik Faktörlere Göre Belçika'nın Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

	2000	2001	2002	2003	2004
Ekonomik Performans	12	6	3	4	20
Devletin Etkinliği	32	33	36	41	44
Özel Sektörün Etkinliği	15	20	21	19	20
Altyapı	18	18	18	18	18
Toplam	19	18	19	18	25

Kaynak:

Belçika'nın bileşik faktörlerine göre dünya rekabet gücü içerisindeki görece önemi incelendiğinde bu ülkenin ekonomik performansı, devletin etkinliği ve özel sektörün etkinliği göstergelerine göre dünya rekabet gücü içerisindeki görece öneminin düştüğü altyapı göstergesine göre is değişmeyerek 18.sırada kaldığı anlaşılmaktadır.

V.4.Danimarka

Danimarka'nın dünya rekabet gücü içerisindeki görece önemini gösteren Tablo 101 verileri incelendiğinde bu ülkenin dünya rekabet gücü içerisindeki yerinin 2000-2004 döneminde önemli ölçüde artarak 12.sıradan 7.sıraya yükseldiği görülmektedir.

Tablo 101:Bileşik Faktörlere Göre Danimarka'nın Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

	2000	2001	2002	2003	2004
Ekonomik Performans	23	18	12	13	32
Devletin Etkinliği	11	13	7	6	5

Özel Sektörün Etkinliği	12	15	12	12	9
Altyapı	7	8	5	6	5
Toplam	12	15	6	5	7

Bu ülkenin dünya rekabet gücü içerisindeki yerinin 5 sıra birden yükselmesine en büyük katkıyı devlet (6 puan), özel sektör (3 puan) ve altyapı (2 puan) tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu ülkenin alt yapısında ve devletin etkinliğinde ele alınan dönem içerisinde önemli bir gelişmenin yaşandığı ülke sıralamasının bu iki faktöre göre 5.sıraya yükseldiği anlaşılmaktadır.

V.5.Finlandiya

Finlandiya'nın dünya rekabet gücü içerisindeki yerini gösteren Tablo 102 verileri incelendiğinde bu ülkenin dünya rekabet gücü içerisindeki yerinin gerileyerek 6.sıradan 8.sıraya düştüğü anlaşılmaktadır.

Tablo 102:Bileşik Faktörlere Göre Finlandiya'nın Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

	2000	2001	2002	2003	2004
Ekonomik Performans	17	34	25	30	31
Devletin Etkinliği	8	3	1	1	4
Özel Sektörün Etkinliği	6	4	3	2	10
Altyapı	2	4	3	4	7
Toplam	6	5	3	3	8

Bu ülkenin dünya rekabet gücü içerisindeki göreceli durumunun bozulmasına en büyük katkıyı ekonomik performans faktörünün göreceli durumunda kaynaklanan dramatik bozulmadan kaynaklanmıştır: 2000 yılında bu kritere göre dünya rekabet gücü sıralamasında 17.sırada bulunan Finlandiya 2004 yılına gelindiğinde sıralamadaki yeri 31.sıraya gerilemiştir. Devletin etkinliği önemli ölçüde artarken, özel sektörün etkinliği 6.sıradan 10.sıraya, altyapıdaki göreceli konumu da 2.sıradan 7.sıraya düşmüştür.

V.6.Fransa

Fransa'nın dünya rekabet gücü içerisindeki görece önemini gösteren Tablo 103 verileri incelendiğinde bu ülkenin dünya rekabet gücü içerisindeki yerinin 22.sıradan 30.sıraya gerilediği anlaşılmaktadır.

Tablo 103:Bileşik Faktörlere Göre Fransa'nın Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

	2000	2001	2002	2003	2004
Ekonomik Performans	11	14	9	10	13
Devletin Etkinliği	35	39	38	32	41
Özel Sektörün Etkinliği	26	33	34	34	43
Altyapı	10	15	14	14	16
Toplam	22	25	25	23	30

Bu ülkenin dünya rekabet gücü içerisindeki yerinin düşmesine en büyük katkıyı özel sektörün etkinliği faktöründe gözlenen dramatik bozulmadan kaynaklandığı tabloda anlaşılmaktadır. Buna göre bu faktöre göre dünya rekabet gücü sıralamasındaki görece önemi 26.sırada bulunan Fransa'nın görece konumu 2004 yılında 43.sıraya düşmüştür.

V.7.Almanya

Türkiye'nin dünya rekabet gücü içerisindeki görece konumunu gösteren Tablo 104 verileri incelendiğinde tıpkı Fransa gibi Almanya'nın da dünya rekabet gücü içerisindeki yerinin 13.sıradan 21.sıraya gerilediği anlaşılmaktadır.

Tablo 104:Bileşik Faktörlere Göre Almanya'nın Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

	2000	2001	2002	2003	2004
Ekonomik Performans	6	8	5	6	4
Devletin Etkinliği	22	22	25	30	34
Özel Sektörün Etkinliği	21	21	23	27	34
Altyapı	6	6	10	8	10
Toplam	13	13	17	20	21

Bu ülkenin dünya rekabet gücü içerisindeki görece konumunun bozulmasına en büyük katkıyı devlet ve özel sektör tarafından yapıldığı izlenmektedir. Buna göre 2000 yılında dünya rekabet gücü sıralamasında 22. ve 21.sıralarda bulunan devlet ve özel kesimin sıralamadaki yeri 2004 yılına gelindiğinde 34.sıraya gerilediği anlaşılmaktadır.

V.8.Yunanistan

Dünya rekabet gücü içerisinde Yunanistan'ın görece konumunu gösteren Tablo 105 verileri incelendiğinde bu ülkenin görece konumun 34.sıradan 44.sıraya gerilediği izlenmektedir.

Tablo 105:Bileşik Faktörlere Göre Yunanistan'ının Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

	2000	2001	2002	2003	2004
Ekonomik Performans	36	33	37	44	45
Devletin Etkinliği	36	34	41	46	49
Özel Sektörün Etkinliği	37	29	28	36	39
Altyapı	30	28	32	36	39
Toplam	34	31	36	42	44

Bu ülkenin dünya rekabet gücü içerisinde görece öneminin bozulmasına ekonomik performans (9 puan), devlet (13 puan), özel sektör (2 puan), altyapı 9 puan olumsuz yönde etkide bulunmuştur.

V.9.İrlanda

İrlanda'nın dünya rekabet gücü içerisindeki yerini gösteren Tablo 106 verileri incelendiğinde, bu ülkenin 5.sırada bulunan konumunun zamanla önemli ölçüde bozularak 10.sıraya düştüğü anlaşılmaktadır.

Tablo 106:Bileşik Faktörlere Göre İrlanda'nın Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

	2000	2001	2002	2003	2004
Ekonomik Performans	3	7	8	8	6
Devletin Etkinliği	6	7	10	13	13
Özel Sektörün Etkinliği	5	7	4	6	11
Altyapı	20	19	21	24	25
Toplam	5	7	9	11	10

İrlanda'nın dünya rekabet gücü içerisindeki görece konumunun bozulmasına en büyük katkıyı devlet ve özel sektörün yaptığı görülmektedir. Bu ülkenin altyapı ve ekonomik performansları da zaman içerisinde bozulmuştur.

V.10.İtalya

Dünya rekabet gücü içerisinde 2000 yılı itibarıyla 32.sırada bulunan İtalya, 2004 yılına gelindiğinde önemli ölçüde gerileyerek 51.sıraya düşmüştür.

Tablo 107:Bileşik Faktörlere Göre İtalya'nın Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

	2000	2001	2002	2003	2004
Ekonomik Performans	32	35	26	39	39
Devletin Etkinliği	6	7	10	13	13
Özel Sektörün Etkinliği	5	7	4	6	11
Altyapı	20	19	21	24	25
Toplam	32	33	34	41	51

Bu ülkenin dünya rekabet gücü içerisindeki göreceli durumunun bozulmasına tüm faktörler neredeyse eşit düzeyde katkıda bulunmuştur.

V.11.Lüksemburg

AB'nin bu küçük ülkesinin dünya rekabet gücü içerisindeki yerinin oldukça büyük olduğu 2004 yılı verisi göz önüne alındığında (4.sırada bulunduğu) açıklıkla izlenmektedir.

Tablo 108:Bileşik Faktörlere Göre Lüksemburg'un Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

	2000	2001	2002	2003	2004
Ekonomik Performans	2	2	2	2	3
Devletin Etkinliği	7	4	4	5	9
Özel Sektörün Etkinliği	4	2	5	4	12
Altyapı	16	17	16	17	21
Toplam	3	2	2	2	4

Bu ülkenin dünya rekabet gücü içerisinde yüksek bir yerde bulunmasına en büyük katkıyı ekonomik performans tarafından yapıldığı görülmektedir. Ekonomik performans yanında devlet, özel sektör de bu ülkenin rekabet gücünü artırıcı yönde etkide bulunmaktadır.

V.12.Hollanda

Hollanda'nın dünya rekabet gücü içerisindeki yerini gösteren Tablo 109 verileri incelendiğinde, bu ülkenin rekabet gücünde 2000-2004 döneminde önemli bir aşınmanın yaşandığı, 2000 yılında 4.sırada bulunan bu ülkenin 2004 yılında 15.sıraya gerilediği izlenmektedir.

Tablo 109:Bileşik Faktörlere Göre Hollanda'nın Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

	2000	2001	2002	2003	2004
Ekonomik Performans	7	10	7	5	7
Devletin Etkinliği	4	12	17	23	25
Özel Sektörün Etkinliği	2	5	2	10	15
Altyapı	9	7	9	16	14
Toplam	4	6	4	13	15

Bu ülkenin dünya rekabet gücü içerisindeki yerinin düşmesine en büyük katkıyı devletin yaptığı, bu faktörü özel sektörün ve altyapının izlediği izlenmektedir.

V.13.Portekiz

Portekiz'in dünya rekabet gücü içerisindeki yerini gösteren Tablo 110 verileri incelendiğinde bu ülkenin dünya rekabet gücü içerisindeki yerinin 28.sıradan 39.sıraya gerilediği izlenmektedir.

Tablo 110:Bileşik Faktörlere Göre Portekiz'in Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

	2000	2001	2002	2003	2004
Ekonomik Performans	16	23	30	36	42
Devletin Etkinliği	24	32	29	25	32
Özel Sektörün Etkinliği	30	37	35	52	48
Altyapı	29	33	34	38	36
Toplam	28	32	33	39	39

Portekiz'in dünya rekabet gücü içerisindeki görece konumunun bozulmasına en büyük katkıyı ekonomik performans faktöründe gözlenen dramatik bozulmanın önemli ölçüde katkı yaptığı anlaşılmaktadır. Buna göre ekonomik performans faktörü kriterine göre 2000 yılında 16.sırada bulunan Portekiz, 2004 yılına gelindiğinde 42.sıraya gerilemiştir. Devlet, özel sektör ve altyapı faktörlerine göre de bu ülkenin dünya rekabet gücü içerisindeki yeri önemli ölçüde bozulmuştur.

V.14.İspanya

İspanya'nın dünya rekabet gücü içerisindeki görece önemini gösteren Tablo 111 verileri incelendiğinde, bu ülkenin dünya rekabet gücü içerisindeki yerinin 25.sıradan 31.sıraya gerileyerek 6 sıra birden düştüğü anlaşılmaktadır.

Tablo 111: Bileşik Faktörlere Göre İspanya'nın Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

	2000	2001	2002	2003	2004
Ekonomik Performans	30	30	19	24	22
Devletin Etkinliği	19	20	22	24	22
Özel Sektörün Etkinliği	32	36	29	31	38
Altyapı	25	23	25	28	31
Toplam	25	24	23	27	31

İspanya'nın dünya rekabet gücü içerisindeki yerinin düşmesine en büyük katkıyı altyapı ve özel sektör faktörleri tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Buna göre 2000 yılında özel sektörün etkinliği faktörüne göre 32.sırada bulunan İspanya, 2004 yılına gelindiğinde 38.sıraya gerilemiştir. Altyapı göstergesinde de benzer bir gerileme izlenmektedir.

V.15.İsveç

İsveç'in dünya rekabet gücü sıralaması içerisindeki yerini gösteren Tablo 112 verileri incelendiğinde, bu ülkenin 2000 yılında 14.sırada bulunan konumunun 2004 yılında göreceli olarak iyileşerek 11.sıraya yükseldiği anlaşılmaktadır.

Tablo112: Bileşik Faktörlere Göre İsveç'in Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

	2000	2001	2002	2003	2004
Ekonomik Performans	18	16	20	18	25
Devletin Etkinliği	23	16	16	17	19
Özel Sektörün Etkinliği	11	8	14	14	16
Altyapı	5	2	4	5	4
Toplam	14	11	12	12	11

Bu ülkenin dünya rekabet gücü içerisinde göreceli durumunun düzelmesine en büyük katkıyı devletin yaptığı anlaşılmaktadır. Buna göre devletin etkinliği faktörüne göre 23.sırada bulunan İsveç'in göreceli önemi 2004 yılında 19.sıraya yükselmiştir. Altyapı faktörünün göreceli öneminde de küçük de olsa bir düzelmeye izlenmektedir.

V.16.İngiltere

İngiltere'nin dünya rekabet gücü içerisindeki yerini gösteren Tablo 113 verileri incelendiğinde bu ülkenin 2000 yılında 15.sırada bulunan konumunun 2004 yılında 22.sıraya gerilediği anlaşılmaktadır.

Tablo 113:Bileşik Faktörlere Göre İngiltere'nin Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

	2000	2001	2002	2003	2004
Ekonomik Performans	10	12	6	9	14
Devletin Etkinliği	17	19	21	21	29
Özel Sektörün Etkinliği	16	19	17	21	21
Altyapı	19	21	19	22	24
Toplam	15	17	16	19	22

Bu ülkenin dünya rekabet gücü içerisindeki yerinin kötüleşmesine en büyük olumsuz katkının devlet tarafından yapıldığı bu faktörü özel sektör ve altyapının izlediği anlaşılmaktadır.

V.17.AB(15) Ülkelerinin ve Türkiye'nin AB'i ve Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

Bu bölümde AB(15) ülkelerinin ve Türkiye'nin AB'i (15) ve Dünya rekabet gücü sıralamasındaki yeri ele alınıp incelenecektir. Bu analiz için Tablo 114'de kullanılan verilerden yararlanıyoruz. Tabloda yılların altında yer alan değerler ilgili ülkenin dünya rekabet gücü içerisindeki yerini, yılın yanındaki sıra değerleri ise ilgili ülkenin AB(15) içerisindeki rekabet gücü sıralamasını göstermektedir.

V.17.1.AB(15) İçerisindeki Yeri

Bu bölümde AB(15) ülkelerinin AB içindeki rekabet gücü sıralamasındaki gelişmeler ele alınıp analiz edilecektir. Bunun için Tablo 114 'de gösterilen "Sıra" sütun verilerinden yararlanıyoruz.

Tablo 114:AB(15)Ülkelerinin ve Türkiye'nin Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

	2000	Sıra	2001	Sıra	2002	Sıra	2003	Sıra	2004	Sıra	Eğilim(2000-2004)	2000-2003
Lüksemburg	3	1	2	1	2	1	2	1	4	1	Düşüyor	Düşüyor
Hollanda	4	2	6	3	4	3	13	6	15	7	Yükseliyor	Yükseliyor
İrlanda	5	3	7	4	9	5	11	4	10	4	Düşüyor	Yükseliyor
Finlandiya	6	4	5	2	3	2	3	2	8	3	Yükseliyor	Yükseliyor
Danimarka	12	5	15	8	6	4	5	3	7	2	Düşüyor	Yükseliyor
Almanya	13	6	13	6	17	9	20	9	21	8	Düşüyor	Düşüyor
İsveç	14	7	11	5	12	6	12	5	11	5	Düşüyor	Düşüyor
İngiltere	15	8	17	9	16	8	19	10	22	9	Düşüyor	Düşüyor
Avusturya	18	9	14	7	15	7	14	7	13	6	Düşüyor	Düşüyor
Belçika	19	10	18	10	19	10	18	8	25	10	Düşüyor	Yükseliyor
Fransa	22	11	25	12	25	12	23	11	30	11	Düşüyor	Yükseliyor
İspanya	25	12	24	11	23	11	27	12	31	12	Düşüyor	Düşüyor
Portekiz	28	13	32	14	33	13	39	13	39	13	Düşüyor	Düşüyor
İtalya	32	14	33	15	34	14	41	14	51	14	Düşüyor	Düşüyor
Yunanistan	34	15	31	13	36	15	42	15	44	15	Düşüyor	Düşüyor
Türkiye	44	16	48	16	49	16	56	16	55	16	Düşüyor	Yükseliyor

2000 yılı itibariyle Avrupa Birliği ülkeleri içerisinde 2.sırada bulunan Hollanda'nın rekabet sıralamasındaki yeri 2001 ve 2002 yıllarında 3.sıraya, 2003 yılında 6.sıraya ve 2004 yılında ise 7.sıraya gerilemiştir.

Avrupa Birliği ülkeleri arasında öne çıkan diğer bir ülke de İrlanda'dır. Bu ülkenin 2000 yılında AB(15) rekabet gücü sıralamasındaki yeri 3.sıra iken, 2001 yılında 4.sıraya 2002 yılında 5.sıraya düşmüş, ancak 2004 yılında görece bir düzelmeye sonra tekrar 4.sıraya yükselmiştir.

Avrupa Birliği ülkeleri arasında en yüksek ulusal gelire ve ekonomiye sahip ülkelere olan Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya ve İspanya gibi ülkelerin dünya rekabet gücü içerisindeki yeri incelendiğinde Almanya'nın 2000 ve 2001 yıllarında AB(15) rekabet gücü içerisinde 6.sırada olan yerinin 2002 ve 2003 yıllarında 9.sıraya düştüğü, 2004 yılında görece bir iyileşme ile 8.sıraya yükseldiği izlenmektedir.

AB'nin merkezinde yer alan ülkelere biri de İngiltere'dir. Bu ülkenin 2000 yılında Avrupa Birliği rekabet gücü sıralaması içerisinde 8.olan yeri 2002 yılında 9.sıraya düşmüş, 2003 yılında tekrar 8.sıraya çıkmış, 2003 yılında 10.sıraya geriledikten sonra 2004 yılında 9.sırada yer almıştır.

AB'nin merkez ülkelerinden biri olan Fransa'nın 2000 yılında Avrupa Birliği rekabet gücü sıralaması içerisinde 11. olan sırası 2002 yılında 12.sıraya düşmüş, 2003 ve 2004 yıllarında ise tekrar 2000 seviyesini yakalayarak 11.sırada tamamlamıştır.

İspanya'nın Avrupa Birliği rekabet gücü sıralaması içerisindeki yeri incelendiğinde, bu ülkenin 2000-2004 aralığında dünya rekabet gücü ligindeki yeri değişmemiş 12.sırada yer almıştır.

Almanya, İngiltere, Fransa, İspanya yanında AB içerisinde önemli diğer bir merkez ülke ise İtalya'dır. İtalya'nın Avrupa Birliği rekabet gücü içerisindeki yeri incelendiğinde bu ülkenin 2000-2004 döneminde Avrupa Birliği rekabet gücü sıralamasında 14.sırada olan yerinin değişmediği görülmektedir.

AB (15)'nin rekabet gücü en düşük ülkeleri sırasıyla Portekiz (13.sıra), İtalya (14.sıra), Yunanistan (15.sıra) ve müzakereci bir ülke olarak Türkiye'dir (16.sıra). Başka bir ifadeyle, anılan bu ülkelerden İtalya dışarıda tutulursa AB'nin çevresi olarak nitelendirilebilir.

V.17.2.Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

Tablo 115'de yılların altında yer alan ve AB'ne (15) ilişkin dünya rekabet gücü sıralamasını gösteren veriler incelendiğinde Lüksemburg'un dünya rekabet gücünde 3. ve 4.sırada yer alarak AB(15) Ülkeleri içerisinde en parlak gelişmeyi gösteren ülke olduğu anlaşılmaktadır. Kuşkusuz Lüksemburg'un küçük bir ülke ve küçük bir ekonomiye sahip olması nedeniyle elde edilen bu sonuç AB(15) açısından bir performans olarak değerlendirilemez. Daha stratejik olan nokta AB(15) ülkelerinin merkezinde yer alan Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya gibi ülkelerin dünya rekabet ligindeki görece konumlarıdır.

Tablo 115:AB Ülkelerinin ve Türkiye'nin Dünya Rekabet Gücü İçerisindeki Yeri

	2000	Sıra	2001	Sıra	2002	Sıra	2003	Sıra	2004	Sıra	Eğilim(2000-2004)	2000-2003
Lüksemburg	3	1	2	1	2	1	2	1	4	1	Düşüyor	Düşüyor
Hollanda	4	2	6	3	4	3	13	6	15	7	Yükseliyor	Yükseliyor
İrlanda	5	3	7	4	9	5	11	4	10	4	Düşüyor	Yükseliyor
Finlandiya	6	4	5	2	3	2	3	2	8	3	Yükseliyor	Yükseliyor
Danimarka	12	5	15	8	6	4	5	3	7	2	Düşüyor	Yükseliyor
Almanya	13	6	13	6	17	9	20	9	21	8	Düşüyor	Düşüyor
İsveç	14	7	11	5	12	6	12	5	11	5	Düşüyor	Düşüyor
İngiltere	15	8	17	9	16	8	19	10	22	9	Düşüyor	Düşüyor
Avusturya	18	9	14	7	15	7	14	7	13	6	Düşüyor	Düşüyor
Belçika	19	10	18	10	19	10	18	8	25	10	Düşüyor	Yükseliyor
Fransa	22	11	25	12	25	12	23	11	30	11	Düşüyor	Yükseliyor
İspanya	25	12	24	11	23	11	27	12	31	12	Düşüyor	Düşüyor
Portekiz	28	13	32	14	33	13	39	13	39	13	Düşüyor	Düşüyor
İtalya	32	14	33	15	34	14	41	14	51	14	Düşüyor	Düşüyor
Yunanistan	34	15	31	13	36	15	42	15	44	15	Düşüyor	Düşüyor
Türkiye	44	16	48	16	49	16	56	16	55	16	Düşüyor	Yükseliyor

AB(15) Ülkelerinin merkezinde yer alan ülkelerin başında yer alan Almanya'nın dünya rekabet gücü içerisindeki gelişme seyri incelendiğinde bu ülkelerin 2000 yılında 13.sırada bulunan yerinin 2001 yılında değişmediği ancak 2002 ve sonrası yıllarda önemli ölçüde gerileyerek 2004 yılında 21.sıraya gerilediği anlaşılmaktadır.

İngiltere'nin dünya rekabet gücü sıralaması içerisindeki yeri incelendiğinde de benzer bir sonuçla karşılaşılıyor. Bu ülkenin 2000 yılı itibariyle dünya rekabet gücü içerisinde 15.sırada bulunan konumunun 2004 yılında 22. sıraya düştüğü izlenmektedir.

AB'nin çekirdek ülkelerinden biri olan Fransa'nın dünya rekabet gücü ligi içerisindeki konumu da ele alınan zaman içerisinde bozulmuş 2000 yılında 22.olan sırası 2004 yılında 30.sıraya gerilemiştir.

İtalya'nın dünya rekabet gücü içerisindeki görece durumunda da bir bozulma izlenmektedir. Buna göre bu ülkenin 2000 yılı itibariyle dünya rekabet ligi içerisinde 32.sıradaki yeri 2004 yılında 51.sıraya düşmüştür.

AB'nin (15) çevresi olarak nitelendirilebilecek Portekiz, Yunanistan ve müzakereci bir ülke olarak Türkiye'nin dünya rekabet ligi içerisindeki yeri nasıl gelişmiştir? Bu sorunun yanıtı için Tablonun son 4 sütununu (İtalya hariç) kullanabiliriz. Buna göre

Portekiz'in 2000 yılı itibariyle 28.sırada bulunan dünya rekabet gücü ligindeki yeri 2004 yılında 39.sıraya düşerken, Yunanistan'ın aynı dönemdeki görelî sırası 34.sıradan 44.sıraya ve Türkiye'nin görelî sıralamadaki yeri ise 44.sıradan 56.sıraya gerilemiştir.

Gerek AB'nin merkezinde yer alan ve gerekse de çevresinde yer alan ülkelerin dünya rekabet gücü sıralamasındaki yerlerinin ele alınan zaman içerisinde önemli ölçüde düştüğü genel olarak AB'nin rekabet gücünün düştüğü görülmektedir. Peki bu olguya katkı yapan unsurlar nelerdir?Aşağıdaki satırlarda Rekabet gücünün ölçümünde kullanılan faktörleri daha yakından inceleyerek bu soruyu yanıtlayabiliriz.

V.17.2.1.Ekonomik Performans

Rekabet gücü ile ilgili ölçümde kullanılan faktörlerden biri "Ekonomik Performans" göstergesi olup, Tablo 116' da ülkeler düzeyinde gösterilmiştir. Bu alt bölümde ilk olarak AB(15) ülkelerinin ekonomik performans göstergesindeki gelişmeler birlik içerisinde değerlendirilecek izleyen alt bölümde ise dünya rekabet gücü ile ilişkilendirilerek analiz edilecektir.

V.17.2.1.1.Ekonomik Performans Faktörüne Göre AB (15) Ülkelerinin Birlik İçerisindeki Görelî Önemi

Ekonomik performans faktörü göstergesine göre AB(15) ülkelerinin birlik içerisindeki görelî önemleri incelendiğinde, Lüksemburg'un bu faktöre göre de geleneksel üstünlüğünün sürdüğü anlaşılmaktadır. Buna göre 2000 yılı itibariyle AB(15) içinde 1.sırada bulunan bu ülkenin görelî konumu sonraki yıllarda değişmemiş hep 1.sırada kalmıştır. Bu ülke dışında birlik içerisinde öne çıkan diğeri bir birlik üyesi ülke de İrlanda'dır. Bu ülkenin AB Ülkeleri içerisinde ele alınan bu faktöre göre 2000 yılında 2.olan sırası değişmemiş, 2001 yılında 3.sıraya, 2002 yılında 6.sıraya düştükten sonra, 2003 yılında 5.sıraya yükselmiş, 2004 yılında ise tekrar birlik içerisinde yükselerek 3.sıraya çıkmıştır (Tablo 117).

Tablo 116:Türkiye ve AB ülkelerinin Ekonomik Performans Faktörüne Göre Dünya ve AB'i İçerisindeki Göreli Konumları

	2000		2001		2002		2003		2004	
	Dünya	Sıra AB	Dünya	Sıra AB	Dünya	Sıra AB	Dünya	Sıra AB	Dünya	Sıra AB
Lüksemburg	2	1	2	1	2	1	2	1	3	1
İrlanda	3	2	7	3	8	6	8	5	6	3
Almanya	6	3	8	4	5	3	6	4	4	2
Hollanda	7	4	10	5	7	5	5	3	7	4
İngiltere	10	5	12	6	6	4	9	6	14	6
Fransa	11	6	14	7	9	7	10	7	13	5
Belçika	12	7	6	2	3	2	4	2	20	7
Portekiz	16	8	23	11	30	14	36	13	42	14
Finlandiya	17	9	34	14	25	12	30	12	31	11
İsveç	18	10	16	8	20	10	18	10	25	10
Avusturya	21	11	21	10	21	11	15	9	21	8
Danimarka	23	12	18	9	12	8	13	8	32	12
İspanya	30	13	30	12	19	9	24	11	22	9
İtalya	32	14	35	15	26	13	39	14	39	13
Yunanistan	36	15	33	13	37	15	44	15	45	15
Türkiye	46	16	49	16	49	16	58	16	59	16

AB(15) içerisinde oldukça önemli bir ülke konumunda buluna Almanya'nın birlik içerisindeki gelişimi incelendiğinde bu ülkenin bu faktöre göre sıralamadaki yeri 2000-2004 döneminde 3.sıradan 2.sıraya yükselmiştir.

V.17.2.1.2.Devletin Etkinliği

Tablo 117’de devletin etkinliği göstergesine göre, AB(15) ülkelerinin dünya ve AB içerisindeki görel rekabet gücündeki gelişmeler gösterilmiştir.

Tablo 117:Türkiye ve AB ülkelerinin Devletin Etkinliği Faktörüne Göre Dünya ve AB’i İçerisindeki Görel Konumları

	2000	Sıra	2001	Sıra	2002	Sıra	2003	Sıra	2004	Sıra
	Dünya	AB	Dünya	AB	Dünya	AB	Dünya	AB	Dünya	AB
Hollanda	4	1	12	5	17	6	23	8	25	8
İrlanda	6	2	7	3	10	4	13	4	13	4
İtalya	6	2	7	3	10	4	13	4	13	4
Lüksemburg	7	3	4	2	4	2	5	2	9	3
Finlandiya	8	4	3	1	1	1	1	1	4	1
Danimarka	11	5	13	6	7	3	6	3	5	2
İngiltere	17	6	19	8	21	8	21	7	29	9
İspanya	19	7	20	9	22	9	24	9	22	7
Avusturya	20	8	10	4	18	7	19	6	14	5
Almanya	22	9	22	10	25	10	30	10	34	10
İsveç	23	10	16	7	16	5	17	5	19	6
Portekiz	24	11	32	11	29	11	25	11	32	11
Belçika	32	12	33	12	36	12	41	13	44	12
Fransa	35	13	39	14	38	13	32	12	41	13
Yunanistan	36	14	34	13	41	14	46	14	49	14
Türkiye	38	15	49	15	48	15	57	15	55	15

Devletin etkinliğini gösteren değerler incelendiğinde, 2000 yılı itibariyle Hollanda’nın AB’i içerisindeki 1.konumu, 2002 ve sonraki yıllarda önemli ölçüde gerilerken, Finlandiya ve Lüksemburg gibi birliğin göreceli olarak küçük ülkelerinin ilk sıraya yerleştikleri görülmektedir.

Birliğin çekirdeğini oluşturan ülkelerin devletin etkinliği faktörüne göre gelişimi analiz edildiğinde Almanya’nın 10.sırada bulunduğu, Fransa’nın 12 ile 13.sıra arasında bir değere sahip bulunduğu, İngiltere’nin 6. ile 9.sıra arasında bir yerde bulunduğu anlaşılmaktadır.

Birliğin çevresini oluşturan Yunanistan bu kritere göre 14.sırada bulunurken, Portekiz 11.sırada ve Belçika’nın 12.sırada bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu göstergeye göre Türkiye Yunanistan’ın ardında 15.sırada bir yere sahip gözükmektedir.

AB(15) ülkelerinin “devletin etkinliği” faktörüne göre dünya içerisindeki görece konumları incelendiğinde 2000 yılında Hollanda'nın 4.sırada bulunduğu bu ülkeyi bu ülkeyi İtalya, İrlanda'nın 6.sırada izlediği, bu ülkelerin hemen ardında Lüksemburg'un 7.sırada geldiği anlaşılmaktadır.

2001 yılında AB içerisinde Finlandiya'nın öne çıktığı 2000 yılında 8.sırada bulunan dünya içerisindeki görece konumunun 2001 yılında 3.sıraya yükseldiği izlenmektedir. 2001 yılında İtalya, Lüksemburg ve İrlanda'nın 2000 yılındaki konumlarını sürdürdükleri buna karşın Hollanda'nın 2000 yılına göre önemli ölçüde gerileyerek 2001 yılında dünya içerisindeki görece konumunun 12.sıraya gerilediği anlaşılmaktadır.

AB'nin merkezini oluşturan Almanya, İngiltere ve Fransa gibi ülkelerin bu faktöre göre görece konumları nasıl gelişmiştir?. Tablo incelendiğinde Almanya'nın bu göstergeye göre 2000 yılında 22.sırada olan yerinin 2004 yılında 34.sıraya düştüğü, Fransa'nın aynı dönemde bu faktöre göre görece konumunun ise 35.sıradan 41.sıraya gerilediği anlaşılmaktadır. Bu göstergeye göre 2000 yılı itibariyle dünya liginde 38.sırada bulunan Türkiye'nin, 2004 yılına gelindiğinde görece yerinin 55.sıraya gerilediği anlaşılmaktadır.

V.17.2.1.3.Özel Kesimin Etkinliği

Özel kesimin etkinliğini gösteren Tablo 118 verileri incelendiğinde, AB içerisinde Hollanda, Lüksemburg, İrlanda, İtalya, Finlandiya, İsveç, Danimarka gibi görece küçük ülkelerin daha “etkin” olduğu, birliğin çekirdeğini oluşturan ülkelerin başında yer alan Almanya'nın ise tıpkı devletin etkinliği göstergesinde olduğu gibi 10.sırada bulunduğu görülmektedir. İngiltere'de de özel kesimin etkinliği devletin etkinliğinden görece daha düşük olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 118).

Tablo 118:Türkiye ve AB ülkelerinin Özel Kesimin Etkinliği Faktörüne Göre Dünya ve AB’i İçerisindeki Göreli Konumları

	2000		2001		2002		2003		2004	
	Dünya	Sıra AB	Dünya	Sıra AB	Dünya	Sıra AB	Dünya	Sıra AB	Dünya	Sıra AB
Hollanda	2	1	5	3	2	1	10	4	15	6
Lüksemburg	4	2	2	1	5	4	4	2	12	4
İrlanda	5	3	7	4	4	3	6	3	11	3
İtalya	5	3	7	4	4	3	6	3	11	3
Finlandiya	6	4	4	2	3	2	2	1	10	2
İsveç	11	5	8	5	14	7	14	7	16	7
Danimarka	12	6	15	7	12	5	12	5	9	1
Belçika	15	7	20	9	21	9	19	8	20	8
İngiltere	16	8	19	8	17	8	21	9	21	9
Avusturya	17	9	13	6	13	6	13	6	14	5
Almanya	21	10	21	10	23	10	27	10	34	10
Fransa	26	11	33	13	34	13	34	12	43	14
Portekiz	30	12	37	14	35	14	52	15	48	15
İspanya	32	13	36	15	29	12	31	11	38	11
Yunanistan	37	14	29	12	28	11	36	13	39	12
Türkiye	41	15	27	11	47	15	42	14	40	13

Fransa'nın bu göstergeye göre AB’i içerisinde 2000 yılında 11.sırada bulunan konumu 2004 yılına gelindiğinde 14.sıraya gerilemiştir. Başka bir ifadeyle Fransa’da devletin etkinliği ile özel sektörün etkinliği göstergeleri bir birine yakın gözükmektedir.

Türkiye, özel kesimin etkinliği göstergesine göre AB’i içerisinde 2004 yılı itibariyle Portekiz’den sonra en kötü konumda bulunan ülke gözükmektedir. Yunanistan bu göstergeye göre Türkiye’nin bir basamak üzerinde yer almaktadır.

Gene Tablo verileri kullanarak AB ülkelerinin bu göstergeye göre dünya ligindeki görece önemleri incelendiğinde Hollanda, İrlanda, Finlandiya, Lüksemburg ve İtalya gibi ülkelerin üstünlüğü gözlenmekte olup, Almanya’nın görece konumunda 2000-2004 döneminde önemli bir bozulmanın yaşandığı, 2000 yılında dünya liginde 21.sırada olan yerinin 2004.yılında 34.sıraya gerilediği anlaşılmaktadır. Fransa’nın dünya ligi sıralamasındaki yeri ise 26.sıradan 43.sıraya gerilediği gözlenmektedir.

V.17.2.1.4.Altıyapı

AB’i ülkelerinin dünya ve AB’i içerisindeki görece konumlarını gösteren Tablo 119 verileri incelendiğinde, altyapı göstergesine göre Finlandiya, İsveç, Almanya, Danimarka, Hollanda ve Fransa gibi ülkelerin ilk sıralarda yer aldıkları görülmektedir. Burada dikkat çeken husus Almanya ve Fransa gibi birliğin önemli ülkelerinin altyapı göstergesine göre oldukça iyi bir konumda bulunmalarıdır. Gene bu ülkelerin dünya altyapı sıralamasında da görece olarak daha iyi bir yerde oldukları izlenmektedir.

Tablo 119:Türkiye ve AB ülkelerinin Altyapı Faktörüne Göre Dünya ve AB’i İçerisindeki Görece Konumları

	2000		2001		2002		2003		2004	
	Dünya	AB	Dünya	AB	Dünya	AB	Dünya	AB	Dünya	AB
Finlandiya	2	1	4	2	3	1	4	1	7	3
İsveç	5	2	2	1	4	2	5	2	4	1
Almanya	6	3	6	3	10	5	8	4	10	4
Danimarka	7	4	8	5	5	3	6	3	5	2
Hollanda	9	5	7	4	9	4	16	7	14	5
Fransa	10	6	15	7	14	7	14	6	16	6
Avusturya	15	7	12	6	11	6	13	5	17	7
Lüksemburg	16	8	17	8	16	8	17	8	21	9
Belçika	18	9	18	9	18	9	18	9	18	8
İngiltere	19	10	21	11	19	10	22	10	24	10
İrlanda	20	11	19	10	21	11	24	11	25	11
İtalya	20	12	19	10	21	11	24	11	25	11
İspanya	25	13	23	12	25	12	28	12	31	12
Portekiz	29	14	33	14	34	13	38	14	36	13
Yunanistan	30	15	28	13	32	14	36	13	39	14
Türkiye	43	16	44	15	43	15	52	15	53	15

Altyapı faktörüne göre gerek dünya ligi sıralamasında ve gerekse de birlik içi sıralamaya göre Türkiye, Portekiz ve Yunanistan en kötü konumda bulunan ülkelerdir. Türkiye altyapı göstergesine göre 2000 yılı itibarıyla dünya sıralamasında 43.sırada iken 2004 yılında 53.sıraya gerilemiştir. Yunanistan ise 30.sıradan 39.sıraya düşerken, Portekiz 29.sıradan 36.sıraya düşmüştür.

VI. SANAYİ ÜRÜNLERİNDE TÜRKİYE-AB ARASINDAKİ DIŞ TİCARETİN ANALİZİ VE TÜRKİYE’NİN AB KARŞISINDA REKABET GÜCÜNÜ ARTIRMAYA YÖNELİK TESPİTLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- Türkiye’nin AB ülkelerine yönelik toplam ihracatı 1993 yılında 7,6 milyar dolar iken zaman içerisinde %222 artarak, 2003 yılında yaklaşık olarak 24,5 milyar dolara yükselmiştir. Aynı dönemde toplam ihracatımız ise 15,3 milyar dolardan (%208 artarak) 47,2 milyar dolara çıkmıştır. Başka bir ifadeyle, 1993-2003 döneminde AB ülkelerine yönelik ihracat artış hızı toplam ihracat artış hızından görece olarak daha tempolu büyümüştür. Bu olgu Türkiye’nin toplam ihracatı içerisinde AB ülkelerinin payı incelenerek de görülebilir: Buna göre 1993 yılı itibarıyla Türkiye’nin toplam ihracatı içerisinde %49,5 oranında bir paya sahip iken 2003 yılında %51,8 oranına yükselmiştir.
- Türkiye ile AB ülkeleri arasındaki ithalatın gelişimi incelendiğinde, ithalat düzeyinin sürekli, ihracat düzeyinin üzerinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Buna göre 1993 yılında 7,6 milyar ihracata karşılık 13,9 milyar dolar ithalat, 1994 yılında 10,9 milyar ithalata karşılık 8,6 milyar ihracat gerçekleştirilmiştir. 2003 yılına gelindiğinde ise ihracat ile ithalat arasındaki marj hâlâ 1994 yılının gerisinde bulunmaktadır.
- Türkiye’nin AB ülkeleri ile arasındaki dış ticaretin boyutunu daha yakından incelemek için ihracatın ithalatı karşılama oranları incelenebilir. Bu parametre basit bir istatistik hesabın ötesinde, bir ülkenin uluslar arası dış ticarete dışa bağımlılığının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Buna göre Türkiye ile AB ülkeleri arasında X/M parametresi 1993 yılında %54,8 oranına sahip iken, 1994 yılında %79,1 oranına yükselmiş ancak 1995 yılında AB ile gerçekleştirilen ve 1996 yılında yürürlüğe giren Gümrük Birliği Anlaşması sonucunda önemli ölçüde gerileyerek %49,9’a düşmüştür. Başka bir ifadeyle, AB ile yapılan Gümrük Birliği Anlaşması sonucunda 1996 yılında ihracat değeri bir önceki yıla göre %4,3 gibi düşük bir oranda artarken, ithalat değeri bir önceki yıla göre %37,2 gibi oldukça yüksek bir oranda artmıştır. Böylelikle Gümrük Birliği’nin Türkiye ekonomisi üzerindeki ilk etkisi hızla artan ithalat olmuş, 2001 yılında yaşanan kriz her ne

kadar Türkiye'nin ithalat değerini düşürmüştü de 2003 yılında 31.695 milyon dolar gibi yüksek bir orana ulaşmıştır.

- Türkiye'nin toplam ihracat değeri 1994-2003 döneminde yıllık ortalama düzeyinde %12,25 oranında artarken, AB'ne yönelik ihracatımız yıllık ortalama %12,81 oranında artarak toplam ihracat artış hızının biraz üzerinde bir hıza ulaşmıştır.
- Toplam ithalatın ve AB'de yapılan ithalatın artış hızları kıyaslandığında AB'de yapılan ithalat artış hızının toplam ithalat artış hızından daha tempolu büyüdüğü anlaşılmaktadır: 1994-2003 döneminde AB ülkelerinde yapılan ithalat, yıllık ortalama düzeyinde %12,01 oranında artarken, toplam ithalatın artış hızı %11,82 olarak gerçekleşmiştir. Başka bir ifadeyle, Türkiye'nin AB'den gerçekleştirdiği ithalat artış hızı toplam ithalattan görece olarak daha hızlı olmuştur.
- Türkiye'nin AB ülkeleri ile yaptığı ticaretin gelişimi mal grupları itibariyle incelendiğinde, Türkiye'nin AB ülkelerine ağırlıklı olarak tüketim malları ihraç ettiği buna karşılık ara malları başta olmak üzere, yatırım malları ithalatı gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Bu süreci sayılarla ifade etmek istersek; 1994 yılı itibariyle Türkiye'nin AB ülkelerine yönelik ihracatı içerisinde yatırım mallarının payı %2,9 iken, tüketim mallarının ihracat içerisindeki payı %64,6 ve ara mallarının payı ise %32,5 oranında tespit edilmiştir.
- Zaman içerisinde AB ülkelerine yönelik yatırım malları ihracatının payı artarak 2003 yılında %8,5 oranına yükselmiş, ara mallarının payı ise %30,4'e ve tüketim mallarının payı ise %61 oranına gerilemiştir.
- Mal grupları itibariyle ithalat eğilimi ise şöyle gerçekleşmiştir:1994 yılında AB ülkelerinde yapılan ithalat içerisinde %29,4 oranında bir paya sahip bulunan yatırım mallarının payı, 2003 yılında %22,1'e gerilerken, ara mallarının payı %63,3'den %60,7'e düşmüştür. Aynı dönemde tüketim mallarının payı ise yatırım ve ara mallarının aksine %7,3'den %16,2'e yükselmiştir.

- Türkiye'nin AB ülkelerinde yaptığı ithalatın 2003 yılı itibariyle %82,8'nin yatırım ve ara mallarından oluşması, esas itibariyle, ülkemiz sanayiinin dışa bağımlı bir üretim yapısına işaret etmektedir. Bu olgu Türkiye'nin toplam ithalatı içerisinde ara ve yatırım mallarının yüksek oranı tarafından da desteklenmektedir. Buna göre 2003 yılı itibariyle, Türkiye'nin toplam ithalatı içerisinde yatırım mallarının payı %16,5; ara-mallarının payı ise %71,4 oranında tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle, Türkiye'nin toplam ithalatı içerisinde ara ve yatırım mallarının payı 2003 yılı itibariyle %87.9 gibi yüksek bir düzeyde bulunmaktadır.
- Türkiye'nin mal grupları itibariyle ithalatında Gümrük Birliği Anlaşması'nın etkisi ne olmuştur?Gümrük Birliği'nin Türkiye'nin ithalat içerisinde en büyük etkisi tüketim malları ithalatında gözlenen artış hızında gözlenmektedir. Buna göre 1996 yılında tüketim mallarının bir önceki yıla göre artış hızı %92,5 oranında gerçekleşirken, ara malları %22,2 ve yatırım malları %52,9 oranında artış göstermiştir.
- Türkiye ile AB arasındaki dış ticaretin yapısı mikro düzeye indirgenerek sektörel açıdan değerlendirildiğinde; Türkiye'nin AB ülkelerine ağırlıklı olarak tekstil ve konfeksiyon; elektrikli makine ve cihaz aksam ve parçaları; motorlu kara taşıtları (traktör, bisiklet, motosiklet vb) ile birlikte diğer sanayi ürünleri ihraç ettiği, buna karşılık olarak da AB ülkelerinde elektrikli makine, ve cihaz aksam ve parçaları; motorlu kara taşıtları (traktör, bisiklet, motosiklet vb) ile birlikte diğer sanayi ürünleri ithalatı yaptığı anlaşılmaktadır. Bu genel tespitleri daha somuta indirgeyip sayılarla ifade etmek istersek; 2003 yılı itibariyle Türkiye'nin AB Ülkelerine yönelik ihracatı içerisinde 84,85 ve 87.fasılların payı 7.099 milyon dolar (%29 pay) iken, tekstil ve konfeksiyon ürünleri 9.562 milyon dolar (%39.1 pay) ve 4.389 milyon dolar ve (%17,9 pay) ile diğer sanayi ürünleri gelmektedir. AB ülkelerine yönelik tarımsal ürünler ihracatının payı %8,2 ve demir-çelik sektörünün payı ise %5,9 ile sınırlı kalmıştır.
- Türkiye'nin AB ülkelerine yönelik ihracatında tarımın payı 1993-2003 döneminde %19,2'den %8,2'e; tekstil ve konfeksiyon sektörünün payı ise %50,4'den %39,1'a; diğer sanayi ürünlerinin payı ise %20,6'den %17,9'a'düşerken, demir-çelik

sektörünün payı %1,8'den %5,9'a; 84, 85 ve 87.fasılların payı ise %8'den %29'a yükselmiştir.

- Türkiye'nin AB ülkelerinde yaptığı ithalattın sektörel yapısı incelendiğinde, tarım ve demir-çelik sektörlerinin payında görece bir düşüş buna karşın tekstil ve konfeksiyon, 84, 85 ve 87. fasıllar ile diğer sanayi ürünlerinin payında ise görece bir artış yaşanmıştır. Bu gelişmeyi sayılarla ifade etmek gerekirse; Türkiye'nin AB ülkelerinde yaptığı ithalat içerisinde birinci sırada bulunan 84, 85 ve 87. fasılların 1993 yılında 5.958 milyon dolar olan ithalat değeri (%42,9 pay) özellikle Gümrük Birliği Anlaşması sonucunda 1996 yılında bir önceki yıla göre % 53,5 oranında artarak 6,617 milyondan 10.155 milyona yükselmiştir. Diğer sanayi ürünleri ithalatı da 1996 yılında 1995 yılına göre %30,6 oranında artarak, 6.774 milyondan 8.848 milyona yükselmiştir.
- Türkiye- AB(15) ülkeleri arasında X/M parametresinin gelişimi yıllık ortalama değerler cinsinde incelendiğinde aşağıda belirtilen tespitlere ulaşılmıştır:
- Türkiye'nin AB ülkeleri ile giriştiği dış ticaret ilişkisinde sadece Danimarka, Portekiz ve Yunanistan karşısında X/M parametresinin 100'ün üzerinde gerçekleştiği, diğer tüm ülkeler karşısında 100'ün altında kaldığı anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle, Türkiye anılan ülkeler dışında AB ülkeleri ile giriştiği dış ticarete bu ülkelere bağımlı bir yapı sergilemektedir.
- Türkiye'nin X/M parametresi 100'ün üzerinde gerçekleştiği sektörler şunlardır: Kauçuk mamulleri, metal dışı mineral mamuller, metal dışı mineral mamuller altında yer alan alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, diğer ulaşım araçları, dokumacılık ürünleri, hazır giyim ve hazır giyim ana sektörü altında deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, mobilyalar, seyahat eşyası, ayakkabı.
- Türkiye'nin AB(15) ile giriştiği dış ticaret ilişkisinde kimyasallar, kimyasallar ana sektörü altında plastikler, eczacılık ürünleri, diğer kimyasallar, kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller, diğer elektriksiz makinalar, mesleki, bilimsel ölçü

ve kontrol cihazları olarak sıralanabilir. Başka bir ifadeyle, anılan bu sektörlerde Türkiye'nin AB ülkelerine karşı ihracatı son derece cılız olup, ihracatın ithalatı karşılama oranı %10'ların altında bulunmaktadır.

Rekabet Gücündeki Gelişmeler

- Türkiye'nin AB(15) Ülkelerine karşı rekabet gücündeki gelişmeleri ülkeler düzeyinde incelendiğinde, Türkiye'nin Yunanistan karşısında rekabet gücünün yüksek bulunduğu, diğer ülkeler karşısında ise rekabet gücünün marjinal sınırdaki bulunduğu anlaşılmaktadır.
- Türkiye'nin AB(15) ülkeleri karşısında rekabet gücünün ortalamasını yıllık ortalama RCA (rekabet gücü değerleri) değerleri göz önüne alındığında, Türkiye'nin Yunanistan dışında diğer tüm ülkeler karşısında rekabet gücünün marjinal sınırdaki bulunduğu daha açık bulgularla desteklenmektedir.

Türkiye'nin sanayii sektöründe AB karşısında rekabet gücü sektörler ve ülkeler düzeyinde aşağıdaki satırlarda özetlenmiştir:

- **Almanya**

Rekabet Gücü Yüksek Sektörler: Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, dokumacılık ürünleri, deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, mobilyalar, seyahat eşyası, ayakkabı.

- **Avusturya**

Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri, kauçuk mamulleri, Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, ana sektör olarak hazır giyim, alt sektörler olarak deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, mobilyalar, ayakkabı olarak sıralanabilir.

- **Belçika-Lüksemburg**

Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Kauçuk mamulleri, ana sektör olarak metal dışı mineral mamuller ve alt sektörleri (Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri), cam ve cam eşya, diğerleri, diğer ulaşım araçları, dokumacılık ürünleri, hazır giyim sektörü

ve alt sektörler (deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, diğer giyim eşyası), mobilyalar, seyahat eşyası, ayakkabı olarak tespit edilmiştir.

- **Danimarka**

Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Kauçuk mamulleri, metal dışı mineral mamuller ve bunun altında yer alan alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, otomotiv sanayii ürünleri, dokumacılık ürünleri, hazır giyim ve bu sektörün altında yer alan deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, mobilyalar, seyahat eşyası ve ayakkabı.

- **Fransa**

Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Ana sektör olarak metal dışı mineral mamuller ve bu sektörün altında yer alan alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, diğerleri, dokumacılık ürünleri, hazır giyim ana sektörü ve bu sektörün altında yer alan deri ve kürkten giyim ve diğer giyim eşyası olarak sıralanabilir.

- **Finlandiya**

Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Kauçuk mamulleri, metal dışı mineral mamulleri ve bu sektör altında yer alan alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri metal eşya, otomotiv sanayii ürünleri, diğer ulaşım araçları, elektrikli makine ve cihazlar, dokumacılık ürünleri, hazır giyim ve bu sektör altında yer alan deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, mobilyalar, seyahat eşyası, ayakkabı, diğer tüketim malları,

- **Hollanda**

Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Demir ve çelik, kauçuk mamulleri, metal dışı mineral mamulleri ana sektörü ve bu sektör altında yer alan alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, diğerleri, hazır giyim ana sektörü ve bu sektör altında yer alan deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, mobilyalar, seyahat eşyası, ayakkabı olarak sıralanabilir.

- **İngiltere**

Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Kauçuk mamulleri, metal dışı mineral mamuller ana sektörü ve bu sektör altında yer alan alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, dokumacılık ürünleri, hazır giyim ve bu sektör altında

yer alan deri ve kürkten giyim, ve diğer giyim eşyası, sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri olarak sıralanabilir.

- **İrlanda**

Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Demir ve çelik, plastikler, diğer yarı mamuller ana sektörü ve bu sektör altında yer alan kauçuk mamulleri, kağıt-karton ve kağıt karton esaslı mamuller, metal dışı mineral mamuller, metal dışı mineral mamuller altında alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, diğerleri, metal eşya, otomotiv sanayii ürünleri, diğer makine ve ulaşım araçları, diğer elektriksiz makinalar, diğer ulaşım araçları, dokumacılık ürünleri, hazır giyim deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma cihazları, mobilyalar, seyahat eşyası, ayakkabı.

- **İspanya**

Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Demir ve çelik, kauçuk mamulleri, metal dışı mineral mamuller ve bu ana sektör altında yer alan alçı, çimento, vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, büro makinaları ve haberleşme cihazları, dokumacılık ürünleri, hazır giyim ana sektörü ve bu sektörün altında yer alan deri ve kürkten giyim ve diğer giyim eşyası, sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri

- **İsveç**

Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri, kauçuk mamulleri, metal dışı mineral mamuller ana sektörü ve bu sektör altında yer alan alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, dokumacılık ürünleri, hazır giyim, diğer giyim eşyası, sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri, mobilyalar.

- **İtalya**

Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: demir ve çelik, kauçuk mamulleri, metal dışı mineral mamuller, alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, diğer ulaşım araçları, dokumacılık ürünleri, hazır giyim ana sektörü ve bu sektör altında yer alan deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası.

- **Portekiz**

Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Demir ve çelik, eczacılık ürünleri, kauçuk mamulleri, metal dışı mineral mamuller ana sektörü ve bu sektör altında yer alan alçı, çimento vb.inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, otomotiv sanayii ürünleri, büro makinaları ve haberleşme cihazları, enerji üreten makina, diğer ulaşım araçları, dokumacılık ürünleri, deri ve kürkten giyim, seyahat eşyası, diğer tüketim malları.

- **Yunanistan**

Rekabet Gücü Yüksek Olan Sektörler: Demir ve çelik, eczacılık ürünleri, Diğer yarı mamuller ana sektörü ve bu sektör altında yer alan hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri, kauçuk mamulleri, mantar ve ağaç mamulleri, metal dışı mineral mamüller, alçı,çimento vb.inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, makinalar ve ulaşım araçları ana sektörü ve bu sektör altında yer alan otomotiv sanayii ürünleri, büro makinaları ve haberleşme cihazları, diğer makine ve ulaşım araçları, enerji üreten makinalar, elektrikli makine ve cihazlar, dokumacılık ürünleri, hazır giyim ana sektörü ve bu sektör altında yer alan deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, diğer tüketim malları ana sektörü ve bu sektör altında yer alan sıhhi tesisat, ısıtma ve cihazları, mobilyalar, seyahat eşyası, ayakkabı ve diğer tüketim malları.

- Ülke rekabet gücü analizi sonucunda, Türkiye'nin AB karşısında rekabet gücü yüksek olan belli başlı sektörler şunlardır: Kauçuk mamulleri, Metal dışı mineral mamuller ana sektörü ve bu sektör altında yer alan alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, dokumacılık ürünleri, hazır giyim ana sektörü ve bu sektör altında yer alan deri ve kürkten giyim, deri giyim eşyası, mobilyalar, seyahat eşyası ve ayakkabı.

AB'ni oluşturan ülkelerin dünya rekabet gücü ve AB rekabet gücü içerisindeki yerleri ise şöyle gelişmiştir:

- 2000 yılı itibariyle Avrupa Birliği ülkeleri içerisinde 2.sırada bulunan Hollanda'nın rekabet sıralamasındaki yeri 2001ve 2002 yıllarında 3.sıraya, 2003 yılında 6.sıraya ve 2004 yılında ise 7.sıraya gerilemiştir.
- Avrupa Birliği ülkeleri arasında öne çıkan diğer bir ülke de İrlanda'dır. Bu ülkenin 2000 yılında AB(15) rekabet gücü sıralamasındaki yeri 3.sıra iken, 2001 yılında

4.sıraya 2002 yılında 5.sıraya düşmüş, ancak 2004 yılında görece bir düzelmeden sonra tekrar 4.sıraya yükselmiştir.

- Avrupa Birliği ülkeleri arasında en yüksek ulusal gelire ve ekonomiye sahip ülkelerden olan Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya ve İspanya gibi ülkelerin dünya rekabet gücü içerisindeki yeri incelendiğinde Almanya'nın 2000 ve 2001 yıllarında AB(15) rekabet gücü içerisinde 6.sırada olan yerinin 2002 ve 2003 yıllarında 9.sıraya düştüğü, 2004 yılında görece bir iyileşme ile 8.sıraya yükseldiği izlenmektedir.
- AB'nin merkezinde yer alan ülkelerden biri de İngiltere'dir. Bu ülkenin 2000 yılında Avrupa Birliği rekabet gücü sıralaması içerisinde 8.olan yeri 2002 yılında 9.sıraya düşmüş, 2003 yılında tekrar 8.sıraya çıkmış, 2003 yılında 10.sıraya geriledikten sonra 2004 yılında 9.sırada yer almıştır.
- AB'nin merkez ülkelerinden biri olan Fransa'nın 2000 yılında Avrupa Birliği rekabet gücü sıralaması içerisinde 11. olan sırası 2002 yılında 12.sıraya düşmüş, 2003 ve 2004 yıllarında ise tekrar 2000 seviyesini yakalayarak 11.sırada tamamlamıştır.
- İspanya'nın Avrupa Birliği rekabet gücü sıralaması içerisindeki yeri incelendiğinde, bu ülkenin 2000-2004 aralığında dünya rekabet gücü ligindeki yeri değişmemiş 12.sırada yer almıştır.
- Almanya, İngiltere, Fransa, İspanya yanında AB içerisinde önemli diğer bir merkez ülke ise İtalya'dır. İtalya'nın Avrupa Birliği rekabet gücü içerisindeki yeri incelendiğinde bu ülkenin 2000-2004 döneminde Avrupa Birliği rekabet gücü sıralamasında 14.sırada olan yerinin değişmediği görülmektedir.
- AB (15)'nin rekabet gücü en düşük ülkeleri sırasıyla Portekiz (13.sıra), İtalya (14.sıra), Yunanistan (15.sıra) ve müzakereci bir ülke olarak Türkiye'dir (16.sıra). Başka bir ifadeyle, anılan bu ülkelerden İtalya dışarıda tutulursa AB'nin çevresi olarak nitelendirilebilir.

- AB(15) Ülkelerinin merkezinde yer alan ülkelerin başında yer alan Almanya'nın dünya rekabet gücü içerisindeki gelişme seyri incelendiğinde bu ülkelerin 2000 yılında 13.sırada bulunan yerinin 2001 yılında değişmediği ancak 2002 ve sonrası yıllarda önemli ölçüde gerileyerek 2004 yılında 21.sıraya gerilediği anlaşılmaktadır.
- İngiltere'nin dünya rekabet gücü sıralaması içerisindeki yeri incelendiğinde de benzer bir sonuçla karşılaşırız. Bu ülkenin 2000 yılı itibariyle dünya rekabet gücü içerisinde 15.sırada bulunan konumunun 2004 yılında 22. sıraya düştüğü izlenmektedir.
- AB'nin çekirdek ülkelerinden biri olan Fransa'nın dünya rekabet gücü ligi içerisindeki konumu da ele alınan zaman içerisinde bozulmuş 2000 yılında 22.olan sırası 2004 yılında 30.sıraya gerilemiştir.
- İtalya'nın dünya rekabet gücü içerisindeki göreceli durumunda da bir bozulma izlenmektedir. Buna göre bu ülkenin 2000 yılı itibariyle dünya rekabet ligi içerisinde 32.sıradaki yeri 2004 yılında 51.sıraya düşmüştür.
- AB'nin (15) çevresi olarak nitelendirilebilecek Portekiz, Yunanistan ve müzakereci bir ülke olarak Türkiye'nin dünya rekabet ligi içerisindeki yeri nasıl gelişmiştir? Portekiz'in 2000 yılı itibariyle 28.sırada bulunan dünya rekabet gücü ligindeki yeri 2004 yılında 39.sıraya düşerken, Yunanistan'ın aynı dönemdeki göreceli sırası 34.sıradan 44.sıraya ve Türkiye'nin göreceli sıralamadaki yeri ise 44.sıradan 56.sıraya gerilemiştir.

Türkiye-AB(15) Arasında Dış Ticaret Dengesi

- Türkiye-AB(15) ülkeleri arasında yıllık ortalama değerlere göre dış ticaret dengesinin gelişimi şöyle olmuştur:

- 1997-2003 dönemi yıllık ortalama verilerine göre, Türkiye'nin sanayii ürünlerinde en fazla açık verdiği ülkelerin başında İtalya (2.335.945 bin dolar), Almanya (1.781.019 bin dolar), Fransa (1.279.334 bin dolar) olarak sıralanmaktadır.
- Türkiye'nin AB(15) ülkeleri karşısında en fazla açık verdiği ana sektörler sırasıyla makinalar ve ulaşım araçları, kimyasallar, diğer yarı mamuller ve diğer tüketim malları sektörüdür.
- Türkiye sadece ana sektör olarak dokumacılık ve hazır giyim sektörlerinde AB(15) karşısında dış ticaret fazlası vermektedir.
- Türkiye'nin alt sektörler bağlamında şu sektörlerde AB(15) karşısında dış ticaret fazlası verdiği anlaşılmaktadır: Kauçuk mamulleri, alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri, cam ve cam eşya, deri ve kürkten giyim, diğer giyim eşyası, mobilyalar, seyahat eşyası, ve ayakkabı.
- Türkiye 1997-2003 döneminde sanayii ürünlerinde AB(15) karşısında yıllık ortalama 8.143.771 bin dolar dış ticaret açığı vermiştir. Sektörel düzeyde en fazla açık 7.787.068 bin dolar ile makinalar ve ulaşım araçları ve 4.286.955 bin dolar ile kimyasallar sektörü başta gelmektedir. AB(15) karşısında hazır giyim sektöründe sağlanan 5.047.752 bin dolarlık dış ticaret fazlası dış ticaret açığını dengeleyememiştir.

İmalat Sanayiinde Gelişmeler ve Sanayiinin Rekabet Gücünü Artırmaya Yönelik Çözüm Önerileri

- Türkiye ekonomisinde son yıllarda imalat sanayii sabit sermaye yatırımlarında gözlenen olumsuz gelişme sonucunda, ekonominin teknoloji kapasitesi eskimekte, yeni üretim teknolojileri üretimde kullanılmamaktadır. Başka bir ifadeyle, mevcut teknoloji kapasitesinin yenilenmemesi durumunda sanayinin rekabet gücü önümüzdeki yıllarda önemli düzeyde düşecektir.
- Türkiye, geçmiş yıllarda ihracat düzeyini artırmış olmasına karşın, bu gelişmenin önümüzdeki yıllarda artarak devam edeceği konusunda ciddi açmazlar bulunmaktadır. Bu açmazların başında ihracatın sabit sermaye yatırımları ile (dolaysıyla teknoloji/verimlilik) desteklenmiyor olmasıdır. Bu bağlamda ticarete konu olan sektörlerin başında gelen imalat sanayiine yönelik yeni bir yatırım politikasının zaman geçirilmeden uygulanması gerekmektedir. Aksi takdirde, bir yandan eskiyen sermaye stoku, diğer taraftan ek kapasitenin yaratılamaması gibi nedenlerle ihracat kapasitesinin sınırlarına ulaşması kaçınılmaz gözükmektedir.
- Türkiye’de ihracatın yapısı (kompozisyonu da) önemli zafiyetler taşımaktadır. Türkiye’nin ihracat miktarında gözlenen nicel gelişmeyi nitel dönüşüm izleyememiştir. Buna göre toplam ihracatın %50’sini tüketim malları gibi teknoloji düzeyi düşük sektörler oluşturmaktadır. Ekonomik kalkınmanın, üretimin niteliksel düzeyinin bir göstergesi olan yatırım mallarının toplam ihracat içerisindeki payı %7 düzeylerinde bulunmaktadır. Bu Tablo, Türkiye’nin kalkınma sürecinde alacağı yolun ne kadar çetin olduğunun en temel kanıtıdır.
- Türkiye, 1960’lı yıllardan günümüze sanayileşme açısından azımsamayacak bir gelişme göstermesine karşın, ekonominin ithalata bağımlılığı hâlâ yüksek düzeylerde bulunmaktadır. Buna göre ithalatın %20’si yatırım ve %60-65’i ara mallarından oluşmaktadır. 1970’li yıllar sonundan 1990’ların ortasına gelindiğinde ihracatın ithalata bağımlılığı %90 düzeyinde arttığı görülmektedir. Bu sonuç, Türkiye ekonomisinde ihracat açısından büyük ölçüde dışa bağımlı olduğunu göstermektedir.

- Sektörel gelişmenin yönlendirilmesinde teşvik mekanizmasından yararlanılabilir. Bunun için ilk olarak Türkiye'nin sektörel envanteri ortaya konmalıdır. Türkiye'nin sektörel profiline ilişkin şu anda, tahminlere dayanmayan, alan araştırması çerçevesi içerisinde gerçekleştirilmiş bir sanayi/sektör envanteri ne yazık ki bulunmamaktadır. Dolayısıyla hangi sektörde üretim fazlasının olup olmadığı ancak tahminlere dayalı şekilde yapılmaktadır
- Teşvikler sektörel boyutlu olmakla birlikte, proje bazına indirgenerek verilmelidir. Böylelikle sektörel gelişmenin firma boyutu diyebileceğimiz, başta teknoloji olmak üzere ayrıntılı bir yönlendirme araçlarına sahip olabileceğiz.
- Teşvikler başta G. Kore olmak üzere bir çok Uzak Doğu Asya'nın "Yeni Sanayileşen" ülkelerinde gözlendiği gibi "karşılıklılık" ilkesi doğrultusunda firmaların performansına göre verilmelidir.
- Teşvikler zamanla ekonomik büyümenin motoru olacak yeni teknolojilere yönelik olarak spesifik önlemler içermelidir. Bunun için "öncü sektörler" belirlenerek ulusal AR-GE kaynaklarının belirlenen öncü sektörlerle yönlendirilmesi sağlayacak teşvikler uygulanmalıdır.
- Türkiye'de bilim ve teknoloji politikalarının günümüzde ulaştığı düzey değerlendirildiğinde, kalkınma açısından önemli açmazlarla karşı karşıya bulunduğumuzu belirtmek gerekir.
- Türkiye'de AR-GE etkinliklerine ayrılan kaynaklar çok yetersiz olmakla birlikte kurumlararası eşgüdümde önemli sorunlar bulunmaktadır. Ekonominin içerisinde bulunduğu olumsuz koşullar da özel kesimin Ar-Ge etkinliğine katılımını engellemektedir.
- Türkiye'de sanayiinin üretim yapısı ağırlıklı olarak tüketim ve ara mallarına dayanmaktadır. Başka bir ifadeyle, bu sektörler doğası gereği AR-GE etkinliği yüksek sektörler olmamaktadır.

- Tüm sektörleri kapsayacak ayrıntılı bir rekabet gücü analizi yapılmalıdır. Günümüzde rekabet gücünün en temel bileşeni teknolojidir. Teknolojisi geri sektörlerde rekabet gücü genellikle ucuz işgücüne dayalı gelişmekte, ancak kalıcı bir yol olarak gözükmemektedir.
- Türkiye'nin AB karşısında rekabet gücünü hedefleyen bir sanayileşme stratejisinin temel taşları yüksek teknolojilere dayalı bir üretim yapısı ve bunu hedefleyen bir sanayileşme stratejisi olgusuna dayanmaktadır. Türkiye ekonomisinde son 20-25 yıllık sektörel gelişme özellikleri göz önüne alındığında, kaynakların giderek katma değeri düşük, emek ve kaynak yoğun sektörlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Oysa günümüz ekonomilerinde kalkınmanın itici gücü, teknolojik yenilikleri sektörel üretime içselleştiren bir yeni paradigmadan geçmektedir. Bu nedenle Türkiye henüz kalkınma yolunda olan, üretim tabanı ağırlıklı olarak emek ve kaynak yoğun sektörlerle dayanan bir ekonomide teknolojik gelişmelere dayalı kalkınmanın gerçekleşmesi için yeni bir sanayii stratejisini öneriyoruz. Sanayii stratejisi esas olarak "öncü sektörler" in belirlenmesine ve bu öncü sektörlerle ilgili planlar, öngörüler perspektifinde vergi, kredi, faiz ve özel kur politikaları ile özel sektör yatırımlarının yönlendirilmesine dayanmaktadır. Tüm bu desteklere rağmen eğer özel kesim bu öncü sektörlerle yönelik yatırım yapmakta direniyor ve kalkınma için de bu öncü sektörler "olmazsa olmaz" lar olarak kalkınma stratejisine içselleştirilmiş ise, o zaman kamu bir üretici aktör olarak ve/veya özel kesimle ortaklıklar kurarak bu sektörlerle yönelik yatırımlara yönelebilir.
- Sektör politikaları sanayileşme ve teknoloji politikaları ile birlikte ele alınması durumunda anlam kazanacaktır. Bunun için dinamik, geleceğe ilişkin öngörülere dayalı, dolayısıyla kendini bu gelişmelere uyarlayabilen dinamik bir sanayileşme stratejisine ihtiyaç bulunmaktadır.
- Uzun dönemde, teknoloji politikasının hedefi bilişim, iletişim ve mikro-elektronik sektörlerine yönelik yatırımların artırılarak geliştirilmesi olmalıdır. Bugün gelişmiş/kalkınmış ülkelerin "öncü" sektörleri anılan bu sektörlerle dayanmaktadır.

- Türkiye sanayiinin önündeki en temel sorun teknolojik düzeydir. İşletmelerde rekabet gücü elde etmenin veya verimliliği artırmanın biricik yolunun yeni teknolojilerden geçtiği bilinci henüz oluşmamıştır. Kuşkusuz bu bilinci köstekleyen ekonomik koşullar (istikrarsız bir ekonomik yapı, göreceli fiyatlarda aşırı dalgalanmalar, finansal getirisinin reel getiriden yüksek olması vs) da etkili olmaktadır.
- Türkiye'nin uzun dönemde temel hedefi teknoloji üretmek olmakla birlikte kısa dönemde "teknoloji transferi" bir vaka olarak karşımızda durmaktadır. Günümüz dünyasında teknoloji üzerinde gelişmiş ülkelerin sıkı koruması ve hukuki tekelleri bulunmaktadır. Gelişmiş ülkelerin Dünya Ticaret Örgütü yoluyla 2001 ticaret müzakerelerinde Ticaretle Bağlantılı Fikri Haklar anlaşmasının gözden geçirilmesi talep edilmiştir. Bu bağlamda gelişmekte olan ülkelerin teknoloji edinmesini zorlaştıran kuralların değiştirilmesi için mücadele etmek, Türkiye'nin teknoloji politikasının bir alt unsuru olarak görülebilir.
- Günümüzde kalkınmanın "olmazsa olmaz" koşullarından biri, ulusal yenilik sisteminin kurulmasından geçmektedir. Son yıllarda yenilik (inovasyon) süreci ile ilgili çalışmalar yapılmış olsa da, bunların henüz hayata geçirilemediği, değerli belgeler olarak kaldığı izlenmektedir.
- Türkiye'nin ekonomik kalkınma sürecinde artık önemi tartışmasız kabul edilen ulusal yenilik sisteminin geliştirilmesi için temel olarak şu önlemlerin alınması gerekmektedir: Sanayi-üniversite ve kamu Ar-Ge kuruluşları arasında kurumsal işbirliği ve eşgüdüm sağlanmalıdır. Ar-Ge finansmanına yönelik yeni bir model uygulamaya konmalıdır. Bunun için firmaların net kârlarının bir bölümünü Ar-Ge'ye yönelik olarak ayırmaları konusunda yasal düzenlemeye gidilmelidir. Risk sermayesini teşvik eden önlemler alınmalıdır. Beşeri sermaye stokunun niteliğini yükseltecek önlemler zaman geçirilmeden alınmalıdır. Eğitilmiş insan gücü teknolojik yeniliğin "olmazsa olmaz" koşuludur. Bunun için eğitim sistemi ezbercilikten uzak, yaratıcılığa dayalı yeniden düzenlenmelidir. Üniversite eğitiminde Ar-Ge'yi baz alan bir yeniden yapılanmaya gidilmeli, lisans sonrası çalışmaları teşvik eden düzenlemeler yapılmalıdır. Bilgiye erişim ve kullanımı etkinleştirilip yaygınlaştırılmalıdır. Günümüzde bilgiye erişim olanakları çok

gelişmiş olmasına rağmen, giderek bu bilgilerin kitlesel çoğaltılmasına dayalı genel geçer kalıplar öne çıkmaya başlamıştır. Başka bir ifadeyle, elde edilen bilgiyi eleştirel perspektifte değerlendirebilecek, onları yorumlayıp sentezleyebilecek bir insan tipine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu durum, yukarıdaki satırlarda da belirttiğimiz gibi eğitim sistemi ile yakından ilgili bulunmaktadır. Sektörel düzeyde, yenilik programları hazırlanarak uygulamaya konmalıdır. Günümüzde bir çok sektör son derece düşük teknolojik yoğunlukta çalışmakta bu durum sektörel verimlilik ve rekabet gücünü olumsuz etkilemektedir. Sektörel düzeyde verilecek teşvikler işletmeleri teknolojik yenilik kapasitelerini de göz önüne alarak verilmelidir.

- Yeni üretim teknolojilerinin üretime uygulanması sonucunda, eski üretim teknolojilerinin büyük ölçüde demode olduğu bir dönemi yaşıyoruz. Bu bağlamda yeni sanayileşme stratejisinin en temel bileşeni olarak görülebilecek teknoloji politikasının hedefi; ülkemizin mevcut potansiyelleri ve dünyada meydana gelen teknolojik gelişmeler göz önüne alınarak teknoloji üretmek olarak belirlenmelidir. Bunun için kısa dönemde içerilmemiş (disembodied) teknoloji transferi yoluyla (patent, lisans, know-how anlaşmaları vb) yoluyla ürün teknoloji transferine yönelik politika izlenmelidir. Bunun yanında meslek-içi eğitim, kalifiye işçi sayısını artırmaya yönelik mesleki eğitim yoluyla verimliliğin artırılmasına ağırlık verilmelidir.
- Kalkınma için uzun dönemde temel hedef teknoloji üretmek olmalıdır. Teknoloji üretmek için öncelikle temel ve uygulamalı bilimlere yönelik araştırmacı bilim insanlarının nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi temel hedef olmalıdır.
- Uzun dönemde, teknoloji politikasının hedefinde iletişim ve mikro-elektronik sektörlerle yönelik yatırımlar olmalıdır. Bugünün gelişmiş/kalkınmış ülkelerinin “öncü sektörleri” anılan bu sektörlerdir.
- “Öncü sektörler” olarak “Türkiye İleri Teknoloji Teşvik Projesi Ön Raporu” nda ve “Bilim ve Teknolojide Atılım Projesi” raporunda aşağıda belirtilen şu sektörlerin öncelikli sektör politikası çerçevesinde, uygulanması gerektiğini düşünüyoruz:

- Haberleşme, iletişim, Telekomünikasyon
 - Bilgisayar kontrollü üretim tezgahları
 - Endüstriyel Robotlar
 - Uzaktan Algılama Teknolojileri
 - Özel Malzeme araştırmaları (endüstriyel seramikler, kompoze malzemeler ve süper alaşımlar)
 - Ulusal Enformasyon şebekesinin kurulması
 - Gittikçe rekabet gücünün en temel bileşeni olmaya başlayan “esnek üretim” ve “esnek otomasyon” teknolojilerinin ülke sanayine aktarılması,
 - Gen mühendisliği ve biyo-teknolojide Ar-Ge üzerinde odaklanma
 - Çevre dostu teknolojiler, enerji tasarrufu sağlayıcı teknolojilerin ülke çapında hızla geliştirip genişletme,
 - İleri malzeme teknolojilerinde, diğer atılım alanlarını destekleyici yönde Ar-Ge ve uzantısındaki sanayi yatırımları.
- Anılan bu “öncü sektörler” yanında, TKB, TÜBİTAK, Hazine ve DPT’nin öncülüğünde, diğer ilgili kuruluşlarla işbirliği içerisinde (TÜSİAD, TOBB, ASO, İSO, ATO vb) “öncü sektörler” daha da detaylandırılarak, Stratejik planlamanın, bilim ve teknoloji geliştirmeye yönelik uzun vâdeli planın bir bileşeni olarak değerlendirilmelidir.
 - Türkiye’nin bu tarz bir öncü sektör stratejisine sahip olmaması durumunda, gelecek 20-25 yıl içerisinde, geleneksel sektörler dışında bir üretim tabanına sahip olmayacağını, bunun da sürdürülebilir bir kalkınma modeli olarak görülemeyeceğini, şimdiden söylemek sanırım bir kahin olmayacaktır*.
 - Ekonominin içine girdiği krizler ve bunun sonucunda uygulamaya konan istikrar ve yapısal uyum politikaları sonucunda, ekonominin birikim ve üretim kapasitesi gerilemiştir. Türkiye gibi sektörel ve bölgesel düzeyde önemli yatırım ve teknoloji açığı bulunan bir ekonomide, kalkınma sürecini yönlendirecek kurumlar olmadan,

* G.Kore teknoloji açısından Türkiye’den çok ileri bir noktada olmasına rağmen, “Vizyon 2025” adıyla bilim ve teknoloji geliştirmeye yönelik uzun vadeli planı 1999 yılında hazırladığını belirtelim. Bu plan ile G. Kore sektörel politikalarını, Ar-Ge kaynaklarını, inovasyon politikasını, insan gücü kaynaklarını, teşvikleri vb. bir çok hedefi şimdiden öngörmüş durumda.

kalkınmanın kendiliğinden gerçekleşeceğini beklemek, 19.yüzyıla göre 21.yüzyılda gerçekleşmesi daha zor bir hedef olarak karşımızda durmaktadır. Bu nedenle kalkınma sürecini sektörel ve bölgesel düzeyde yönlendirecek, kalkınma sürecinin finansmanı üstlenecek kurumlara ihtiyaç bulunmaktadır. Başka bir ifadeyle, kalkınma süreci, tarihsel olarak hiçbir ülkede, önceden belirlenmiş politikalar/stratejiler olmadan**, sadece piyasa dinamiklerine dayalı bir gelişme süreci izlememiş, gerek kurumsal düzeyde ve gerekse de devletin uyguladığı/yönlendirdiği kalkınma stratejileri ile kalkınma dinamikleri etkilenmeye çalışılmıştır. Türkiye ekonomisi geline bu noktada, (eğer kalkınma ve sanayileşme hâlâ tüm toplumsal kesimlerin uzlaştığı bir amaç olarak ortada duruyorsa), kalkınma dinamiklerini harekete geçirecek kurumsal yapılara ihtiyaç vardır. Bu bağlamda, Türkiye’de kalkınma sürecini etkilemeye çalışan kurumların başında Türkiye Kalkınma Bankası (TKB) gelmektedir. Ancak TKB’nin kalkınma sürecini yönlendirmede, dışsal unsurlar olarak, önemli açmazlar bulunmaktadır. Kuşkusuz bunların başında daha önce gayet özet olarak ifade edildiği üzere, son yıllarda ekonomide uygulanan istikrara ve yapısal uyum programlarının ekonominin birikim düzeyi üzerinde yarattığı olumsuz etkiler gelmektedir. Diğer olumsuz bir gelişme ise, Türkiye ekonomisinde, kaynakların giderek spekülâtif alanlara kayması ve bunun sonucunda reel birikimin olumsuz etkilenmesidir. Düşen sermaye birikimi ile talep genişlemesinin çakıştığı dönemlerde üst üste %5-6’lık büyüme temposu, 2-3 yıl içinde üretim kapasitesinin sınırlarına dayanarak krizle sonuçlanmaktadır. Türkiye ekonomisinde büyümenin (dolayısıyla kalkınmanın) istikrarsız ve ortalama olarak düşük kalmasının en temel nedenlerinin başında düşük tasarruf düzeyi ve özellikle üretken sektörlerdeki sabit sermaye yatırımları ile desteklenmeyen birikim düzeyindeki yetersizlikler gelmektedir. İstikrarlı ve tempolu bir büyüme için gerekli koşul; ekonomide büyüme hızının, sermaye stokunun ve tasarrufların gelişme hızına eşit olması halinde olanaklı olacağını belirtmek gerekir. Eğer kalkınma olgusu geniş anlamda büyüme süreci ile ilişkilendirilecek olunursa, büyüme sürecinde gözlenen istikrarsızlıklar ve büyümenin kaynaklarının giderek reel yatırımlardan uzaklaşması sonucunda, kaynaklar ekonominin üretim kapasitesini genişletecek yatırımlara

* * Ne yazık ki, Türkiye ekonomisi 1980’li yıllarda böyle bir stratejinin yokluğunun yaratabileceği tüm tahribatı yaşamıştır. Türkiye 1980’li yıllarda, önemli sayılabilecek bir girişimle, bilişim altyapısı (enformatik) sektöründeki atılımını da plansız, programsız yapmış, bunun sonucunda dengesiz bir tablo ortaya çıkmıştır.

(kalkınmaya) gitmemekte, spekülâtif birikimi desteklemektedir. Kalkınma Bankası'nın temel gayesinin üretken yatırımlara yönelik finansman olduğu düşünülürse, ekonomide üretken sektörlerde yaşanan olumsuz gelişmelerden TKB'nin etkilenmesi kaçınılmazdır. Diğer yandan TKB, kalkınma sürecini Ar-Ge, proje değerlendirme, projelerin kredilendirmesi gibi araçlarla desteklerken, gerek teşvik mekanizmasının oluşma sürecinde ve gerekse de kalkınmaya ilişkin makro-ekonomik karar süreçlerinin dışında kalmaktadır. Başka bir ifadeyle, kalkınma gibi bir çok süreçle (yatırımlar, yatırımların profili, teknoloji, teknoloji seçimi, sektörel politikalar, sanayileşme, rekabet gücü, dış ticaret vb) etkileşim içerisinde bulunan bir çok kararda, Kalkınma Bankası'nın, anılan araçlar dışında, etkileme gücü bulunmamaktadır. Bunun sonucunda kalkınma süreci; savruk, eşgüdümsüz ve amaçsız günü birlik bir uğraşa dönüşmekte, etkinlikten uzaklaşmaktadır. Burada özet olarak sıraladığımız nedenler göz önüne alındığında; Kalkınma sürecine ilişkin kararlarda, TKB sadece "kalkınmanın finansman ayağı" olarak değil, bununla birlikte, makro-ekonomik karar süreçlerinde ve kararların yönlendirilmesinde etkin/politika üreten, yönlendiren bir konuma getirilmesini öneriyoruz. Başka bir ifadeyle, kalkınma sürecine ilişkin politika oluşturma sürecinde DPT ve Hazine yanında, TKB'nin de üçüncü bir sacayağı olarak, makro-ekonomik karar süreçlerinde ve uygulamada (Türkiye ölçeğinde kalkınmanın kurumsal yeniden yapılanmasında) temel misyona sahip kurum olarak yeniden yapılanmasını öneriyoruz. Böylelikle, kalkınmanın finansman ayağı kalkınmanın makro perspektifine içirilerek, kalkınma süreci denetlenebilir, öngörülebilir, gerçekleştirmelerin izlenebileceği bir rotaya girebilecektir.

- Türkiye ekonomisinde istihdamın, kalkınmanın ve rekabet gücünün en temel kaynağı durumunda bulunması gereken imalat sanayiine ilişkin parametrelerin gelişimi incelendiğinde, bu sektörün 1980'li yıllarda önemli ölçüde "ihmal" edildiği görülmektedir. Bu durum dönemler-arası ve dönem-içi yaptığımız hesaplamalarda açıklıkla görülmektedir. İmalat sanayiinde 1980-2000 döneminde istihdamın yıllık ortalama büyüme hızı %1,9 iken, bu değer 1950 – 2000 döneminde % 4,1 ve 1951- 1979 döneminde ise % 5,6 olarak gerçekleşmiştir. 1980 – 2000 döneminin bir alt dönemi olan 1989 – 2000 döneminde istihdamın yıllık ortalama büyüme hızı ise %1,1 gibi yine son derece sınırlı kalmıştır.

- 1980 – 2000 döneminde imalat sanayiinde üretim yıllık ortalama % 5,9 büyürken, 1950 – 2000 döneminde % 8,1 ve 1951 – 1979 döneminde ise % 8,8 artmıştır. 1977 – 1979 kriz dönemi istisna kabul edilirse, imalat sanayi üretiminin 1980 – 2000 döneminde ve bu dönemin bir alt dönemi olan 1994 – 2000 döneminde oldukça gerilediği görülmektedir.
- 1980-2000 dönemi, imalat sanayiinde verimlilik parametresi açısından değerlendirildiğinde, yıllık ortalama “verimlilik” artış yüzdesinin, 1950 – 2000 ortalamasının biraz üzerinde (%4,1) gerçekleştiği görülmektedir. Ancak, verimlilikte gerçekleşen bu görece artış, yeni sabit sermaye yatırımlarından ziyade, 1980’li yıllardaki istihdam düzeyi ile yakından ilgilidir. Verimlilik düzeyi “kısmi verimlilik” olarak hesaplandığında, işgücünün sabit kaldığı bir durumda, üretimdeki görece artışlar verimlilik artışı olarak hesaplanmaktadır.
- İmalat sanayiinin dışa açılması ile birlikte birikim oranlarında gözlemlenen aşınma ülkenin üretim ve teknolojik kapasitesinin gelişmesini oldukça olumsuz etkilemiştir. Gelişmiş ülkelerde, 1970’li yılların sonlarında başlayan ve son yıllarda gittikçe hızlanan teknolojik gelişmeler sonucunda üretim süreci büyük ölçüde değişmiş, yeni teknolojiler (esnek üretim teknolojileri) üretim sürecini karakterize etmeye başlamıştır. Başka bir ifadeyle, bu yeni teknolojiler sayesinde var olan sermaye stoku büyük ölçüde eskimeye başlamıştır. Sermaye stokunu yenilemenin en temel yolunun sabit sermaye yatırımları olduğu göz önüne alınırsa, sabit sermaye yatırımlarında gözlenen aşınmanın ülke ekonomisinin üretim kapasitesini ne derecede olumsuz etkilediği daha iyi anlaşılacaktır. Özellikle imalat sanayi gibi ticarete konu olan sektörde yaşanan birikim oranlarındaki olumsuz gelişme ülkenin uzun dönemde ihracat ve rekabet gücünü de olumsuz etkileyecektir.
- Türkiye ekonomisinde birikim oranlarının özellikle “ticarete konu olan” sektörlerde önemli bir ölçüde gerilediği görülmektedir. Kamu sektörünün 1980 yılında imalat sektöründeki birikim oranı % 26,3 olarak gerçekleşmiş, ancak sonraki yıllarda önemli ölçüde aşınarak 2002 yılında % 3,8’e gerilemiştir. Kamunun bu en temel ticarete konu olan sektörde çekilmesinin yarattığı boşluğu özel kesim

dolduramamış, özel imalat sanayi birikim oranı da 1980 – 2002 döneminde % 30'dan % 26,7'e gerilemiştir. Gerek kamu ve gerekse de özel kesimin ticarete konu olan sektörlerdeki payları gerilemiş, bunun sonucunda ülkenin üretim, yatırım, rekabet gücü ve istihdam kapasitesi olumsuz etkilenmiştir

- Üretken sektörlerde birikim düzeylerde gerçekleşen aşınma ve yatırımların giderek karayolları ve konut gibi olgunlaşma dönemi zaman alan ve reel getirisi görece düşük sektörlerde yoğunlaşmasının sonucunda, yatırımların ortalama verimlilik düzeyi düşmüş, marjinal sermaye/hasıla katsayıları (ICOR) yükselmiştir.
- Türkiye imalat sanayiinin bir “KOBİ denizi” olduğu rahatlıkla söylenebilir. Türkiye imalat sanayii gıda, orman ürünleri, dokuma, giyim gibi geleneksel sektörlerde uzmanlaşırken, bu sektörlerde sabit sermaye yatırım tutarlarının yüksek olmaması ve çoğu kez büyük ölçekli işletmelerle entegrasyon içerisinde hareket etmeleri gibi nedenlerle, KOBİ'ler zamanla yok olmamış, tersine artarak varlıklarını sürdürmüşlerdir. KOBİ'lerde ve genel olarak imalat sanayiinde sektörel çeşitliliğin sınırlı olması yanında, KOBİ'lerin en temel sorunlarının başında düşük teknolojik yapı ve uygun finansman bulmadaki sorunlar gelmektedir. KOBİ'lerin mevcut durumları ile uluslararası rekabet güçlerini arttırmak önünde ciddi sorunlar bulunmaktadır. Bizim burada KOBİ'lere ilişkin sürdürdüğümüz model sanayi odakları uygulaması içinde KOBİ'lerin teknolojik kudretlerini arttırmaya yönelik öneridir. Başka bir ifadeyle, sanayi odaları içerisinde örgütlenmiş KOBİ'lerin yenilik (inovasyon) güçlerini arttırmaktır. Günümüz koşullarında sadece emek kullanım biçimlerine dayalı bir KOBİ stratejisinin kalıcı olma şansı yok gibidir.
- Türkiye ekonomisinde geniş anlamda kalkınmanın da bir göstergesi olarak kullanılabilir büyüme hızları incelendiğinde, 1924- 2002 döneminin ortalama yıllık büyüme hızı % 4,9'dur. Bu ortalamayı anlamlı bir şekilde aşan üç dönem; 1926- 1939 (%7); 1948- 1963 (%6,4) ve 1963- 1976 (%6,3) dönemleridir. 1981- 2002 dönemi yıllık ortalama büyüme hızı % 4 ile 1924- 2002 ortalamasının altında bir büyüme hızını ifade etmektedir. Türkiye ekonomisinde sermaye hareketlerinin liberalizasyonundan sonra (1990 – 2002) döneminde, ortalama yıllık büyüme hızı % 3,4 ile (kriz dönemleri hariç) en düşük ortalama büyüme hızını temsil etmektedir.

- Büyüme hızlarının dönemler itibariyle standart sapmaları incelendiğinde, istikrarsızlığın/ dalgalanmaların önemli ölçüde arttığı izlenmektedir. 1926 – 1939 döneminde ekonominin tarım sektörüne dayalı gelişmesi ve dış konjonktürdeki olumsuzluk gibi nedenlerle, büyüme hızının standart sapması yüksek gerçekleşmiştir. 1990 – 2002 döneminde büyümenin standart sapmasının yüksek çıkması ise sermaye hareketleri ile yakından ilgilidir. Sermaye girişlerinin yoğun olduğu yıllarda büyüme hızı artmakta, tersi durumda büyüme hızı düşmektedir. Dalgalanmanın esas nedeni budur.
- Türkiye ekonomisinde büyümenin düşük kalmasının ve istikrarsız gelişmesinin nedenlerinden biri kaynak (tasarruf) sorunu ile ilgilidir. Tasarruf düzeyinin düşük kalması uzun dönemdeki büyüme hızını sınırlayan en temel sorundur. Son yıllarda kaynakların giderek tasarruf ve yatırım eğilimi an zayıf grupların elinde toplanması da (yüksek faiz ve makro ekonomik istikrarsız ekonomik koşullarda) yatırım sürecini olumsuz etkilemekte spekülâtif birikimi desteklemektedir.
- İstikrarlı bir büyüme ancak; büyüme hızının, sermaye stokunun (ekonominin üretim kapasitesinin) ve tasarrufların gelişme hızına eşit olması durumunda ile sağlanabilir. Türkiye ekonomisinde düşen sermaye birikimi ile talep genişlemesinin çakıştığı dönemlerde üst üste %5-6'lık bir büyüme temposu, 2-3 yıl içinde üretim kapasitesinin sınırlarına ulaşarak krizle sonuçlanmakta, ekonomi tekrar daralma evresine girmektedir.
- Tasarrufların yatırımlara dönüşeceği varsayımı altında, Türkiye ekonomisinde, arzu edilen hızlı ve tempolu büyümeye ancak halkın daha az tüketime razı olması ile dolayısıyla daha fazla tasarruf oranları ile ulaşılabilecektir. Halkın mevcut alışkanlıkları sürdürmesi durumunda, tasarruf açığı, dış kaynak ile (borçlanma) ile sağlanmaktadır. Bunun sonucunda ekonomik büyüme büyük ölçüde dış kaynağa bağımlı bir gelişme yörüngesine girmektedir. Dış kaynak 1990'lı yıllarda ağırlıklı olarak kısa vadeli sermaye hareketleri ile sağlanmaya başlanmıştır.

- Son yıllarda iktisadi büyüme yazınında oldukça önemli bir yer tutan endojen büyüme modellerine göre, eğitim ve diğer sosyal altyapı harcamaları ile milli gelirin büyümesi arasında güçlü bir ilişkin olduğu kabul edilmektedir. Eğitim yatırımları işgücünün verimliliğini doğrudan etkileyerek sürdürülebilir bir büyüme için önemli dışsallıklar yaratmaktadır. Eğitim ve sosyal alt yapı harcamalarının düştüğü bir dönemde büyüme hızı kaçınılmaz olarak bu süreçten olumsuz etkilenmektedir.
- Tempolu ve uzun süreli büyümenin en temel kaynaklarından biri, D. Asya ülkeleri deneyiminden de izlenebileceği gibi, yüksek birikim oranlarıdır. Yüksek birikim düzeyi yeni sabit sermaye yatırımları ile teknolojik ilerlemeye neden olurken, endojen olarak genişleyen eğitim harcamaları (“yaparak öğrenme”) nedeniyle de eğitim düzeyinin yükselmesine ve verimlilik artışlarına neden olmaktadır.
- Türkiye ekonomisinde sektörel gelişme Cumhuriyet dönemi için incelendiğine, sanayi sektörünün yıllık ortalama büyüme hızının en yüksek gerçekleştirdiği dönemin % 11 ile 1926 – 1939 dönemi olduğu görülmektedir. Bu dönemi % 9,7 ile 1963 – 1976 izlemiştir. 1926-1939 veya 1929-1939 dönemi iktisat politikaları açısından “ korumacı devletçi” olarak tanımlanırken, 1963 – 1976 dönemi “ithal ikameci” dönem olarak tanımlanmaktadır. 1981 – 2000 döneminde ise sanayi sektöründeki yıllık ortalama büyüme hızı % 6,1’dir. Bu değer % 6,8 olan 1924 – 2000 dönemi yıllık ortalamasının altında bir değerdir. 1990 – 2000 alt döneminde sanayiinin büyüme hızı % 4,8 ile tüm “normal” dönemlerin altında kalmıştır. Tarım sektörünün ele alınan dönem içerisindeki performansı değerlendirildiğinde, 1926 – 1939 dönemi yıllık ortalama % 8,8 ile dikkat çekmektedir. Hiçbir dönemde bu kadar yüksek bir performansa ulaşamamıştır. 1981 – 2000 döneminde tarım sektöründeki % 1,3’lük büyüme hızı tüm “normal” dönemlerin en kötü performansıdır. 1981 – 1989 alt döneminde tarım sektöründeki ortalama yıllık büyüme hızı % 0,6 ile dramatik düzeyde gerilemiştir.
- Türkiye sanayileşme düzeyi açısından son 50 yıldır önemli mesafeler almasına karşın, üretim yapısı, teknolojik düzeyi ve rekabet gücü açısından (son yıllarda yaşanan sorunların da etkisiyle) istenen düzeyde bulunmamaktadır.

- Yeni üretim teknolojilerinin üretime uygulanması sonucunda eski üretim teknolojilerinin büyük ölçüde demode olduğu bir dönemi yaşıyoruz. Bu bağlamda yeni bir sanayileşme politikanın en temel bileşeni olarak görülebilecek “teknoloji” politikasının hedefi ülkemizin mevcut potansiyelleri ve dünyada meydana gelen teknolojik (sektörel) trendler göz önüne alınarak, yeni bir sektörel yeniden yapılanma politikalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Başka bir ifadeyle, Türkiye’nin mevcut teknolojik alt yapısı ve geleneksel sektörlerin sanayi içerisindeki ağırlığı göz önüne alındığında mevcut yapının “sürdürülebilir” olması önünde ciddi açmazlar bulunmaktadır.
- Türkiye’nin sanayileşme ve teknoloji politikalarının temel bileşenleri özellikle şu noktalarda yoğunlaşmalıdır. Türkiye ekonomisinde bir çok sektör emek ve kaynak yoğun nitelikleri ile öne çıkmaktadır. Bunun yanında üretim ölçeği küçük olup verimlilik düzeyi düşüktür. Aynı sektörlerde önemli ölçüde teknolojik farklılıklar söz konusudur. Bu bağlamda teknoloji politikanın ilk hedefi Türkiye imalat sanayiinin teknoloji envanterini hedeflemeli ve ürün düzeyinde teknoloji profili çıkarılmalıdır. Böylelikle sektörel düzeyde “teknoloji” profili açıklıkla ortaya konabilecektir.
- Türkiye gibi henüz yeni sanayileşmiş bir ekonomide milli gelirin yüzde kaç Ar-Ge harcamalarına ayrılırsa ayrılırsın, bu durum ülkenin teknoloji kapasitesinin geliştirilmesine yetmeyecektir. Teknolojik gelişme, Ar-Ge yanında ülkenin matematik, fizik, kimya ve biyoloji gibi temel bilimlerdeki teorik bilgi birikimi ile yakından ilgilidir.
- Sanayileşme/kalkınma politikası yeni bir teşvik sistemini öngörmelidir. Teşvik sisteminin temel özelliği proje bazında, seçici, performans kriterleri doğrultusunda “karşılılık” ilkelerine göre belirlenmesidir. Bu bağlamda teknolojik değişim faaliyetlerine önem veren ihracata katkısı olan projeler teşvik edilmelidir. Ülkemizde geçmişte uygulanan teşvik sistemi giderek ayrıcalıklı firmalara rant sağlama mekanizmasına dönüşmüş “seçicilik” ve “karşılılık” ilkesi göz ardı edilmiştir. Bu bağlamda yeni teşvik sistemi “karşılılık” ilkesi ekseninde işletmelerin performansına göre düzenlenmelidir. İşletmelerin performansları verimlilik, ürün kalitesi, ihracat düzeyi gibi kriterlerle ölçülebilir. Bu hedefle belirlenen süre içinde

gerçekleşen firmaların teşviki etkinleştirilerek sürdürülürken performans kriterlerini yerine getiremeyen işletmeler, teşvik mekanizmasının dışına çıkarılabilir.

- Günümüz koşullarında piyasanın yön verdiği kaynak tahsis süreci ve küreselleşme olgusu, devletin ekonomiyi yönlendirmedeki rolünü en aza indirerek “sosyal adalet ” sorunlarına neden olmaktadır. Piyasa, ekonomideki kaynak tahsisinin hangi kurallara göre olması gerektiği ile ilgilenmekte, ancak, bu tahsisin adil olup olmadığı sorunu ile ilgilenmemektedir. Bu durum istihdam ve işsizlik gibi sosyal sorunların ağırlaşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle makro ekonomik politikalar öncelikle yoksulluğun azaltılması, işsizlik gibi sorunlara çözüm katkı yapacak önlemlere yoğunlaşmaktadır.
- Üretim ve istihdam hedeflerine ulaşmak için uygulanacak makro-ekonomik politikalar yanında mikro düzeyde de uygun finans araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Reel yatırımların gerilediği, iktisadi ortamın bu tür yatırımları uyarmadığı koşullarda, temel gayesi bu yatırımların finansmanı olan kalkınma bankalarının bu koşullardan etkilenmemesi düşünülemez. Türkiye Kalkınma Bankası mevcut şartlar altında, reel yatırımları finanse ederek üretim ve istihdam sürecini desteklemeye devam etmektedir. TKB'nin reel yatırımları daha etkin bir düzeyde desteklemesi için uygun ve daha güçlü mali olanaklara sahip olması, üretim ve istihdamın artırılması açısından tartışma götürmez bir gerekliliktir.

Kaynakça

Balassa, B.(1965), "Trade Liberalization and Revealed Comparative Advantage", *The Manchester School of Economic and Social Studies*.

DİE (2002), *İstatistik Göstergeler 1923-2004*, Ankara.

DİE, *İmalat Sanayi İstatistikleri*, Ankara.

DPT, *Ekonomik ve Sosyal Göstergeler*, Ankara.

IMD, *International Institute for Management Development*, 'a ait çeşitli sayılar.

IMF(2002), *World Economic Outlook*, Washington D.C

UNİDO, *International Yearbook of Industrial Statistics*'e ait çeşitli sayılar.

WTO, *World Trade Organization*'a ait çeşitli sayılar

www.dtm.gov.tr

www.imf.org

www.oecd.org